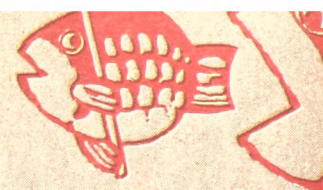
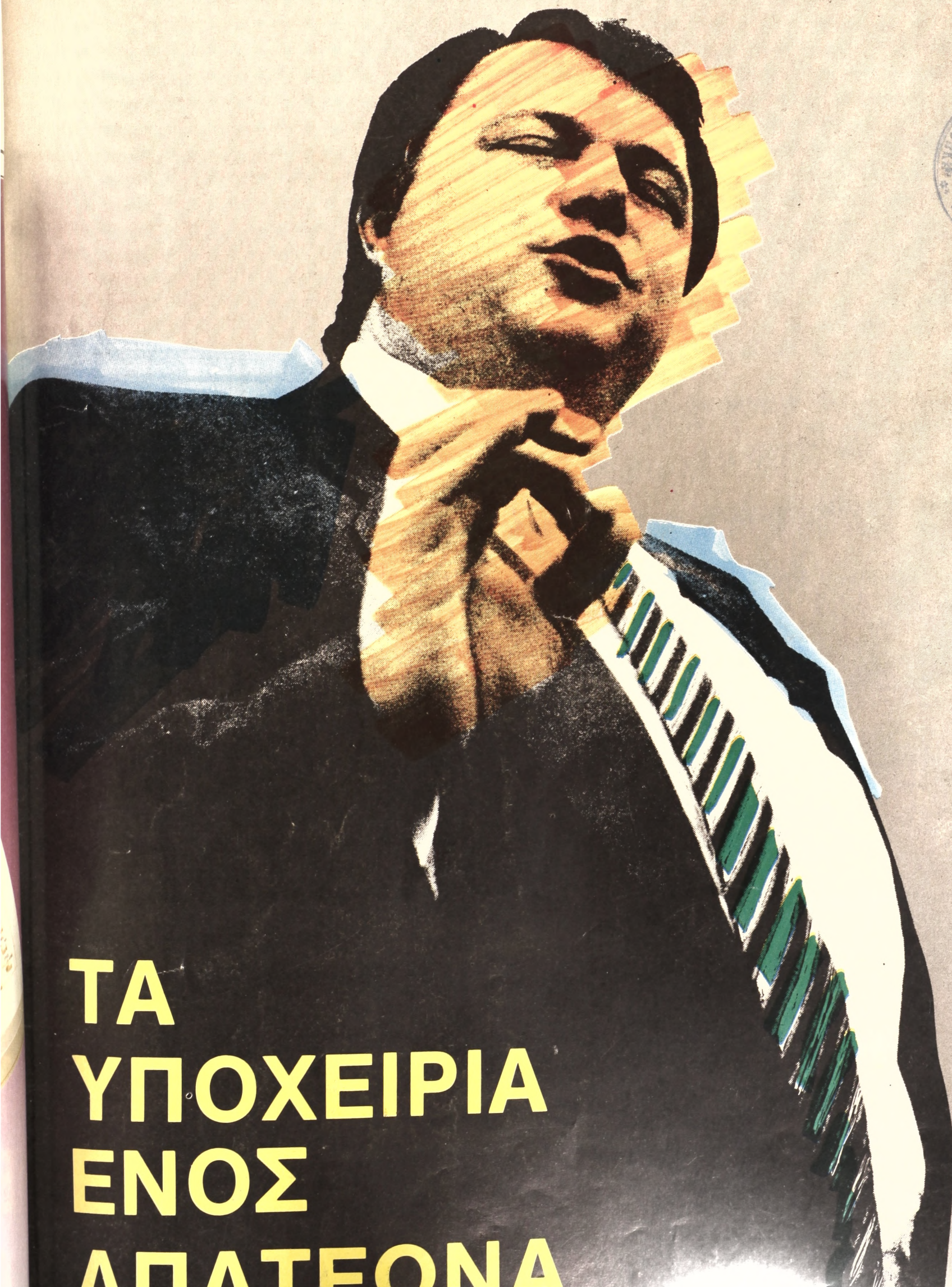

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 386
Παρασκευή
4 Νοεμβρίου 1988
Δρχ. 150

ΤΑ
ΥΠΟΧΕΙΡΙΑ
ΕΝΟΣ
ΑΠΑΤΕΩΝΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΝΙΑΣ • ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1988

Απόστολος Βακαλόπουλος

ομότιμος καθηγητής Α.Π.Θ. - ιστορικός:

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ 1204-1985

ΚΑΙΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΑΣ

Ιωάννης Καραγιαννόπουλος

ιστορικός, βυζαντινολόγος,
καθηγητής Α.Π.Θ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ 2 τόμοι
Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΘΕΩΡΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΗΓΕΣ

Ιωάννης Κολιόπουλος

ιστορικός, καθηγητής ευρωπαϊκής
ιστορίας Α.Π.Θ.

ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ 1789-1945

Κων/νος Βακαλόπουλος

ιστορικός, καθηγητής ιστορίας Α.Π.Θ.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑ 1830-1878

Φαίδων Μαλιγκούδης

ιστορικός, καθηγητής ιστορίας σλαβικών
λαών Α.Π.Θ.

ΣΛΑΒΟΙ ΣΤΗ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

Ιωάννης Ψαράς

ιστορικός, λέκτορας ελληνικής ιστορίας
Α.Π.Θ.

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΟΦΥΛΑΚΗΣ ΣΤΙΣ
ΒΕΝΕΤΙΚΕΣ ΚΤΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΧΩΡΟΥ 16ος - 18ος αι.

Δ. Ανδριόπουλος

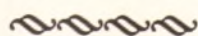
καθηγητής φιλοσοφίας Α.Π.Θ.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΝΩΣΙΟΘΕΩΡΙΑ

John Herington

κλασικός φιλόλογος, καθηγητής κλασικής
φιλολογίας YALE

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Κεντρική διάθεση στη Θεσσαλονίκη: Αρμενοπούλου 26
τηλ. 219-493

Κεντρική διάθεση στην Αθήνα: «Πελεκάνος», Σόλωνος 114
τηλ. 3644284

ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΕΞΟΔΟΣ

ΠΕΡΙΤΤΕΥΕΙ η υπόμνηση των έργων του παρελθόντος: «Καλαμπόκια, Αγρέξ, Τόμπρας, Λούβαρης, Διϋλιστήρια, Ολυμπιακή...».

ΠΕΡΙΤΤΕΥΕΙ η υπόμνηση των μεθόδων χειραγώγησης και καταπίεσης: «Αυριανή, Πόπωτας, κρατική τηλεόραση, αλλά και ΜΑΤ, Κρυστάλλης, υπόθεση Χριστοδουλίδη...».

ΠΕΡΙΤΤΕΥΕΙ η υπόμνηση των πολιτικών «σχεδιασμών» και «επιτευγμάτων»: «Διορισμένη ΓΣΕΕ, εισοδηματική πολιτική, μόλυνση περιβάλλοντος, «επιτεύγματα» στο ΕΣΥ...».

Η ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ υπόμνηση στα θέματα αυτά είναι απλώς υπαινικτική σωρείας ατοπημάτων της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Έχει γίνει στο παρελθόν αναλυτική αναφορά σε όλα αυτά, έχουν δοθεί μερικές ερμηνείες και η μεγαθυμία των Ελλήνων έχει κιόλας προσπεράσει μερικά.

ΜΕ ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ Κοσκωτά είναι που ξεχείλισε το ποτήρι. Ο «δρ.» και τα καμώματά του αποτέλεσαν τον καταλύτη που κατέδειξε τα όρια αντοχής του ΠΑΣΟΚ. Και είναι κρίμα που το ΠΑΣΟΚ δοκιμάστηκε και απέτυχε εξαιτίας της εμπλοκής του στο μεγαλύτερο μεταπολεμικό σκάνδαλο που έχει πρωτεργάτη τον απατεώνα Κοσκωτά. Με τον «δρα» αναμετρήθηκε το κυβερνών κόμμα και εξαιτίας του θα κατρακυλήσει. ΕΙΝΑΙ τόσα και τέτοια τα αναπάντητα ερωτηματικά για το όλο πλέγμα των πολιτικοοικονομικών

διασυνδέσεων εξουσίας και Κοσκωτά που διατυπώνονται από το σύνολο των πολιτών και τέτοιες οι ευθύνες, που προκαλούν τη δημοκρατική συνείδηση. ΕΠΙ ΤΩΝ ερειπίων οι κομματικοί αναφωνούν: «Κάθαρση... Κάθαρση...». Αλήθεια, ποιος να τους πιστέψει; Ποιος να πιστέψει ότι υπουργοί που συνέργησαν, ανέχτηκαν, υποστήριξαν και συναγελάστηκαν με τον απατεώνα τώρα μόλις αυτή την στιγμή ανένηψαν και θα ρίξουν το «άπλετον φως»; Μακάρι να ήταν έτσι.

ΕΠΕΙΔΗ όμως παρακολουθήσαμε την αγκυλωμένη, παλινωδούσα και συνεχώς ψευδόμενη κυβέρνηση να μην μπορεί να καταφέρει τίποτε περισσότερο από το αλληλομαχαίρωμα των στελεχών της, είναι βέβαιο ότι επιχειρεί να μας κοροϊδέψει για μια φορά ακόμα. Αναζητεί χρόνο αναπνοής και νέα περιθώρια ελιγμών. Αδίκως τα επιζητεί. Της είναι άχρηστα γιατί τίποτε δεν μπορεί να καταφέρει τώρα πια.

ΕΝΑ ΜΟΝΟ πρέπει να γίνει: Η κυβέρνηση των επτά ετών οφείλει να εμφανιστεί στην εθνική αντιπροσωπεία, να παραιτηθεί και να εισηγηθεί την άμεση διεξαγωγή των εκλογών. Επειδή τα όρια στένεψαν πολύ, επειδή η χώρα δεν αντέχει, όπως δεν αντέχουν και η οικονομία, οι θεσμοί και τα ήθη σε περαιτέρω δοκιμασίες και επειδή υπάρχει ο κίνδυνος μεθαύριο να αναζητείται η άμεση σύσταση κυβέρνησης «εθνικής σωτηρίας» ή κάτι παρόμοιο, ας γίνει το πιο απλό και εκείνο που θα εκτονώσει την κρίση: Υπηρεσιακή κυβέρνηση και άμεση διεξαγωγή των εκλογών.

αντί

ΠΕΡΙ
ΕΧΟ
ΜΕΝΑ

- Περίοδος Β'
- Χρόνος 15ος
- Τεύχος 386

Παρασκευή 4 Νοεμβρίου 1988
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

Χ.Γ.Π.	
Πριν το γέλιο παγώσει	10
Δ. ΜΙΧΑΗΛ	
Τα σκάνδαλα κορυφώνονται, η κυβέρνηση καταρρέει	12
Το σκάνδαλο Κοσκωτά και οι εφημερίδες	14
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Πολιτικές ευθύνες ανεύθυνων ατόμων	18
Γ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ	
Η φιέστα της υποδοχής κι η τηλεόραση	20
Γέρος ανίκατε μάχαν	21
ΚΩΣΤΑΣ ΔΕΔΕΣ	
Εργαζόμενοι: Με τα πανώ έξω	22
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Άλλοι οι καιροί, ίδιοι οι στρατηγοί	24
ΝΙΚΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ	
Η ευρωπαϊκή προοπτική των οπτικοακουστικών μέσων	26
ΝΙΚΟΣ ΡΑΠΤΗΣ	
Ο κρυμμένος και υφέρπων ναζισμός	28
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΙΟΡΗΣ	

Ο «υπαρκτός σοσιαλισμός» μιας γεωγραφίας	30
ΚΩΣΤΗΣ ΛΙΟΝΤΗΣ	
Τάσος Λειβαδίτης: Παλμογράφος των απελπισμένων	40
Δημήτρης Φωτιάδης	41
Α.Κ.	
Άλκη Κυριακίδου - Νέστορος	41
ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ	
Η υπόθεση Θέμελη	42
ΝΙΚΟΛΑΣ ΦΑΡΑΚΛΑΣ	
Τα γεγονότα και οι αιτίες τους	45
ΝΙΚΟΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ	
Η «τέχνη» της λογοκλοπής	47
ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ	
Η έκθεση για την Τουρκία	49

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Η κυβέρνηση θα μπορούσε (τουλάχιστον) να παραιτηθεί	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ	9
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	11
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	34
Χορός, Θέατρο, Εικαστικά, Τηλεόραση, Αρχαιολογία, Αρχιτεκτονική, Ιδέες, Ειδήσεις.	
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	50
ΒΙΒΛΙΟ	54
ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ	57

Εξώφυλλο: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ 15ήμερο

Η κυβέρνηση θα μπορούσε (τουλάχιστο) να παραιτηθεί!

ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ οικοδόμημα τρίζει... Και όσο και αν οι διασυνδέσεις του κυβερνητικού κόμματος με τον Γ. Κοσκωτά ήταν γνωστές, οι τελευταίες εξελίξεις —καθώς και η συζήτηση της Τρίτης, στη Βουλή— ήλθαν να επιβεβαιώσουν ένα πράγμα: Ότι η χώρα αντιμετωπίζει, πράγματι, αυτή τη στιγμή, το μεγαλύτερο πολιτικό και οικονομικό σκάνδαλο απ' όσα γνώρισε ποτέ στη σύγχρονη ιστορία της. Και ότι το σκάνδαλο αυτό δεν θα έπαιρνε τη διάσταση που πήρε —διάσταση χιονοστιβάδας— αν η κυβερνώσα παράταξη συμπεριφερόταν διαφορετικά, αν παρενέβαινε έγκαιρα στις καταγγελίες και προειδοποιήσεις που της γίνονται (και από το «ΑΝΤΙ») για την προϊστορία, το ποιόν και τις επιδιώξεις του Έλληνα αυτού Σταβίνσκυ. Αν, αντί να του προσφέρει κάλυψη, ανοχή, ενθάρρυνση, διερευνούσε τις επιδόσεις του. Αν, κοντολογίς, ενεργούσε ως υπεύθυνη κυβέρνηση και όχι ως όμιλος παρασκηνίου, με αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα και αλληλοσπαρασσόμενους αξιωματούχους. Αν...

Τώρα πια είναι αργά...

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ προσπαθεί τώρα ν' αποδείξει ότι διαθέτει ευαισθησία... Και ότι (επιτέλους) αντέδρασε, με το διορισμό προσωρινού επιτρόπου στην Τράπεζα Κρήτης. Αλλά είναι πια πολύ αργά. Τα λεφτά πέταξαν! Τώρα πια η απάτη, οι απάτες, συντελέστηκαν. Τώρα και τα νήπια ξέρουν ότι ο λογαριασμός των 13,7 εκατομμυρίων δραχμών στην «Μέριλ Λυντς» είναι ανύπαρκτος! Τώρα όλοι ξέρουν ότι λογαριασμός 17 εκατομμυρίων δολαρίων στην «Ίρβινγκ Τραστ» δεν υφίσταται! (Σύνολο υπεξαίρεσης: 4,5 δις δραχμές). Τώρα αποκαλύφθηκε ότι το δάνειο

που συνήψε ο εντιμότατος κ. Γ. Κοσκωτάς (οκτώ εκατομμυρίων μάρκων, περίπου 640 εκατομμυρίων δραχμών, από γερμανική Τράπεζα), χρησιμοποιήθηκε για την αγορά του Ντέταρυ! (Θυμάσαι το μέγα πλήθος και το μέγα πάθος, εκεί, στον Πειραιά, την ημέρα της υποδοχής του; Παρόντες ο δήμαρχος, ο αθλητοπατέρας Κοσκωτάς, η εκκλησία, τα εξαπτέρυγα...).

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ομνύει τώρα στη «διαφάνεια». Και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος βεβαιώνει πως «δεν πρόκειται να χαρισθούμε σε κανένα». Αυτό που δεν εξηγεί η κυβέρνηση είναι με προτροπή τίνος οι δημόσιοι οργανισμοί (ΔΕΗ, ΟΤΕ, κτλ.) «ενετάλησαν» να καταθέτουν ένα μεγάλο μέρος των κεφαλαίων τους στην Τράπεζα Κρήτης. (Οι καταθέσεις αυτές ξεπερνούσαν, στις 28 Οκτωβρίου, τα 30 δισεκατομμύρια δραχμές). Αυτό που δεν εξήγησε, μέχρι σήμερα, η κυβέρνηση είναι «τι συνέβη;» ώστε, λίγες ώρες πριν από την τοποθέτηση του κ. Σπ. Παπαδάτου ως προσωρινού επιτρόπου στην Τράπεζα Κρήτης —μετά την αποκάλυψη, δηλαδή, του ανύπαρκτου λογαριασμού στην «Μέριλ Λυντς»...— η Τράπεζα Αττικής, που είναι θυγατρική της (κρατικής) Εμπορικής Τράπεζας, «δάνειζε» στην Τράπεζα Κρήτης του εντιμότατου κ. Κοσκωτά, το σεβαστό ποσό των 750 εκατομμυρίων δραχμών.

Τα ερωτήματα παραμένουν αναπάντητα

ΑΛΛΑ ΝΑ ήσαν μόνο τα παραπάνω αυτά; Είναι και όλα τα άλλα, που κάθε άλλο παρά επαληθεύουν τον ισχυρισμό ότι η κυβέρνηση δεν ήξερε —και δεν ξέρει— τίποτε για το «φόνο»...

— Η ΣΥΖΥΓΟΣ του αντιπροέδρου Μ. Κουτσόγιωργα αποκτά λ.χ. ένα νέο διαμέρισμα και καταβάλλει το ποσό των 6,5 εκατομμυρίων δραχμών. Αν πιστέψουμε τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης, που επικαλείται στοιχεία της εφο-

ρίας, η αξία του διαμερίσματος αυτού είναι 14.300.000 δραχμές. Όμως το «λεπτό σημείο» δεν βρίσκεται τόσο στην αξία του διαμερίσματος, όσο στο γεγονός ότι το διαμέρισμα «ηγοράσθη» από την Τράπεζα Κρήτης!

— ΔΥΟ ΕΠΙΦΑΝΗ στελέχη του ΠΑΣΟΚ, ο Γ. Μεταξάς, καθηγητής Πανεπιστημίου, τέως πρόεδρος της ΕΡΤ, και ο Γ. Μαντζουράνης, τέως γραμματέας του υπουργικού συμβουλίου και τέως γενικός γραμματέας του υπουργείου Προεδρίας αναλαμβάνουν να επιδώσουν —κατ' εντολή του Γ. Κοσκωτά— ένα κλειστό φάκελο στον αντιπρόεδρο Μ. Κουτσόγιωργα. Ο φάκελος περιείχε ένα έγγραφο, με θανάσιμους υπαινιγμούς κατά του υπουργού Παιδείας Γ. Παπανδρέου, του υπουργού Μεταφορών Γ. Πέτσου και του διευθυντή του πολιτικού γραφείου του πρωθυπουργού Α. Λιβάνη. Ο αντιπρόεδρος διαπιστώνει («εν τω άμα») ότι το έγγραφο είναι πλαστό. Αλλά δεν προσφεύγει στον εισαγγελέα. Ενημερώνει τον πρωθυπουργό και, λίγο αργότερα, τον υπουργό Παιδείας. (Τους άλλους δυο, τον Γ. Πέτσο και τον Γ. Λιβάνη απαξιού να τους ενημερώσει!). Τελικά, όταν η υπόθεση έρχεται στο φως, οι δυο «επιφανείς» —ο ένας κοτζάμ καθηγητής πανεπιστημίου, ο άλλος τέως παρακοιμώμενος του πρωθυπουργού...— καταπίνουν τη γλώσσα τους: «Μας συγχωρείτε», δηλώνουν, «εμείς δεν ξέραμε τίποτε για το περιεχόμενο του φακέλου... Εμείς είμασταν απλοί messengers», κατά το πρότυπο του άλλου γλωσσομαθούς, και επιστήθιου φίλου του πρωθυπουργού Γ. Λούβαρη: «I am a translator»!

ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ, οι ενδείξεις, οι αποδείξεις, είναι πλήθος. Που, αν μη τι άλλο, επιβεβαιώνουν ότι «διαυλοί επικοινωνίας» μεταξύ του «ομίλου Κοσκωτά» και ενός τουλάχιστο «κυβερνητικού ομίλου» υπήρχαν και λειτουργούσαν θαυμάσια! Διαφορετικά πώς να εξηγήσει κανείς ότι, παρά τις καταγγελίες και τις προειδοποιήσεις, δημόσιοι οργανισμοί κατέθεταν τα

Η ΕΠΟΧΗ

κάθε Κυριακή

✓ μια εφημερίδα γνώμης

Η ΕΠΟΧΗ

✓ με τη ματιά της Ανανεωτικής Αριστεράς

Κυκλοφορεί
13 Νοεμβρίου

κεφάλαιά τους στην Τράπεζα Κρήτης... Ότι, παρά τις καταγγελίες και τις προειδοποιήσεις, το συγκρότημα Κοσκωτά επανδρώνονταν με τέως κυβερνητικά στελέχη... Ότι ένας ολόκληρος αντιπρόεδρος προτίμησε ν' αγοράσει διαμέρισμα, για τη σύζυγό του, όχι από οποιοδήποτε κτηματικό γραφείο ή οφιοιαδήποτε άλλη τράπεζα, αλλά από την Τράπεζα Κρήτης. Να είναι άραγε, η περίπτωση Κοσκωτά ένα απλό σύμπτωμα της κρίσης που διέρχεται η ελληνική κοινωνία; Έστω... Αλλά για την κρίση αυτή άμοιρη δεν είναι —δεν μπορεί να είναι— μια κυβέρνηση που βαρύνεται με την αδιαφάνεια, την περιφρόνηση στο κοινό αίσθημα, τον αυριανοτομπρισμό και έναν άθλιο λαϊκισμό. Πάντως, ακόμα και μέσα στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ, ακόμα και ανάμεσα στους πιο ακραιφνείς πρασινοφρουρούς, τα ερωτήματα παίρνουν και δίνουν: Τι τον θέλαμε τον Κοσκωτά; Γιατί να ταυτισθούμε με τον Κοσκωτά; Και, φυσικά, τα ερωτήματά τους, παραμένουν αναπάντητα.

Γιατί «κατά κρημνών»;...

ΣΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ αυτά στάθηκαν οι λεγόμενοι «νηφάλιοι» του Εκτελεστικού Γραφείου. «Πού πάμε;» —αναρωτήθηκαν... «Και γιατί να πορευθούμε κατά κρημνών, επειδή έτσι το θέλει ο Μένιος» (Σε άλλες περιπτώσεις, βέβαια, όπως στα θέματα ελέγχου του Τύπου, οι «νηφάλιοι» αυτοί το παίζουν χειρότεροι από τον Μένιο. Αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία.). Θα πρέπει —είπαν εννιά μέλη του Εκτελεστικού— να διαφοροποιηθούμε από τον... βόρβορο! Θα πρέπει ν' αποκηρύξουμε την αγορά της Τράπεζας Κρήτης από τους Αρφάνη-Χιώνη... Θα πρέπει να παραπέμψουμε στο πειθαρχικό όσα στελέχη μας προσέφεραν γην και ύδωρ στον Κοσκωτά... Θα πρέπει τουλάχιστον —αν θέλουμε να επιβιώσουμε στις εκλογές— να ζητήσουμε εμείς, πριν από τη Νέα Δημοκρατία και τη ΔΗΝΑ, τη σύσταση εξεταστικής των πραγ-

μάτων επιτροπής. Θα πρέπει...

ΑΥΤΑ συζητήθηκαν στη συνεδρίαση της Τρίτης, λίγο πριν από τη συνεδρίαση της Βουλής, με αφορμή τη γνωστή επερώτηση της Νέας Δημοκρατίας για το σκάνδαλο Κοσκωτά. Πλην, η απάντηση του αρχηγού, σε ό,τι αφορά τουλάχιστον τη σύσταση εξεταστικής επιτροπής, ήταν «ΟΧΙ»... Με το μεγάλο αρχηγό, πρωθυπουργό και πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, είχε προλάβει να έρθει σε επικοινωνία ο «μέγας Μένιος». «Δεν πρέπει, πρόεδρε, να ενδώσουμε... Δεν πρέπει ν' αποδεχθούμε εμείς ένα αίτημα της Νέας Δημοκρατίας, γιατί θα μας βγει σε κακό». Και ο πρωθυπουργός συμφώνησε. Έτσι, όταν ήλθε η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας στη Βουλή, ο Μ. Κουτσόγιωργας έσπευσε να την απορρίψει.

Ένας έκθετος Κουτσόγιωργας

ΤΗΝ ΑΛΛΗ μέρα (Τετάρτη πρωί) έγινε «ο» χαμός. «Ποιος κυβερνά, επιτέλους, αυτό τον τόπο; Ο Κουτσόγιωργας, η Μιμή ή ο πρωθυπουργός;». Η συνέχεια είναι γνωστή. Τα μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου, συνεπικουρούμενα και από τον υπουργό Παιδείας Γιώργο Παπανδρέου (θυμάσθε όταν ο σημερινός πρωθυπουργός διαφοριζόταν από τον πατέρα του Γεώργιο Παπανδρέου;...) επανήλθαν στο αίτημα για τη σύσταση εξεταστικής των πραγμάτων επιτροπής. Και ο πρωθυπουργός που, 48 ώρες προηγουμένως, είχε «περιβάλει» τον αντιπρόεδρο Μ. Κουτσόγιωργα με την «απόλυτη εμπιστοσύνη του» και χαρακτήριζε όλους τους χειρισμούς του εξαιρετους, αποφάσισε, τη φορά αυτή, να τον αφήσει έκθετος: «Συμφωνώ, είπε, για τη σύσταση εξεταστικής επιτροπής».

ΜΠΟΡΕΙ ο ελιγμός αυτός να σώσει την κυβέρνηση; Την ώρα που σύρονται οι γραμμές αυτές, δεν είναι βέβαιο αν ο Μ. Κουτσόγιωργας θα παραιτηθεί ή όχι από την κυβέρνηση. Ενδεχόμενη παραίτησή του θα ήταν θρίαμβος του αρχηγού της

Νέας Δημοκρατίας Κ. Μητσοτάκη, αφού ολόκληρη η ομιλία του στηρίχθηκε σε δυο αιτήματα: Πάραίτηση Κουτσόγιωργα και σύσταση εξεταστικής των πραγμάτων επιτροπής. Αλλά και θρίαμβος των κομματικών εκείνων που αν και «συνετάχθησαν» με τον αντιπρόεδρο Μ. Κουτσόγιωργα στην αντιπαλότητά του με τον πρόεδρο Ι. Αλευρά (διάβαζε Γ. Γεννηματάς, Κ. Λαλιώτης, κ.ά.), δεν έπαυσαν να φέρουν βαρέως το γεγονός ότι προθυπουργεύων εξακολουθεί να είναι ένας «κεντροδεξιός» (δηλαδή ο Κουτσόγιωργας), σε αντίθεση με αυτούς που είναι «μαρξιστές», «αριστεροί» —και βάλε! Και ο αγώνας μεταξύ των επιγόνων συνεχίζεται ανελέητος.

Κοσκωτάς και σκάνδαλο Σταβίνσκυ

Ο «ΑΝΤΗΝΩΡ», γράφοντας σε άλλες στήλες, είχε χαρακτηρίσει το σκάνδαλο Κοσκωτά σαν ένα νέο «σκάνδαλο Σταβίνσκυ» που, στη δεκαετία του '30, είχε συγκλονίσει ολόκληρη τη Γαλλία. Ο Σταβίνσκυ ήταν και αυτός «τραπεζίτης» τύπου Κοσκωτά. Διέθετε φοβερές διασυνδέσεις με δημοσιογράφους, πολιτικούς, υπουργούς της προπολεμικής Γαλλίας και είχε πολύ καρποφόρες προσπάθειες στο δικαστικό και διοικητικό μηχανισμό της. Όσοι μια μέρα ξέσπασε το μέγα σκάνδαλο: Οι μετοχές που πουλούσε ο Σταβίνσκυ ήταν πλαστές. Χωρίς αντίκρουσμα, δηλαδή!

ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ το γράφουν όλες οι νεότερες ιστορίες. Η κυβέρνηση του Σατάν παραιτείται. Και ο ίδιος ο Σταβίνσκυ (τότε και οι απατεώνες ακόμα διέθεταν ευαισθησία) αυτοκτονεί. Ο «Αντήνωρ» διερωτάται αν η κυβέρνηση σκέφθηκε ποτέ να υποβάλει την παραίτησή της. Θα ήταν μια συγκεκριμένη υπηρεσία, εφόσον η σήψη έφθασε ως το κόκκαλο. Και μια προσφορά στην κάθαρση. Άλλη διέξοδος δεν έχει, μια και η αξιοπιστία της έφθασε στο ναδίρ.

ΑΝΤΗΝΩΡ

Τώρα -
ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
φθηνά ΠΟΛΥ φθηνά βιβλία
Έγκυκλοπαίδειες μισοτιμής
Ευκολίες πληρωμής

ΜΗΟΣΤΑΝΟΓΛΟΥ - ΓΙΑ ΤΟ ΦΘΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ
 ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 92, ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4112258

Θεμα του μηνός:
 «βιβλία για την
 εκπαίδευση»

Βιβλία
 Ελληνική Ύλη
 Λογοτεχνία
 Εμδοεϊς Τέχνες
 Θεατρο-Κινηματογράφος
 Χαροχτικά-Αφίσες

ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΠΝΔΡΑΣ

Βυρώνος 9 - Πλάκα
 Τηλ 3222394 - ΑΘΗΝΑ

Τα ανοικτά θέματα

Εκτός από την τύχη του ίδιου του Γ. Κοσκωτά, αλλά και της κυβέρνησης, παραμένουν «ανοικτά» και τα εξής θέματα, με αφορμή τα οποία αναμένονται νέες συγκρούσεις και κρίσεις.

Πρώτο στη σειρά είναι η διερεύνηση της μεταβίβασης της Τράπεζας Κρήτης στον Γ. Κοσκωτά, από τον κ. Γ. Καρρά. Όπως έχει ήδη αποκαλυφθεί ο Γ. Κοσκωτάς είχε ανακαλύψει το «αυγό του Κολόμβου» και αγόρασε την τράπεζα χωρίς να δώσει δραχμή. Ποιοι τον κάλυψαν και πού βρήκε τα κεφάλαια που, αφού απέκτησε τον έλεγχο της τράπεζας, εισήγαγε και παρέδωσε στον κ. Καρρά;

Δεύτερο είναι το θέμα της Εξεταστικής των Πραγμάτων Επιτροπής που θα συγκροτηθεί από τη Βουλή. Πότε θα συγκροτηθεί; Ποιοι θα την απαρτίζουν και πότε θα βγει το πόρισμα; Πριν ή μετά την πτώση της κυβέρνησης;

Τρίτο έρχεται το μείζον θέμα της τύχης του «Ολυμπιακού», που απασχολεί χιλιάδες φιλάθλους. Ποιος θα αγοράσει την ιστορική ομάδα που η «πολιτικοποίηση» την οδήγησε στο χείλος της καταστροφής; Τι θα γίνει με την υπόθεση Ντέταρι; Θα επιστραφούν τα χρήματα που πλήρωσε ο Κοσκωτάς για να τον αποκτήσει και τα οποία, όπως αποδείχθηκε, δεν ήταν δικά του; Και, επί τη ευκαιρία, τι θα γίνει με το δήμαρχο Πειραιά κ. Ανδριανόπουλο; (Και το «ντέρμπυ» Ολυμπιακού - Παναθηναϊκού αυτής της Κυριακής;).

Τέταρτο. Ο κ. Αρφάνης θεωρεί σίγουρο ότι θα αποκτήσει τελικά την Τράπεζα Κρήτης. Ποιος ενισχύει αυτή την αισιοδοξία του και ποιος ήταν εκείνος που του την παρέδωσε μέσα σε μια νύχτα;

Πέμπτο. Τι θα γίνει με τα έντυπα της «Γραμμής» έτσι όπως αναπτύσσεται άγριος αγώνας μεταξύ των δελφίνων του Κοσκωτά, του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ (και εδώ βέβαια δεν πρόκειται για «διαμάχη εκδοτών»).

Έκτο. Ποιο θα είναι το αποτέλεσμα της έρευνας για τα ποσά των καταθέσεων των οργανισμών του δημοσίου στην Τράπεζα Κρήτης; Ποιο είναι το κυβερνη-

τικό στέλεχος στο οποίο ο Κοσκωτάς «είχε τάξει» 1,5% αν «έλεγε ένα καλό λόγο»;

Έβδομο. Και με τη Μέριλ Λύντς τι θα γίνει; Υπάρχει κάποιος αμερικανικός νόμος που να επιτρέπει την εξακρίβωση της ταυτότητας αυτών που έχουν καταθέσεις εκεί;

Όγδοο... Είναι πολλά τα θέματα που μένουν ανοικτά. Ποιος ακόμα πιστεύει ότι μπορεί να τα διαλευκάνει αυτή η ήδη βεβαρυμένη κυβέρνηση;

Μια διάψευση

Δεν κατανοήσαμε τελικά γιατί χρειάστηκε να γίνει τόσοσ θόρυβος για να «διαψευστεί» το ρεπορτάζ στο προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ για τις συναντήσεις των κ. Ανδρέα Παπανδρέου και Κ. Καραμανλή, μετά την εκδίωξη του τελευταίου από την Προεδρία της Δικτατορίας.

Πρώτα το διέψευσε ο κ. Κωστόπουλος, κατόπιν τηλεφωνικής εντολής του κ. Α. Παπανδρέου. Στη συνέχεια παραιτήθηκε ο επικεφαλής της προσωπικής φρουράς του τέως Προέδρου, αλλά και κουμπάρος του, αστυνόμος κ. Γιάννης Μουσούλης, ο οποίος σύμφωνα με δημοσιεύματα εφημερίδων υπέβαλε την παραίτησή του για λόγους ευθιξίας, επειδή θεωρήθηκε υπεύθυνος της διαρροής. Στο τέλος και λόγω της επιμονής των εφημερίδων ο κ. Καραμανλής ανακοίνωσε μέσω του «γραφείου» του ότι ουδέποτε συναντήθηκε με τον κ. Παπανδρέου μετά την 9η Μαρτίου 1985 και ότι ο κ. Μουσούλης δεν παραιτήθηκε λόγω της «διαρροής». Το ίδιο υποστήριξε και ο τελευταίος με δημόσια δήλωσή του.

Ακόμα και αν δεν είμεθα βέβαιοι, «εκατό τοις εκατό», για την αξιοπιστία των πηγών μας, όλη αυτή η φασαρία θα μας έκανε να πιστέψουμε ότι το δημοσίευμα είναι πέρα για πέρα ακριβές. Αλλά υπάρχει και κάτι άλλο. Γιατί, ενώ ο τέως πρόεδρος διαψεύδει ότι συναντήθηκε με τον κ. Α. Παπανδρέου, από το περιβάλλον του κ. Μουσούλη μάθαμε ότι παραιτήθηκε όταν του έγινε κάποιος υπαινιγμός;

Σε κάθε περίπτωση πάντως διαβεβαιώνουμε προς κάθε κατεύθυνση ότι ο κ. Μουσούλης δεν χρησίμευσε σε καμιά περίπτωση ως «πηγή» μας. Οι πληροφορίες μας επιμένουμε ότι είναι ακριβείς και προέρχονται από αλλού.

Κατά τα άλλα κατανοούμε πλήρως την «αμνησία» που διακρίνει και το Καστρί και την Πολιτεία για αυτό το θέμα.

Ραδιο-ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ: Επιτέλους αθώοι

Αθώθηκε ο εκδότης του περιοδικού Χρ. Παπουτσάκης από το Β' τριμελές Εφετείο Αθήνας, 31 Οκτωβρίου του '88,

που δίκασε την έφεσή του για την λειτουργία του Ραδιο-Αντίλαλου. Η απόφαση ήταν ομόφωνη (δικαστές οι εφέτες κ. Δεληγιάννης, Μουρουδέλης και Ζήσης).

Την αθώωσή του ζήτησε και ο εισαγγελέας (κ. Θάκος). Το δικαστήριο δέχτηκε ότι δεν υπήρχε δόλος του κατηγορουμένου, αφού όπως αποδείχτηκε η λειτουργία του Ραδιο-Αντίλαλου έγινε σαν πράξη πολιτικής διεκδίκησης με συμβολικό πολιτικό περιεχόμενο, αφού προαναγγέλθηκε προς τις αρχές και πλαισιώθηκε από εκπροσώπους του πολιτικού και πνευματικού κόσμου της χώρας. Μάρτυρες υπεράσπισης εξετάστηκαν οι καθηγητές Γεώργιος Κοντογιώργης, Κώστας Ζουράρις και Νίκος Φαράκλας που τόνισαν ότι η προσπάθεια του ΑΝΤΙ με τον Ραδιο-Αντίλαλο ήταν νόμιμη πολιτική πράξη που δικαιώθηκε στην συνέχεια αφού συνετέλεσε και αυτή στην αναγνώριση της Ελεύθερης Ραδιοφωνίας.

Οι υπερασπιστές (Χρ. Αργυρόπουλος και Ν. Κωνσταντόπουλος) τόνισαν ότι είχε δικαίωμα το ΑΝΤΙ να προβεί στη ραδιοφωνική εκπομπή, αφού ισχύει και υπερτερεί του εσωτερικού δικαίου η ρύθμιση που προβλέπει το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, σύμφωνα με την οποία αναγνωρίζεται ατομικό δημόσιο δικαίωμα για μετάδοση και λήψη πληροφοριών. Η θέληση του κ. Παπουτσάκη ήταν να υλοποιήσει τη συνταγματική νομιμότητα και όχι να την παραβιάσει. Άσκησε δικαίωμα.

Το πρόσχημα της προφυλάκισης

Ενώ στο κράτος του ΠΑΣΟΚ επιβεβαιώνεται για ακόμα μία φορά ότι κάποιος είναι πολύ πιο ίσος από τους άλλους, ευτυχώς υπάρχουν άτομα που έχουν ακόμα την ευαισθησία να ασχολούνται με την Βογιατζή και τον Μπουκουβάλα. Και δεν εννοούμε, βέβαια, τον υφυπουργό Υγείας και Πρόνοιας και την βουλευτή κ. Λαμπράκη που προσπαθούν τώρα να δώσουν αποδείξεις για την ευαισθησία τους, αλλά τους υπόλοιπους που με τη φωνή τους προσπαθούν να κάνουν γνωστή την καταστρατήγηση βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων.

Αν ο καθημερινός Τύπος εστιάζει το φακό της κριτικής του στο ότι ο μικρός Άρης —γιος της Βογιατζή και του Πρέκα— βρίσκεται μαζί με τη μητέρα του στη φυλακή, υποκινώντας την εύκολη συγκίνηση, υπάρχει και πρόβλημα πολιτικό, που έχει να κάνει με τα ατομικά δικαιώματα του πολίτη: Η Ασφάλεια κρατάει για 13ο μήνα (!) προφυλακισμένους τη Β. Βογιατζή και τον Γ. Μπουκουβάλα, με «πειστήρια» για ό,τι αφορά τη Βογιατζή πως συμβίωνε με τον Πρέκα, για ό,τι αφορά τον Μπουκουβάλα κάποιο μισό δακτυλικό αποτύπωμα, απορρίπτοντας τις αλλεπάλληλες αιτήσεις αποφυλάκισης. Και ακριβώς εδώ είναι η διαφορά αντιμε-

τώπισης του κράτους απέναντι στους πολίτες του.

Οι μεγαλοαπατεώνες και οι συνεργοί τους κυκλοφορούν και διαπραγματεύονται ελεύθερα παίρνοντας αυτή τη δυνατότητα από τις παραλείψεις της πολιτείας, ενώ οι «επικίνδυνοι» για το κράτος είναι στη φυλακή, περιμένοντας τη δίκη τους, γιατί οι υπεύθυνοι ασχολούνται αποκλειστικά με τους πρώτους.

«Θα το παρουσιάσουμε...»

«Το σύστημα αυτό θα το παρουσιάσουμε στη Βουλή στις αρχές του 1989». Αυτό απάντησε δυο φορές, σε δυο ερωτήσεις, ο πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου στην πρώτη συνάντησή του με τους πολιτικούς συντάκτες το Σάββατο 29 Οκτωβρίου, για το εκλογικό σύστημα με το οποίο θα διεξαχθούν οι προσεχείς εκλογές. Τίποτε άλλο. Το μόνο που άφησε ανοιχτό είναι η επαναφορά του σταυρού προτίμησης και πέραν τούτου ουδέν.

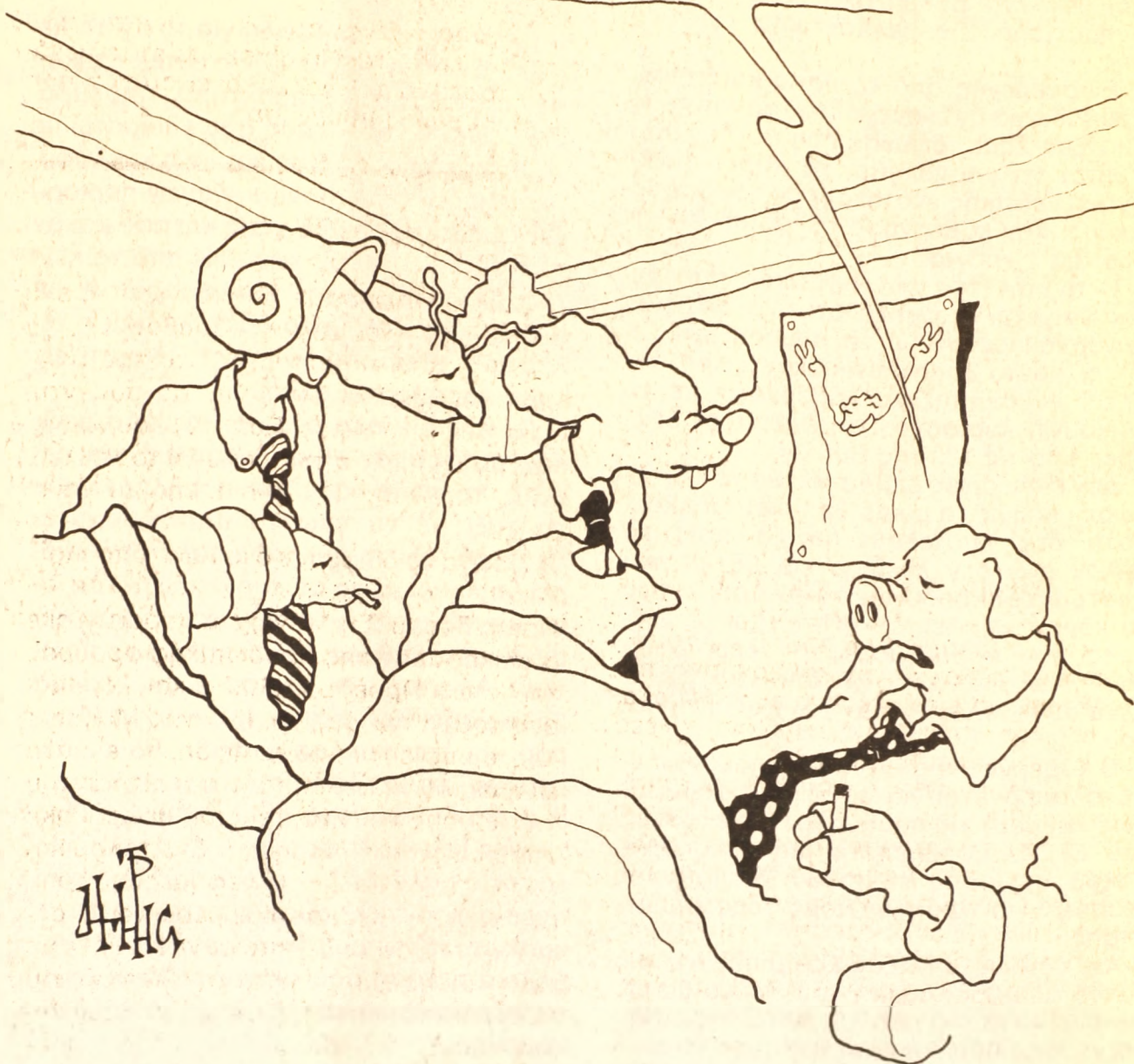
Το πρόβλημα βέβαια δεν είναι αν έδωσε ή όχι ο πρωθυπουργός συγκεκριμένη και αναλυτική απάντηση σε αυτή την πρώτη συνάντησή του με τους δημοσιογράφους, στο ερώτημα με ποιο εκλογικό σύστημα θα γίνουν οι επόμενες εκλογές. Το θέμα είναι ότι ο πρωθυπουργός της «Αλλαγής» κρατά ως αποκλειστικά δική του την υπόθεση του εκλογικού συστήματος, παρά το γεγονός ότι όλα τα κόμματα ζητούν έγκαιρα την αποσαφήνισή του, ενώ η Αριστερά και άλλες πολιτικές δυνάμεις ζητούν την απλή αναλογική. Αυτή ακριβώς η «αποκλειστικότητα» που θα «ξεκαθαριστεί» —αν γίνει— αρχές του '89 (οι αρχές είναι και ο 1ος και ο 2ος και ο 4ος μήνας, και οι εκλογές θα γίνουν, σύμφωνα με τα όσα δηλώνονται, τον Ιούνιο), αποτελεί και το πρόβλημα.

Μην αποσαφηνίζοντας το εκλογικό σύστημα ο πρωθυπουργός και κρατώντας το ως ένα όπλο στην προεκλογική συγκυρία, δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να συνεχίζει αυτό που όλοι οι προκάτοχοί του έκαναν μετά τον πόλεμο: Να χρησιμοποιούν το εκλογικό σύστημα ως μέσο διαιώνισής τους στην εξουσία ή κατάκτησής της και όχι ως κανόνα στο πολιτικό παιχνίδι, ανεξαρτήτως συγκυριών και σκοπιμοτήτων.

Η Αριστερά έχει ξεκαθαρίσει τη θέση της. Προτείνει την απλή αναλογική, σταθερό και μόνιμο εκλογικό σύστημα. Το ΠΑΣΟΚ, από την ίδρυσή του, την υποσχόταν στα λόγια, ενώ στην πράξη έκανε (και κάνει) τα αντίθετα, ακριβώς όπως σε όλα τα μεγάλα και σοβαρά κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά προβλήματα.

Σημειώνουμε τα παραπάνω όχι επειδή θεωρούμε ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε να πολιτευθεί διαφορετικά απ' ό,τι πολιτεύεται, ούτε επειδή αν γίνει

ΕΙΝΑΙ ΕΥΤΥΧΗΜΑ ΚΥΡΙΟΙ
ΠΟΥ ΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ
ΕΧΕΙ ΚΑΤΑΓΡΑΨΕΙ ΤΗΝ ΠΟΛΥΜΟΡΦΙΑ
ΠΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΚΙΝΗΜΑ...

π.χ. απλή αναλογική θα γίνει από το ΠΑΣΟΚ διότι επιθυμεί να δημιουργήσει στέρεους και μακροχρόνιους θεσμούς. Ακόμη και την απλή αναλογική —την οποία το ΠΑΣΟΚ, σύμφωνα με τις μέχρι τώρα πληροφορίες, δεν πρόκειται να υιοθετήσει— αντίθετα θα «βαπτίσει» πάλι αναλογική κάποιο εκλογικό σύστημα ενισχυμένης και θα προσθέσει το «σταυρό» για ψήφους —αν την υιοθετήσει, θα το κάνει για μικροκομματικούς και μόνο λόγους και ως λύση ανάγκης για να περισώσει ό,τι μπορεί.

Σημειώνουμε τα παραπάνω για ένα και μόνο λόγο. Επειδή το ΠΑΣΟΚ και η κυβέρνηση και προσωπικά ο πρωθυπουργός της «Αλλαγής» οφείλουν, στοιχειωδώς σεβόμενοι τους ελάχιστους, από όσους άφησαν να εναπομείνουν, δημοκρατικούς κανόνες του πολιτικού παιχνιδιού και της διαφάνειας στην πολιτική, να ξεκαθαρίσουν έγκαιρα —έστω και μικροκομματικά— το πώς θα γίνουν οι επόμενες εκλογές. Το οφείλουν, αν μη τι άλλο, σε όλους εκείνους τους πολίτες που εξακολουθούν ακόμη να μην παραιτούνται και να μάχονται είτε κρατούσαν τις πράσινες σημαίες της «αλλαγής» το '81, είτε όχι.

Πλήγμα για την ειρήνη

Το δίλημμα «αδιαλλαξία» ή «διαλλακτικότητα» στον χειρισμό της αραβοϊσραηλινής διένεξης με επίκεντρό της το παλαιστινιακό, θέμα κυρίαρχο στην διάρκεια της προεκλογικής περιόδου, εξακολουθεί να διχάζει το Ισραήλ και μετά τις βουλευτικές εκλογές της προηγούμενης Τρίτης 1/11/88.

Οι κύριοι φορείς των δυο αυτών αντιτιθέμενων τάσεων, το δεξιό κόμμα «Λικούντ» του απερχόμενου πρωθυπουργού Γιτζάκ Σαμίρ και το εργατικό του πρώην υπουργού Εξωτερικών Σιμόν Πέρεζ, όχι μόνο δεν κατόρθωσαν να πείσουν την πλειοψηφία του εκλογικού σώματος για την ορθότητα των απόψεών τους, αλλά σημείωσαν και μια ελαφρά κάμψη των δυνάμεών τους, συγκριτικά με τις εκλογές του 1984. Το «Λικούντ» πάντως μπόρεσε να προσπεράσει έστω και κατά «βραχεία κεφαλή» τον παραδοσιακό του αντίπαλο, διατηρώντας 39 έδρες από τις 41 που είχε στην προηγούμενη κνεσσέτ (Βουλή), ενώ το εργατικό από τις επίσης 41 έπεσε τώρα στις 38 έδρες.

Αντίστοιχη κάμψη εμφάνισαν τόσο τα ακροδεξιά μικρά κόμματα συγκεντρώ-

νοντας μόνον 7 έδρες συνολικά, όσο και τα αριστερά σιωνιστικά και μη που έπεσαν στις 14 έδρες από τις 18 που είχαν. Αύξηση 6 εδρών παρουσίασαν τα θρησκευτικά κόμματα που συγκέντρωσαν όλα μαζί 18 έδρες και φιλοδοξούν τώρα να παίξουν ένα ρυθμιστικό ρόλο για τον σχηματισμό της μελλοντικής κυβέρνησης.

Ενισχυμένος από το έστω και οριακό προβάδισμα απέναντι στους εργατικούς, ο Γιτζάκ Σαμίρ δήλωσε ήδη ότι δεν προτίθεται να επαναλάβει το κυβερνητικό σχήμα «εθνικής ενότητας» με τους εργατικούς, που κυβέρνησε το Ισραήλ τα τελευταία 4 χρόνια.

Ο ηγέτης της συντηρητικής παράταξης φαίνεται να ελπίζει ότι είναι σε θέση, συνεργαζόμενος με τα ακροδεξιά (7 έδρες), και τα θρησκευτικά κόμματα (18 έδρες) να σχηματίσει κυβέρνηση με το «Λικούντ» κυρίαρχο, στηριγμένη σε 64 έδρες από τις 120 της Βουλής.

Δεν είναι όμως βέβαιο ότι θα το κατορθώσει, καθώς τα μικρά θρησκευτικά κόμματα δεν αποτελούν ενιαίο πολιτικό μπλοκ ενώ δεν λείπουν και εξαιρετικά δύστροποι ακροδεξιοί συνέταιροι, όπως το κόμμα «Μολεντέτ» (Πατρίδα) με 2 έδρες που πρεσβεύουν τον ξερριζωμό του 1,5 εκ. Παλαιστινίων από τα κατεχόμενα σαν «τελική λύση» του παλαιστινιακού.

Ο κυβερνητικός «γρίφος» επομένως επαναλαμβάνεται για μια ακόμη φορά, όπως και μετά τις προηγούμενες εκλογές του '84, και προβλέπεται μια αντίστοιχη μακρά περίοδος επίπονων διαπραγματεύσεων για το σχηματισμό νέας κυβέρνησης.

Αν, πάντως, ο Γιτζάκ Σαμίρ πετύχει σε αυτές τις προσπάθειές του, τούτο θα είναι ένα «σοβαρό πλήγμα κατά της ειρήνης», όπως ήδη έσπευσε ανήσυχα να επισημάνει το παλαιστινιακό πρακτορείο WAFA.

Ο «δακτύλιος» των ταξί και οι συγκοινωνίες

Η πλέον ορατή απόδειξη για το ότι τα περιήματα μέτρα για το νέφος ευτελίστηκαν σε αστυνομικού χαρακτήρα παρεμβάσεις είναι η κατάσταση που επικρατεί με τους ταξιτζήδες. Όσο και αν η κυκλοφορία στο δακτύλιο μονών - ζυγών περιορίζει το κυκλοφοριακό χάος και όσο και αν η απουσία εντελώς των ταξί από το κέντρο διευκολύνει την κυκλοφορία, η «απεργία» των ταξί στο δακτύλιο και η τελευταία κινητοποίηση των ιδιοκτητών τους παραπέμπει αλλού.

Πρώτα απ' όλα στο ότι τα μέσα μαζικής μεταφοράς είναι ανεπαρκή και, γι' αυτό, το ρόλο τους τον συμπληρώνουν τα ταξί με τα γνωστά αποτελέσματα. Δεύτερο, ότι το κυκλοφοριακό δεν μπορεί να λυθεί με τα περιοριστικά μέτρα, όσο και αν αυτά ενταθούν και όποιος και αν είναι ο βαθμός συναίνεσης των πολιτών. Απαιτούνται λοιπόν ριζικά μέτρα βελτίωσης των μέσων μαζικής μεταφοράς και του κυκλοφοριακού. Αλλά, δυστυχώς, το μετρό προχωράει με βήμα... ένα μπρος τέσσερα πίσω, τα έργα βελτίωσης του κυκλοφοριακού παραπέμπονται στις καλές δεσ — βλέπετε η πολιτική ηγεσία φροντίζει τώρα για τράπεζες και κοσκωτάνθρωπους κάθε μορφής — και βέβαια η λύση που απομένει είναι μόνο τα περιοριστικά μέτρα, δηλαδή η αστυνόμευση.

Η κατάσταση στο κυκλοφοριακό και η ανεπάρκεια των μέσων μαζικής μεταφοράς μετέτρεψαν τα ταξί σε «μίνι λεωφορεία». Ταυτόχρονα, η ανάγκη κάθε μορφής πελατείας των κυβερνήσεων έδωσε με τον ανεξέλεγκτο αριθμό αδειών που χορηγούσε ένα δυσανάλογο αριθμό ταξί στην Αθήνα σε σχέση με τον πληθυσμό της, συγκριτικά με άλλες πόλεις. Δεν έφτανε όμως μόνο αυτό. Ακολουθήθηκε και αλλοπρόσαλλη πολιτική σε όσα αιτήματα —πλην της εισόδου στο δακτύλιο— προβάλλουν οι ιδιοκτήτες των ταξί σήμερα. Ας θυμηθούμε π.χ. πώς βγήκαν αποφάσεις επί ΝΔ για κινητήρες πετρελαίου, πώς άλλαζαν επί ΠΑΣΟΚ, πώς αναπροσαρμόζεται το κόμιστρο ή πώς διαμορφώνεται η πολιτική κοινωνικής ασφάλειας των εργαζόμενων στα ταξί.

Τις συνέπειες όλων αυτών φυσικά δεν μπορούν να επωμισθούν αποκλειστικά οι ταξιτζήδες. Άρα η κυβέρνηση οφείλει, πριν απ' όλα, να αντιμετωπίσει και τα αιτήματα των ταξιτζήδων που δεν αφορούν το δακτύλιο μέσα από μια πολιτική που να δίνει διέξοδο και όχι με την καταστολή ή την αστυνόμευση στο «όνομα του δακτυλίου», τον οποίο επιβάλλει η πολιτική που ακολουθείται σε όλους τους τομείς που διαμορφώνουν την εικό-

να της απάνθρωπης Αθήνας του νέφους, με βασικούς υπαίτιους την κατάσταση στα μέσα μαζικής μεταφοράς και το κυκλοφοριακό.

Κόλπα εξουσιών και εμπόρων ηρωίνης

Την περασμένη εβδομάδα αναβλήθηκε η δίκη δυο αλλοδαπών εμπόρων ηρωίνης και ενός συνενόχου τους και ορίστηκε νέα, μετά τη λήξη της προφυλάκισης, γιατί δεν υπήρχε στο Δικαστήριο διερμηνέας. Οι έμποροι των ναρκωτικών έπρεπε —και σωστά— να απολογηθούν. Όμως κανείς δεν φρόντισε να υπάρχει διερμηνέας, να μεταφράσει τις απολογίες τους και να γίνει κανονικά η δίκη. Και έτσι, σε λίγο θα είναι ελεύθεροι, περιμένοντας τη νέα δίκη, αν γίνει, γιατί πιθανόν και πάλι διερμηνέας να μη βρεθεί ή ξαφνικά να αρρωστήσει...

Επισημαίνουμε το γεγονός γιατί δεν είναι το μόνο. Η προσεκτική παρακολούθηση του δικαστικού ρεπορτάζ καταγράφει πολλά τέτοια γεγονότα και δεν μπορεί να οφείλονται όλα σε «αμέλεια», αλλά και η «αμέλεια» δεν μπορεί να μένει ατιμώρητη.

Πρόκειται, δυστυχώς, για την «τυφλή» Δικαιοσύνη, για ένα από τα πολλά κόλπα των εμπόρων του θανάτου, που με αυτό τον τρόπο κατορθώνουν και κυκλοφορούν ελεύθεροι, ενώ μέχρι τώρα δεν έχουμε δει ούτε έναν από τους αρμόδιους να τιμωρείται, επειδή δεν υπήρχε διερμηνέας σε τέτοιες περιπτώσεις στο δικαστήριο. Σε άλλες περιπτώσεις όχι μόνο υπάρχει ένας, αλλά και δυο και παραπάνω διερμηνείς.

Το κόλπο του διερμηνέα όμως δεν είναι το μόνο. Οι έμποροι των ναρκωτικών «βαπτίζονται» πολλές φορές χρήστες και με αυτό τον τρόπο κατορθώνουν και η αποφυλακίζονται νωρίτερα ή τιμωρούνται ως χρήστες, ενώ είναι έμποροι.

Αυτά άραγε δεν τα βλέπει κανείς; Δεν γίνεται καμία έρευνα από τους αρμόδιους; Αν κρίνουμε από δηλώσεις των κατ'αίρετους υπουργών Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης το «παιχνίδι» παίζεται χρόνια χωρίς να ιδρώνει το αυτί κανενός. Το μόνο για το οποίο ενδιαφέρονται είναι να αποποιούνται τις ευθύνες τους, όταν προκύπτει θέμα και να ρίχνουν ο ένας το «μπαλάκι» στον άλλον. Η πολιτική όμως είναι ενιαία και οι ευθύνες υπάρχουν.

Για όλα αυτά και για «χοντρές» περιπτώσεις, που ακούγονται διάφορα για «μίζες», χρηματισμό κ.τ.λ. ποιος θα ασχοληθεί; Ο Μένιος που η γυναίκα του πούλησε το σπίτι της στον πατέρα της για να «αγοράσει» γραφείο στον άνδρα της από τον αρχιαπατέωνα Κοσκωτά ή ο Τάσος ο δήμαρχος και Πουαρό;

Κούλη Ζαμπαθά

ΝΙΚΟΣ ΜΠΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΝΙΚΟΣ ΠΛΟΥΜΠΙΔΗΣ

**ΔΥΟ ΛΑΪΚΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ
ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ**

5η έκδοση

**Πώς τους γνώρισα και πώς
έζησα μαζί τους στα στερνά
της ζωής τους χρόνια**

**εκδόσεις ΔΩΡΙΚΟΣ
Μαυρομιχάλη 64
Τηλ. 36.29.675**

□□□**ΔΡΑΠΕΤΗΣ.** Μέχρι την ώρα που το ΑΝΤΙ πήγαινε στο Τυπογραφείο η «κατεύθυνση» **Κοσκωτά**, ήταν άγνωστη. Εξαφανισμένος· ενώ έπρεπε ήδη να έχει συλληφθεί. Πάντως ενδιαφερόμενοι γι' αυτόν κυβερνητικοί κύκλοι και βεβαίως αδιαφορούντες για το ντέρμπυ της Κυριακής του είχαν «συστήσει» από το περασμένο Σάββατο να εγκαταλείψει τη χώρα.

□□□**ΙΖΑΜΠΕΛΙΤΑ ΠΕΡΟΝ.** Η σκηνή στο «Γκρόβενορ Οτέλ» στο Λονδίνο, μόλις ανακοινώθηκε η κατάθεση επερώτησης του βουλευτή της ΝΔ Βάιου Σταθόπουλου σχετικά με τη νομιμότητα ή μη της καταβολής των μισθών, της αργόμισθης της ΟΑΚ. Λιάνη. Παρόντες οι **Ακριβάκης** και **Τσακιρίδης** της ΟΑ, η κ. **Λιάνη** —επίσης και της ΟΑ—, ο **Δημήτρης Μαρούδας** και ο **Ανδρέας Παπανδρέου** —από πλευράς ΠΑΣΟΚ οι τελευταίοι. Όλοι λένε τη γνώμη τους και σε κάποια στιγμή επεμβαίνει η Δήμητρα και λέει:

— Ο Κωστόπουλος ή ο Δημήτρης ή ο Τηλέμαχος να κάνουν μια δήλωση και να διευκρινίζουν τα καθέκαστα:

Έπεσε παγωμάρα. Και επενέβη ο Μαρούδας:

— Όχι! όχι! Θα απαντήσει ο Πέτσος στη Βουλή.

Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, η Δήμητρα είπε:

— Θα απευθυνθώ εγώ προσωπικά στον ελληνικό λαό!

Και, τότε, στη γενική παγωμάρα, επενέβη ο πρωθυπουργός και είπε:

— Μη, μη, Μιμή!

Για να επικρατήσει, στο τέλος, η άποψη Μαρούδα.

Εκδοχές, με διαφορετική απόχρωση, του ίδιου γεγονότος. Διαλέγετε και παίρνετε.

□□□**ΑΚΛΟΝΗΤΟΣ.** Μη νομίζετε ότι στον επόμενο αναγραμματισμό πρόκειται να αναδομηθεί ο υπουργός Εξωτερικών **Κάρολος Παπούλιας**. Είναι ο πιο αμετακίνητος από την τρόικα του υπουργείου.

Δήμητρα και Ανδρέας του χρωστούν ευγνωμοσύνη γιατί έπαιξε **καταλυτικό ρόλο** στην επανασύνδεσή τους, όταν για ένα 20ήμερο «είχαν διακόψει». Ο Κ. Παπούλιας, το μόνο άνθρωπο που φοβάται πια, είναι η Μαργαρίτα. Πώς έρχονται τα πάνω κάτω!

□□□**ΜΕΤΑΘΕΣΕΙΣ.** Με την ευκαιρία του διαζυγίου του θυμηθήκαμε ότι ο πρώτος που έμαθε για το πρωθυπουργικό ειδύλλιο ήταν ο ΥΠΕΧΩΔΕ. Ο κ. Καπόπουλος εργαζόταν στο υπουργείο του και είχε διακριθεί για την επιμελή του αποχή από κάθε είδους πόνημα. Έτσι ο ΥΠΕΧΩΔΕ τον τιμώρησε με μετάθεση οπότε κτύπησε το «τριψήφιο» τηλέφωνο. «Καλά, δεν ξέρεις εσύ ποιος είναι ο Καπόπουλος», άκουσε έκπληκτος να του λέει ο πρωθυπουργός από την άλλη πλευρά της τηλεφωνικής γραμμής. «Όχι, δεν ξέρω», ήταν η απάντηση του έκπληκτου ΥΠΕΧΩΔΕ. «Δηλαδή δεν ξέρεις ότι...», ήρθε κεραυνός η δεύτερη ερώτηση του πρωθυπουργού. Και ο ατυχής ΥΠΕΧΩΔΕ έμαθε ότι...

□□□**ΕΡΩΤΙΚΟ.** Πρώην σύμβουλος του Ανδρέα Παπανδρέου ισχυρίζεται ότι πρωτογνώρισε την κ. Λιάνη σε ένα από τα πρωθυπουργικά ταξίδια του 1984, σε ευρωπαϊκή πρωτεύουσα. Ένα βράδυ ο πρώην σύμβουλος χόρευε με τη «Μιμή» και την άκουσε έκπληκτος να τον ρωτάει για τις προτιμήσεις του κ. Παπανδρέου. «Τι κολώνια φορούσε, τι γραβάτες προτιμούσε, τι του άρεσε να τρώει». Μακρόχρονος «έρωτας» ή «στρατηγικό σχέδιο»;

□□□**ΓΕΝΕΑΙ ΠΑΣΑΙ.** Η «νέα τάξη πραγμάτων» έχει καταφέρει να ισοπεδώσει τα πάντα. Και βέβαια, πρωτίστως, όλους εκείνους που ήταν έτοι-

μοι για ισοπέδωση. Επειδή έρχονται οι μέρες επετείου του Πολυτεχνείου θα ενοχληθούμε πολύ —και θα φλυαρήσουμε— αν εμφανιστούν μερικοί για α μιλήσουν και πάλι για τους αγώνες της «γενιάς» τους. Όπως, ας πούμε, η πάλαι ποτέ **Τώνια Μωροπούλου**: Ίδια και απaráλλαχτη με τον **Γιαννάκη Μαντζουράνη**.

□□□**ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ.** Υπάρχει και κάτι στο οποίο επέτυχε το ΠΑΣΟΚ. Ανέβασε το μορφωτικό επίπεδο όλων μας. Επί των ημερών του μάθαμε με κάθε λεπτομέρεια για τις **προμήθειες**, το **εμπόριο όπλων**, τις **εγχειρήσεις καρδιάς**, τις **τραπεζικές υποθέσεις**, τα **Μπόινγκ**, και τα **«Αιρμπάς»**. Με την αγόρευση Κουτσόγιωργα στη Βουλή, λύθηκαν και οι τελευταίες απορίες που είχαμε σχετικά με την **οριζόντια** και **κάθετη ιδιοκτησία**, περί διαχειρίσεως εξουσίας, πολυκατοικίας κλπ. Σκέτο Λαϊκό Πανεπιστήμιο, το ΠΑΣΟΚ...

□□□**ΕΡΕΥΝΑ.** Τον τελευταίο καιρό, μέσα στον καταιγισμό των κάθε λογής ειδήσεων που αφορούσαν σκάνδαλα, παρανομίες, ψεύδη, κατάχρηση εξουσίας, διασπάθιση του δημόσιου χρήματος, κακοδιαχείριση και άλλα πολλά, και ενώ το ΠΑΣΟΚ εβάλλετο από τις ειδήσεις αυτές με τη μορφή ομοβροντιών, ρίχτηκε η ιδέα να πραγματοποιηθεί μια ιδιαίτερης μορφής έρευνα.

— Θα είχε η διερεύνηση αυτή αντικείμενο τη συλλογή αξιόπιστων πληροφοριών που θα αφορούσαν ένα μεγάλο αριθμό «ανθρώπων» του ΠΑΣΟΚ (υπουργών, μελών του Ε.Γ., μελών της Κ.Ε., στελεχών, πρώην στελεχών), και κάθε είδους αρμοδίων που η σχέση τους με το κράτους τους βαφτίζει

«πολιτικά» ή «δημόσια πρόσωπα».

— Ο αριθμός των «ανθρώπων» του κυβερνώντος κόμματος για τη στάση των οποίων στη δημόσια ζωή τους συλλέχτηκαν πληροφορίες ξεπερνά τις τρεις εκατοντάδες.

— Με βάση τα στοιχεία που το ρεπορτάζ θεωρεί ανιδιοτελή και αξιόπιστα θα θέλαμε να καταλήξουμε στην παρουσίαση αριθμού ονομάτων νυν ή πρώην στελεχών του ΠΑΣΟΚ που εκτέλεσαν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, από τις θέσεις που κατείχαν, τα καθήκοντά τους χωρίς επιβαρυντικό στοιχείο που να αφορά κακή διοίκηση, χρηματισμό, ρουσφέτια —υπέρ εαυτών ή συγγενών— και εν γένει ασεγιάδιαστη πολιτεία από κάθε άποψη.

— Και είναι σε αυτό ακριβώς το σημείο που για τα συμπεράσματα της έρευνας παραθέτουμε παραβολικά μια γνωστή μικρή ιστορία.

— Νεαρός και φιλόδοξος συγγραφέας παρουσιάζεται στο διοικητικό συμβούλιο (12μελές) μεγάλης εκδοτικής εταιρίας όπου θα του ανακοινωθεί η τύχη για το —12 κεφαλαίων— μυθιστόρημά του.

— Βρήκαμε εξαιρετικά καλό το βιβλίο σας κύριε» του ανακοινώνει ο πρόεδρος «μόνο που πρέπει να παραλείψουμε ένα από τα 12 κεφάλαια...».

— «Ευχαρίστως, ποιό θέλετε;» τραυλίζει ο νεαρός συγγραφέας.

— «Εδώ είναι το πρόβλημα» απαντάει μελαγχολικά ο πρόεδρος: «ο καθένας από τους 12 συναδέλφους επιμένει για διαφορετικό από τους υπόλοιπους...».

□□□**ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΕΣ ΚΑΙ ΓΕΛΙΑ.** Στο προηγούμενο τεύχος γράψαμε ότι ο πρόεδρος της ΟΑ **Αλέκος Ακριβάκης** χωρίζει. Όπως μάθαμε, διαβάζοντάς το, τόσο ο ίδιος ο Ακριβάκης όσο και η γυναίκα του, σκάσανε στα γέλια καταλαβαίνοντας τη χιουμοριστική μας διάθεση. Φίλος της στήλης —προφανώς δεν κατάλαβε το χιούμορ— μας διαμαρτυρήθηκε λέγοντας ότι στα μεν πολιτικά είμαστε άριστα πληροφορημένοι, όμως στα κοινωνικά υστερούμε. Νισάφι... Και μεις ξέρουμε ότι ο Αλέκος Ακριβάκης και η γυναίκα του πάνε πολύ καλά και οι σχέσεις τους είναι άριστες. Ακόμα και στο γήπεδο πάνε μαζί (Μανιακός φίλαθλος ο χοντρός). Αυτά για να σωπάσουν οι κακές γλώσσες.

ΠΡΙΝ ΤΟ ΓΕΛΙΟ ΠΑΓΩΣΕΙ

Ο καταγισμός των πληροφοριών και η δραματική εξέλιξη των γεγονότων διαλύουν την οθόνη και καταργούν τη σημασία κάθε επιμέρους λεπτομερειών περί του τι λ.χ. συνέβη στην τάδε σύσκεψη ή με ποια φατρία συντάσσεται ο κ. υπουργός ή ο κ. διοικητής κάποιου οργανισμού. Οι ερμηνείες περί της σκοπιμότητας του όποιου κυβερνητικού μέτρου δεν ενδιαφέρουν εφόσον κανένα μέτρο δεν πρόκειται να εφαρμοστεί ή και αν εφαρμοστεί δεν πρόκειται να τελεσφορήσει.

Όταν κατακρημνίζεται ένα κτήριο δεν έχει σημασία να πληροφορηθούμε ποιος από τους τοίχους έπεσε πρώτος και ποιο ήταν το χρώμα της μοκέτας του τρίτου ορόφου.

Όταν πριν από δεκαπέντε ημέρες κυκλοφορούσε το περιοδικό, ο πρωθυπουργός δεν είχε ακόμα επιστρέψει από το Λονδίνο, είχε αρχίσει όμως να αναπτύσσεται η τελευταία φάση του μέγιστου σκανδάλου. Καθημερινά, ώρα με την ώρα, βομβαρδιστήκαμε με πλήθος πληροφοριών για την επιεικώς καλούμενη «υπόθεση Κοσκωτά». Κατά τις επόμενες ημέρες, θέλει ή δεν θέλει η κυβέρνηση και ο Κοσκωτάς και όλοι οι παρατρεχάμενοι που ταύτισαν την τύχη του τόπου με τον πλουτισμό και το βόλεμά τους, οι συνέπειες των ανομιών θα συμπαράσφουρουν όλους αυτούς στην πτώση και την κατασχύνη.

Ακόμα και αν εξακολουθήσει να εμφανίζεται από τα τηλεοπτικά κανάλια η εικόνα των ίδιων προσώπων ως η κυβέρνηση αυτής της χώρας, θα είναι μια παράσταση που δεν αντιστοιχεί με κανένα τρόπο στην πραγματικότητα: Τα πρόσωπα αυτά εμφανιζόμενα σαν αντιπροσωπευτική κυβέρνηση της χώρας παραβιάζουν τους κανόνες της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας:

- Δεν εκπροσωπούν το εκλογικό σώμα,
- Δεν μπορούν να κατέχουν τα ύπατα αυτά αξιώματα αφού στερούνται κάθε ηθικού κύρους και εκείνοι που συμμετείχαν σε άνομες ενέργειες και διαδικασίες και εκείνοι που δέχονται να παρακάθονται ακόμα μαζί τους.
- Δεν μπορούν πια να κυβερνήσουν —και το παρακολουθήσαμε τις ημέρες αυτές— γιατί κάθε λεπτό αλληλοκαρφώνονται, καχύποπτοι και αποσυνδεδεμένοι ο ένας από τον άλλο. Έχουν αδρανοποιηθεί και η απραξία αυτή κατακρημνίζει το σαθρό κυβερνητικό οικοδόμημα.

Η πτώση της κυβέρνησης Παπανδρέου είναι τώρα πια ορατή στον ορίζοντα. Η πτώση αυτή και η αντικατάστασή της

από μια υπηρεσιακή κυβέρνηση που θα διεξαγάγει το συντομότερο δυνατόν εκλογές, είναι η μόνη λύση που συμφέρει στον τόπο και στο κάτω κάτω διασώζει κάποια ράκη από το ΠΑΣΟΚ.

Ακόμα και αν η κυβέρνηση αυτή δεν εμφανιστεί οικειοθελώς στην εθνική αντιπροσωπεία υπό παραίτηση, αυτό πρέπει να γίνει και είναι υποχρέωση κάθε πολίτη να το απαιτήσει υπερασπίζοντας το δικαίωμά του να κυβερνάται από άτομα που προστατεύουν την έννομη τάξη.

Δεν είναι το όραμα του 1992 ή του 2000, δεν πρόκειται για εκσυγχρονισμούς, δεν πρόκειται για «καλύτερες ημέρες». Η απομάκρυνση της κυβέρνησης Παπανδρέου απαντά στο πολύ στοιχειώδες αίτημα να συνεχίζουμε να κυκλοφορούμε στους δρόμους χωρίς να εκτοξεύουμε οι πολλοί στους ολίγους τη φράση «είστε απατεώνες». Αν συνεχίσει να παίζεται επί πολύ ακόμα η ιλαροτραγωδία που παρακολουθούμε αυτό τον καιρό, τότε είναι προβληματική η συνέχιση του ομαλού βίου αυτής της χώρας.

Ένα αίσθημα ναυτίας κατέχει τους πάντες από την εικόνα της κυβέρνησης και από την εμφάνιση των σφουγγοκολάριων απολογητών του απατεώνα που αντί να απολογούνται, μηχανεύονται «επιχειρήματα» προκειμένου να διασωθούν από τη χλεύη.

Χρειάζεται μήπως να θυμίσουμε ονόματα, ημερομηνίες και περιστατικά που συναρτώνται με την «υπόθεση Κοσκωτά» προκειμένου να καταδειχθεί η εμπλοκή επιφανών παραγόντων της κυβέρνησης

και του ΠΑΣΟΚ με τον απατεώνα; Και μόνη η εκδοχή των συμβάντων σύμφωνα με τα διαδοχικά κυβερνητικά δελτία ειδήσεων ή τις ανακοινώσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου αρκεί για να αναδειχθούν οι αντιφάσεις που οδηγούν το ΠΑΣΟΚ σε αδιέξοδο.

Χρειάζεται μήπως να παραλάβουμε με την αλφαβητική τάξη τους παρατρεχάμενους του «δρα» και να θυμίσουμε τι έγγραφαν πριν δέκα ημέρες και τι ψελλίζουν σήμερα; Και όμως από την τάξη αυτή ξεπετάχθηκαν μερικοί που σήμερα ακόμα εμφανίζονται δημόσια και διακηρύσσουν ότι επιτελούν περίπου θρησκευτικό έργο υπηρετώντας τον «δρα».

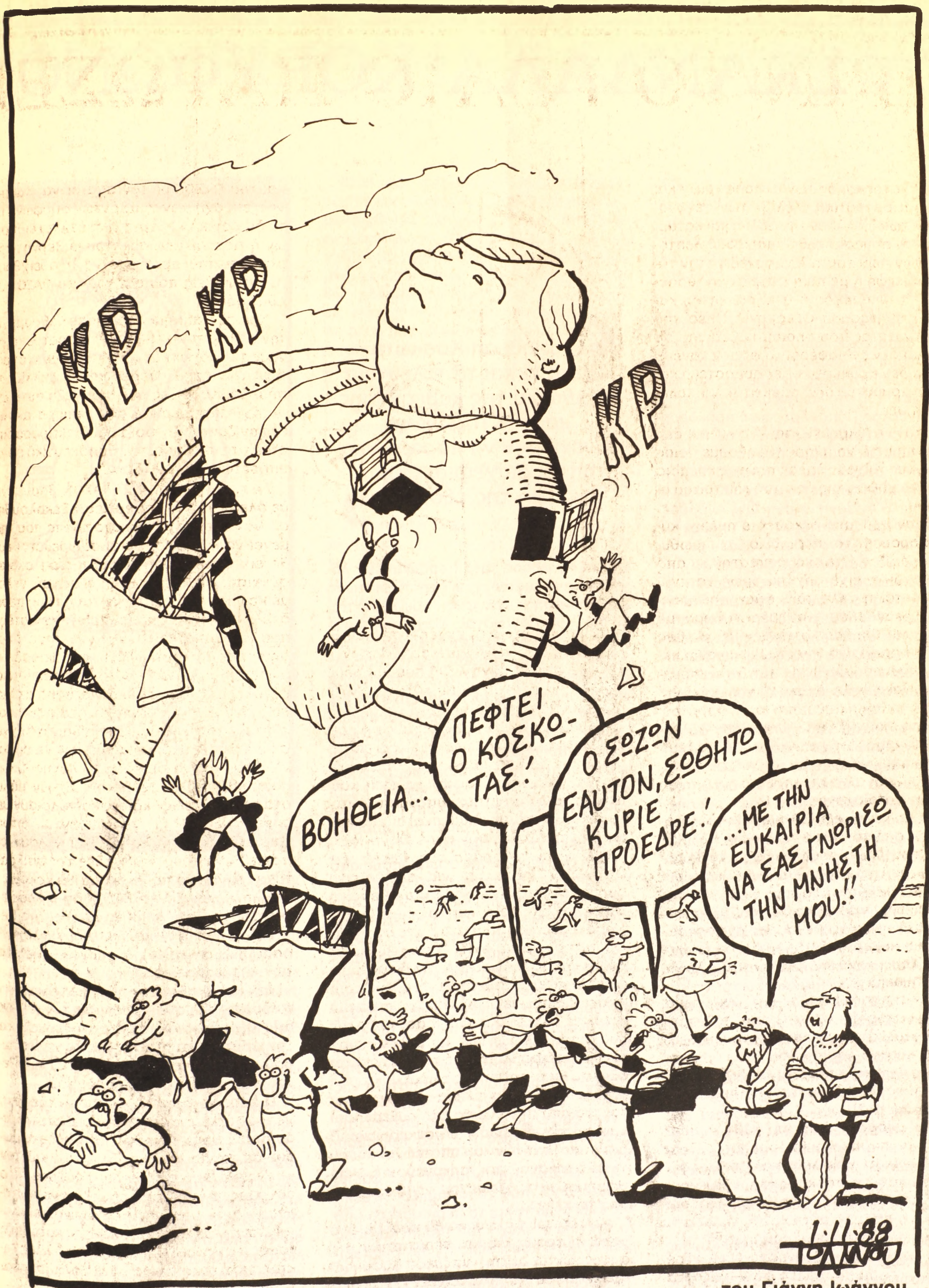
Αν η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, βαρυμένη με όλες αυτές τις αμαρτίες, εξακολουθήσει να κυβερνά με το μόνο τρόπο που της μένει να κυβερνά, θα συσσωρευτεί κάθε εικοσιτετράωρο περισσότερη ακόμα σύγχυση. Βεβαίως αυτή τη στιγμή γελάμε και ειρωνευόμαστε αυτούς τους περιδεείς και γκροτέσκους «πρωταγωνιστές» που αμήχανα κοιτούν γύρω τους απορούντες για την εξέλιξη της φαρσοκωμωδίας που ούτε κι αυτοί βλέπουν ποια κατάληξη θα έχει. Αλλά για πόσο ακόμα θα γελάμε; Η προκλητικότητα που προκύπτει από την ατιμωρησία και τη σύγχυση επιτρέπει ακόμα και σήμερα να εμφανίζονται και να ομιλούν οι λογής Φαρισαίοι και παρατρεχάμενοι. Έχουν μάλιστα και «απόψεις» και τις κοινοποιούν με συνεντεύξεις, αντί να κρύβονται, όπως ταιριάζει σε ασπάλακες. Και γελούν οι πάντες ανά τους καφενέδες της επικράτειας. Αλλά για πόσο ακόμα θα γελάμε;

Μήπως νομίζει το ΠΑΣΟΚ ότι ο λαός εξέλεξε κάποτε το «Κίνημα της 3ης Σεπτεμβρίου» για να έχει να παρακολουθεί φαρσοκωμωδίες και να περνά ευχάριστα τις ελεύθερες ώρες του;

Δεν καταλαβαίνει κανείς επιτέλους ότι η κύρωση της απομάκρυνσης του ΠΑΣΟΚ από την εξουσία είναι ο μονόδρομος για την κάθαρση και η μόνη ελπίδα να διασωθούν όσοι έντιμοι και σοβαροί φιλοξενούνται ακόμα στις γραμμές του;

Η παραμονή του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, με τους όρους που ο Ανδρέας Παπανδρέου θέτει, θα μετατρέψει τη φαρσοκωμωδία σε ταινία φρίκης. Το γέλιο και τον καγχασμό θα διαδεχθεί ο κλαυθμός και ο οδυρμός. Και αν δεν μπορούν να κοιτάχουν στον καθρέφτη ως δουν στον Κοσκωτά την εικόνα τους και την κατάληξή τους. Ας κάνουν κάτι που επιτέλους, εκτός από τους ίδιους, θα ωφελήσει και τον τόπο τους.

Χ.Γ.Π.

του Γιάννη Ιωάννου

ΤΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ ΚΟΡΥΦΩΝΟΝ

του Δ. Μιχαήλ

Ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου ως πρωθυπουργός καλύπτει τον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης και υπουργό Δικαιοσύνης σε όλες τις πράξεις και παραλείψεις του στο «σκάνδαλο Κοσκωτά». Ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου ως πρόεδρος του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ αποδοκιμάζει, εμμέσως πλην σαφώς, την παθητική στάση του κ. Κουτσόγιωργα στην πώληση των μετοχών του Κοσκωτά στον όμιλο Αρφάνη - Χιόνη. Ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου ως πατέρας του υπουργού Παιδείας κ. Γιώργου Παπανδρέου του επιτρέπει να διαφοροποιηθεί από τον κ. Κουτσόγιωργα και να «υπερκεράσει» από αριστερά το ΕΓ με την πρόταση για τη σύσταση της Εξεταστικής Επιτροπής —ιδέα την οποία είχε συζητήσει ενωρίτερα το ΕΓ αλλά ο πρόεδρος του δεν είχε δεχθεί να υιοθετηθεί από το «ανώτερο καθοδηγητικό όργανο» του Κινήματος.

Δεν πρόκειται για την ύπαρξη δύο ή τριών γραμμών μέσα στην κυβέρνηση και τον κομματικό χώρο του ΠΑΣΟΚ, αλλά κυριολεκτικά για κατάσταση διάλυσης. Πλήρης ανυπαρξία πολιτικής γραμμής, προσωπικά παιχνίδια, παρασκηνιακές και φανερές διαπάλες και ένας πρωθυπουργός αδύναμος να παρέμβει. Αδύναμος να παρέμβει αποφασιστικά και παγιδευμένος στην πολύχρονη μέθοδό του, που φαίνεται να γίνεται «μπούμεραγκ». Μέχρι τελευταία ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου συνήθιζε να επιτρέπει την προσωπική ή συλλογική «πολυφωνία», τις λεγόμενες εγγενείς αντιφάσεις, ώστε να εμφανίζεται ο ίδιος ως «ενοποιητικός παράγοντας». Σήμερα αυτή η καταφανής απουσία γενικής πολιτικής οδηγεί στα αντίθετα αποτελέσματα:

Στην αποσάθρωση του κυβερνητικού και κομματικού χώρου και στη διαπίστωση ότι «ο Πρόεδρος όχι μόνο δεν λειτουργεί συσπειρωτικά αλλά και είναι υπαίτιος των αντιφατικών και διαλυτικών καταστάσεων. Αποσυνθέτει αντί να ενοποιεί το "παζλ" της κυβέρνησης, της Κοινοβουλευτικής Ομάδας και του ΠΑΣΟΚ».

Αυτή η μείωση του αρχηγικού κύρους του κ. Ανδρέα Παπανδρέου εξαιτίας των χειρισμών αυτών (και ανεξάρτητα από

Η υπόθεση Κοσκωτά εξαντλεί και τα τελευταία περιθώρια της κυβέρνησης και του ΠΑΣΟΚ να συνεχίσουν να παραμένουν απλοί διαχειριστές και νομείς της εξουσίας

την άλλη φθορά από προσωπικούς λόγους) έγινε εμφανής και στην περίπτωση της «δήλωσης - κάλυψης», που χρειάστηκε ο κ. Κουτσόγιωργας. Μέχρι τώρα ο κ. Κουτσόγιωργας εμφανιζόταν ως ο υπερασπιστής του ονόματος και του κύρους του πρωθυπουργού, ενώ στη συζήτηση της Τρίτης (στην οποία προσερχόταν βαρύτατα εκτεθειμένος) θεώρησε αναγκαίο να έχει εκείνος την «πολιτική κάλυψη» του πρωθυπουργού. Μια πολιτική κάλυψη, την οποία καθόλου δεν συμμερίσθηκαν τόσο το ΕΓ του ΠΑΣΟΚ και ο κ. Γιώργος Παπανδρέου (με τη γνωστή διαφοροποίησή του) όσο και ορισμένοι υπουργοί και βουλευτές του ΠΑΣΟΚ.

Γιατί ακριβώς το νέο συμπέρασμα από τη συζήτηση - δοκιμασία έως τα μεσάνυχτα της περασμένης Τρίτης, είναι ότι ο «σφυροκοπούμενος» αντιπρόεδρος της κυβέρνησης διαπίστωσε ότι οι μεν υπουργοί προτίμησαν να μην παρακαθήσουν δίπλα του στα υπουργικά έδρανα αλλά να διασκορπισθούν στις θέσεις της αίθουσας, οι δε βουλευτές να τηρήσουν «στάση σιωπής» στις λοιδωρίες των βουλευτών της «Νέας Δημοκρατίας», που συχνά έφταναν τα όρια της πρόκλησης. Άφησαν μόνο και ανυπεράσπιστο τον κ. Μένιο Κουτσόγιωργα, ο οποίος —κατά γενική ομολογία— γνώρισε μια από τις χειρότερες στιγμές του στο Κοινοβούλιο.

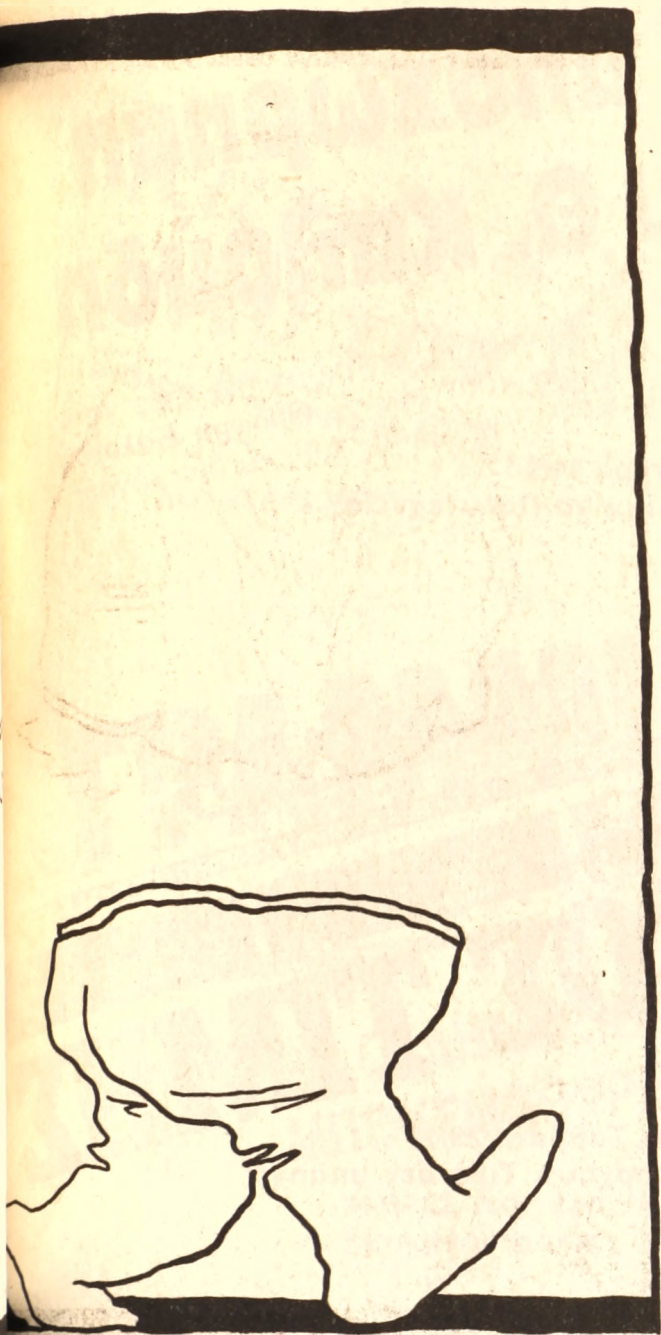
Στα πλαίσια λοιπόν αυτής της φάσης «ιδιώτευσης», που χαρακτηρίζει τα μέλη της κυβέρνησης και τα περισσότερα από τα ηγετικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ και τους βουλευτές (όσους, δηλαδή, δεν συμβαδίζουν με τη «λιανική» περίοδο του κ. Α. Παπανδρέου) οι μεν υπουργοί απέφυγαν

να διακοσμήσουν το σκηνικό της «κυβερνητικής συμπαράταξης» στη Βουλή και με τη σειρά τους οι βουλευτές να ταυτισθούν με την αμυντική στάση του κ. Κουτσόγιωργα, δηλαδή με την υπεράσπιση των χειρισμών του στην υπόθεση Κοσκωτά και την προσωπική του εμπλοκή με το επίμαχο ζήτημα της αγοράς του διαμερίσματος.

Είναι σαφές ότι η «υπόθεση Κοσκωτά» και ό,τι αυτός ο κομψός όρος σημαίνει, καθώς φαίνεται να έχουν εξαντληθεί όλα τα επίθετα και οι χαρακτηρισμοί του Ποινικού Δικαίου, έχει λειτουργήσει ως καταλύτης στην ενότητα του ΠΑΣΟΚ και της κυβέρνησης και στην προσωπικότητα του πρωθυπουργού και του έως τώρα «αλεξικέραυνου» κ. Μένιου Κουτσόγιωργα. Και οι δύο βγαίνουν βαρύτατα τραυματισμένοι από την όλη υπόθεση —μετά μάλιστα τις αλληπάλληλες μηνυτήριες αναφορές κατά του κ. Κοσκωτά και την αποδοχή του αιτήματος της ΝΔ και του Γ.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΤΑΡΡΕΕΙ

Παπανδρέου για σύσταση Εξεταστικής Επιτροπής— τόσο έντονα μάλιστα, ώστε να κυριαρχούν προβλέψεις, ανησυχίες και φόβοι ότι «καταρρέουμε, καταρρέουν».

- Η υπόθεση Κοσκωτά φαίνεται να εξαντλεί και τα τελευταία περιθώρια της κυβέρνησης και του ΠΑΣΟΚ να συνεχίσουν να παραμένουν απλοί διαχειριστές και νομείς της εξουσίας.

Επιπλέον η υπόθεση Κοσκωτά φαίνεται να δίνει το δικαίωμα στον γνωστό κ. Κ. Μητσοτάκη, τον άνθρωπο - σύμβολο σε παλαιότερες εποχές της οικονομικής και μεγαλοουφετολογικής αυθαιρεσίας να αναγορευθεί σε «τιμητή των σκανδάλων του ΠΑΣΟΚ». Άραγε, ποιος μπορεί να επικαλεσθεί με αποτελεσματικότητα, δηλαδή πειστικότητα, το παλαιότερο σλόγκαν του ΠΑΣΟΚ και του επινοητή του κ. Γιάννη Αλευρά ότι ο κ. Μητσοτάκης είναι ο αρχιερέας του ρουσφετιού;

Επιπλέον, η υπόθεση Κοσκωτά δοκίμασε την ειλικρίνεια και το ήθος όλων όσων αναμείχθηκαν (και από το χώρο της «Νέας Δημοκρατίας») με αποτέλεσμα η κοινή γνώμη να έχει πεισθεί πως ο Κοσκωτάς μαζί με απατεώνας ήταν και αφελής, καθώς λάδωσε πολιτικούς και κόμμα ευρέως φάσματος. Και αυτή η κοινή πεποίθηση είναι ασφαλώς η βαρύτερη κοινωνική συνέπεια από τις όποιες λοβιτούρες δισεκατομμυρίων του τέως «άρχοντα της Παλλήνης».

- Τέτοια ηθική άμβλυνση είχε να παρουσιασθεί από την εποχή της δικτατορίας και τέτοια φθορά του πολιτικού κόσμου, τουλάχιστον των δύο μεγάλων κομμάτων, είχε να εμφανισθεί από την προδικτατορική εποχή.

Η υπόθεση Κοσκωτά αποτελεί την επικέντρωση, το «ανώτατο στάδιο» όλων των σκανδάλων του ΠΑΣΟΚ και έχει όλα τα χαρακτηριστικά των έως σήμερα «πράσινων σκανδάλων», με πρώτο εκείνο της ψευδολογίας και των «συντροφικών μαχαιρωμάτων». Αποτελεί επανάληψη και μαζί αποκορύφωμα των σκανδάλων του ΠΑΣΟΚ από το φθινόπωρο του 1986. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι η μεν «Αυριανή» διατυπώνει κατηγορίες και υπαινιγμούς κατά του υπουργού Παιδείας, ενώ η επίσης φιλοκυβερνητική «Ελευθεροτυπία» πρωτοστατεί σε επιθέσεις κατά του κ. Μένιου Κουτσόγιωργα.

Στο παρασκήνιο η κατάσταση είναι περισσότερο άγρια. Με τις τεταμένες σχέσεις ανάμεσα στον πρωθυπουργό και τον Πρόεδρο της Βουλής, με τις αιχμηρές διατυπώσεις του γενικού διευθυντή του Πολιτικού Γραφείου κ. Αντώνη Λιβάνη για τους λόγους, τους οποίους δεν έκρινε σκόπιμο ο κ. Κουτσόγιωργας να τον ενημερώσει έγκαιρα για το «πλαστό και εκβιαστικό έγγραφο», με τη διάσπαση του ΕΓ σε «λιανικούς» και «αντιτιθέμενους», με τη διαμάχη κυβερνητικών και του διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος κ. Δ. Χαλικιά, με την αμφιλεγόμενη στάση στο όλο θέμα του αρμόδιου υπουργού Εμπορίου κ. Ν. Ακριτίδη, με τα ερωτηματικά που συνοδεύουν την περίπτωση των δύο «ταχυδρόμων» Γ. Μαντζουράνη και Γ. Μεταξά, με την επιχείρηση δημοσιών σχέσεων, την οποία φαίνεται ότι μεθοδεύει στο όλο θέμα ο κ. Γιώργος Παπανδρέου. Γιατί πραγματικά στην όλη υπόθεση, η εντύπωση που παραμένει επίσης ισχυρή είναι ότι «πολλοί είπαν ψέμματα για πολλά» ή το μαξιμαλιστικό «όλοι είπαν ψέμματα».

- Ψέμματα είπε ασφαλώς ο Γ. Κοσκω-

τάς ότι δεν έστειλε καμία επιστολή ή έγγραφο στον κ. Κουτσόγιωργα, όπως τον διέψευσαν οι δύο «γραμματοκομιστές» αλλά και ο ίδιος ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης, που μίλησε για την παράλληλη ενημέρωσή του με την Τράπεζα της Ελλάδος από τον υπόδικο τραπεζίτη.

- Ψέμματα είπε και ο κ. Γ. Παπανδρέου ότι συναντήθηκε ελάχιστες φορές με τον Κοσκωτά, όταν η «Αυριανή» μίλησε για 5-6 συναντήσεις και όταν άλλες πληροφορίες και δημοσιεύματα ανέφεραν πολλές επισκέψεις του στην Παλλήνη.

- Ψέμματα είπε επίσης ο κ. Γιώργος Παπανδρέου καλύπτοντας τον κ. Κουτσόγιωργα στη Βουλή για τους επιλεκτικούς παρασκηνιακούς χειρισμούς του, ενώ και εξοργισμένος σχετικά ήταν μαζί του και επιπλέον δήλωνε σε στενό του κύκλο ότι «δεν αποκλείεται το πλαστό έγγραφο να ήταν έργο κάποιας ομάδας υπονόμησης μου μέσα από το ΠΑΣΟΚ».

- Ψέμματα είπαν ασφαλώς οι δύο «ταχυδρόμοι», όταν βεβαίωναν ότι δεν ήξεραν το περιεχόμενο του κλειστού φακέλου ενώ ο ίδιος ο κ. Κουτσόγιωργας (που άφησε το ψέμα τους να βαστήξει τα πρώτα κρίσιμα 24ωρα) αποκάλυψε ότι οι κ. Μαντζουράνης και Μεταξάς ήταν παρόντες όταν άνοιξε το φάκελο και επιπλέον εξέφρασαν την έκπληξη και την αποδοκιμασία τους για τον «πλαστό εκβιασμό».

Είναι σαφές λοιπόν ότι από τις μέχρι τώρα εξελίξεις της υπόθεσης Κοσκωτά το βαρύτερο πολιτικό πρόβλημα υπάρχει όχι απλώς προσωπικά για τον κ. Κουτσόγιωργα, που έπρεπε ο ίδιος να έχει παραιτηθεί από τη θέση του υπουργού Δικαιοσύνης, αλλά για την κυβέρνηση στο σύνολό της, σε όλα της τα επίπεδα, όπως και σε όλα τα επίπεδα του κομματικού μηχανισμού του ΠΑΣΟΚ.

Ο κ. Α. Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ έχουν επιλέξει — όπως είχε έγκαιρα επισημάνει το ΑΝΤΙ— τη μέθοδο της νέας αυτοδυναμίας, της νέας νίκης στις εκλογές «πάση θυσία» και της νέας πόλωσης, αλλά μετά τον βαρύτερο ηθικό τραυματισμό του κ. Κουτσόγιωργα δεν μπορούν να ελπίζουν ούτε καν στη στοιχειώδη αποτελεσματικότητα και της μεθόδου αυτής.

Με παραιτημένο τον κ. Κουτσόγιωργα η κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ αποστερούνται του βασικού τους συντονιστή και του εκφραστή του μοναδικού «ιδεολογικού» τους άξονα. Με παραμένοντα τον κ. Κουτσόγιωργα, όπως όλα δείχνουν, οδηγούνται στην πλήρη ανυποληψία. □

ΣΧΟΛΙΑ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΗ
Στελέχη του Κινήματος «βλέπει» ο Ανδρέας εν όψει του ανασχηματισμού

Αυξήσεις 2,5 με 3%
πάνω από τον
πληθωρισμό

Αυριανή
Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΥ ΓΥΡΝΗΣΕ ΤΟΝ ΚΑΡΑΜΑΝΛΙΣΜΟ

Παραίτεται
ο Δημήτρης
Χαλικάς

ΜΕΝΙΟΣ, ΔΙΚΟΣ ΣΑΣ ΗΤΑΝ Ο ΚΟΣΚΩΤΑΣ

Η κυβέρνηση μόλις διαπίστωσε τις κλεψίες και τις πλαστογραφίες του, έβαλε Επίτροπο στην Τράπεζα Κρήτης και τον έστειλε στον εισαγγελέα

ΑΥΡΙΑΝΗ, Τετάρτη 2/11
Δικό του είναι το ακίνητο της Ασκληπιού.

ΒΓΗΚΕ Η ΜΠΟΧΑ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ Τετάρτη 2 Νοεμβρίου 1988

Αρφάνης - Χιόνης: Δεν του δώσαμε δεκάρα

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, Τετάρτη 2/11
Μα τόσα ακριβώς την είχε αγοράσει.

Μετά την οριζόντια ιδιοκτησία η κάθετη πτώση

Ολα όσα θέλατε να μάθετε για την οριζόντια και κάθετη ιδιοκτησία και δεν τολμούσατε να ρωτήσετε μέχρι σήμερα! Όλα τα ακούσατε, αν είχατε την προνοητικότητα και την υπομονή να μείνετε κοντά στο ανοιχτό σας ραδιόφωνο την περασμένη Τρίτη, 1η Νοεμβρίου,

την ώρα που μετέδιδε τη συζήτηση, που έγινε στη Βουλή, για το θέμα Κοσκωτά.

Και τι δεν ειπώθηκε σε αυτή τη συζήτηση... Οι φορολογικές κλίμακες των διαμερισματούχων και οι οφειλές τους στα δημόσια ταμεία εναλλάχθηκαν με τα «κτηθέντα από ιδιώτη» οικοπέδα στην Αλόννησο, τη δικηγορική αμοιβή της κας Μαρούδα - Μπενάκη, τα ακίνητα στην οδό Ξενίας, τα διαμερίσματα στην Ασκληπιού και τόσα άλλα αποκαλυπτικά στοιχεία από την έγγειο ιδιοκτησία των Ελλήνων πολιτικών, που ομολογώ ότι μετά-νιωσα που δεν έγινα συμβολαιογράφος να τους έχω όλους πελάτες και να κάνω χρυσές δουλειές...

Για να σοβαρευτούμε τώρα... Δεν φαίνεται να απέχει πολύ από την πραγματικότητα η εκτίμηση ότι ο πρόεδρος της ΝΔ Κ. Μητσοτάκης πραγματοποίησε την

περασμένη Τρίτη μια από τις καλύτερες εμφανίσεις του στη Βουλή. Ιδιαίτερα στην αρχική του τοποθέτηση. Γιατί στη συνέχεια δεν απέφυγε να παρασυρθεί από τον κ. Κουτσόγιωργα και να παίξει στο δικό του γήπεδο, υπό τη διαιτησία του... υποθηκοφύλακα και με αντικείμενο την αποτίμηση της αξίας ακινήτων πάσης φύσεως.

Βεβαίως, κατά κοινή ομολογία, ο κύριος αντιπρόεδρος ήταν κακός, από την αρχή μέχρι το τέλος της συζήτησης.

Ήταν άλλωστε άχαρος ο ρόλος του, καθώς την ώρα που δεχόταν τους μύδρους του κ. Μητσοτάκη, αισθανόταν το χαλί να τραβιέται κάτω απ' τα πόδια του από «συντρόφους» του, όπως ο κ. Γιώργος Α. Παπανδρέου.

Εξεταστική επιτροπή της Βουλής ζητούσε ο κ. Μητσοτάκης. «Δεν υπάρχουν

Η αποχώρηση του Θ. Καλούδη

Ο κ. Γιώργος Κοσκωτάς ανακοίνωσε χτες στον διευθυντή της εφημερίδας μας κ. Θεόδωρο Καλούδη ότι «κάνει δεκτή την παραίτησή» του για δύο λόγους:

24 ΩΡΕΣ, Δευτέρα 31/10
Θα ασχοληθεί με το Πολυτεχνείο;

ΣΗΜΕΡΑ
ΑΥΡΙΟ ΟΛΑ
ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ
ΤΑ ΜΟΝΑ

Ηβραδυνή
Εκδόσεις 18, Δευτέρα 1988 # 644,000, 1. Αθήνα (1982-1983) # 64, 21.814 Τελ. 011 12

ΑΔΕΛΦΟΚΛΗΔΕΣ ΕΚΡΗΞΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΝΕΑ ΒΟΜΒΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΚΟΣΚΩΤΑ

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
Επιχειρείται έκβιασμός
προς την κυβέρνηση

Γ. ΚΟΣΚΩΤΑΣ
Αλλά είναι τά έγκυρα
καί γνήσια έγγραφα

Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ
Πρωτοφανή κι άπίστευτα
τά όσα συμβαίνουν...

ΧΡΕΟΣ ΤΙΜΗΣ

ΒΡΑΔΥΝΗ, Σάββατο 29/11
Χρέη υπάρχουν. Τιμή δεν υπάρχει.

ΕΠΙΤΑΧΥΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΚΛΕΙΣΤΕΙ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ Οποιος έχει φάει από τον Κοσκωτά θα πάει μέσα, όπου κι αν ανήκει, λέει η κυβέρνηση

• Απειλεί να κλείσει τις εφημερίδες και τα περιοδικά του ο μεγαλοκομπιναδόρος

Εννέα πρόσωπα της κυβέρνησης, είναι να ξεπεραστούν το αντίστοιχο δυνατόν, δικαστικά, το σκάνδαλο Κοσκωτά, να το σκοπό δε αυτό πρόκειται σύμφωνα με αποκαλυπτικές πληροφορίες της «Αντιπράξης» να επιταχυνθούν οι νομικές διαδικασίες, ταυτόχρονα να αποφασιστεί η κυβέρνηση να μην χαλαρώσει σε κανέναν να πάει μέσα, όπως έχει «λαβωθεί» από τον μεγαλοκομπιναδόρο, «έτσι ούτως ή άλλως» λέει ο Κοσκωτάς, όπως δήλωσε χθες ο κυβερνητικός εκπαιδευτής Σπ. Κωστόπουλος. (Η αναφορά αυτή του κυβερνητικού εκπαιδευτή, έδωσε ο Κοσκωτάς την εντύπωση ότι η κυβέρνηση έχει πληροφορίες ότι ο σκάνδαλο Κοσκωτά έχουν μπλέξει και στελέχη του ΠΑΣΟΚ). Στις διαδικασίες για επιτάχυνση των δικαστικών διαδικασιών εντάσσεται και το γεγονός, ότι ο Πρωθυπουργός της Ελληνικής Δημοκρατίας, Κωνσταντίνος Καραμανλής, θα προβαίνει σε ανακοινώσεις, ημέρα στις 12 το μεσημέρι. Δηλώνεται, ότι το Σάββατο ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός δικαιοσύνης, Κωνσταντίνος Καραμανλής, θα στείλει στον πρόεδμο της Επικρατείας το πρώτο έγγραφο με το οποίο ο Κοσκωτάς λήγει το μεσημέρι.

• ΣΥΝΕΧΕΙΑ στη σελ. 8

ΑΥΡΙΑΝΗ, Δευτέρα 31/10

Κάτω τα χέρια από τον Μένιο

• Θέλουν να τον φάνε για να ρίξουν μετά και τον Ανδρέα...

Δυο μέρες μετά.

ΓΡΑΜΜΗ

ΑΠΟΧΩΡΗΣΕ Ο Κ. Γ. ΚΟΣΚΩΤΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ο ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ
Κ. Χ. ΜΠΟΥΣΜΠΟΥΡΕΛΗΣ

24 ΩΡΕΣ, Δευτέρα 31/10
Αντικαταστάσεις...

ΚΥΡΙΑΚΗ

30

ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1988

Εκδοση 10.000

Αντί 2.000

Εκδόσεις του Βήματος

ΤΟ ΒΗΜΑ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΣΚΩΤΑΣ
ΑΝΤΙΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ
ΑΝΤΙΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ
ΑΝΤΙΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ
ΑΝΤΙΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

Υστερα από την αποκάλυψη του σκανδάλου δηλώσεως των Πρωθυπουργού
Α. Παπανδρέου: Προσυπογράφω!...

ΤΟ ΒΗΜΑ, Κυριακή 30/11
Να προσέχει πού βάζει την υπογραφή του.

ΕΘΝΟΣ

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ Αριθ. φύλ. 2150 • Αρχ. 70 • Τετάρτη 2 Νοεμβρίου 1988

Τη νύχτα στη Βουλή μεταφέροντας
ο υιός τη γραμμή του Εκτελεστικού

ΕΘΝΟΣ, Τετάρτη 2/11
Ήξερε τι μετέφερε; Τουλάχιστον ο Μαντζουράνης και ο
Μεταξάς ήξεραν.

πολιτικές ευθύνες για να αποτελέσουν το αντικείμενο της έρευνας μιας τέτοιας Επιτροπής», αντέτεινε ο Μένιος.

Όσπου ανέβηκε στο βήμα ο Παπανδρέου ο νεότερος για να διαγρυψει με μιας τις επιφυλάξεις του Μένιου και να ζητήσει και αυτός Εξεταστική Επιτροπή, διαφωνώντας παράλληλα — με τρόπο έμμεσο, αλλά σαφή — και με τον κυβερνητικό χειρισμό γύρω από την πώληση της Τράπεζας Κρήτης στο δίδυμο Αρφάνη - Χιόνη.

Και η χαριστική βολή κατά του Μένιου: Τελειώνει η απευθείας ραδιοφωνική μετάδοση της συζήτησης στη Βουλή και αμέσως μεταδίδεται ένα μεταμεσονύκτιο δελτίο ειδήσεων. Πρώτη είδηση είναι ότι «η κυβέρνηση ζήτησε τη σύσταση Εξεταστική, των πραγμάτων Επιτροπής»....

...— Μένιο, το νου σου!

Υποχείρια ναι, αλλά τίνος;

Τώρα που όλα έχουν αποκαλυφθεί και πλησιάζει το άδοξο τέλος της κυβέρνησης του κ. Ανδρέα Παπανδρέου μένει να απαντηθεί ένα και μοναδικό ερώτημα: Ο απατεώνας τραπεζίτης ήταν υποχείριο του ΠΑΣΟΚ ή ένας πρωθυπουργός, πολλά υποσχόμενος κάποτε, και μια ολόκληρη κυβέρνηση ήταν υποχείρια του απατεώνα;

Η αλήθεια βρίσκεται κάπου στη μέση. Πίσω από τον κ. Κοσκωτά υπήρχε πάντα το μόνιμο σχέδιο του κ. Ανδρέα Παπανδρέου για την απόκτηση μιας προσωπικής και αργότερα οικογενειακής εκδοτικής και οικονομικής αυτοκρατορίας, η οποία θα τους απαγκίστρωνε από τους μονίμως απαιτητικούς εκδότες. Το εγχείρημα προϋπήρξε του κ. Κοσκωτά, στην πε-

ρίπτωση του άτυχου κ. Θανάση Πόπωτα, αλλά απέτυχε. Παρέμεινε όμως πάντα απώτερος στόχος του κ. Α. Παπανδρέου.

Ο κ. Γεώργιος Κοσκωτάς ήταν απλώς ο καλύτερος ανάδοχος του νέου εγχειρήματος για την ίδρυση και εδραίωση της επιχείρησης, το οποίο, για να έχει καλύτερα αποτελέσματα, συνδυάστηκε αυτή τη φορά με την απόκτηση μιας τράπεζας.

Το σχέδιο ήταν ομολογουμένως καλό και η αποτυχία του δεν οφείλεται στους εμπνευστές του. Υπεύθυνοι για την καταστροφή είναι, όπως και στην περίπτωση Πόπωτα, οι άνθρωποι που ανέλαβαν να το υλοποιήσουν. Ο κ. Κοσκωτάς αποδείχθηκε πολύ λίγος, αν και «ευτραφής» και μοναδικός σκοπός του ήταν όχι η εξυπηρέτηση των προστατών του, αλλά το πώς θα εξαγει περισσότερα δισεκατομμύρια.

Οι διάμεσοι του κ. Κοσκωτά με τον κ. Α. Παπανδρέου, όπως ο κ. Γιώργος Λού-

ει το Εκτελεστικό, και ζητάει να τους όρους έχει δώσει ο Κοσκωτάς

ου λεγόμενου συμπολι-
ου Τύπου.
τή την άποψη, παρου-
διαφέρον η καταγγελία
θεροτυπίας», που είχε
με την έγκριση του Α.
ου και η οποία προσω-
ήθηκε» μετά από πιέ-
τικών και κυβερνητι-
ών, που έχουν σχέση
γεγονός που βρήκε
των υστέρων, τον

ς: Απόλυτη
σύνη στον
ένιο
γός συναντήθηκε και

χτες το πρωί στις 11, στο Καστρί, με
τον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης.
Σύμφωνα με πληροφορίες, αντικει-
μενο της συνάντησής τους ήταν η
υπόθεση Κοσκωτά.
Συγκεκριμένα, οι νέες εξελίξεις,
μετά την αγορά της Τράπεζας Κρή-
της απ' τους Αρφάνη - Χιόνη, η συζή-
τηση στη Βουλή και οι επιθέσεις μέ-
ρους του Τύπου κατά του αντιπροέ-
δρου.
Ο Α. Παπανδρέου χαρακτήρισε
«κατευθυνόμενες» τις επιθέσεις αυ-
τές. Υπογράμμισε στον Μ. Κουτσό-
γιωργα, ότι γνωρίζει τους στόχους και
ότι απολαμβάνει της πλήρους εμπι-
στοσύνης του. Δήλωσε δε, ότι την
πλήρη κάλυψή του, για το βρόμικο πό-
• ΣΥΝΕΧΕΙΑ στη σελ. 8

η περιουσία του

α», λένε Αρφάνης - Χιόνης!
έλει για δικούς του!..

5 δια. δρχ. στους
νη και Χρ. Αρ-
είται να συζητη-
οδικείο.
αν
ία

νο πρόβλημα
ζει η Τράπεζα
αγκάστηκε να
:ιουργία της
ληρωμές (σ'
ύστερα από
ά, αφού δεν
ιθεί στις α-
ης. Αυτό ο-
ικό των κα-
ς καταθέ-
α μεγάλα
Κοσκωτά-

γότερα ο

διοικητής της Τράπεζας Ελλάδος κ.
Δ. Χαλικιάς, δεν έχει εκδοθεί απόφα-
ση για κλείσιμο της Τράπεζας για ορι-
σμένες μέρες, αλλά πρόσθεσε ότι
δεν ξέρω τι μπορεί να γίνει αύριο. Είπε
• ΣΥΝΕΧΕΙΑ στη σελ. 8

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ Τόσκασαν και οι συνεργάτες του!

Ο ένας μετά τον άλλο, που εί-
ναι μπλεγμένοι στις απάτες και
τις κλεψιές του Κοσκωτά, δρα-
πετεύει από την Ελλάδα!
Την Κυριακή, με πτήση της
«Σουίσαϊρ» έφυγε η γυναίκα του
Κοσκωτά μαζί με τα τρία παιδιά
• ΣΥΝΕΧΕΙΑ στη σελ. 8

Η ΜΠΟΧΑ ΠΝΙΓΕΙ ΤΟ ΠΑΣΟΚ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ, Τετάρτη 2/11
Η Νέα Δημοκρατία ως γνωστόν έχει ανοσία.

Θα σας το σκάσει, βλάκες, ο Κοσκωτάς

• Κορόιδο είναι να καθήσει και να τον κλείσετε μέσα;

ΑΥΡΙΑΝΗ, Τετάρτη 2/11
Μη μιλάτε έτσι στον πρωθυπουργό, είναι άρρωστος.

βαρης παραδείγματος χάριν, αποδειχθη-
καν εξίσου αχόρταγοι και ανίκανοι. Αυτοί
δεν είχαν ιδεολογικούς ή προσωπικούς
δεσμούς με τον κ. Α. Παπανδρέου. Μονα-
δικός σκοπός τους όταν τον πλησίασαν
ήταν να «φάνε» και έκαναν τα πάντα για
να τον εξυπηρετήσουν. Έβαζαν τις υπο-
γραφές τους κάτω από επίσημα telex του
υπουργείου Άμυνας, έπαιρναν επιταγές
130.000 δραχμών στο όνομα της γυναί-
κας τους, ανάγκαζαν το δημόσιο να πλη-
ρώνει τα ταξίδια τους στο εξωτερικό. Έ-
καναν τέλος πάντων ο,τιδήποτε μπορού-
σαν για να εκτεθούν.

Η αίσθηση της παντοδυναμίας και του
ανεξέλεγκτου χαρακτήριζε τις πράξεις
αυτού του πρωθυπουργικού συρφετού.
Ένα αίσθημα όμως που δεν εξηγείται μό-
νο με την πάλοι ποτέ πολιτική κυριαρχία
του προστάτη τους και πρωθυπουργού.
Εξηγείται περισσότερο με τη σταθερή α-
πό ένα σημείο και πέρα κατάπτωση του i-

διου του πρωθυπουργού. Από ένα ση-
μείο και πέρα ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου
ενδιαφέρεται μόνο για την προσωπική
ευδαιμονία του και ενίοτε την υστεροφη-
μία του. Τα άλλα δεν τον ενδιέφεραν και
τα είχε εκχωρήσει στον κ. Κουτσόγιωρ-
γα, ο οποίος βέβαια δεν είναι ένας «άλ-
λος Παπανδρέου», αλλά μόνον η μια
 πλευρά του, και ίσως η πιο άσχημη.

Μέσα σε αυτό το κλίμα ανδρώθηκε επι-
χειρηματικά ο κ. Κοσκωτάς. Και ως αδι-
στακτος επιχειρηματίας που ήταν κατά-
λαβε αμέσως το ποιόν των ανθρώπων
που τον ήλεγχαν και με τις εξαγορές αν-
τέστρεψε τα πράγματα.

Λοιπές οι δημοκρατικές δυνάμεις

Μεταξύ των άλλων ο κ. Κοσκωτάς απέ-

δειξε ότι στη σημερινή Ελλάδα μπορεί
κανείς να εξαγοράσει με μερικά εκατομ-
μύρια όχι μόνο τη συνείδηση κάποιων υ-
ψηλά ιστάμενων, που δυστυχώς ακόμα α-
πασχολούν την κοινή γνώμη αλλά και τη
συνείδηση κάποιων ανθρώπων που κά-
ποτε υπόσχονταν άλλα.

Παράδειγμα, ένα μόνο μέσα σε πολλά
άλλα, η κ. Τώνια Μωροπούλου. Μέλος
της «επιτροπής αγώνα» του Πολυτε-
χνείου το 1973 και στέλεχος της ΚΝΕ η κ.
Μωροπούλου, έφυγε από το «κόμμα» με
τους «400» και πέρασε από το γραφείο
του κ. Γιώργου Παπανδρέου στο επιτε-
λειό του κ. Κουτσόγιωργα και στις στε-
νές επαφές — άγνωστου ακόμα «τύπου»
— με τον κ. Κοσκωτά.

Όπως και οι άλλοι πρώην «συναγωνι-
στές» που έσπευσαν να προσφέρουν τις
αδιαμφισβήτητες γνώσεις τους στην υ-
πηρεσία του απατεώνα, η κ. Μωροπού-
λου δεν «είδε» κι αυτή τίποτα. Η σήψη
που απέπνεε το περιβάλλον μέσα στο ο-

Ο «φίλος» του Καραμανλή και η «φίλη» του Ανδρέα

Ο ΘΟΔΩΡΟΣ

Η ΔΗΜΗΤΡΑ

ΛΕΞΗ δεν τόλμησαν να γράψουν οι φυλλάδες της Δεξιάς, για τον Θόδωρο, τον «φίλο» του Καραμανλή, γι' αυτά που γράψαμε χτες και προχτες. Όλες, «δι-» μας και αντιπαλές, έκαναν το κορόδο και τα άφησαν να περουν ασχολίαστα.

ΤΟ ίδιο ακριβώς είχαν κάνει και με τον Ροδόπουλο, τον Ευταξία και τους άλλους «κυριούς» της Δεξιάς, που ήταν και ΕΙΝΑΙ γεμάτη η παράδοση της άρχουσας τάξης και δεν τους αναφέ-

ρουσε ονομαστικά, μόνο και μόνο για να μην τους ρεζιλεύουμε περισσότερο. Πρέπει όμως, να βρει κάποια μέρα το θάρρος ο κ. Καραμανλής, και να μας πει ΠΟΥ βρήκε τον Θόδωρο Μηπως χώρισε τη γυναίκα του για... χάρη του.

ΓΙΑΤΙ τον έχει συνεχώς δίπλα του. Τόσο απαραίτητος του είναι. Και γιατί αντι για Θόδωρο δεν παίρνει μια Φιλιππινέζα για να τον πλένει, να του μαγειρεύει, να τον ντύνει και να του

κάνει και όλες τις άλλες δουλειές.

Τι να σας πούμε, φίλοι αναγνώστες, εμείς μεταξύ του Θόδωρου και της Δημήτρας, χίλιες φορές προτιμάμε την Δημήτρα. Και θα χαρούμε να την παντρευτεί ο Ανδρέας, για να σταματήσει επιτέλους αυτή η ιστορία.

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ μας, για μια σ' κόμα φορά, ζητάει συγνώμη για το θέμα που θίγει, αλλά πιστεύουμε πως δεν είναι δυνατόν οι φυλλάδες της Δεξιάς να βγα-

ζουν κάθε μέρα, αντ' αυτού, σε βάρος του Ανδρέα, που στο κάτω-κάτω της γραφής φέρεται και σαν ΑΝΔΡΑΣ και εμείς η μοναδική σχεδόν εφημερίδα του δημοκρατικού χώρου να ΚΟΥ-ΚΟΥΛΩΝΕΙ τα ΛΙΣΧΗ και τις ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ των ηγετών της Δεξιάς. Θα τα πούμε ΟΛΑ στο ΛΑΟ για να ξερει επιτέλους τι γίνεται πίσω από την πλάτη του και ποιοι είναι αυτοί, που προσπαθούν να μας κάνουν σήμερα τους ηθικολόγους.

Η εφημερίδα του Κουρή Αυριανή δημοσίευσε φωτογραφίες του οικονομικού του τέως προέδρου της Δημοκρατίας κ. Κ. Καραμανλή, του γνωστού Θόδωρου και της κυρίας Δημήτρας Λιάνη. Τίτλος του κειμένου λεζάντα: Ο «φίλος» του Καραμανλή και η «φίλη» του Ανδρέα.

Επειδή το πράγμα χοντραίνει θα θέλαμε να κάνουμε μια πρόταση: Να παντρευτεί ο Θόδωρος τη Δημήτρα. Να γίνει αρχηγός του ΠΑΣΚ ο Γιακούμπ. Να παντρευτεί η Κοκόλα το Ζιάγκα. Να περάσει ο Γ. Κουρή στην προεδρία της Δημοκρατίας. Να αναλάβει την Τράπεζα Κρήτης ο Ντέταρι και ο Ανδρέας Παπανδρέου να γίνει ο νέος Ρότσα του Παναθηναϊκού, (ο ΠΑΟ θέλει, ο Αντρέας μπορεί...).

Ανδρέας: Ετοιμο για την τρίτη τετραετία το ΠΑΣΟΚ

Ευδιάθετος και με το γνωστό του δυναμισμό εμφανίστηκε χτες στους δημοσιογράφους. Είναι το κόμμα που προσφέρει τη μοναδική πορεία στη χώρα - Ανοιχτό το θέμα του σταυρού και του εκλογικού συστήματος.

ΑΥΡΙΑΝΗ, Κυριακή 30/11

Να 'χουμε την υγεία μας και βλέπουμε...

ΑΠΕΛΕΙ ΝΑ ΑΥΤΟΚΤΟΝΗΣΕΙ ΤΩΡΑ Ο ΚΟΣΚΩΤΑΣ
Πήγαν να τον σπάσουν στο ξύλο οι συνεργάτες του!

Αδωνάνει το ΠΑΣΟΚ τον Καραμανλή!

Με 200.000.000 δραχ. ο Κοσκωτάς

ΛΑΔΩΣΕ ΚΑΙ ΤΟΝ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

ΑΥΡΙΑΝΗ, Κυριακή 30/10
 Δηλαδή, και ποιούς άλλους λάδωσε;

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΚΑΙ ΤΙΜΟΤΕΡΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΣΤΗ ΧΩΡΑ

Αυριανή

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΥ ΓΚΡΕΜΙΣΕ ΤΟΝ ΚΑΡΑΜΑΝΙΣΜΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1988

ΤΑΡΑΧΑ, ΜΗΝΕΡΙΟΝ 11 - Τ.Α. 107-108
 ΤΗΛ. 30 21 000 - 30 24 000 - 30 26 100

Ο Μένιος ξεσκεπάζει τις ψευτιές του Κοσκωτά

Θεαίς-Ρεπορτάζ

Δεν είχε «συνεργάτες» ο Κοσκωτάς;

ΤΕΤΑΡΤΗ 2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1988

Και όμως, από αυτούς όλους, ένας δεν βγήκε να κατηγορεί τις παρανομίες, που ήταν αδύνατον να μην είχαν γίνει αντιληπτές, σε κάποιο, έστω και στενό κύκλο. Και όμως τώρα που ζούμε η καταιγίδα των αποκάλυψεων δεν ακούγεται παρά μόνο κοντά στο δικό του...

Κοσκωτάς: «α λερτά». Το ερώτημα: είχε ή όχι στο καρενάκι και προκαλείται από τον συζητημένο, ανώνυμο...

Του ΝΤ...

ποίο θέλησε να υλοποιήσει τις πολιτικές και άλλες φιλοδοξίες της δεν την προειδοποίησε ούτε μια φορά.

Είδαμε επίσης τον κ. Γιάννη Μαντζουράνη και τον κ. Θωδωρή Καλούδη να πέφτουν από την ταρατσα της Νομικής στον πακτωλό των εκατομμυρίων και στις αγκάλες του κ. Κοσκωτά. Ούτε αυτοί υποψιάστηκαν από τις συχνές επαφές του προστάτη τους κ. Γιώργου Παπανδρέου με τον εργοδότη τους.

«Ανεξήγητο» παραμένει επίσης το πώς ο κ. Γιάννης Μεταξάς εξέπεσε από καθηγητής Πανεπιστημίου σε κλητήρα του κ. Κοσκωτά και μάλιστα χωρίς να γνωρίζει, όπως δήλωσε τουλάχιστον ο ίδιος, το περιεχόμενο του φακέλου που μετέφερε στον κ. Κουτσόγιωργα.

Το ίδιο και ο κ. Γ. Ρουμπάτης —που διαμαρτυρόταν επειδή αυτοσχολιάστηκε— «ανακριβώς» η πρόσληψή του από τον «δρα». Η πρόσληψη αυτή συνδυάστηκε τόσο με το γεγονός ότι και ο κ.

Ρουμπάτης ήταν άνθρωπος του κ. Α. Παπανδρέου, όσο και με τη στελέχωση των εντύπων του κ. Κοσκωτά με ακραιφνείς «πασοκικούς». Ούτε ο κ. Ρουμπάτης αντιλήφθηκε τίποτα. Η θητεία του στα κυβερνητικά πόστα τον έκανε φαίνεται τόσο «κυνικό» ώστε να μην μπορεί να διακρίνει τα όρια μεταξύ της «κοινής απάτης», του αχαλίνωτου «αριβισμού» και του πολιτικού αμοραλισμού. Έχει σημασία; Πολλά σημαίνουν ότι ο κ. Ρουμπάτης ανέλαβε τα ηνία της «ΓΡΑΜΜΗΣ ΑΕ», μετά την αποχώρηση του κ. Κοσκωτά.

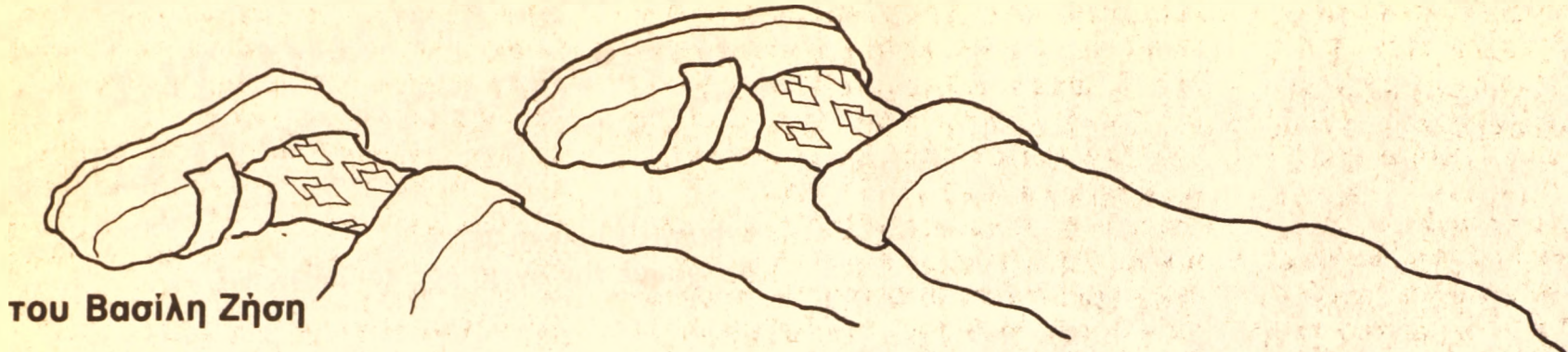
Ο κ. Χ. Μπουσμπουρέλης άφησε άναυδους ανά την επικράτεια θαμώνες των καφεενέδων με τον αμοραλισμό του. Η κάλυψη που προσέφερε στον «δρα» εν ονόματι του «συνδικαλισμού» ήταν τέτοια που ούτε ο μέχρι πρότινος άμεσος εργοδότης του δεν θα αποτολμούσε.

Φαίνεται τελικά ότι η ιστορία του κ. Κοσκωτά δεν είναι θέμα εισαγγελείας, αλλά κοινωνιολόγων και ψυχολόγων. Πώς έγι-

νε δυνατό να καταστούν υποχείριά του μερικοί από τους γνωστότερους εκπροσώπους μιας γενιάς που αγωνίστηκε κάποτε για «τη δημοκρατία και το σοσιαλισμό»; Πώς έγινε δυνατόν ένας κοινός απατεώνας να αναδεικνύεται σε ινδαλμα και πρότυπο χιλιάδων πολιτών - φιλάθλων και όλων ανεξαιρέτως των «μη προνομιούχων», αλλά και μαϊκήνας και καθοδηγητές των «λοιπών δημοκρατικών δυνάμεων» στη «Γραμμή» που ένωσε το «Πολυτεχνείο» με την «Αλλαγή» και τις προσωπικές καταθέσεις;

Το δυστύχημα για όλους μας είναι ότι δεν υπάρχει μια Μέρυλ Ληντς να πιστοποιήσει την αξιοπιστία και να αποκλείσει την πλαστότητα αυτών των ισχυρισμών. Από την πλευρά μας το μόνο για το οποίο μπορούμε να εγγυηθούμε είναι ότι οι «καταθέσεις» μας σ' αυτούς αποσύρθηκαν.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΥΘΥΝΕΣ...

του Βασίλη Ζήση

Οι τελευταίες συνταρακτικές εξελίξεις στο σκάνδαλο Κοσκωτά δικαιώνουν όσους από πολύ νωρίς —και σε καιρούς πολύ πιο «σκληρούς», για όσους τολμούσαν να ασκήσουν την παραμικρή κριτική κατά της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ και του Ανδρέα Παπανδρέου προσωπικά— αποκάλυψαν την πραγματική υπόσταση αυτών που επιμένουν να κυβερνούν ακόμα τη χώρα: Ταυτισμένοι με την, πάση θυσία, παραμονή στην εξουσία, τον τυχοδιωκτισμό, την ανευθυνότητα και το προσωπικό όφελος.

Οι τελευταίες εξελίξεις δίνουν επίσης στον Ανδρέα Παπανδρέου και το περιβάλλον του το αδιαμφισβήτητο δικαίωμα να καυχηθούν ότι ανέδειξαν τη διαφθορά και την απάτη σε σύστημα διακυβέρνησης. Μπορούν συνεπώς να είναι βέβαιοι ότι θα «μείνουν» και για κάτι άλλο στην ιστορία, εκτός από τα μικροσκάνδαλα της προσωπικής τους ζωής.

Δεν νομίζουμε ότι χρειάζονται περισσότερες διευκρινίσεις επ' αυτού. Η ουσία της υπόθεσης είναι πλέον αντιληπτή και από τον «τελευταίο» Έλληνα πολίτη. Η υπόθεση Κοσκωτά «τα λέει όλα» και καλό θα ήταν να κυκλοφορήσει ως επίτομη έκδοση της πραγματικής ιστορίας της διακυβέρνησης. ΠΑΣΟΚ. Τα υπόλοιπα περιττεύουν και είναι εκ του πονηρού.

Θα επιμείνουμε μόνο στο «τεκμήριο» της ενοχής της οικογένειας Παπανδρέου, επαναλαμβάνοντας, για μια ακόμα φορά, όσα δημοσίευσε πολλές φορές το ΑΝΤΙ τους τελευταίους μήνες:

Θα επιμείνουμε μόνο στην ιστορία του «χαρτιού», του «πλαστού» εγγράφου από το οποίο ξεκίνησαν όλα.

Ο β' αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός Δικαιοσύνης κ. Μένιος Κουτσόγιωργας είχε το έγγραφο στα χέρια του από πολύ καιρό και δεν το παρέλαβε από τους γραμματοκομιστές Μαντζουράνη και Μεταξά τη Δευτέρα 24.10, όπως ψευδώς ισχυρίστηκε. Οι κκ. Μαντζουράνης και Μεταξάς, εξάλλου, γνώριζαν την ύπαρξη του εγγράφου και δεν λένε την αλήθεια στη γραπτή δήλωσή τους με την οποία ισχυρίζονται ότι «αγνοούσαν» το περιεχόμενο του «φακέλου» που τους έδωσε ο κ. Κοσκωτάς.

Ο πρώτος που ενημέρωσε ο κ. Κουτσόγιωργας για την ύπαρξη του εγγράφου με τους αριθμούς των καταθέσεων ήταν,

φυσικά, ο κ. Α. Παπανδρέου, από τον οποίο και πήρε την έγκριση να χειριστεί το θέμα όπως το χειρίστηκε. Απώτερος σκοπός του κ. Κουτσόγιωργα ήταν να επιδείξει αυτός το έγγραφο σε συνέντευξη Τύπου για να εισπράξει τα εύσημα του εξυγιαντή του δημόσιου βίου και να εξουδετερώσει ταυτόχρονα τον κ. Αντ. Λιβάνη κυρίως αλλά και τον Γεώργιο Παπανδρέου, «πουλώντας εξυπηρέτηση» και στον πρωθυπουργό και στον εαυτό του.

Έτσι, την περίφημη εκείνη Δευτέρα, ο κ. Κουτσόγιωργας κάλεσε νύκτα τον κ. Γ. Παπανδρέου, του έδειξε το έγγραφο και του συνέστησε να μην προβεί σε καμιά ενέργεια, μέχρι να ...διαλευκανθεί η υπόθεση.

Δυο ημέρες αργότερα όμως, την Τετάρτη 26.10, ο κ. Γ. Παπανδρέου συναντήθηκε με τον πρωθυπουργό στο Καστρί, συζήτησαν μόνο το θέμα του εγγράφου και ο γιος έπεισε τον πατέρα ότι έπρεπε να καταγγείλει αυτός τη «συνωμοσία».

Την επόμενη μέρα, Πέμπτη 27.10, ο κ. Κουτσόγιωργας, που είχε μάθει στο μεταξύ τις κινήσεις του κ. Γ. Παπανδρέου, συνομίλησε με τον πρωθυπουργό και τον έπεισε εκ νέου να μην προχωρήσει σε συνέντευξη Τύπου ο υπουργός Παιδείας. Ως γνωστόν ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου συμφωνεί πάντα με τον τελευταίο που συνομιλεί μαζί του.

Όταν ο κ. Γ. Παπανδρέου πληροφορήθηκε τη νέα μεταστροφή του πατέρα του εξαφανίστηκε και αποφάσισε να αποκαλύψει την ύπαρξη του εγγράφου. Έχει επιβεβαιωθεί πλέον ότι δεν είχε ενημερώσει κανέναν, ούτε τον πατέρα του και πρωθυπουργό, για τη «συνέντευξη-βόμβα» που έδωσε το βράδυ της Παρασκευής 28.10. Γι' αυτό και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Σ. Κωστόπουλος προσπάθησε την τελευταία στιγμή να τον αποτρέψει —χωρίς κι αυτός να γνωρίζει τίποτα για το έγγραφο— χωρίς όμως να τα καταφέρει. Η συνέχεια είναι γνωστή.

Όλα αυτά επιβεβαιώνουν ότι η χαριστική βολή στον κ. Κοσκωτά, αλλά και την κυβέρνηση, δεν προήλθε από την αντιπολίτευση, ούτε από τις εξίσου συγκλονιστικές αποκαλύψεις για το σκάνδαλο που είχαν προηγηθεί εκείνης της Παρασκευής.

Οι προηγηθείσες αποκαλύψεις Χαλι-

κιά για τις πλαστογραφίες και τις υπεξαίρεσεις των χρημάτων των καταθετών, η υπόθεση της «Εταιρείας Αιγαίου» παλαιότερα, επαρκούσαν μόνες τους για να προκαλέσουν την πτώση της κυβέρνησης. Αλλά η πολιτική συμπαγνία, η ανεκτική έως συναινετική στάση του κ. Μητσοτάκη προς τον Κοσκωτά και η απάθεια της Αριστεράς επέτρεπαν κάθε φορά στην κυβέρνηση να διασώζεται, αλλά και να βυθίζεται συγχρόνως στη διαφθορά.

Η σημαντικότερη διαπίστωση που προκύπτει από όλα αυτά είναι, ίσως, ότι η χαριστική βολή εναντίον του κ. Κοσκωτά προήλθε μέσα από την ίδια την κυβέρνηση και είναι το αποτέλεσμα της αδυσώπητης διαμάχης «κοσκωτικών» και «αντικοσκωτικών» για την διαδοχή του κ. Ανδρέα Παπανδρέου που παρακολουθεί τα τεκταινόμενα ανίκανος όχι μόνο να παρέμβει, αλλά και να αντιληφθεί τι γίνεται. Αυτός ασχολείται μόνο με την κ. Λιάνη και τον αφοπλισμό.

Οι τελευταίες εξελίξεις, η διαφοροποίηση του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ τόσο από τον κ. Κουτσόγιωργα, όσο και από εκείνα τα στελέχη του κινήματος που υπηρέτησαν τον κ. Κοσκωτά, η σύμμαχία του κ. Γ. Παπανδρέου με τους «εκτελεστικούς», η αποχή του κ. Αλευρά από τη συζήτηση στη Βουλή, είναι μόνο η κορύφωση μιας ενδοκυβερνητικής διαμάχης περί τον κ. Κοσκωτά που «κουφόβραζε» όλο αυτόν τον καιρό.

Στο «κοσκωτικό» στρατόπεδο ανήκαν ο κ. Κουτσόγιωργας και οι επιφανέστεροι των «εκτελεστικών», ως σύμμαχοι του κ. Κουτσόγιωργα, και βεβαίως ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου. Οι γνωστότεροι των «αντικοσκωτικών» ήταν ο κ. Λιβάνης, ο κ. Αλευράς κ.ά.

Πριν ξεσπάσουν τα τελευταία γεγονότα, η υπεροχή ανήκε σαφώς στους υποστηρικτές του απατεώνα τραπεζίτη, ο οποίος υποστηριζόταν και από το «νέο περιβάλλον» του κ. Α. Παπανδρέου και ιδιαίτερα τον κ. Γ. Λούβαρη και την κ. Λιάνη. Έχει σημασία να αναφερθεί ότι όλες οι κινήσεις διαφοροποίησης που σημειωνόταν τελευταία στο ΠΑΣΟΚ δεν είχαν ως μοναδική αιτία την κ. Λιάνη, αλλά και την επικράτηση του κ. Κοσκωτά.

Διαπίστωση πρώτη λοιπόν. Η πτώση του κ. Κοσκωτά επιταχύνθηκε όχι κυρίως

από τις αλληπάλληλες αποκαλύψεις, αλλά από την κορύφωση της ενδοκυβερνητικής διαμάχης που είχε προκαλέσει η ανάδειξή του σε βασικό πόλο δύναμης και εξουσίας. Είναι ενδεικτικό ότι ο κ. Χαλικιάς άρχισε να «πυροβολεί» εναντίον του με «πραγματικά πυρά» μόνον όταν η ενδοκυβερνητική διαμάχη αποκρυσταλλώθηκε και κορυφώθηκε και βρήκε υποστηρικτές.

Διαπίστωση δεύτερη. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι οι εξελίξεις πυροδοτήθηκαν με την επιστροφή του κ. Ανδρέα Παπανδρέου και όταν όλοι οι κυβερνητικοί συνειδητοποιήσαν όχι μόνο ότι «δεν ήταν ο ίδιος», αλλά και ότι δεν μπορεί πλέον να κυβερνήσει.

Τώρα, ο κ. Γεώργιος Ανδρέα Παπανδρέου επιχειρεί το ακατόρθωτο. Να απεμπλακεί δηλαδή από τον κ. Κοσκωτά, να προσεταιριστεί τους «κομματικούς και τους περί τον κ. Αλευρά και να εμφανισθεί ως επικρατέστερη διάδοχη κατάσταση μετά την πτώση και την διάσπαση. Δεν πείθει όμως κανέναν και να γιατί:

Τεκμήριο πρώτο: Ο Γιώργος Παπανδρέου ήταν ο πολιτικός που ευνοούσε κατεξοχήν το παρ' ολίγον εκδοτικό συγκρότημα Κοσκωτά. Όχι μόνο επειδή στα έντυπα του Γ. Κοσκωτά εργάζονταν όλοι σχεδόν οι «άνθρωποι» του «Γιωργάκη» στο δημοσιογραφικό χώρο, αλλά και επειδή ο γιος του πρωθυπουργού ήταν αυτός που εισήγαγε επισήμως το μεγαλοαπατεώνα στο πολιτικό παιχνίδι. Ο Γιώργος Παπανδρέου ήταν αυτός που έφερε σε επαφή τον Γ. Κοσκωτά με τη μητέρα του πρώτα, και τον πατέρα του και πρωθυπουργό στη συνέχεια, αφού μεσολάβησε και μια ανταλλαγή επιστολών. (Ο Γ. Λούβαρης ως διαμεσολαβητής των συναντήσεων, ήρθε εν συνεχεία, μετά τον Γ. Α. Παπανδρέου).

Τεκμήριο δεύτερο. Τι έκανε ο πρωθυπουργικός υιός όταν έμαθε από τον Αγ. Κουτσόγιωργα την ύπαρξη του «πλαστού» εγγράφου με τον «προσωπικό λογαριασμό» του; Αντί να φωνάξει αμέσως τον εισαγγελέα και να του παραδώσει τις αποδείξεις της «σκευωρίας» (με ή χωρίς εισαγωγικά), αντί να παραιτηθεί και να ζητήσει για λόγους ευθιξίας να διερευνηθεί η υπόθεση από τη Βουλή... ανέθεσε σε Αμερικανό δικηγόρο να την... «διε-

ρευνήσει».

Να διερευνήσει τι άραγε ο δικηγόρος; Αν υπάρχει ή αν δεν υπάρχει ο λογαριασμός στο όνομα του Γ. Παπανδρέου και του φίλου και συνεργάτη του κ. Μαργέλου, τις σχέσεις των οποίων έχει καταγγείλει το ΑΝΤΙ από πολύ νωρίς; Δεν γνώριζε ο γιός του πρωθυπουργού από την αρχή αν υπήρχε ή αν δεν υπήρχε ο λογαριασμός;

Δυστυχώς για τον ίδιο και την κυβέρνηση ο τρόπος αντίδρασης του Γ. Παπανδρέου είναι τρόπος αντίδρασης ανθρώπου που δεν είναι βέβαιος για την αθωότητά του και έχει «κάτι» να φοβηθεί.

Αποτελεί συνεπώς αντικείμενο δημοσιογραφικής έρευνας το ηθικό ποίον του Γεωργίου Ανδρέα Παπανδρέου και σημειώνουμε ότι την ίδια έρευνα εμφανίζεται να διεξάγει ο πατέρας του. Ο Ανδρέας Παπανδρέου δήλωσε το περασμένο Σάββατο στον «Αστέρα» ότι ο γιος του και υπουργός Παιδείας «είπε την αλήθεια, σύμφωνα με όσα γνωρίζουμε», για τη «σκευωρία Κοσκωτά». Η φράση «σύμφωνα με όσα γνωρίζουμε» σημαίνει, σε απλούστερα και πιο κατανοητά ελληνικά, «δεν γνωρίζουμε».

Είναι βέβαιο ότι στη συνέχεια θα προσκομίσουν στο δικαστήριο που θα επιληφθεί, αν επιληφθεί, της υποθέσεως κάποια έγγραφα της Μέριλ Λήντς, τα οποία θα λένε ότι δεν υπάρχουν καταθέσεις στο όνομα Παπανδρέου. Θα πουν φυσικά την αλήθεια. Οι καταθέσεις στο όνομα πολιτικών είναι ανώνυμες και προστατεύονται από όλες τις τράπεζες του είδους.

Προσπαθώντας πάντως να ανιχνεύσουμε τις «ασαφείς διευκρινίσεις» που μέχρι στιγμής έχει δώσει η Merrill Lynch, το ΑΝΤΙ ζήτησε και πήρε από την επίσημο εκπρόσωπο του αμερικανικού χρηματιστηριακού οργανισμού, την κ. Loson, την ακόλουθη δήλωση (ώρα Ελλάδας 23.15 της 31/10/88):

«Η Merrill Lynch επιβεβαιώνει ότι η βεβαιωθείσες καταχωρήσεις της κατάστασεως μηνός Δεκεμβρίου 1987, όπως παρουσιάσθηκαν από τον Peter Weiss, δεν υφίστανται εις την πρωτότυπη δήλωση που εξεδόθη από εμάς».

Είναι προφανές ότι ένα δικαστήριο θα είχε ζητήσει και λάβει άλλα στοιχεία —

που αφορούν ημερομηνίες και αριθμούς. Αλλά ο κ. Κουτσόγιωργας φρόντισε να γίνουν διαφορετικά οι «έρευνες» και «δια της ιδιωτικής οδού».

Αν η στάση του Γ. Παπανδρέου αποτελεί ακόμα αντικείμενο έρευνας, η στάση, αλλά και το ήθος του β' αντιπροέδρου της κυβέρνησης και υπουργού Δικαιοσύνης Αγαμέμνονα Κουτσόγιωργα έχουν αποσαφηνιστεί. Για την ιστορία μόνο θα αναφέρουμε ότι ο κ. Κουτσόγιωργας προσπάθησε να πετύχει «με ένα σμπάρο δυο τρυγόνια». Να διασώσει από τη μια μεριά τον κ. Κοσκωτά και να απαλλάξει —ως καλός «δεξιός»— το «βεζύρη» του «Αστέρα» από τις απειλές του υιού του. Δεν τα κατάφερε όμως και τώρα οδηγείται αυτός στην πυρά. Ο κ. Παπανδρέου κάλυπτε βεβαίως τον κ. Κουτσόγιωργα μέχρι το εσπέρας της Τρίτης 1 Νοεμβρίου και λίγες ώρες πριν από τη συζήτηση στη Βουλή. Αλλά είναι δύσκολο να προλέξουμε ποιος καλύπτει ποιον στη δύσοσμη αυτή ιστορία.

Αν ο κ. Κουτσόγιωργας παραμένει ακόμα αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός Δικαιοσύνης η εξήγηση πρέπει να αναζητηθεί μόνο στην πεποίθηση του Ανδρέα Παπανδρέου ότι, αν έχει έστω και μια ελπίδα να κερδίσει τις επερχόμενες εκλογές, θα τη χάσει αν «διώξει τον Μένιο». Τώρα βέβαια έχει αρχίσει να τίθεται εν αμφιβόλω η αξία των προβλέψεων και η επάρκεια χειρισμών του Ανδρέα Παπανδρέου.

Μένουν ακόμα να απαντηθούν πολλά ερωτήματα. Ερωτήματα που τώρα αιωρούνται και άλλα που θα προκύπτουν καθημερινά. Γιατί έγιναν όλα αυτά; Πώς κατέληξε έτσι ο Ανδρέας Παπανδρέου και η κυβέρνησή του;

Για να απαντηθούν όμως όλα αυτά, θα πρέπει πρώτα να απαντηθεί ένα άλλο: Ο Γ. Κοσκωτάς ενέργησε μόνος και απλώς (!) εξαγόρασε κάποιους για να επιτύχει τους σκοπούς του ή αποτελεί μόνο τη μια και ορατή σήμερα πλευρά μιας πολυπλοκότερης κατάστασης που θα μας δώσει και την απάντηση στο ερώτημα: Τι είναι τέλος πάντων ο Ανδρέας Παπανδρέου, τι συνέβη στο ΠΑΣΟΚ και γιατί φθάσαμε να γίνουμε μάρτυρες αυτής της —συνεχιζόμενης— απάτης;

...ΑΝΕΥΘΥΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Η ΦΙΕΣΤΑ ΤΗΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

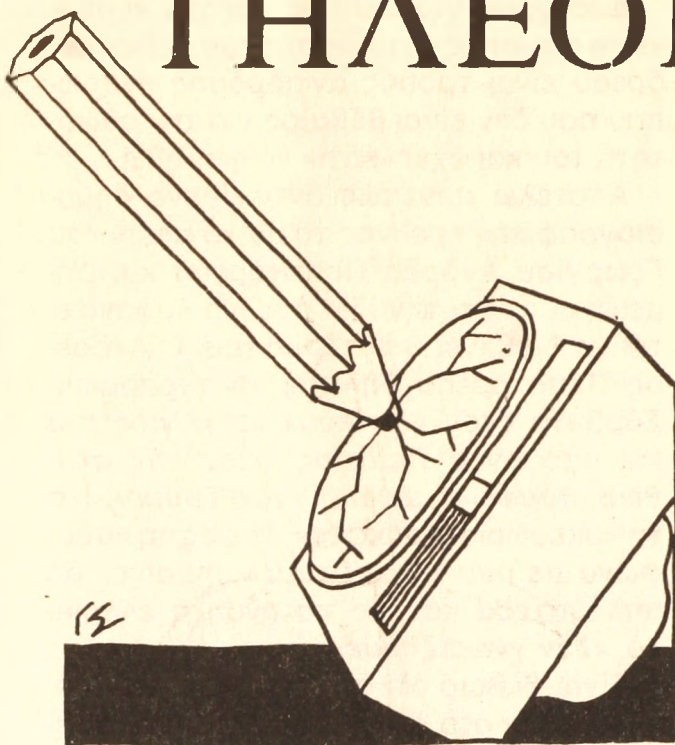
Αν δεν υπήρχαν οι ραγδαίες και συγκλονιστικές αποκαλύψεις για το μεγαλύτερο σκάνδαλο στη νεώτερη ελληνική ιστορία: του μεγαλοαπατεώνα Γ. Κοσκωτά, το γεγονός που θα δέσποζε το προηγούμενο δεκαπενθήμερο θα ήταν αναμφισβήτητη η φιέστα της υποδοχής του πρωθυπουργού στο αεροδρόμιο, η κάλυψή της από τα κρατικά μέσα ενημέρωσης και τα όσα αποκαλύφθηκαν στη συνέχεια για το στημένο εκ των προτέρων σκηνικό της υποδοχής.

Τα γεγονότα αυτά πιστοποίησαν το συμπέρασμα που διατυπώθηκε εδώ και καιρό. Η κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ δεν θέλουν μόνο να έχουν υπό τον έλεγχό τους τα μέσα κρατικής ενημέρωσης και κυρίως την τηλεόραση, αλλά επιθυμούν να μην υπάρχει πλέον η παραμικρή απόκλιση από τα κελεύσματα και τις εντολές της εξουσίας. Το πρωτοφανές γεγονός της εκ των προτέρων συγγραφής και υποχρεωτικής εκφώνησης των κειμένων του ρεπορτάζ της υποδοχής του πρωθυπουργού θυμίζει γκαιμπελίσκους και παραπέμπει σε λειτουργίες που θυμίζουν ολοκληρωτικά και φασιστοειδή καθεστώτα.

Δεν πρόκειται περί ενός λανθασμένου «χειρισμού», ούτε βέβαια ευσταθεί ο ισχυρισμός του κυβερνητικού εκπροσώπου ότι επρόκειτο περί μιας σαν τις άλλες κυβερνητικές ανακοινώσεις και έπρεπε να εκφωνηθεί από τους δημοσιογράφους. Δεν ήταν ούτε είδηση, ούτε ρεπορτάζ.

Πρόκειται για μια παράμετρο της συνολικής εικόνας που επιθυμούσε η κυβέρνηση να δώσουν τα κρατικά κανάλια στην υποδοχή του «νικητή Ανδρέα Παπανδρέου» και έπρεπε φυσικά να ανταποκρίνεται σε όσα είχαν σχεδιασθεί εκ των προτέρων.

Σε τι άραγε μπορεί να υστερεί ο Όργουελ από τα όσα συνέβησαν στις δύο ΕΤ με την υποδοχή του πρωθυπουργού; Σε τι διαφέρουν όλα αυτά από αντίστοιχες ή παρόμοιες φιέστες δικτατοριών, και καθεστώτων τύπου μπανανίας; Ποια διαφορά έχει η εικόνα που δίνει ο Κ. Λαλιώτης (σε βίντεο που κυκλοφορεί) όταν καθυβρίζει τον υπεύθυνο της Αστυνομίας και όλους τους αστυνομικούς για

του Γ. Φιλίππου

Η μεθόδευση για την παρουσίαση από τα κρατικά κανάλια της άφιξης του πρωθυπουργού πριν 15 μέρες, και οι αντιδράσεις που προκάλεσε στους δημοσιογράφους καθώς και η αναστάτωση που επακολούθησε από τους χειρισμούς της Ζαλοκώστα, σηματοδοτούν τη νέα φάση στις σχέσεις κυβέρνησης με τα μέσα επικοινωνίας.

την τάξη στο αεροδρόμιο από την εικόνα ενός αυταρχικού που έξω από κάθε διαδικασία παρεμβαίνει, όπως συνέβαινε σε άλλες εποχές γνωστές πολύ καλά, περισσότερο ίσως από όλους που ήταν στην υποδοχή, στον ίδιο;

Αυτή λοιπόν η αντιδημοκρατική, ασφυκτική και αντιδεοντολογική παρέμβαση της κυβέρνησης με αποκορύφωμα την κατάπτυστη για πολίτες απαίτηση να διαβαστεί το συνοδευτικό της υποδοχής

κείμενο που είχε εκ των προτέρων γραφεί στα κρατικά κανάλια, είναι μια άλλη κορυφαία εκδήλωση των όσων εκφράζει το ΠΑΣΟΚ σήμερα.

Συμπληρώνει και «δένει» με όλα όσα έρχονται σιγά σιγά στο φως γύρω από την «υπόθεση Κοσκωτά». Είναι μια έκφραση σε ένα τομέα ιδιαίτερα ευαίσθητο, όπως είναι τα κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, φαινομένων πολιτικής και κοινωνικής αποσύνθεσης που εκφράζονται σε άλλους τομείς της κυβερνητικής δραστηριότητας, με πλέον κραυγαλέα περίπτωση την «υπόθεση Κοσκωτά». Δεν είναι τυχαίο ότι εκφράζονται μαζί, ούτε είναι άσχετα μεταξύ τους.

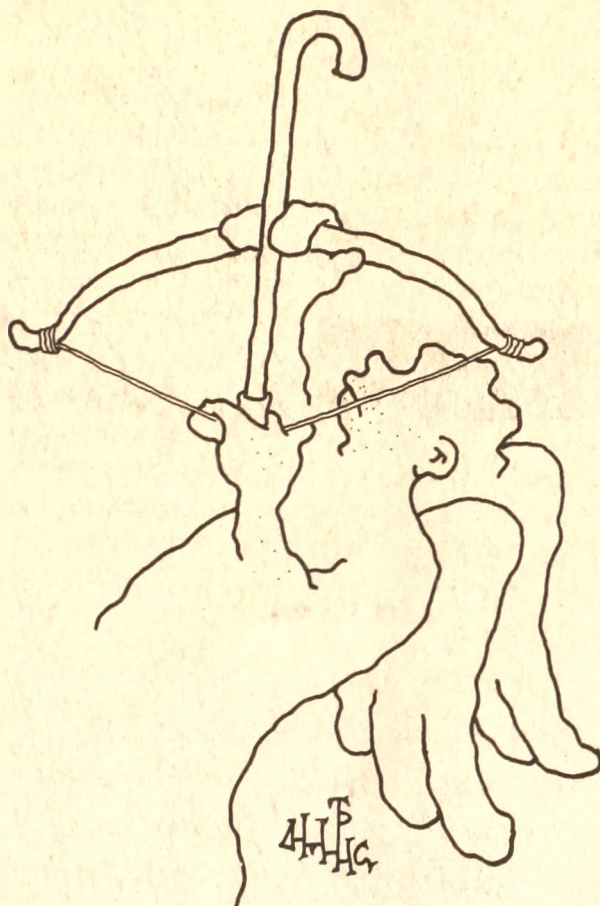
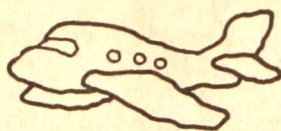
Η άρνηση των δημοσιογράφων (Γ. Δουατζής, Β. Τσιβιλίκας και Έλλη Στάη) να εκφωνήσουν το προκατασκευασμένο κείμενο στα Δελτία Ειδήσεων της ΕΤ και οι μετέπειτα εξελίξεις με τις αντιδράσεις, την παρέμβαση της ΕΣΗΕΑ και τις απαράδεκτες δηλώσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου και της διοίκησης της ΕΡΤ δημιούργησαν νέο θέμα το οποίο, στο βαθμό που αφεθεί στις «βουλές» των Μαρούδα - Κωστόπουλου, οδηγεί σε πλήρη κατάργηση της δημοσιογραφίας στα κρατικά μέσα ενημέρωσης. Ούτε λίγο ούτε πολύ, η κυβέρνηση θεωρεί τους δημοσιογράφους που εργάζονται στην ΕΤ ως διεκπεραιωτές των ανακοινώσεών της. Αυτό όμως είναι το λιγότερο. Το επικίνδυνο είναι ότι με τη στάση της αυτή επιδιώκει να λειτουργήσει η ΕΡΤ μόνο ως μηχανισμός προπαγάνδας και όχι ως ειδησεογραφικός οργανισμός σε ό,τι αφορά την ενημέρωση και την πληροφόρηση. Οι αρνήσεις των τριών δημοσιογράφων ερμηνεύθηκαν από αρκετούς και ως εγκατάλειψη του «σκάφους» που βυθίζεται. Όποιοι πάντως και αν ήταν οι λόγοι που «μέτρησαν» περισσότερο για την πράξη τους, αυτή αποτελεί μια ένδειξη για τη μέχρι τώρα λειτουργία και τις σχέσεις που έχουν οικοδομηθεί μεταξύ της κυβέρνησης και των κρατικών μέσων ενημέρωσης. Αυτές οι σχέσεις εξάρτησης και υποδούλωσης χρειάζεται να αλλάξουν. Διαφορετικά «γκαιμπελίσκοι» υπάρχουν πολλοί, όπως έχουν δείξει μέχρι τώρα οι κατά καιρούς διελθόντες από την οδό Ζαλοκώστα.

Τα τελευταία χρόνια, το ΑΝΤΙ δεν δι-
στασε ούτε μια φορά να επικρίνει
τον κ. Ανδρέα Παπανδρέου για τα ο-
λισθήματα και τα λάθη που διέπραττε.
Και δυστυχώς ήταν και πάρα πολλά και
σοβαρά αυτά τα «λάθη», αν μπορεί κα-
νείς με επικεϊκία να τα ονομάσει έτσι.

Αυτή τη φορά, όμως, πρέπει να επιση-
μάνουμε μια μεγάλη αδικία που έγινε
στον πρώτο και μοναδικό πρωθυπουργό
της «Αλλαγής». Πρόκειται για τις ειρω-
νίες και τους αφορισμούς με τους ο-
ποίους σχολίασε μια μεγάλη μερίδα του
Τύπου το «ιστορικό» πλεον νεύμα του κ.
Ανδρέα Παπανδρέου προς την κ. Δήμη-
τρα Λιάνη, στη σκάλα του αεροπλάνου
—κατά περίεργη σύμπτωση ήταν «Αιρ-
μπάς» και όχι «Μπόινγκ»— που τους έφε-
ρε από το Λονδίνο.

Διαφωνούμε πλήρως με τη στάση αυτή
του Τύπου. Η χειρονομία αυτή ήταν η μο-
ναδική αντάξια του ονόματος και της φή-
μης του, που έκανε τα τελευταία χρι για
ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου. Ήταν η μονα-
δική φορά που αγνόησε τους πάντες και
τα πάντα, τον κ. Κουτσόγιωργα και τον κ.
Γιώργο Κουρή, την κ. Αγγέλα Κοκκόλα
και τον κ. Αντώνη Λιβάνη, τη σύζυγό του
και τα παιδιά του, τους προσωπικούς
φρουρούς του και τον πιλότο του αερο-
σκάφους, τον κ. Λαλιώτη και τον «σω-
φέρ» του.

Ήταν η μοναδική και πιθανότατα όχι
και η τελευταία φορά που ο κ. Ανδρέας
Παπανδρέου «έκανε το δικό του», χωρίς
να υπολογίσει το πολιτικό κόστος, χωρίς
να φοβηθεί τις αντιδράσεις των συντη-
ρητικών έως αντιδραστικών τμημάτων
της ελληνικής κοινωνίας που συμπερι-

Ο κ. Α. Παπανδρέου ήθελε η συνάντη-
ση αυτή να είναι μόνο μια «συνάντηση
γνωριμίας» των πολιτικών συντακτών με
την κ. Δήμητρα Λιάνη. Επειδή όμως ο κ.
Μαρούδας τον πληροφόρησε έγκαιρα
για την απόφαση των πολιτικών συντα-
κτών να αγνοήσουν την κ. Λιάνη —
πράγμα που έγινε τελικά και μάλιστα με
επιδεικτικό τρόπο— αποφασίστηκε η ό-
λη παράσταση να εξελιχθεί σε συνέντευ-
ξη Τύπου.

Και τι δεν ακούσαμε από τον κ. Παπαν-
δρέου εκείνο το Σάββατο. Από ανάλυση
των σχέσεων Ανατολής και Δύσης, μέχρι
την πρώτη παρουσίαση του προγράμμα-
τος του ΠΑΣΟΚ για την τρίτη τετραετία.
Σημειώνεται ότι η κ. Λιάνη συμφωνούσε
απολύτως με όσα έλεγε ο πρωθυπουρ-
γός. Και αυτή γνωρίζει να κάνει
νεύματα...

Δεν υποβλήθηκαν φυσικά «δύσκολες»
ερωτήσεις για το σκάνδαλο Κοσκωτά και
τις προσωπικές σχέσεις που διατηρούσε
ο κ. Α. Παπανδρέου μαζί του, για την συ-
νεχή παρουσία του κ. Λούβαρη και του κ.
Ροκόφυλλου στο πλευρό του, για το
ποιος πλήρωσε τα έξοδα της κ. Λιάνη και
των συνοδών αεροσυνοδών στο Λονδί-
νο, για τον πληθωρισμό και την ακυβερ-
νησία και για τον κ. Κουτσόγιωργα.

Ποιος μπορούσε να πάρει την ευθύνη
να ρωτήσει τέτοια πράγματα σε έναν άρ-
ρωστο άνθρωπο, που διέκοψε μάλιστα
στο μέσον της ημίωρης συνάντησης για
να πάρει μια ανάσα: Τον αφήσαμε λοιπόν
να ζει στον κόσμο του.

Σημειώσαμε πάντως και μια άλλη αξιο-
σημείωτη παρουσία στο πλευρό του κ.

ΓΕΡΟΣ ΑΝΙΚΑΤΕ ΜΑΧΑΝ...

λαμβάνονται στους εκλογείς του, χωρίς
τέλος να υπολογίζει σε κανένα άλλο
προσωπικό όφελος πλην της ευδαιμο-
νίας: Το δικαίωμα των ηλικιωμένων στον
Έρωτα, επιτέλους!

Και θα είναι κρίμα να χάσει τις εκλο-
γές μόνο και μόνο επειδή τόλμησε να ε-
πιβάλει την αγαπημένη του σε αυτούς
τους ανέραστους, μίζερους και φιλοχρή-
ματους τύπους που τον περιτριγυρίζουν.
Θα μπορούσε άνετα να τις χάσει για
πλείστους όσους άλλους λόγους, που
δεν θα μπούμε στον κόπο να τους επανα-
λάβουμε μονότονα, στο σημείωμα αυτό.
Μπορείτε να ανατρέξετε στο ΑΝΤΙ...

Δεν θα αναφερθούμε εκτενώς στη
συγκέντρωση υποδοχής, επειδή δεν θέ-
λουμε να προσφέρουμε όπλα στην αντί-
δραση. Είναι γεγονός πάντως ότι τόσο ο
«Ριζοσπάστης» όσο και τα άλλα έντυπα
που περιόρισαν τον αριθμό των συγκεν-
τρωθέντων οπαδών της κ. Λιάνη στους

15-50.000 δεν λένε την αλήθεια.

Έγκυρες πηγές της Ολυμπιακής, η ο-
ποία ανέλαβε αντί του Εκτελεστικού
Γραφείου την οργάνωση της συγκέντρω-
σης, ανέφεραν ότι οι συγκεντρωθέντες
υπουργοί, αντιπρόεδροι της κυβέρνη-
σης, γενικοί γραμματείς υπουργείων, υ-
φυπουργοί, αναπληρωτές υπουργοί,
διοικητές οργανισμών, βουλευτές μέλη
του Εκτελεστικού Γραφείου και των Νο-
μαρχιακών Επιτροπών, διευθυντές Γρα-
φείων Τύπου του εσωτερικού και του ε-
ξωτερικού, μυστικοί αστυνομικοί και «κυ-
πατζήδες», επιτελείς των Ενόπλων Δυ-
νάμεων και οπαδοί του ΠΑΣΟΚ ήταν ακρι-
βώς 21.132. Όσοι απουσίασαν αδικαιο-
λόγητα δεν θα μουν στη λίστα.

Η άλλη αξιοσημείωτη εμφάνιση του
πρωθυπουργικού ζεύγους στο δεκαπεν-
θήμερο που πέρασε ήταν αυτή στον «Α-
στέρα» της Βουλιαγμένης, το περασμένο
Σάββατο.

πρωθυπουργού, πλην αυτής της κ. Λιά-
νη. Τον κ. Κυριάκο Διακογιάννη, γνωστό
δημοσιογράφο της «Αυριανής». Ο κ. Δια-
κογιάννης συνόδευε το πρωθυπουργικό
ζεύγος από το Λονδίνο, και στον «Αστέ-
ρα» εκτελούσε χρέη κυβερνητικού εκ-
προσώπου. Ο κ. Διακογιάννης ανταπο-
κρίθηκε τόσο καλά στα νέα, αν και ατυπα
ακόμα καθήκοντά του, ώστε ο επίσημος
κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Σωτήρης
Κωστόπουλος περιφερόταν άσκοπα
στην αίθουσα. Ας πρόσεχε!

Το τελικό συμπέρασμα είναι ότι οι δυο
πρώτες δημόσιες εμφανίσεις του πρωθυ-
πουργικού ζεύγους ξεπέρασαν τους επι-
διωκόμενους σκοπούς. Στην πρώτη η
προσέλευση των κυβερνητικών και κομ-
ματικών στελεχών ξεπέρασε κάθε προη-
γούμενο και στη δεύτερη οι δημοσιογρά-
φοι που εκλήθησαν «σκοτώθηκαν» ποιος
θα πάει πρώτος. Η συνέχεια στο γάμο.

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ: ΜΕ ΤΑ «ΠΑΝΩ» ΕΞΩ...

του Κώστα Δέδε

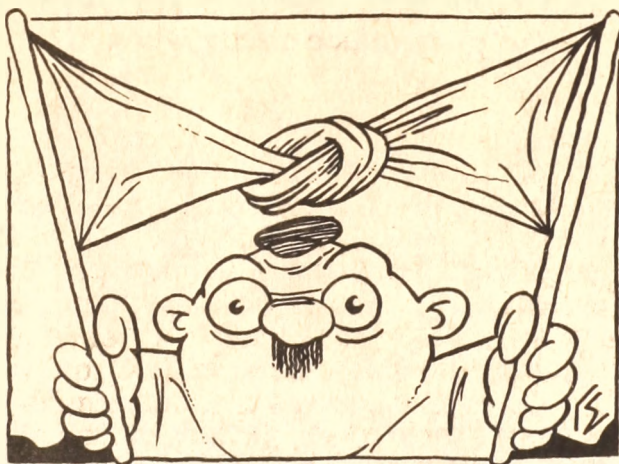
Προμηνύεται «θερμός χειμώνας» για τους εργαζόμενους και για την κυβέρνηση, η οποία, σύντομα, θα κληθεί να αντιμετωπίσει έντονα και σύντονα πυρά από τις συνδικαλιστικές παρατάξεις. Και αυτό γιατί ήδη προγραμματίζονται κινητοποιήσεις και διαμαρτυρίες, αφενός για τη μείωση, σε πραγματικές τιμές, του εισοδήματος των εργαζομένων, αφετέρου για τις απαράδεκτες μεθοδεύσεις του κυβερνώντος κόμματος, που προσπαθεί να φιμώσει τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, να υπονομεύσει το συνδικαλισμό, υποτάσσοντάς τον στην κυβερνητική γραμμή... Ήδη το απαράδεκτο «συνέδριο» της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος, με τη διατήρηση μονοπαραταξιακής διοίκησης, καθώς και η επιδίωξη δημιουργίας ενώσεων δημοσιογράφων με κομματικά φερέφωνα, δείχνουν τις πραγματικές προθέσεις του ΠΑΣΟΚ, το οποίο χάνει σιγά-σιγά τον έλεγχο των πράξεων, αλλά και των... σκέψεών του, από το φόβο απώλειας της εξουσίας...

Οι μεθοδεύσεις αυτές, οι λανθασμένοι χειρισμοί, ο παροξυσμός και οι σπασμωδικές κινήσεις και, γενικά, ό,τι αποκαλούμε βαβούρα, έχουν δημιουργήσει —όπως ομολογούν οι ψύχραιμοι του ΠΑΣΟΚ— μεγάλη αβεβαιότητα στον κομματικό μηχανισμό και στις οργανώσεις, που έχουν εναποθέσει τις ελπίδες τους στον κ. Ανδρέα Παπανδρέου. Με τη «συλλογιστική», ότι «ο Ανδρέας είναι ο κυρίαρχος του παιχνιδιού και η εικόνα του, αλλά και τα χαρτιά που θα παρουσιάσει, θα κάνουν τους ψηφοφόρους να ξαναψηφίσουν ΠΑΣΟΚ»...

Δεχόμενοι ότι η προεκλογική μάχη θα δοθεί στην οικονομία —αν και λέγεται ότι ο κ. Παπανδρέου θα επιδιώξει ο αγώνας να δοθεί εκτός των τειχών της οικονομίας— οδηγούμεθα στην εκτίμηση, ότι η εισοδηματική πολιτική θα αποτελέσει το «πεδίο» όπου θα συγκρουσθούν οι κοινωνικοί εταίροι: δηλαδή, κυβέρνηση και εργοδότες, οι οποίοι τάσσονται υπέρ της παράτασης της λιτότητας (αφού εξασφαλίζει κέρδη με εύκολο τρόπο) και εργαζόμενοι. Ο κ. Παπανδρέου, μάλιστα, διαμήνυσε από το Λονδίνο ότι η κυβέρνηση δεν θα ακολουθήσει πολιτική παροχών, στη νέα εισοδηματική πολιτική, γνωρίζοντας ότι τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα, η αναζωπύρωση του πληθωρισμού, η αύξηση στο εμπορικό έλλειμμα και δημόσιο χρέος, δεν επιτρέπουν στην κυβέρνηση να επιδείξει γενναιοδωρία απέναντι στους εργαζόμενους.

Φυσικά, η πρωθυπουργική πρόθεση μπορεί κάλλιστα να αλλάξει μετά τη διαπίστωση ότι το ΠΑΣΟΚ οδεύει προς το ναδίρ της δημοτικότητάς του. Γεγονός και προοπτική, που οδηγεί κομματικά στελέχη (με επικεφαλής τον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης και υπουργό Δικαιοσύνης κ. Μένιο Κουτσόγιωργα), στην άποψη ότι «πρέπει να δοθούν παροχές για να ξαναπάρουμε τις εκλογές».

Για ό,τι, όμως, αποφασισθεί και εφαρμοσθεί τελικά, θα πρέπει να υπάρχει εργασιακή ειρήνη, που θα διασφαλίσει και προστατέψει την κυβέρνηση από τις επικρίσεις των εργαζομένων και σύσσωμης της αντιπολίτευσης, η οποία, όσο περνά ο καιρός, θα εντείνει την πολεμική της κατά της κυβέρνησης, προς, κυρίως, τρεις κατευθύνσεις: της απειλής των δημοκρατικών θεσμών της επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης και της ανάμιξης κυβερνητικών και υπηρεσιακών παραγόντων σε ύποπτες υποθέσεις...

Ακριβώς, η αδήριτη ανάγκη για εργασιακή ειρήνη υπαγόρευσε στη συνδικαλιστική παράταξη του ΠΑΣΟΚ, την ΠΑΣΚΕ, να μεθοδεύσει ενέργειες που θα επέτρεπαν να περιέλθει η Γ.Σ.Ε.Ε. στον πλήρη κυβερνητικό και κομματικό έλεγχο.

ΠΑΣΚΕ: Εγώ ειμί η ΓΣΕΕ

Πράγματι, η δοτή διοίκηση της ΓΣΕΕ οδήγησε τις άλλες συνδικαλιστικές παρατάξεις σε αποχή από το 24ο συνέδριο της Συνομοσπονδίας. Συγκεκριμένα:

Η δοτή διοίκηση δεν ικανοποίησε αίτημα της προσκειμένης στη Νέα Δημοκρατία συνδικαλιστικής παράταξης ΔΑΚΕ να διορισθεί προσωρινή διοίκηση, η οποία θα είχε την ευθύνη διεξαγωγής του συνεδρίου. Έτσι, η ΔΑΚΕ αποχώρησε από το συνέδριο.

Η επιδίωξη όμως «συνδικαλιστικού εξοστρακισμού» αφορούσε και τις οργανώσεις της Αριστεράς.

Η ΠΑΣΚΕ, ύστερα από εκτιμήσεις του εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ (και ενδεχομένως του κ. Κώστα Λαλιώτη), λίχ

πριν αρχίσει το συνέδριο έθεσε ως όρο, στις οργανώσεις της Αριστεράς, να προκαθορισθούν, πριν από το συνέδριο, οι θέσεις στη διοίκηση που θα καταλάμβανε η κάθε παράταξη.

Φυσικά, ο όρος αυτός δεν έγινε αποδεκτός, αφού οι συνδικαλιστικές παρατάξεις της Αριστεράς επέμεναν στην κατανομή των θέσεων της διοίκησης ανάλογα με τα αποτελέσματα των αρχαιρεσιών. Η ΠΑΣΚΕ σκόπιμα δεν έκανε δεκτούς τους όρους των συνδικαλιστικών παρατάξεων της Αριστεράς και κατόπιν αυτού απεχώρησαν οι συνδικαλιστές της Αριστεράς και η ΠΑΣΚΕ έκανε μόνη της το «συνέδριο» της «αναδεικνύοντας» μονοπαραταξιακή διοίκηση.

Για να διασκεδάσει, τώρα, τις εντυπώσεις, που έχουν δημιουργηθεί με τον, κυβερνητικά και κομματικά, διευθυνόμενο συνδικαλισμό, η διοίκηση της ΓΣΕΕ κατήγγειλε την περασμένη Τετάρτη την Εθνική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, προβάλλοντας ως κύριο αίτημα, για τη νέα, η οποία θα υπογραφεί, την αναπλήρωση της απώλειας του πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων (γύρω στο 15%) από την εφαρμογή του προγράμματος λιτότητας από το φθινόπωρο του 1985.

Εκτός, όμως, από το πρόβλημα της αναπλήρωσης του εισοδήματος μια σειρά από αιτήματα περιμένουν την ικανοποίησή τους, με πρώτο την ενσωμάτωση της ΑΤΑ στο βασικό μισθό και το «πριμ» από την αύξηση (αν υπάρχει) της παραγωγικότητας κατά κλάδο.

Με τη σημερινή κακή κατάσταση της οικονομίας δεν φαίνεται να αλλάζει η εισοδηματική πολιτική το 1989, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορεί να υπάρξουν έμμεσες (όχι, άμεσες δηλαδή, εισοδηματικές) παροχές, όπως π.χ. επιδότηση δανείων κ.λπ.

Στην περίπτωση, λοιπόν, που δεν επικρατήσουν πολιτικές σκοπιμότητες δεν φαίνεται να ικανοποιούνται τα αιτήματα των εργαζομένων, κατά τη σύναψη της νέας εθνικής συλλογικής σύμβασης και της υπογραφής των κλαδικών συμβάσεων. Έτσι, η μονοπαραταξιακή διοίκηση της ΓΣΕΕ, απομονωμένη, θα περιορίζεται —όπως κατά την τελευταία διετία— σε χλιαρές διαμαρτυρίες, προκειμένου να διατηρηθούν τα προσχήματα, χωρίς θετική κατάληξη για την εργατική τάξη. Και η οποία εργατική τάξη δεν φαίνεται να μένει με «σταυρωμένα τα χέρια» της αυτό τον προεκλογικό χειμώνα, όπως μας έχει συνηθίσει επί των «πασοκικών ημερών»...

Στα ύψη ο τιμάριθμος

Έξαρση του πληθωρισμού προβλέπουν αρμόδιοι οικονομικοί υπηρεσιακοί παράγοντες κατά το τρέχον έτος. Οι παράγοντες εκτιμούν ότι ο δείκτης τιμών καταναλωτή θα ξεπεράσει το 16%, σε αντίθεση με αυτά που υποστηρίζει η κυβέρνηση, ότι, δηλαδή, φέτος ο τιμάριθμος θα διαμορφωθεί κάτω από 14%. Οι ίδιοι παράγοντες υποστηρίζουν ότι ο ανεπίσημος (πραγματικός) τιμάριθμος —όχι ο επίσημος, που ανακοινώνεται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία— θα ξεπεράσει το 20%, γεγονός που, συνδυαζόμενο με την ελάχιστη αύξηση των αποδοχών των εργαζομένων καθώς και τις μικρές παρακρατήσεις φόρων στην πηγή, οδηγεί σε σημαντική μείωση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος των εργαζομένων.

Αυτό, πάντως, που ιδιαίτερα τονίζεται αλλά και καυτηριάζεται από οικονομικούς κύκλους, είναι πως ο δείκτης τιμών καταναλωτή, που καταρτίζεται κάθε μήνα από τη Στατιστική Υπηρεσία, δεν αντανακλά τις πραγματικές αυξήσεις τιμών στην αγορά. Και αυτό γιατί στο στατιστικό δείγμα υπολογισμού του δεν περιλαμβάνονται προϊόντα τα οποία χρησιμοποιούνται ευρέως τώρα από τον καταναλωτή. Επίσης, για πολλά προϊόντα πρώτης ανάγκης, που χρησιμοποιούνται ως εκ τούτου σε μεγάλη κλίμακα, υπάρχουν μικροί συντελεστές στάθμισης. Έτσι, ο κατασκευαζόμενος δείκτης τιμών καταναλωτή (τιμάριθμος) θεωρείται πλασματικός και απαιτείται αναθεώρηση —και μάλιστα σύντομα— σχετικά με τα δεδομένα υπολογισμού του.

Πέρα, όμως, από όλα αυτά εκφράζεται η άποψη ότι κατόπιν άνωθεν εντολών γίνεται αρκετό «μαγείρεμα», ώστε ο τιμάριθμος να παρουσιασθεί μειωμένος, προκειμένου η Αυτόματη Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή να είναι πάρα πολύ μικρή, για να επηρεασθεί το κόστος των ελληνικών βιομηχανικών προϊόντων, τα οποία εξακολουθούν να υστερούν σε ανταγωνιστικότητα, εξαιτίας και της λανθασμένης συναλλαγματικής πολιτικής, σύμφωνα με την οποία η δραχμή είναι ανατιμημένη έναντι των ευρωπαϊκών νομισμάτων γύρω στο 30%. Ποσό, που δεν ανταποκρίνεται στα συγκριτικά οικονομικά δεδομένα (ρυθμός αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, ρυθμός πληθωρισμού κ.τ.λ.) μεταξύ της Ελλάδας και των κοινοτικών μας εταίρων.

Στο μέτωπο του πληθωρισμού τώρα αναμένονται ανατιμήσεις σε βιομηχανικά προϊόντα και από την περασμένη Δευτέρα άρχισαν να ισχύουν οι αυξήσεις (έως 15%) στα είδη εστιατορίου, ενώ ήδη στην αγορά οι τιμές των χειμερινών ενδυμάτων και υποδημάτων είναι ακριβότερες από πέρσι από 15% έως 30%, των ειδών θερμάνσεως 10% έως 15% κ.ά.

Αύξηση σημειώθηκε και στις τιμές των αρνιών. Τα χοντρά (μεγάλα) αρνιά πήγαν στις 850 - 900 δραχ. και τα μικρά στις 1.500

Αυξημένες είναι και οι τιμές στα ψάρια, καθώς η κακοκαιρία περιόρισε την προσφορά. Μπαρμπούνια, σαργοί, συναγρίδες κ.ά. πήγαν στις 1.600 δραχ., οι μαρίδες στις 800 δραχ., οι γόπες στις 400 δραχ., τα σαφρίδια στις 300-350 δραχ., ο μπακαλιάρος στις 850-1.000 δραχ.

Στα οπωροκηπευτικά, τέλος, οι τιμές είναι: φασολάκια 89 δραχ., ραδίκια 89 δραχ., πατάτες 54 δραχ., αχλάδια 168 δραχ., μήλα 99 δραχ., ντομάτες 109 δραχ. κ.ά.

Κ. Δ.

Ξοφλήσαμε με ένα πόνημα

Μετά από δύο τουλάχιστον χρόνια άσκοπων συλλογισμών και καθυστερήσεων, η κυβέρνηση αποφάσισε (επιτέλους) να αρχίσει διάλογο με τις παραγωγικές τάξεις και τους εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης —σε επίπεδο ΕΣΑΠ— για το 1992 και τις επιπτώσεις που θα έχει η ευρωπαϊκή πρόκληση στην ελληνική οικονομία.

Στις άλλες χώρες μέλη της ΕΟΚ, ο προβληματισμός για τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς της ΕΟΚ στις οικονομίες τους και τις κοινωνίες τους άρχισε πριν καλά καλά υποβάλει τις σχετικές προτάσεις της η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και πριν υιοθετηθεί η περίφημη Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Στην Ελλάδα το θέμα άρχισε να μας απασχολεί πριν από λίγες μόλις μέρες, όταν το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας έδωσε στη δημοσιότητα το «πόνημα» της διυπουργικής επιτροπής με το βαρύγδουπο τίτλο «Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ 1992». Ταυτόχρονα, το υπουργείο κάλεσε σε διάλογο, για τις 15 Νοεμβρίου, τους εκπροσώπους των βιομηχάνων, των βιοτεχνών, των εμπόρων και των αγροτών για να «συσκεφθούν» και να «σκεφθούν» όλοι μαζί για το τι θα κάνουν προκειμένου να αντιμετωπίσουν την πρόκληση του 1992. Τώρα, αφού ήδη έχουν υιοθετηθεί οι 70-80 οδηγίες από τις 250 που συνθέτουν την Ολοκλήρωση της Εσωτερικής Αγοράς. Τώρα, που η Ιαπωνία, οι ΗΠΑ και οι χώρες της Ζώνης των Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) έχουν ήδη καταμετρήσει τις συνέπειες και τις επιπτώσεις της Ενιαίας Αγοράς των 12 και είναι σε θέση να προβάλουν επιχειρήματα γιατί δεν τους συμφέρει μια κλειστή αγορά στην Ευρώπη. Τώρα, που οι χώρες μέλη της ΚΟΜΕΚΟΝ επιδιώκουν τη σύναψη συμφωνιών με την ΕΟΚ για να μπορούν και μετά το 1992 να διοχετεύουν τα προϊόντα τους στους «12».

Βέβαια, ισχύει η ελληνική παράδοση του «κάλλιο αργά παρά ποτέ», αλλά δυστυχώς δεν εφαρμόζεται επί του προκειμένου. Ο διάλογος έχει αργήσει. Ήδη θα έπρεπε η κυβέρνηση και οι παραγωγικές τάξεις να έχουν καταλήξει σε συμπεράσματα σχετικά με την αντιμετώπιση της πρόκλησης του 1992 και να έχουν ήδη μπει σε δρόμο οι διαδικασίες με βάση τις οποίες ο ιδιωτικός τομέας θα προσαρμοζόταν, με την ενίσχυσή του (θεσμική και οικονομική), για νέες μεθόδους παραγωγής

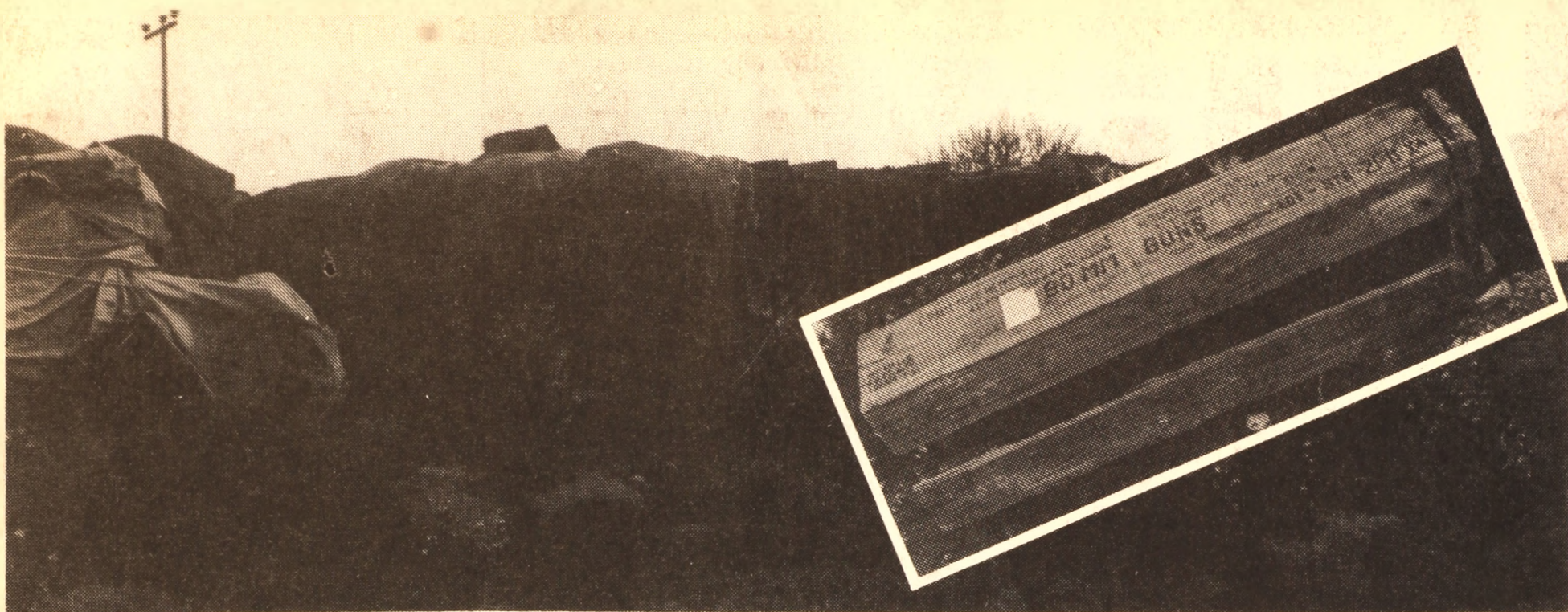
γής και διάθεσης των προϊόντων με νέες προδιαγραφές.

Εξελίξεις και δεδομένα που προϋποθέτουν μια πλήρη κινητοποίηση του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, που δείχνουν ότι «κοιμούνται τον ύπνο του δικαίου», από την άποψη της ενεργοποίησής τους.

Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Διότι, ενώ θα έπρεπε να έχει γίνει μια κλαδική λεπτομερής καταγραφή των επιπτώσεων της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς και να έχουν παρθεί τα κατάλληλα θεσμικά και οικονομικά μέτρα, το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας καλεί τους ενδιαφερόμενους για συζήτηση πάνω σε ένα πόνημα που μπορεί να έπαιρνε βραβείο σαν φοιτητική εργασία... αλλά ουδέν έτερον πλην αυτού.

Το πόνημα δεν είναι τίποτα άλλο παρά μια καταγραφή των οδηγιών εκείνων που προωθούνται στην Κοινότητα. Όσο για τις επιπτώσεις που θα έχουν αυτές οι οδηγίες στους κλάδους και τους τομείς της ελληνικής οικονομίας γίνονται ελάχιστες αναφορές (όσες έχουν γίνει κατά καιρούς στα οικονομικά περιοδικά). Στο πόνημα δεν γίνεται ούτε μια ουσιαστική πρόταση για το πώς θα αντιμετωπισθεί η πρόκληση του 1992, τι αλλαγές πρέπει να γίνουν στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, ούτε ποια θεσμικά μέτρα πρέπει να ληφθούν. «Άλλα λόγια να αγαπιόμαστε», δηλαδή...

Οι συνεχείς αναφορές του στυλ «πρέπει να προσαρμοσθεί ο τάδε ή ο δεινά τομέας ή κλάδος» δεν δίνουν φυσικά απάντηση στα εκατοντάδες ερωτήματα που απασχολούν τις παραγωγικές τάξεις. Πολύ φοβόμαστε ότι κάτω από αυτό το πρίσμα, στις 15 Νοεμβρίου, οι οικονομικοί υπουργοί, οι διοικητές της Τράπεζας της Ελλάδος και της Εθνικής μαζί με τους εκπροσώπους των παραγωγικών τάξεων δεν θα έχουν και πολλά να πούνε. Ο σχετικός διάλογος δεν μπορεί να στηριχθεί στο πόνημα αυτό, που το περιεχόμενό του θα έπρεπε να ήταν η βάση της συζήτησης για το 1992 πριν από δυο χρόνια. Τώρα θα έπρεπε να συζητούν οι πάντες πώς τα πήγαν μέχρι τώρα στην προσαρμογή τους στο 1992. Και το χειρότερο, ο διάλογος που αρχίζει θα μείνει στη έση —όπως όλα σε αυτό τον τόπο— γιατί η προεκλογική περίοδος είναι πολύ κοντά...

Οβίδες των 155H εκτεθειμένες για μήνες ίσως και χρόνια στο ύπαιθρο. Υπάρχουν, επίσης, φήμες ότι «ψαράδες» κλέβουν TNT που περιέχουν οβίδες για το «ψάρεμα». Όλα αυτά συμβαίνουν στα παραμεθόρια νησιά μας. Στην ένθετη φωτογραφία κούτα συσκευασίας —προφανώς όπλου— που βρέθηκε κοντά σε αποθήκη πυρομαχικών. Φαίνεται ότι το άνοιγμα της είναι αρκετά ανορθόδοξο, αφού το σύρμα ασφαλείας δεν είναι κομμένο, κάτι που είναι υποχρεωτικό για τον στρατό σε περίπτωση που θα ανοιχτεί η κούτα. Επίσης αν δεν κάνουμε λάθος οι κούτες τουλάχιστον των όπλων είναι επιστρεφόμενο υλικό. Ο κωδικός αριθμός που είναι χτυπημένος στην κούτα είναι: 1315-028-4418-C 226. Μήπως χρειάζεται να ψάξουν οι αρμόδιοι από πού λείπει το όπλο;

ΑΛΛΟΙ ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ, ΙΔΙΟΙ ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ

του Ρεπόρτερ

Με εντατικοποίηση των μέτρων ασφαλείας και στο στρατό αποφάσισε να απαντήσει η κυβέρνηση στην οργάνωση «17 Νοέμβρη», μετά το τελευταίο θεαματικό χτύπημα στο ΙΘ' αστυνομικό τμήμα. Έτσι, διατάχθηκε η αυστηρότερη φύλαξη των στρατιωτικών εγκαταστάσεων. Επίσης ενώ μέχρι πρότινος οι σκοποί είχαν διαταγή να οπλίζουν μόνο σε περίπτωση που απειλούνταν η σωματική τους ακεραιότητα, τώρα διατάσσονται να φυλάνε σκοπιά με γεμάτα όπλα.

Τελικά, ο μόνος χαμένος είναι και πάλι οι φαντάροι, αφού στην καθημερινή τους αγγαρεία προστίθενται επιπλέον σκοπιές και περίπολοι με αποτέλεσμα να λιγοστεύουν οι ώρες του ύπνου και να αυξάνουν οι φυλακίσεις για «μη σωστή εκτέλεση καθηκόντων». Παρ' όλα αυτά χώροι μεγάλης σημασίας, όπως οι αποθήκες πυρομαχικών και όπλων παραμένουν αφύλακτοι.

Προφανώς η στρατιωτική ηγεσία πιστεύει ότι «φυλάγωντας τα ρούχα της θα έχει τα μισά» ή όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε σε πολλές μονάδες «οι καιροί είναι δύσκολοι για τη χώρα και γι' αυτό πρέπει να φυλαγόμαστε». Έκφραση που μας γυρίζει μερικά χρόνια πίσω, σε σκοτεινές εποχές για να μας θυμίσει το «εθνοσωτήριο» ρόλο του στρατού στις δύσκολες στιγμές που περνούσε η χώρα.

Έχει άραγε η στρατιωτική ηγεσία την ειλικρινή πρόθεση να ενισχύσει τα μέτρα

ασφαλείας με σκοπό την πραγματική ασφάλεια των στρατιωτικών εγκαταστάσεων ή τα μέτρα που πηρε ανάγονται όπως πάντα στην σφαίρα των πολιτικών σκοπιμοτήτων; Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα ας μας επιτρέψουν να έχουμε σοβαρές αμφιβολίες για την ειλικρίνειά τους. Αν είναι δυνατόν να πιστέψουμε ότι η «17 Νοέμβρη» θα επέλεγε σαν ενδεχόμενους στόχους τις στρατιωτικές εγκαταστάσεις. Κάτι τέτοιο, εξάλλου, θα ήταν έξω από τους πολιτικούς της στόχους. Στο κάτω-κάτω αυτή η οργάνωση πάντα επιλέγει τον επόμενο στόχο της με ιδιαίτερη προσοχή και δίνει μεγάλη σημασία στο να μην στρέψει την κοινή γνώμη εναντίον της. Με ποια λογική λοιπόν θα επέλεγε τον στρατό σαν επόμενο στόχο;

Δε νομίζουν οι κ. παράγοντες της άμυνας της χώρας ότι εάν αυτή η οργάνωση είχε πραγματική ανάγκη σε όπλα θα προτιμούσε να μπει σε μια αποθήκη πυρομαχικών, απ' όπου θα αποσπούσε με μεγαλύτερη ευκολία σημαντικές ποσότητες οπλισμού, από το να κάνει επίθεση σε ένα αστυνομικό τμήμα; Ποιος θα τους εμπόδιζε; Μήπως οι φαντάροι που δεν έχουν στη διάθεσή τους στοιχειώδη τεχνικά μέσα (όπως προβολείς κ.λπ.), αλλά βρίσκονται να φυλάνε σκοπιά μέσα στην ερημιά πασχίζοντας να αντιμετωπίσουν το μοναδικό τους εχθρό, το κρύο; Προφανώς το στρατιωτικό κατεστημένο προσπαθεί να πείσει τους στρατευμένους ό-

τι κινδυνεύουν από μια τρομοκρατική οργάνωση, να τους αναγκάσει να πιστέψουν, έστω και με αυτόν τον έμμεσο τρόπο, ότι είναι και δικιά τους υπόθεση αυτά που συμβαίνουν «έξω». Κοντολογίς ότι υπάρχει μια απειλή που κρέμεται πάνω από τα κεφάλια τους και αυτό τους υποχρεώνει να υπερασπίσουν την τιμή του στρατεύματος —από ένα ενδεχόμενο ΙΘ' αστυνομικό τμήμα— και την «τιμή της πατρίδος».

Έχουμε κάνει επανειλημμένα λόγο για την κατάσταση που επικρατεί στις αποθήκες πυρομαχικών. Ότι τα μέτρα ασφαλείας είναι ελλειπή έως μηδαμινά με αποτέλεσμα να τίθεται σε κίνδυνο η ζωή των φαντάρων που είναι επιφορτισμένοι με τη φύλαξή τους, από διάφορους επιτήδειους που γι' αυτούς είναι παιχνιδάκι οι κλοπές όπλων και πυρομαχικών όπως επίσης η αχρήστευση πυρομαχικών αφαιρώντας εξαρτήματα που τους είναι χρήσιμα για τη δουλειά τους.

Τα επιπλέον μέτρα ασφαλείας αποδεικνύονται σαπουνόφουσκες για τα μάτια του κόσμου, που μόνο τα μυαλά ορισμένων στρατιωτικών θα μπορούσαν να διανοηθούν, με απώτερο σκοπό τη δημιουργία της ψευδαίσθησης της σιγουριάς και του απόρθητου τείχους των ενόπλων δυνάμεων της χώρας, που στην ουσία δεν αυξάνει την ετοιμότητα και την ασφάλεια του στρατού, αλλά αντίθετα ικανοποιεί την αρρωστημένη μεγαλομανία του στρατιωτικού κατεστημένου.

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ

ΝΕΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

3,5% ΠΙΟ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΟ ΑΠΛΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ

**ΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΣΑΣ ΣΤΟ
ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ
ΤΗΣ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΠΡΙΜΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ
ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ.**

Τώρα, το Στεγαστικό Ταμιευτήριο της Κτηματικής Τράπεζας αυξάνει τη δύναμη του περισσότερο από κάθε άλλο απλό ταμιευτήριο. Γιατί σας προσφέρει:

❑ Επιτόκιο καταθέσεων 18% (επιτόκιο απλού ταμιευτηρίου 14,5% + κρατική πριμοδότηση 3,5%) εφόσον θέλετε να αποκτήσετε πρώτη κατοικία.

❑ Ανατοκισμό στους τόκους και την κρατική πριμοδότηση κάθε εξάμηνο, που αυξάνει ακόμη περισσότερο το κεφάλαιό σας.

❑ Δικαίωμα να πάρετε μακροπρόθεσμο στεγαστικό δάνειο, ίσο με τις καταθέσεις σας και τους τόκους σας, μετά από δύο χρόνια. Το ποσό του δανείου ανεβαίνει στο 125% μετά από τρία χρόνια και στο 150% μετά από τέσσερα χρόνια.

❑ Ενισχυμένη χρηματοδότηση, που φθάνει στο 75% της αξίας του ακινήτου.

**...ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ ΤΟΥ
ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟΥ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ
ΕΠΙΔΟΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ**

Τα χαμηλότοκα μακροπρόθεσμα δάνεια του Στεγαστικού Ταμιευτηρίου για την απόκτηση πρώτης κατοικίας, χάρη στην κρατική επιδότηση του επιτοκίου, σας συμφέρουν ακόμη περισσότερο. Χορηγούνται με επιτόκια 12% έως 14,5% (μετά την επιδότηση) και εξοφλούνται σε 15 χρόνια.

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

κτίζει το αύριο σήμερα

Και μην ξεχνάτε, οι τόκοι των δανείων σας εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημά σας. Έτσι τα δάνεια γίνονται ακόμη πιο χαμηλότοκα.

Για σας που θέλετε να αποκτήσετε πρώτη επαγγελματική στέγη – με επιδότηση του στεγαστικού δανείου σας – δεύτερη κατοικία, εξοχικό, ή να γίνετε καταθέτης του προγράμματος μακρόχρονης αποταμίευσης, ισχύουν οι παλιοί συμφέροντες όροι του Στεγαστικού Ταμιευτηρίου της Κτηματικής Τράπεζας.

Ανοίξτε και σεις ένα λογαριασμό καταθέσεων στο Στεγαστικό Ταμιευτήριο της Κτηματικής Τράπεζας και δώσε στα χρήματά σας πολλαπλή δύναμη.

Επισκεφθείτε τώρα αμέσως τα Καταστήματα της Κτηματικής Τράπεζας και ζητήστε περισσότερες πληροφορίες.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ
Επιστημονική Φαντασία
μόλις κυκλοφόρησε

ΜΗΧΑΝΕΣ ΠΟΥ ΣΚΕΦΤΟΝΤΑΙ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΡΟΜΠΟΤ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ

Επτά κλασικά διηγήματα επιστημονικής φαντασίας με ήρωες ρομπότ, γραμμένα από τους συγγραφείς που καθιέρωσαν το είδος: Ambrose Bierce, John Wyndham, Hart Vincent, Robert Moore Williams, Lester Del Rey, Harry Bates, Murray Leinster.

Κεντρική διάθεση:

Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ Α.Ε.
Πατούσα 3, 10677 Αθήνα
τηλ. 3639434

«Μικρή Βιβλιοθήκη Ηρόδοτος»

ΤΑΣΟΣ ΛΙΓΝΑΔΗΣ ΤΟ ΖΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΡΑΣ

11×18 εκ. - 216 σελ. - 800 δρχ.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ κ.ά.

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ

11×18 εκ. - 288 σελ. - 600 δρχ.

Εκδόσεις Ηρόδοτος

Μαυρομιχάλη 7 - GR 10679 Αθήνα
Τηλ.: (01) 36.30.903

Η διακήρυξη των Δελφών

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

«**Η άλωση της ευρωπαϊκής (οπτικοακουστικής) καλλιτεχνικής γλώσσας από την Κόκα-Κόλα**». Με αυτή τη φράση του Μ. Μαστρογιάννι θα μπορούσε να δοθεί επιγραμματικά το πνεύμα που κυριάρχησε στην τριήμερη συνάντηση των Δελφών.

Λίγο πολύ, οι άξονες της προβληματικής γύρω από το θέμα των οπτικοακουστικών στην Ευρώπη ήταν κοινοί. Δεσπόζουσα θέση, όπως είναι προφανές, στην προβληματική αυτή κατείχε η νέα (εμπορική) τηλεοπτική κουλτούρα που σαρωτικά επιβάλλεται στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια ως φορέας μιας νέας οπτικής¹.

Για ανάγκη «διδασκαλίας της κριτικής ανάγνωσης της εικόνας» μίλησε στο άνοιγμα των εργασιών του συνεδρίου η κ. Αρβελέρ. Ανάγκη δηλαδή εξοπλισμού του δέκτη των τηλεοπτικών μηνυμάτων, με τη δυνατότητα επιλογής και άμυνας.

Συγκεκριμένα τα θέματα που τέθηκαν από την πρώτη κιόλας μέρα του συνεδρίου στην ολομέλεια, και που θα αποτελούσαν το αντικείμενο των τεσσάρων ομάδων εργασίας ήταν:

α) Θέσπιση μιας πανευρωπαϊκής πολιτιστικής και νομικής πολιτικής που να διασφαλίζει αφ' ενός τα δικαιώματα του δημιουργού και του κοινού και να ελέγχει αφετέρου τον ιδιωτικό τομέα που σε επίπεδο οπτικοακουστικών μέσων αποτελεί κοινωνική απειλή αντιμετωπίζοντας το έργο τέχνης σαν κοινό εμπόρευμα² και ισοπεδώνοντας εκφραστικές δυνατότητες, κριτήρια επιλογής και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες.

β) Καθορισμός ενός νέου μοντέλου στις σχέσεις κινηματογράφου - τηλεόρασης προς το συμφέρον όχι μόνο των επαγγελματιών του κινηματογράφου αλλά 350 εκατομμυρίων Ευρωπαίων πολιτών, μια που το έργο τέχνης αποτελεί συλλογική ιδιοκτησία.

γ) Εξασφάλιση ζωτικού χώρου έκφρασης των δημιουργών και δικαιωματική κατοχύρωσή του.

Ο βαριά πληγωμένος ευρωπαϊκός κι-

νηματογράφος και οι δημιουργοί του (σκηνοθέτες, μουσικοί, συγγραφείς, διανοούμενοι) είχαν επενδύσει πολλά στην τριήμερη αυτή συνάντηση. (Για τη μεγάλη ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί μίλησε ο Έτορε Σκόλα — πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Σκηνοθετών Κινηματογράφου - Τηλεόρασης, FERA).

Πάνω σε ένα προσχέδιο, που επί έξι μήνες επεξεργαζόταν εκπρόσωποι της FERA και της Εθνικής Επιτροπής για το ευρωπαϊκό έτος κινηματογράφου στο Στρασβούργο, διαμορφώθηκαν τελικά ένα προοίμιο και 14 άρθρα που δεν μπορούν να θεωρηθούν παρά μόνο η αρχή...

Την τελική διατύπωση των 14 άρθρων της διακήρυξης επωμίστηκαν τέσσερις επιτροπές εργασίας, που ανέλαβαν η κάθε μία και από μία υποενοότητα, και αφορούσαν:

α) Μέσα μαζικής ενημέρωσης - επικοινωνία και δημιουργία - προβλήματα πολιτισμού.

β) Συγγραφικά δικαιώματα - Ηθικά δικαιώματα.

γ) Εκπαίδευση - Τεχνολογία - Κοινωνία - Γλώσσα - Δικαιώματα κοινού.

δ) Σχέσεις κινηματογράφου-τηλεόρασης, παραγωγή και διανομή. Ευρωπαϊκός οπτικοακουστικός χώρος.

Ταυτόχρονα μια πέμπτη ομάδα επεξεργαζόταν το προοίμιο της «χάρτας» διατυπώνοντας τους λόγους που οδήγησαν στη δημιουργία και τη σύνταξη της, και συντόνιζε τα συμπεράσματα των άλλων επιτροπών.

Στην πορεία των εργασιών άρχισαν να διαμορφώνονται δύο βασικές τάσεις. Τάσεις, που δεν αποτελούσαν μόνο διαφωνίες πάνω σε τεχνικά ή νομικά θέματα διατύπωσης, αλλά αντίκτυπο των ευρύτερων ζυμώσεων που διενεργούνται αυτή τη στιγμή στα υψηλά διοικητικά κλίμακα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Γιατί μπορεί οι άξονες της προβληματικής να είναι κοινοί αλλά οι εθνικές κινηματογραφίες κάθε χώρας δεν παύουν να αποτελούν διαφορετικούς χώρους με διαφορετικά επιμέρους προβλήματα και προοπτικές.

Σύμφωνα με την πρώτη τάση το προοίμιο της «χάρτας» έπρεπε να αποτελεί τη θεωρητική κατοχύρωση του συνεδρίου — σαφή και για την κοινή γνώμη και για τους διανοούμενους, ενώ τα άρθρα, το κυρίως αντικείμενο διαπραγμάτευσης.

Η δεύτερη τάση, πιο τεχνοκρατική, ήθελε το προοίμιο σαν εισηγητική έκθεση των άρθρων που θα αποτελούσαν νομικά τεκμηριωμένες προτάσεις, άμεσα πραγματοποιήσιμες, ώστε να γίνουν σαφείς αιχμές διεκδίκησης προς τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις. Μολονότι σε καμία περίπτωση οι δύο αυτές τάσεις δεν ταυτίζονταν με συγκεκριμένες εθνικές ομάδες, μπορούμε να αποδώσουμε τη διεκδικητι-

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

του Νίκου Ζαχαριάδη

κή και επιθετική στάση στους Γάλλους δημιουργούς ενώ την πιο διαπραγματευτική και κάπως διαπιστωτική τάση στους άλλους συνέδρους.

Προς το τέλος της τρίτης μέρας έγινε η σύνθεση των δύο αυτών τάσεων από μία τετραμελή επιτροπή.

Στο προοίμιο, που απευθύνεται στην κοινή γνώμη, τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και τα κοινοτικά όργανα, καταγγέλλονται οι οικονομικές και πολιτικές δυνάμεις που μετατρέπουν τα ΜΜΕ σε όργανα εξουσίας, καλούν τις κυβερνήσεις να αναλάβουν τις ευθύνες τους για τη διαφύλαξη του δικαιώματος της έκφρασης, της ευρωπαϊκής πολιτιστικής ταυτότητας, των δικαιωμάτων του κοινού και των δημιουργών από τους εμπόρους, που όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά «χειραγωγούν, ακρωτηριάζουν και κομματιάζουν τα έργα» και καταλήγει: «Στην προοπτική της ελεύθερης ευρωπαϊκής αγοράς του 1992 και καθώς η υφήλιος πλησιάζει το 2000 είναι καθήκον μας να υπενθυμίσουμε στις κυβερνήσεις το καθήκον τους. Αγωνιζόμαστε για την ανθρώπινη εξέλιξη και τη δημοκρατία. Είναι μια μάχη στην οποία οι κυβερνήσεις πρέπει να αγωνιστούν στο πλευρό μας».

Στο ίδιο περίπου ύψος συνεχίζουν και τα 14 άρθρα της «Διακήρυξης των Δελφών» όπου οι γενικοί άξονες που τέθηκαν στην αρχή σχηματοποιούνται σαφέστερα:

- Το κινηματογραφικό προϊόν διαχωρίζεται από το εμπορικό (άρθρο 1).
- Γίνεται λόγος (άρθρο 2) για την κατοχύρωση των προσβάσεων στα ΜΜΕ κάθε κοινωνικής ή εθνικής ομάδας και (άρθρο 3) για την οικονομική βοήθεια των εθνικών κινηματογραφιών των ασθενέστερων οικονομικά χωρών και για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων.
- Κατοχυρώνεται ηθικά και πρακτικά (άρθρο 4, 5 και 6) ο απόλυτος έλεγχος του δημιουργού (σκηνοθέτη, μουσικού, σεναριογράφου) πάνω στο έργο.
- Κατοχυρώνεται επίσης (άρθρο 7) η πρόσβαση του δημιουργού στο κοινό, και εξασφαλίζεται (άρθρο 8) η ανεξαρτησία του από πολιτικές και οικονομικές πιέσεις.

Τέλος, στα άρθρα 10-14, καταγγέλλονται τα επικοινωνιακά ολιγοπώλια σαν απειλή για τα δημοκρατικά δικαιώματα και γίνεται λόγος για τα δικαιώματα του θεατή, για δημιουργία Σχολών Κινηματογράφου σε κάθε χώρα και για δημιουργία ταινιοθηκών ώστε να διασωθούν τα έργα που αποτελούν πολιτιστική κληρονομιά των λαών της Ευρώπης.

Φυσικά η «Διακήρυξη των Δελφών» πετυχημένη ή όχι, μόλις τώρα ξεκινάει την πορεία της. Το αν θα αποτελέσει ισχυρό και αποτελεσματικό μοχλό πίεσης στα όργανα της Κοινότητας και στις κυ-

βερνήσεις —όχι μόνο της Κοινότητας αλλά και όλης της Ευρώπης— θα φανεί στην πορεία της και θα εξαρτηθεί από την εμμονή και των ιδίων των δημιουργών στις θέσεις που διατύπωσαν.

Το σίγουρο είναι ότι θα αποτελέσει ένα ντοκουμέντο για τον ιστορικό που στο μέλλον θα επιχειρήσει να ερευνήσει την πολιτική και κοινωνική ιστορία της Ευρώπης στο κατώφλι του 2000. □

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Νέα οπτική είναι για παράδειγμα η εισβολή της τηλεοπτικής γλώσσας στον κινηματογράφο που συντελείται τα τελευταία χρόνια. Οι ταινίες δηλαδή γυρίζονται με τη λογική των αμερικάνικων σήριαλ. Πολλές δραματικές κορυφώσεις και διακοπές τεχνητές ώστε να παρεμβληθούν διαφημιστικά SPOTS.
2. Αναφορά στην «πράσινη βίβλο» για τα COPYRIGHT της Επιτροπής που ειρωνικά μετονομάστηκε στο συνέδριο από τον Francisco Rebello «πράσινη βίβλος για τα copyright των βιομηχανιών».
3. Αξίζει να σημειωθεί εδώ μια σοβαρότατη παράλειψη: Το ντοκουμέντο της «Διακήρυξης των Δελφών» δεν διατυπώθηκε στα ελληνικά. Φυσικό επακόλουθο της απουσίας των περισσότερων ελλήνων δημιουργών που είχαν προσκληθεί. Αδιαφορία; Μπορεί. Ίσως να μην έχει αρχίσει η ΕΡΤ να κόβει στη μέση τις ταινίες τους για να προβάλλει διαφημίσεις, αλλά η ιδιωτική τηλεόραση βρίσκεται προ των πυλών...

ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΟΥ Γ. ΓΚΙΟΥΝΕΪ

• Στο πλαίσιο της συνάντησης των Δελφών, κυκλοφόρησε το παρακάτω κείμενο, με σκοπό την άρση της απαγόρευσης προβολής των ταινιών του Γιλμάζ Γκιουνέι στην Τουρκία:

«Εδώ και πάνω από επτά χρόνια έχει απαγορευθεί η προβολή των έργων του Γιλμάζ Γκιουνέι στην ίδια του τη χώρα. Κι ενώ οι φίλοι του κινηματογράφου σ' όλο τον κόσμο μπορούν ελεύθερα να βλέπουν τις ταινίες του, αυτό δεν επιτρέπεται στους συμπατριώτες του, που είναι οι πρώτοι που θα έπρεπε να τις βλέπουν. Αυτό συμβαίνει σε μια εποχή όπου οι αρμόδιοι στην Άγκυρα εκφράζουν την αποφασιστικότητά τους για μια πορεία προς τη δημοκρατία και έχουν επίσημα υποβάλει αίτηση ένταξης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα —μια Κοινότητα που αποτελείται από δημοκρατίες στις οποίες η έκφραση οποιασδήποτε άποψης δεν θα μπορούσε σε καμιά περίπτωση να σημαίνει καταπάτηση του νόμου. Εμείς που υπογράφουμε παρακάτω, βαθιά προσηλωμένοι στα ιδανικά της ελευθερίας και της δημοκρατίας, απαιτούμε από την τουρκική κυβέρνηση την άμεση άρση της απαγόρευσης των ταινιών του Γιλμάζ Γκιουνέι».

Ένας θαυμάσιος εκλαϊκευτής της επιστήμης μεταφράζεται

για πρώτη φορά στην Ελλάδα

Jayant Narlikar
Πανεπιστήμιο της Βομβάης

η ελαφρότητα της Βαρύτητας

- «Μακάρι να υπήρχαν κι άλλοι επιστήμονες που να 'χουν εμπεδώσει τις πραγματικές αρχές της επιστήμης: μακάρι να υπήρχαν περισσότεροι επιστήμονες που να μπορούσαν να γράψουν σαν τον Narlikar». New Scientist

Το βιβλίο αποτελεί μια θαυμάσια εισαγωγή σ' όλα τα φαινόμενα της βαρύτητας — από την αδράνεια, την πτώση των σωμάτων, τη δυναμική των βλημάτων μέχρι τις μαύρες οπές και τα σχετικιστικά φαινόμενα. Χρησιμοποιώντας παραδείγματα από την καθημερινή ζωή, καλύπτει τους βασικούς νόμους της κίνησης, των θαλασσιών παλιρροιών, των κινήσεων των πλανητών και των δορυφόρων, της εσωτερικής δομής των άστρων, των αστέρων νετρονίων και των σουπερνόβα, και τις παράξενες ιδιότητες των μαύρων και λευκών οπών. Με εύθυμο ύφος, ο Narlikar σ' αυτό το βιβλίο του, προσπαθεί να δώσει απάντηση στο μεγαλύτερο αίνιγμα που αντιμετώπισε ποτέ η επιστήμη — τη δομή και την εξέλιξη του Σύμπαντος.

σελ. 265, 1250 δρχ., Εκδόσεις Τροχαλία.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ τροχαλία ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα — Τηλ. 36 46 426

Το άρθρο αυτό αφιερώνεται στους Έλληνες, που σε λίγο καιρό θα γεμίζουν τις πλατείες της χώρας μας και με «πάθος» θα αναπέμπουν τα προεκλογικά συνθήματα (λατρείας), κάτω από το μπαλκόνι, του «αρχηγού» τους.

Στις 30.8.88 η ET2, στη νέα της τηλεοπτική σειρά «Μετά το σχολείο», έδειξε μια ταινία με τίτλο «Η πάλη των τάξεων».

Η υπόθεση της τηλεταινίας (σύμφωνα με τη «Ραδιοτηλεόραση») είναι τοποθετημένη στη σύγχρονη αμερικανική κοινωνία, όπου οι μαθητές της μεσαίας τάξης έχουν να αντιμετωπίσουν κοινωνικές και φυλετικές διακρίσεις.

Ο κ. Μόλνερ, ένας από τους καθηγητές του σχολείου ...βάζει (τους μαθητές) να παίξουν ένα... «παιχνίδι», που πρόκειται να διαρκέσει ένα μήνα. Τους χωρίζει τυχαία — ασχέτως με την κοινωνική τους τάξη — σε 3 ομάδες... Η «μπλε» ομάδα αντιπροσωπεύει την ανώτερη τάξη, η «πράσινη» τη μεσαία και η «πορτοκαλί» την κατώτερη.

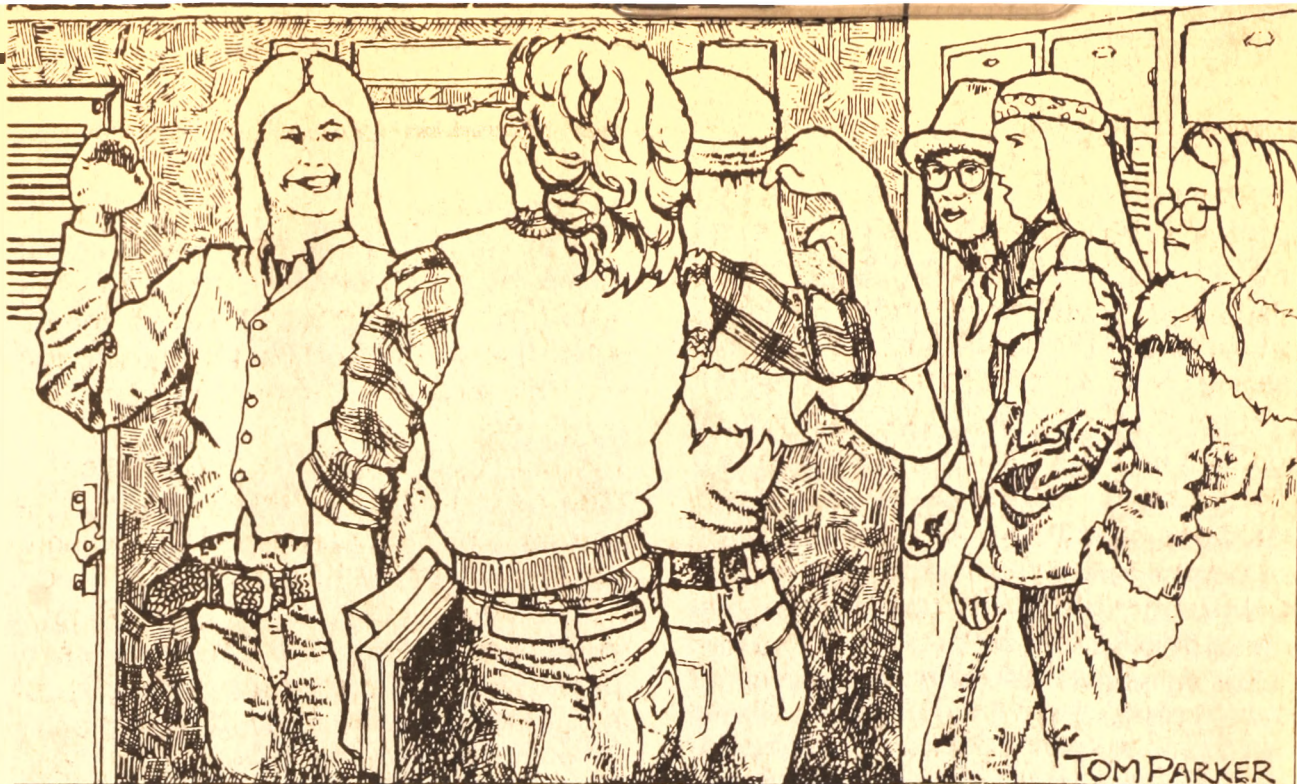
Η καθεμιά ομάδα πρέπει να συμπεριφέρεται σύμφωνα με τα πρότυπα του καινούργιου ρόλου της, αλλιώς υπόκειται σε περιορισμούς και κυρώσεις... Όπως περνούν οι μέρες το παιχνίδι παύει σιγά σιγά να είναι παιχνίδι. Η διαφορά των τάξεων γίνεται έντονη και η συμπεριφορά των μαθητών σχεδόν βίαιη.

Βέβαια μέσα στο φιλμάκι έχει μπει και το «απαραίτητο» μαθητικό ρομαντζάκι και «μέσα από αυτήν την εμπειρία, τα παιδιά συνειδητοποιούν πλήρως (σ.σ., πάντα κατά τη «Ραδιοτηλεόραση») τις τεράστιες κοινωνικές αναστατώσεις που είχαν ζήσει οι προηγούμενες γενιές και πόσα μένουν ακόμη να γίνουν για να πάψουν να υπάρχουν οι κοινωνικές και φυλετικές διακρίσεις». Και τα παιδιά ζήσανε καλά και μεις καλύτερα.

Γιατί όμως να ασχοληθεί κανείς με μια μυθιστοριούλα γυμνασιακού επιπέδου; Γιατί φαίνεται ότι αυτή βασίστηκε σε μια συνταρακτική και πραγματική ιστορία, που ξεκίνησε εδώ και 20 χρόνια, περίπου, και την οποία οι πρωταγωνιστές της την κράτησαν μυστική για περισσότερα από δέκα χρόνια.

Η πραγματική αυτή ιστορία διαδραματίστηκε σε ένα γυμνάσιο στο Πάλο Άλτο της Καλιφόρνιας, τον Απρίλιο του 1969. Πρωταγωνιστές: Ο Ρον Τζόουνς, καθηγητής της Ιστορίας και πάνω από διακόσιοι μαθητές του ίδιου γυμνασίου.

Ο Τζόουνς δίδασκε παγκόσμια Ιστορία στις μεσαίες τάξεις του γυμνασίου. Όταν η διδασκαλία έφτασε στην περίοδο της ναζιστικής Γερμανίας, μέσα στην τάξη τέθηκε το ερώτημα: «Πώς μπορεί ο γερμανικός λαός να ισχυρίζεται ότι είχε

Ο χαιρετισμός του «τρίτου Κύματος».

«Ο φασισμός δεν είναι κάτι που έκαναν οι άλλοι. Είναι παρών. Και αν η αναπαραγωγή της φασιστικής νοοτροπίας είναι πλήρης, τότε ούτε ένας δεν θα παραδεχθεί ποτέ ότι ήταν παρών στην τελική «συγκέντρωση». Όπως και οι Γερμανοί ναζι, δεν θα παραδεχτεί κανείς ότι πήγε τόσο μακριά...»

Ο ΚΡΥΜΜΕΝΟΣ ΚΑΙ

του Νίκου Ράπτη

άγνοια για την εξόντωση των Εβραίων;».

Ο Τζόουνς ομολογεί ότι δεν ήξερε να απαντήσει στην απορία των μαθητών του. Αποφάσισε όμως να κάνει ένα πείραμα στην τάξη πάνω στο θέμα αυτό. Το πείραμα κράτησε πέντε μέρες.

● **Τη Δευτέρα** ο Τζόουνς ξεκίνησε εισάγοντας τους 30 μαθητές της τάξης του στην έννοια της πειθαρχίας, το κύριο χαρακτηριστικό του ναζισμού. Έτσι, ξεκίνησε ή μάλλον διέταξε (όπως λέει ο ίδιος) να υιοθετήσουν οι μαθητές μια «στάση προσοχής», όταν κάθονται στα θρανία (γόνата σε ορθή γωνία, ίσια ραχοκοκαλιά, κ.λπ.). Οι μαθητές όχι μόνο δέχτηκαν να κάθονται προσοχή, αλλά μετά από μικρή εξάσκηση κατόρθωσαν να μπαίνουν από το διάδρομο στην τάξη και να κάθονται σε στάση προσοχής στα θρανία μέσα σε 5 δευτερόλεπτα. Στη συνέχεια ο Τζόουνς επέβαλε και άλλα στοιχεία πειθαρχίας, π.χ. απαίτησε οι μαθητές να απαντούν στις ερωτήσεις του με τρεις λέξεις το πολύ!

Με έκπληξη ο Τζόουνς διαπίστωσε ότι, παρ' όλο που η συμπεριφορά του ήταν δικτατορική, οι μαθητές όχι μόνο υπάκουαν, αλλά άρχισαν να συμμετέχουν πιο έντονα στο μάθημα απ' ό,τι πριν από το πείραμα.

● **Την Τρίτη** (δεύτερη μέρα του πειράματος), όταν ο Τζόουνς μπήκε στην τάξη, όλοι οι μαθητές ήταν καθισμένοι στη γωνία

στή στάση προσοχής χωρίς να τους έχει δώσει κανείς εντολή! Τη μέρα αυτή ο Τζόουνς ανέλυσε στην τάξη τα «οφέλη» που προκύπτουν από την ομαδική συμπεριφορά των ατόμων μέσα στην κοινότητα και διέταξε τους μαθητές να φωνάζουν το σύνθημα «Δύναμη μέσα από την κοινότητα», πράγμα που οι μαθητές έκαναν πάλι με μεγάλο ενθουσιασμό.

Προς το τέλος του μαθήματος ο Τζόουνς, χωρίς να το καλοσκεφθεί (όπως λέει ο ίδιος), δημιούργησε και ένα τρόπο χαιρετισμού ανάμεσα στα μέλη της κοινότητας. Ο τρόπος του χαιρετισμού φαίνεται στο σκίτσο που συνοδεύει αυτό το κείμενο. Το χαιρετισμό αυτό τον ονόμασαν χαιρετισμό του «τρίτου κύματος».

● **Την Τετάρτη** ο Τζόουνς αποφασίζει να εκδώσει «ταυτότητες μέλους», για όσους μαθητές ήθελαν να συνεχίσουν το πείραμα. Ούτε ένας μαθητής δεν θέλησε να αποχωρήσει από το πείραμα.

Όταν μοίραζε τις ταυτότητες ο Τζόουνς σημάδεψε τρεις από αυτές με ένα κόκκινο Χ και είπε στους αντίστοιχους μαθητές που τις πήραν ότι αυτοί οι τρεις έχουν ειδική αποστολή «να αναφέρουν (στον Τζόουνς) τους μαθητές που δεν συνεμορφούνται προς τας υποδείξεις».

Στο σημείο αυτό ο Τζόουνς άρχισε να ανησυχεί, γιατί ενώ είχε αναθέσει μόνο σε τρεις να κάνουν τον χαφιέ, περίπου 20 μαθητές (!) με δική τους πρωτοβουλία

άρχισαν να «καρφώνουν» τους συμμαθητές τους για παράβαση των κανόνων. Ακόμα οι μαθητές έπαιρναν δικές τους πρωτοβουλίες για να αυξήσουν την ισχύ των κανόνων. Έτσι ο Ρόμπερτ, ένα από τα πιο μεγαλόσωμα παιδιά μέσα στην τάξη και από τους τελευταίους μαθητές σε απόδοση στα μαθήματα, ζήτησε από τον Τζόουνς να του επιτρέψει να γίνει ο σωματοφύλακός του (!). Όταν ο Τζόουνς τον δέχτηκε ο Ρόμπερτ, που ήταν «αθέατος» ως μαθητής, μέχρι τότε, άρχισε να περπατάει καμαρωτός δίπλα στο δάσκαλο και να χαιρετάει τους πάντες με το χαιρετισμό του «τρίτου κύματος».

Από τους 30 μαθητές στην τάξη μόνο τρία κορίτσια που ήταν και οι καλύτερες μαθήτριες της τάξης, δεν συμμετείχαν ολόψυχα στην «κοινότητα», αλλά έπαιρναν μέρος στις διάφορες δραστηριότητες σχεδόν μηχανικά. Όπως λέει τώρα ο Τζόουνς, οι άριστες αυτές μαθήτριες φαίνονταν «σαν πνευματικά καθυστερημένες» μέσα στην στρατιωτική ατμόσφαιρα της «κοινότητας».

● Την Πέμπτη ο Τζόουνς κατάλαβε ότι τα πράγματα είχαν αγριέψει. Όχι μόνο οι μαθητές είχαν γίνει ναζιστόμουτρα, αλλά, όπως ομολογεί, και στον ίδιο είχε

● Την Παρασκευή (τελευταία μέρα) το αμφιθέατρο γέμισε με τα 200 μέλη και με λάβαρα που είχαν φτιάξει τα ίδια τα μέλη του «τρίτου κύματος». Στη σκηνή της αίθουσας είχε τοποθετηθεί μια τηλεόραση από την οποία υποτίθεται θα μιλούσε ο «αρχηγός».

Αφού χαιρέτισε τη συγκέντρωση ο Τζόουνς και αντιχαιρετήθηκε από περισσότερα από διακόσια μανιασμένα χέρια των μελών, έσβησε τα φώτα και άναψε την τηλεόραση στην οποία φάνηκε μόνο το σήμα του σταθμού. Οι μαθητές μέσα σε νεκρική σιγή περίμεναν να φανεί ο αρχηγός. Όμως στην οθόνη υπήρχε μόνο το σήμα του σταθμού. Αυτό κράτησε δυο ολόκληρα λεπτά. Και τότε κάποιος μαθητής φώναξε: «Δεν υπάρχει αρχηγός, έτσι δεν είναι;». Τότε ο Τζόουνς άναψε τα φώτα και, σιγά σιγά, άρχισε να μιλάει στους μαθητές. Αφού τους διαβεβαίωσε ότι δεν υπάρχει αρχηγός ούτε «τρίτο κύμα» είπε:

«Δεν είσαστε καλύτεροι από τους ναζί που μελετάμε. Νομίζετε ότι είσαστε οι εκλεκτοί... Αφήστε με να σας δείξω ποιά θα ήταν το μέλλον σας».

Στη συνέχεια, ο Τζόουνς ξανάσβησε τα φώτα και πρόβαλε ένα ντοκυμανταίρ με τη μεγάλη «συγκέντρωση» του Χίτλερ

ΦΕΡΠΩΝ ΝΑΖΙΣΜΟΣ

αρχίσει να αρέσει ο ρόλος του δικτάτορα! Προσπαθώντας να βρει τρόπο να κλείσει το πείραμα ο Τζόουνς είπε στους μαθητές ότι το πείραμα δεν ήταν πείραμα, αλλά πραγματικά είχαν δημιουργηθεί σε όλα τα γυμνάσια της Αμερικής «κοινότητες» σαν τη δικιά τους, που σκοπός τους ήταν να αλλάξουν το πολιτικό καθεστώς της Αμερικής. Ανακοίνωσε δε ότι την επόμενη μέρα (την Παρασκευή) θα γίνονταν μεγάλη «συγκέντρωση», στο αμφιθέατρο του σχολείου, στην διάρκεια της οποίας κάποιος νέος υποψήφιος πρόεδρος της Αμερικής θα ανακοίνωνε τη δημιουργία του «τρίτου κύματος».

Μάλιστα, για να γίνει πιο πιστευτός, ο Τζόουνς διέταξε να απομακρυνθούν από την τάξη οι τρεις μαθήτριες που αντιδρούσαν στο «τρίτο κύμα» και να κλειστούν στη βιβλιοθήκη του σχολείου υπό φρούρηση. Και ενώ ο Τζόουνς περίμενε ότι κάποιοι μαθητές θα βάζανε τα γέλια, όχι μόνο δεν έγινε κάτι τέτοιο, αλλά οι μαθητές άρχισαν να φωνάζουν ενθουσιασμένοι.

Τέλος, ο Τζόουνς ανακοίνωσε ότι στη μεγάλη «συγκέντρωση» θα ήταν μόνο μέλη του «τρίτου κύματος» (που ήδη είχαν γίνει πάνω από 200 με εγγραφές και από άλλες τάξεις) εκτός από τα τρία κορίτσια. Επίσης είπε στους μαθητές να μην πουν σε κανέναν για τη μεγάλη «συγκέντρωση».

στη Νυρεμβέργη, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, κ.λπ. Αφού τέλειωσε το φιλμ ο Τζόουνς ανέλυσε το πείραμα και το φιλμ και κατέληξε με τα παρακάτω λόγια:

«Είδαμε ότι ο φασισμός δεν είναι κάτι που έκαναν αυτοί οι άλλοι άνθρωποι. Είναι παρών εδώ. Μέσα σε αυτή την αίθουσα... Και εάν η αναπαραγωγή της φασιστικής νοοτροπίας (που κάναμε) είναι πλήρης, τότε ούτε ένας από σας δεν θα παραδεχθεί ποτέ ότι ήταν παρών στην τελική αυτή «συγκέντρωση» του «τρίτου κύματος». Όπως και οι Γερμανοί, δεν θα μπορέσετε ποτέ να παραδεχθείτε ότι πήγατε τόσο μακριά».

Όπως κι έγινε. Ο Τζόουνς έδιδε στο γυμνάσιο αυτό της Καλιφόρνιας για τέσσερα χρόνια ακόμη. Μέσα σε αυτά τα χρόνια κανένας μαθητής δεν παραδεχόταν ότι έλαβε μέρος στη μεγάλη «συγκέντρωση» του «τρίτου κύματος».

Ο ίδιος ο Τζόουνς κράτησε το μυστικό του πειράματος για πάνω από δέκα χρόνια. Πρωτοδημοσίευσε όλα αυτά μόλις το 1980.

Πηγή: "The Next Whole Earth Catalog, 1980", σ. 374.

* Γιατί το σχήμα της παλάμης έδινε την εντύπωση της κορυφής των κυμάτων της θάλασσας και γιατί το τρίτο κύμα σε μια σειρά κυμάτων είναι το ισχυρότερο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ Λογοτεχνική Βιβλιοθήκη μόλις κυκλοφόρησε

Η φοβερή τροπή των πραγμάτων του Άνταλμπερτ Στίφτερ, κλασικού όσο και μοντέρνου αυστριακού συγγραφέα, είναι ένα ποίημα για την ανθρώπινη ευτυχία και τις σκοτεινές δυνάμεις που την κυβερνούν

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν

Μπέρτολτ Μπρέχτ

Οι δουλειές του κυρίου Ιουλίου Καίσαρος

Στάνλεϋ Έλλιν κ. ά.

Ιστορίες της σκακίερας

Ντάνιελ Ντεφόου

Η πανούκλα στο Λονδίνο

Έντγκαρ Άλλαν Πόε

Ο Χρυσοκάραβος

Χέρμαν Μπροχ

Τσερλίνα

Ονορέ ντε Μπαλζάκ

Μια σκοτεινή υπόθεση

Ρικάρντο Μπακέλι

Ο διάβολος στο Ποντελούνγκο

Γιάκομπ Βάσερμαν

Το χρυσάφι της Καχαμάλκα

Κεντρική διάθεση:

Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ Α.Ε.

Πατούσα 3, 10677 Αθήν.

τηλ. 3639434

Ο «ΥΠΑΡΚΤΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ» ΜΙΑ

του Γιάννη Καλιόρη

Η τελευταία χώρα των Βαλκανίων όπου υπάρχει ακόμα «έκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο», είναι, όπως φαίνεται, η Ελλάδα, σ' αντίθεση με τις Ρουμανία, Βουλγαρία, Άλβανία και Γιουγκοσλαβία, στις οποίες ο λαός είναι κυρίαρχος στα μέσα παραγωγής και στη ζωή του.

Αυτό συνάγεται σαφέστατα από την... Γεωγραφία της Εύρώπης, της Γ' Γυμνασίου, στην οποία διαβάζουμε τά εξής απίστευτα:

«*Η βιομηχανία στις σοσιαλιστικές χώρες της Νότιας Εύρώπης (Άλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Γιουγκοσλαβία):*

Σύμφωνα με τις αρχές του οικονομικού συστήματος των χωρών αυτών, για τη βιομηχανία ισχύουν τά ακόλουθα. Τό σοσιαλιστικό σύστημα δεν αφήνει κανένα περιθώριο για "έκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο". Κάθε εργαζόμενος στη βιομηχανία έχει τριπλή ιδιότητα: α) είναι ιδιοκτήτης των μέσων παραγωγής (μηχανημάτων, κτηρίων κτλ.) β) είναι ο ίδιος παραγωγός γ) απολαμβάνει τό προϊόν του κόπου του. Η ίδρυση και ανάπτυξη της βιομηχανίας στις σοσιαλιστικές χώρες δεν έχει ως σκοπό τό κέρδος ενός ιδιώτη, αλλά τό μακροπρόθεσμο και καλώς έννοούμενο συμφέρον της χώρας και του λαού της. Γι' αυτό στά αρχικά στάδια δέ δόθηκε προτεραιότητα στην παραγωγή καταναλωτικών αγαθών και αφαιρέθηκαν τά προνόμια των ισχυρών οικονομικά τάξεων που προϋπήρχαν» (σελ. 77).

Έδω δηλαδή δεν πρόκειται για τόν σοσιαλισμό κατά τις θεωρητικές του απλώς αρχές και επαγγελίες, αλλά ρητά και κατηγορηματικά για τόν «ύπαρκτό σοσιαλισμό» των συγκεκριμένων χωρών, και επιχειρείται ο συνήθης πλέον φανακισμός της συνείδησης: ή ιδέα του σοσιαλισμού νά συγκαλύψει τό γεγονός ότι ο «ύπαρκτος σοσιαλισμός» ακυρώνει αυτή την ιδέα στην πράξη.

Αν αυτή ή χονδροειδής προπαγάνδα γινόταν από κάποιο κομματικό έντυπο και απευθυνόταν στους έν τη στρουγγα άφελείς για νά τούς ένδυναμώσει στόν τυφλό φανατισμό τους, τό πράγμα θά προκαλούσε απλώς τόν καγχασμό —στό κάτω κάτω ή ανάγνωση του έντύπου θά ήταν προαιρετική. Όταν όμως γίνεται από βιβλίο σχολικό, υποχρεωτικό για δεκάδες χιλιάδες εφήβους, τότε ο καγχασμός είναι πολυτέλεια και δίνει εύλόγως τη θέση του σε άνησυχία και όργη.

Γιατί βέβαια κανείς πλέον δεν πιστεύει τό παραμύθι για την κατάργηση της «έκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο», και για την ιδιοκτησία των εργαζομένων επί των μέσων παραγωγής κλπ., στις λεγόμενες «σοσιαλιστικές δημοκρατίες» —πού ούτε βέβαια σοσιαλιστικές είναι ούτε δημοκρατίες— όπου ή «λιτότης» για τούς πολλούς ένδημει από καταβολής, ως μονίμως προσωρινή κατάσταση που δεν περιορίζεται καθόλου «στά αρχικά στάδια» («έβδομήντα χρόνια μετά την επανάσταση τά ράφια των μαγαζιών μας είναι άδεια και οι Ρώσοι όνειρεύονται λουκάνικα», είπε κάποιος αντιπρόσωπος στην 19η πανεθνική συνδιάσκεψη της Μόσχας, οι δέ Ρουμάνοι όνειρεύονται άκόμα και τό ψωμί), ένω ή κρατικο-κομματική άριστοκρατία νέμεται τη μερίδα του λέοντος από τά αγαθά και την έξουσία, τό όλον διασφαλιζόμενο χάρη σ' ένα άμείλικτο όσο και παντοδύναμο αστυνομικό κράτος που συνθλίβει —άντί νά ολοκληρώνει όπως ήταν ή επαγγελία— τις στοιχειώδεις πολιτικές έλευθερίες και τά δικαιώματα του ανθρώπου. Κι αυτό για νά μπορεί νά συγκρατείται μιά κατάσταση όπου οι εργαζόμενοι, έπειδή ακριβώς δεν «άπολαμβάνουν τό προϊόν του κόπου τους», έχουν μόνιμη διάθεση νά έξεγερθούν ένάντια στόν κρατικό προγραμματισμό της εύτυχίας και στό «καλώς έννοούμενο συμφέρον τους» όπως τό συλλαμβάνει για λογαριασμό τους —και προς όφελός της— ή προνομιοϋχος νομενκλατούρα. Άλλωστε, οι ίδιες οι ήγεσίες των καθεστώτων αυτών άλληλοκατηγορούνται κατά καιρούς για έκμετάλλευση, καταπίεση των έννοτήτων, προδοσία των αρχών κλπ.

Τό παραμύθι λοιπόν κανείς πιά δεν τό πιστεύει: ούτε —πρό πάντων— οι λαοί αυτών των χωρών, γιατί τό διαψεύδει ή σκληρή πραγματικότητα της καθημερινής τους ζωής· ούτε όσοι έχουν μιά, στοιχειώδη έστω αλλά χωρίς παρωπίδες, έννημέρωση· και πιθανότατα ούτε κι οι ίδιοι οι συγγραφείς του σχολικού βιβλίου, έκτός κι αν τό αισθάνονται ως άταπάτη ζωτική και έθελοτυφλούν, πράγμα ανθρώπινο και σεβαστό από μιά άποψη, αλλά πού πρέπει νά κρατηθεί μακριά από τό σχολείο.

Σέ ποιούς λοιπόν άπευθύνεται; Μά σ' εκείνους που δεν ξέρουν άκόμα και δεν μπορούν άκόμα νά κρίνουν από μόνοι τους, και πού ή ήλικιακή τους συνθήκη τούς κάνει πρόσφορους νά τό δεχτούν:

στους εφήβους των δεκατεσσάρων ετών, πού με τόν ρομαντισμό, τη δίψα δικαιοσύνης, την άνιδιοτέλεια και την άφέλεια της ήλικίας, μπορούν νά προκαταληφθούν —ιδιαίτερα μάλιστα όταν ή προπαγάνδα περιβάλλεται με τό κύρος του κράτους— και νά δούν λ.χ. στη Ρουμανία του Τσαουσέσκου και στην Άλβανία του Χόντζα κλπ., την ένσάρκωση των ιδεών του σοσιαλισμού και όχι την καταστροφή τους· ή άκόμα νά δεχτούν πώς μόνον ο Πινοςέτ είναι δικτάτορας, ένω ο όμολόγος του στρατιωτικός πραξικοπηματίας Γιαρουζέλσκι είναι «ήγέτης της Πολωνίας», σύμφωνα με τη διάκριση της επαίσχυντης κρατικής ραδιο-τηλοψίας.

Την κυνική πλέον φράση «τό καλώς έννοούμενο συμφέρον του λαού» (άπό εκείνους προφανώς που έχουν συλλάβει τό «μυστικό της Ιστορίας»), είχαμε έλπίσει πώς δεν θά την ξανασυναντούσαμε παρά μόνο μέσα σε συμφραζόμενα είρωνικά και όχι ως έπιχείρημα και δή σε σχολικό βιβλίο. Γιατί έχει χρησιμοποιηθεί άφειδώς στό παρελθόν, για νά δικαιολογηθούν οι πιο φρικτές άθλιότητες: ή έξόντωση δεκάδων έκατομμυρίων ανθρώπων στα σταλινικά στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ή πλήρης κατάλυση άτομικών δικαιωμάτων και δημοκρατικών έλευθεριών, οι άφάνταστες όσο και άσκοπες συχνά στερήσεις των «μεγάλων μαζών» έν όνόματι ενός συνεχώς αναβαλλόμενου μέλλοντος πού για τούς προνομιοϋχους του καθεστώτος άποτελεί άνηρότατο παρόν, ή αίματηρή καταστολή της ούγγρικής επανάστασης του 1956, ο τοίχος του Βερολίνου, τό πνίξιμο της «άνοιξης της Πράγας», ή είσβολή στό Άφγανιστάν και ο γύψος του Γιαρουζέλσκι, τό κλείσιμο των έκκλησιών στην Άλβανία κλπ., ένω ο «ήγέτης της Ρουμανίας» Τσαουσέσκου, έχει αρχίσει νά ίσοπεδώνει 7.000 χωριά και νά παρκάρει τούς αγρότες σε μερικές δεκάδες άγροτο-βιομηχανικά συγκροτήματα, σύμφωνα πάντοτε με τό «μακροπρόθεσμο και καλώς έννοούμενο συμφέρον τους» (βλ. σε άλλη στήλη, την έκκληση Ρουμάνων πολιτών).

Δέν θά έπιμείνουμε σε κάποια άλλα σημεία πού, θετικά ή διά παραλείψεως, επιδιώκουν νά δημιουργήσουν έντυπώσεις, όπως λ.χ. ή είδυλλιακή και «άβιαστη» διαδικασία της κολλεκτιβοποίησης στην Άλβανία «και σ' όλες τις άλλες σοσιαλιστικές χώρες», παραλειπομένου του βαρύτατου κατά κανόνα τιμήματος

(σ. 59)· ή ή άρμονική καί Ισότιμη συνεργασία καί άλληλοβοήθεια, από τό 1949, στά πλαίσια τής Κομεκόν, τής όποίας έκτίθενται μόνο οί έπιτεύξεις —πραγματικές ή ύποτιθέμενες—, παραλειπομένης κάθε έτεροβαρούς σχέσεως (σ. 187-189), ένώ προκειμένου γιά τήν ΕΟΚ περιγράφεται έκτενώς —καί εύλόγως— τό έλλειμμα έπιτευγμάτων, οί δυσκολίες στό πεδίο τής βιομηχανικής πολιτικής καθώς καί οί αντίθεσεις στόν άγροτικό τομέα (σ. 186)· ή, άκόμα, ή κουτοπόνηρη αντιπαραθετική συμπάρθεση πίνακος τών προόδων τής ΕΣΣΔ στόν τομέα τών σιδηροδρόμων μέ μίαν έντελώς ξεκάρφη φωτογραφία από «διαδήλωση άπεργών στίς ΗΠΑ κατά τήν κρίση του 1930» (σ. 143).

Θά σταθούμε μόνο σέ ένα σημείο, πού καλεί τούς μαθητές νά άπαντήσουν —μέ άπάντηση ύποβολιμαία— στην έξής άπίθανη έρώτηση:

«Τό γιουγκοσλαβικό κράτος, παρά τήν ιδιαιτερότητά του (δύο άλφάβητα, πολλές θρησκείες ή δόγματα, πολλές έθνοπλητες...), μένει ένωμένο καί προοδεύει. Άξιοποιήστε τίς γνώσεις πού άποκτήσατε γιά νά σχολιάσετε τό φαινόμενο. Γνωρίζετε παρόμοια κράτη;» (σελ. 104).

Κι αυτό γιά μιά χώρα πού σήμερα έχει πλέον φτάσει στά πρόθυρα του «έμφυλίου». Καί μή μās αντιτείνουν οί συντάκτες τήν ένδεχόμενη προτερογένεια του βιβλίου (έχουμε ύπ' όψη τήν έκδοση του '87, πού είναι καί ή τελευταία), γιατί ήταν πασίγνωστες —σέ πάντα μή έθελοτυφλούντα— οί αντιθέσεις καί ή σοβούσα κρίση μεταξύ τών διαφόρων έθνοτήτων, κρίση πού τήν άνέστελλε τό σιδερένιο χέρι του Τίτο, (τό κύρος του, συνεπικουρούμενο καιρίως από κραταιό καί πολυπλόκαμο σύστημα άστυνομικού έλέγχου, προληπτικού καί κατασταλτικού), καί ήταν προβλέψιμο μέ ακρίβεια μαθηματική πώς ή παραμικρή χαλάρωση του «ένοποιητικού συστήματος» ή κάποια μεγαλύτερη έλευθερία, θά ένεργοποιούσε έκρηκτικά τίς ύφέρπουσες αντιθέσεις (όπως συμβαίνει σήμερα καί στην ΕΣΣΔ). "Αλλωστε, οί πρώτες μεγάλες ταραχές, πού είχαν άρχισι από τό 1981, θά έπρεπε νά είχαν προβληματίσει τούς συγγραφείς, καί έν πάση περιπτώσει, άφού τό βιβλίο μās πληροφορεί γιά θεματα τής ΕΟΚ μέχρι τό 1986 (σ. 186), θά όφειλε νά είχε «έκσυγχρονιστεί» καί σ' αυτό τό σημείο, γιά ν' άποφύγει τουλάχιστον τή γελοιότητα καί τήν άναξιόπιστία.

Εδώ καί ένα περίπου χρόνο, ό ισόβιος «όδηγητής» (conducator), τής Ρουμανίας Τσαουσέσκου, έκτός από τά άλλα του άνοσιουργήματα, όπως λ.χ. ή ίσοπέδωση του Ιστορικού κέντρου του Βουκουρεστίου καί ή καταστροφή μοναδικών μνημείων καί έκκλησιών, γιά νά διανοιχτεί ή λεγόμενη «Λεωφόρος του σοσιαλισμού» πού θά καταλήξει στό μέγαρο του άνεγειρομένου... Κοινοβουλίου, δαπανηράτο μνημείο κίτς εις τούς αιώνες· έκτός από τό μόνιμο άνοσιούργημα πού συνιστά τό ίδιο του τό καθεστώς, συνέλαβε, καί έχει ήδη άρχισι νά πραγματοποιεί, τό άπάνθρωπο όσο καί παρανοϊκό σχέδιο —άντάξιο τής χιτλερο-σταλινικής νοοτροπίας, γιά τήν όποία οί άνθρωποι δέν είναι παρά στοιχείο στατιστικό καί μάζα ζυμώδης, εργαλειοποιούμενη κατά τό δοκούν— νά ίσοπεδώσει πάνω από 7.000 (έφτά χιλιάδες) χωριά, πρός έξοικονόμηση... καλλιεργήσιμου έδάφους, καί νά «συγκεντρώσει» τούς άγρότες σέ άγροτο-βιομηχανικά συγκροτήματα, στιβάζοντάς τους σέ πολυκατοικίες-κουτιά!

Μπροστά σ' αυτή τήν τερατωδία, πού προκαλεί τήν παγκόσμια κατακραυγή, καί άψηφώντας τούς πολλαπλούς κινδύνους, όμάδα Ρουμάνων πολιτών (έκπαιδευτικών, καλλιτεχνών, συγγραφέων, δικηγόρων καθώς καί εργατών), άπηύθυνε πρός τόν δικτάτορα άνοικτή έπιστολή διαμαρτυρίας, πού συγχρόνως άποτελεί άπεγνωσμένη έκκληση βοήθειας πρός τούς πάντες, αλλά καί τήν καλύτερη, έν προκειμένω, άπάντηση στό περί σοσιαλισμού κείμενο τής σχολικής Γεωγραφίας.

Γ. Μ. Κ.

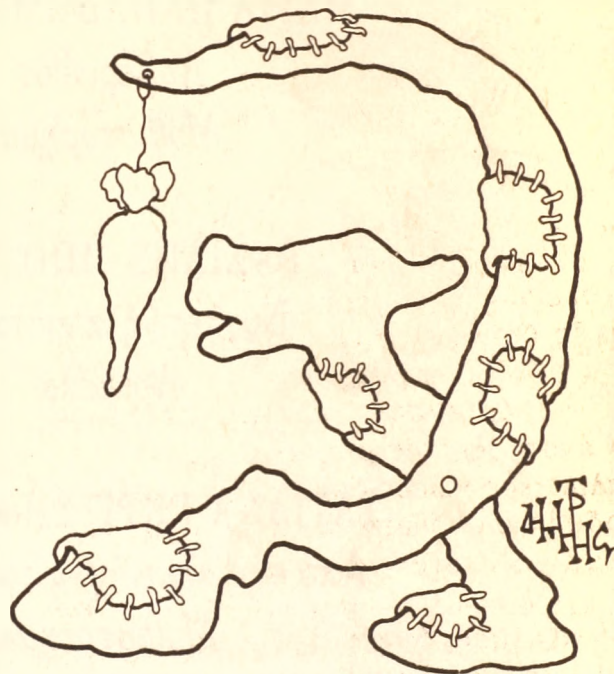
«Θά ήμασταν άνάξιοι του λαού μας εάν δέν παίρναμε θέση, μ' αυτή μας τή διαμαρτυρία, ύπέρ τών έκατοντάδων χιλιάδων άγροτικών οίκογενειών πού θά έξαναγκαστούν νά φύγουν εάν θέσετε σέ έφαρμογή αυτό τό δῆθεν «σχέδιο συστηματοποίησεως του έδάφους», τό όποϊον συνεπάγεται τήν κατεδάφιση χιλιάδων άγροτικών κατοικιών καί χωριών, καί κατά συνέπεια τήν καταστροφή του παραδοσιακού τρόπου ζωής (...).

Άνέκαθεν ό λαός μας άντλούσε τή ζωτικότητα, τή σοφία, τό θάρρος καί τήν Ικανότητά του νά άντιστέκεται στίς άντιξοότητες τής 'Ιστορίας, από τίς πηγές τής άγροτικής του καταγωγής. Άλλ' αυτός ό Ρουμάνος άγρότης —αυτή ή δεξαμενή υγείας καί ήθικής ρώμης— έγνώρισε εδώ καί σαράντα χρόνια τέτοιες άπογοητεύσεις καί περιπέτειες ώστε οί ύλικές καί πνευματικές του ρίζες, πού άλλοτε έμοιαζαν άνώλεθρες, νά έχουν σημαντικά φτωχύνει.

Ή άναγκαστική καί βάνανυση κολλεκτιβοποίηση του μεγαλύτερου μέρους του άγροτικού πληθυσμού καί ή προλεταριο-

ποίηση του, πού επέφερε τήν καταστροφή τών δομών του, τών προαιωνίων του παραδόσεων, ιδιαίτερα τών θρησκευτικών, καί τής νοοτροπίας του, δέν είναι άρκετή; Ήρθε τώρα καί ή σειρά αυτού του ύστατου στοιχείου ζωής τών δύστυχων άγροτών μας; Φαντάζεστε τήν ψυχική άναστάτωση αυτών τών άγροτών πού έξωπετάγονται από τά σπίτια τους, από τό χωριό τους; Ένα χωριό δέν είναι ένα όποιοδήποτε συγκρότημα κτιρίων πού κατοικείται από όντα χωρίς ψυχή, συναγμένα στην τύχη (...).

Ή άναγκαστική έξάρθρωση καί μετατόπιση τών πληθυσμών... θά γεννήσει τήν αποθάρρυνση, τήν περιθωριοποίηση έκατοντάδων οίκογενειών, οί όποιες δέν θά μπορέσουν νά προσαρμοστούν στή νέα ζωή πού θά τούς επιβληθεί. Ή έκδίωξη τών ανθρώπων από τήν προγονική τους γή, όπου έχουν τή ζωή τους, τά σπίτια τους, τά όποια είναι κτισμένα σέ συ-

νάρτηση μέ τίς άναγκαιότητες τών συνθηκών τής ύπαρξής τους, άποτελεί άνοσιούργημα (...).

Πώς γίνεται νά μήν καταλαβαίνετε ότι εδώ καί μερικά χρόνια, ό ρουμανικός λαός περιήλθε σέ κατάσταση άμυντικού ύπνου, σέ ένα είδος μισο-άπεργίας, γιά νά προστατέψει από τήν καταστροφή τό τελευταίο καταφύγιο του είναι του;

Κάνουμε έκκληση στους συμπατριώτες μας, στην καλή θέληση τών έξόριστων Ρουμάνων, καθώς καί σέ όσους από τούς ξένους πνευματικούς ανθρώπους αισθάνονται νά τούς άφορά ή διάσωση τών πολιτιστικών μας αξιών, νά ύποστηρίξουν τήν παρούσα έπιστολή διαμαρτυρίας».

(Τά άποσπάσματα άναδημοσιεύονται από τήν Monde τής 13.9.88).

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΖΟΦΟΥ

Κ Τ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ο Τ Ν
Ν Ε Ο Ι Τ Ι Τ Λ Ο Ι 1 9 8 8 - 1 9 8 9

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ / ΠΟΙΗΣΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΟΣ
Η Αγία Αλητεία
Μυθιστόρημα

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗ
Χωρισμένη στα δύο
Διηγήματα

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
Λαβύρινθος
Μυθιστόρημα

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΠΟΤΤΟΣ
Νυχτερινή αποστασία
Νουβέλα

ΤΑΤΙΑΝΑ ΓΚΡΙΤΣΗ-ΜΙΛΛΙΕΞ
Από την άλλη όχθη του Χρόνου
Μυθιστόρημα

●
Στη σκάλα του Ουρανού
Διηγήματα

ΦΑΙΔΩΝ ΠΑΤΡΙΚΑΛΑΚΙΣ
Ένα υπερβατικό γεγονός
Αφήγημα

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΤΟΜΑΖΑΝΗ
Το καφενείο των ψεμάτων
Διηγήματα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΡΙΣΤΗΝΟΣ
Το Οδοιπορικό
Ένα κυκλικό αφήγημα

ΛΗΤΩ ΚΑΤΑΚΟΤΖΗΝΟΥ
Ο Βαλής μου
Απομνημονεύματα

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΟΥΡΟΤΝΗΣ
Οι συμπαίχτες
Μυθιστόρημα

●
Μερόνυχτα Φραγκφούρτης
Διηγήματα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΚΟΥΛΙΔΗΣ
Οι σημειώσεις ενός ζηλωτή
Ποίηση

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΛΙΟΝΤΑΚΗΣ
Ο ροδώνας με τους χωροφύλακες
Ποίηση

ΘΑΝΑΣΗΣ ΝΤΖΟΥΦΡΑΣ
Τα τραγούδια μας
Ανθολογία

ΝΑΣΑ ΠΑΤΑΠΙΟΥ
Το φωνήεν σώμα
Ποίηση

ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ
Η Κοίμηση, Ποίηση

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Κ Α Σ Τ Α Ν Ι Ω Τ Η

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα. Τηλ. 360.32.34 — 36.01.331

Κ Τ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ο Υ Ν
Ν Ε Ο Ι Τ Ι Τ Λ Ο Ι 1 9 8 8 - 1 9 8 9

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ / ΠΟΙΗΣΗ

ΚΡΙΣΤΙΝΕ ΜΠΡΥΚΝΕΡ

Ω, Δεισδαιμόνα, αν είχες μιλήσει!... *Μυθιστόρημα*

ΓΚΡΑΧΑΜ ΓΚΡΙΝ

Ο άνθρωπος μέσα μας, *Μυθιστόρημα*

Π. ΓΟΥΝΤΧΑΟΥΤΖ

Μην μπλέξεις με το Διάβολο, *Μυθιστόρημα*

ΜΑΡΚ ΤΟΤΕΪΝ

Ο πρίγκιπας και ο φτωχός, *Μυθιστόρημα*

Ε. Μ. ΦΟΡΣΤΕΡ

Εκεί όπου οι άγγελοι δεν τολμούν, *Μυθιστόρημα*

●

Μωρίς, *Μυθιστόρημα*

ΕΦΡΕΜ ΚΙΣΟΝ

Η Κιβωτός του Νώε, τουριστική θέση
Σατιρικά διηγήματα

ΤΖΕΪΝ ΩΣΤΙΝ

Έμμα, *Μυθιστόρημα*

ΝΤΟΡΙΣ ΛΕΣΙΝΓΚ

Το πέμπτο παιδί, *Μυθιστόρημα*

ΓΟΥΤΙΛΙΑΜ ΓΚΟΛΝΤΙΝΓΚ

Οι άνθρωποι από χαρτί, *Μυθιστόρημα*

ΑΝΑΤΟΛΙ ΠΡΙΣΤΑΒΚΙΝ

Πέρασε μια νύχτα η χρυσή νεφέλη, *Μυθιστόρημα*

ΝΙΚΟΛΑΪ ΓΚΟΓΚΟΛ

Ο μαγικός κύκλος, *Διηγήματα*

ΤΖΩΝ ΑΠΝΤΑΪΚ

Το παζάρι στο άσυλο, *Μυθιστόρημα*

ΠΙΕΡ ΜΠΟΥΤΑΛΟ — ΤΟΜΑ ΝΑΡΣΕΖΑΚ

Οι διαβολογυναίκες, *Μυθιστόρημα*

ΓΟΥΣΤΑΤΟΣ ΦΛΩΜΠΕΡ

Ταξίδι στην Ελλάδα

ΝΤΜΙΤΡΙ ΜΠΙΛΕΝΚΙΝ

Η αρχή της αβεβαιότητας, *Διηγήματα*

ΜΙΧΑΗΛ ΕΜΤΣΕΦ — ΓΕΡΕΜΕΪ ΠΑΡΝΩΦ

Παγκόσμια ψυχή, *Μυθιστόρημα*

Α. Α. ΜΙΑΝ

Το μυστήριο του κόκκινου σπιτιού
Αστυνομικό μυθιστόρημα

ΤΑΧΑΡ ΜΠΕΝ ΤΖΕΛΟΥΝ

Ο δημόσιος συγγραφέας, *Μυθιστόρημα*

ΣΤΕΦΑΝΟ ΜΠΕΝΙ

Το μπαρ κάτω από τη θάλασσα, *Μυθιστόρημα*

ΓΙΑΝ ΚΕΦΕΛΕΚ

Η γυναίκα κάτω απ' τον ορίζοντα, *Μυθιστόρημα*

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΛΙΟΝΤΑΚΗΣ

Ανθολογία Γαλλικής Ποίησης
(Από τον Μπωντλαίρ ως τις μέρες μας)

ΛΟΥΙ ΑΡΑΓΚΟΝ — ΧΑΜΙΝΤ ΦΟΥΛΑΝΤΒΙΝΤ —

ΑΛΕΚΟΣ ΦΑΣΙΑΝΟΣ

Ελεγεία στον Ρομάνο, *Ποίηση*

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Κ Α Σ Τ Α Ν Ι Ω Τ Η

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα. Τηλ. 360.32.34 — 36.01.331

Επισημαίνουμε

Σκοτεινές εποχές

Η έννοια του πολιτισμού προϋποθέτει έναν κοινωνικό χώρο, που απαρτίζεται από πολίτες: Ανθρώπους που με τη στάση τους, τη συμπεριφορά τους και τη δράση τους καθορίζουν τα κοινά και τη διαχείρισή τους, παρεμβαίνουν ενεργά στην πολιτική και κοινωνική ζωή, σκέφτονται, κρίνουν, δρουν και αντιδρούν, δημιουργούν.

Η σημερινή πολιτιστική μας πραγματικότητα καθορίζεται από μια ωχρή σκηνή, που την ταυτότητά της προσδιορίζουν οι κρατικές επιλογές και στην οποία οι δημιουργοί, στην πλειοψηφία τους, ενσκήπτουν ταυτιζόμενοι παρά ορθώνουν το ανάστημά τους. Οι εξαιρέσεις, δημιουργοί που προτάσσουν το δημιουργικό πάθος τους των σχέσεων και των οφισίων, επιβεβαιώνουν έναν θλιβερό κανόνα.

Και το χειρότερο: Δείκτης της πολιτιστικής μας πραγματικότητας —μιας πραγματικότητας που μόλις και μετά βίας μας επιτρέπει να ασφυκτιούμε— είναι το σημερινό κράτος των σκανδάλων, της ψευτιάς, της υποταγής, της σιωπηλής συγκατάνευσης.

Κι ο πολίτης; Νιώθοντας την ασφυξία στο πετσί του έχει δυο δρόμους: Ο ένας —η ανατροπή του δύστηνου πλαισίου που τον θέλει ευνουχισμένο. Ο άλλος —η οργισμένη αδιαφορία, η δύσθυμη οχύρωση στο προσωπικό. Αν διανυθεί ο δεύτερος δρόμος, πολύ φοβόμαστε, θα επιβεβαιωθεί στις θλιμμένες διαπιστώσεις του ο πρόσφατα χαμένος ποιητής μας Τάσος Λειβαδίτης:

«Σκέπτομαι τις λάμπες που θ' αναγγείλουν αύριο πιο σκοτεινές εποχές».

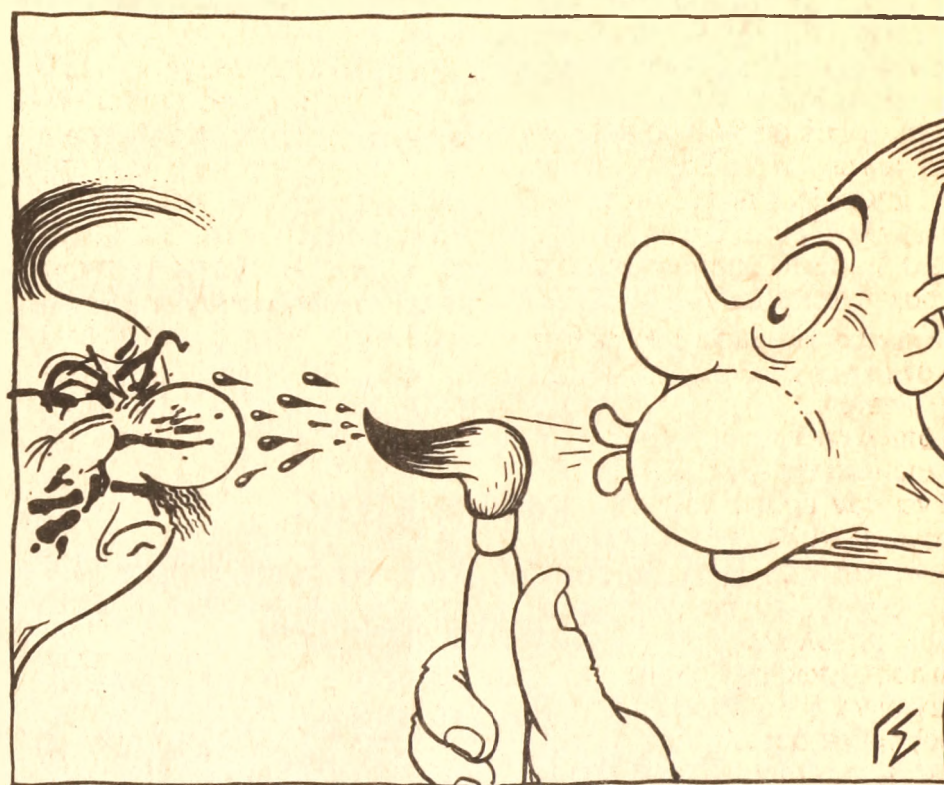
σπουδών ακαδημαϊκού επιπέδου.

Με την έναρξη του έτους, οι καθηγητές της Κ.Σ.Ο.Τ. καταλαμβάνουν το κτίριο της σχολής με αιτήματα την ανάκληση των αποφάσεων του δ.σ. και την παραίτησή του. Ένα μήνα μετά, οι σπουδαστές κατεβαίνουν σε αποχή ζητώντας τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας και την ανωτατοποίηση της σχολής. Στην κινητοποίησή τους συμπαρίσταται η ΕΦΕΕ. Αποτέλεσμα η δημιουργία ενός προφανούς αδιεξόδου, που οδηγεί την Κ.Σ.Ο.Τ. στην πλήρη αποδιοργάνωση.

Πιστεύουμε ότι το αδιέξοδο δεν αποτελεί μεμονωμένο περιστατικό, αλλά ένα συγκυριακό σημείο αιχμής που αναδεικνύει την συνολική βαθιά

λιτεχνικές σχολές που βρίσκονται στην ανώτερη βαθμίδα συνδέονται με τα ΤΕΙ στο πλαίσιο του Ν. 1404/83. Προκειται για τις σχολές εφαρμοσμένων γραφικών τεχνών, διακοσμητών κ.λπ. Κατά τον ριεργό τρόπο δεν βρίσκονται στην ανώτατη βαθμίδα σχολές καλών τεχνών όπως τη μουσικής, του θεάτρου, του χορού, του κινηματογράφου. Καλύπτονται από το Ν. 1158/81 που εξειδικεύεται κατά περίπτωση με Π.Δ. Αντίθετα με τις σχολές των ΑΕΙ, των ΤΕΙ, που υπάγονται στο υπουργείο Παιδείας, οι τελευταίες ανήκουν στην αρμοδιότητα του υπουργείου Πολιτισμού.

Όπως είναι φυσικό, η πολυδιάσπαση και η ακαταστασία, εκτός από το να αποδε

Προβλήματα καλλιτεχνικής εκπαίδευσης

Με αφορμή την κρίση στην Κ.Σ.Ο.Τ.

Η Κρατική Σχολή Ορχηστρικής Τέχνης (Κ.Σ.Ο.Τ.) είναι η μόνη κρατική σχολή που διαθέτει η χώρα για την εκπαίδευση επαγγελματιών του

χορού. Τον Απρίλιο του 1988 το διοικητικό συμβούλιο της σχολής καταλήγει ομόφωνα στη διαπίστωση ότι η λειτουργία της και το περιεχόμενο των σπουδών δεν ανταποκρίνονται στους δηλωμένους σκοπούς της ούτε στις υπάρχουσες ανάγκες. Με τη διαπίστωση αυτή εκφράζεται η θέληση του δ.σ., που απηχεί ενδεχομένως την άποψη του υπουργείου, για αναβάθμιση των σπουδών και εξορθολογισμό. Προς το σκοπό αυτό αποφασίζει τη συνολική αλλαγή του προγράμματος, την πρόσληψη, ως διευθύνουσας συμβούλου, της κ. Μποκόεβα —διευθύντριας της ακαδημίας χορού της Σόφιας— και καταλήγει να μην ανανεώσει τη θητεία της κ. Δ. Τσάτσου στη διεύθυνση της σχολής. Αξίζει να σημειωθεί ότι η κ. Τσάτσου έχει εκφράσει και δημόσια την αντίθεσή της στη δημιουργία καλλιτεχνικών

κρίση της καλλιτεχνικής παιδείας στην Ελλάδα. Αρκεί να παραθέσουμε ενδεικτικά, και για την ιστορία τις κινητοποιήσεις στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, των γραφιστών ΤΕΙ, καθώς και το διαρκή αναβρασμό των κινηματογραφικών και των δραματικών σχολών. Τα συμπτώματα εμφανίζονται με αυξανόμενη ένταση, εκεί που κάθε φορά οι ιδιαίτερες συνθήκες τα προκαλούν.

Η εικόνα του τοπίου: Οι κατ' αρχήν αιτίες μπορούν να αναζητηθούν στη διαίρεση και την αταξία που χαρακτηρίζουν την οργάνωση των καλλιτεχνικών σπουδών στην Ελλάδα. Σε ανώτατο επίπεδο αναγνωρίζονται μόνον οι εφαρμοσμένες τέχνες, με την ίδρυση της ΑΣΚΤ από το 1887. Η Σχολή Καλών Τεχνών διέπεται από το νόμο πλαίσιο των ΑΕΙ και υπάγεται στο Πολυτεχνείο. Ορισμένες από τις καλ-

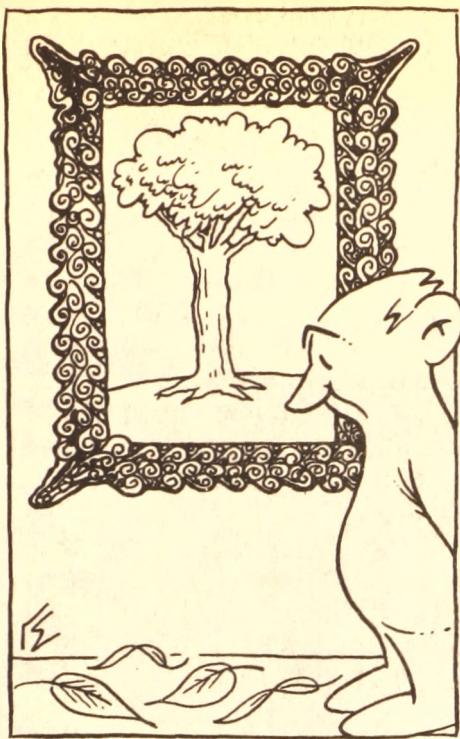
κνύουν την πλήρη σύγχυση στην αντιμετώπιση του θέματος και την έλλειψη ενιαία και συνολικής πολιτικής δημιουργούν μια σειρά από σοβαρά και εν πολλοίς δυσεπλυτά προβλήματα. Η τεχνοκρατική αντιμετώπιση της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης όπως εκφράζεται με την έντονη βασικών σχολών στη γενικότερη τεχνολογική επαγγελματική παιδεία, δεν προάγει το αντικείμενο της και ακυρώνει τις ιδιαιτερότητες της καλλιτεχνικής ζωής. Η ΑΣΚΤ αντιμετωπίζει μόνιμο αδιέξοδο στην προσπάθειά της να προσαρμόσει το νόμο πλαίσιο στις ανάγκες της σχολής. Οι σχολές ΤΕΙ προσπαθούν να ισορροπήσουν το απρόσφορο σύστημα επιλογής των εισαγωγικών, την παράλληλη ανυπαρξία επαγγελματικού προσανατολισμού με την ...τεχνολογική οργάνωση του γκράφτι.

Οι σχολές χορού, κινηματογράφου, θεάτρου, μουσικής παρά την αναμφισβήτητη κοινωνική τους σημασία βρίσκονται σήμερα εκεί όπου ήταν παλιότερα οι παιδαγωγικές σχολές. Χαρακτηρίζονται από την ανυπαρξία προγραμματισμού και ενιαίας άποψης για το περιεχόμενο σπουδών και τον προορισμό τους.

Η δομή και ο τρόπος της λειτουργίας τους συντείνουν στο να διαιωνίζεται μια αντίληψη ελιτισμού για τις τέχνες αυτές, καθώς και ένα στρώμα προνομιούχων που θεωρούνται κατά τεκμήριον αρμόδιοι για να ασχολούνται. Η χρόνια στρεβλή εξέλιξη συνδυασμένη με την κυβερνητική ατολμία έχει επιτρέψει τη δημιουργία «βασιλικών αυλών» και συντεχνιών, αποφασισμένων να πολεμήσουν «έως θανάτου» κάθε απόπειρα εκσυγχρονισμού ή αναβάθμισης που μπορεί να απειλεί τα «κεκτημένα». Το παράδειγμα της Κ.Σ.Ο.Τ. είναι αξιοσημείωτα χαρακτηριστικό.

Βήματα για όλους: Η τέχνη σε όλες τις μορφές και τις εκδηλώσεις αποτελεί βαθιά ανθρώπινη ανάγκη και μέσον με το οποίο ο άνθρωπος διαμορφώνει τον εαυτό του και τον κόσμο. Η καλλιτεχνική εκπαίδευση, το περιεχόμενο και ο τρόπος που παρέχεται είναι υπόθεση ολόκληρης της κοινωνίας. Ίσως έχει ωριμάσει η στιγμή να ξεκινήσει μια συνολική προσπάθεια για την αναθεώρηση των αντιλήψεων που διαμορφώνουν, καθώς και των μεθόδων που πραγματώνουν, την καλλιτεχνική παιδεία στην Ελλάδα. Το επίπεδο και η αποτελεσματικότητά της έχουν επακόλουθα που διατρέχουν όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής. Η εντεινόμενη ευαισθησία εκπαιδευτικών, σπουδαστών και γονέων το επιβεβαιώνει.

Απαιτείται κατ' αρχήν άλλη αντίληψη για τη θέση και το ρόλο των καλλιτεχνικών μαθημάτων στο περιβάλλον της στοιχειώδους και της μέσης εκπαίδευσης. Το συνολικό πλουραλιστικό σχολείο μπορεί να σταθεί αντίπαλο δέος στην τεχνοκρατική εξειδίκευση και στον κατακερματισμό. Παράλληλα, γίνεται δυνατόν να εκφραστούν οι ατομικές ιδιαιτερότητες και κλίσεις. Έτσι όμως θα εξασφαλιστεί και η ομαλή πορεία προς τις ανώτερες και ανώτατες καλλιτεχνικές σχολές και θα δοθεί μια τέτοια δυνατότητα στο σύνολο του πληθυσμού και όχι σε μικρές ομάδες, με κριτήρια κατ' εξοχήν ταξικά.

Είναι πλέον ανάγκη να μελετηθεί σοβαρά το ενδεχόμενο της ίδρυσης Καλλιτεχνικής Ακαδημίας, κάτι που σήμερα αποτελεί κοινοτοπία στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Η σύστασή της απαιτεί τη δημιουργία ενός ιδιαίτερου νόμου πλαισίου, που να εξασφαλίζει την αυτοτέλεια του ιδρύματος. Με τη δημιουργία της μπορεί να συμπεριλάβει και να ενοποιήσει όλες τις σχολές, τόσο αυτές που είναι ενταγμένες στα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ, όσο και όσες είναι σήμερα αδιαβάθμητες.

Ο χρόνιος κατακερματισμός και η θεσμική υπανάπτυξη έχουν δημιουργήσει μια σοβαρή παθολογία που η θεραπεία της απαιτεί χρόνο αλλά και την ευρύτερη δυνατή πολιτική και κοινωνική συναινέση. Ίσως είναι κατάλληλη η στιγμή για τη συγκρότηση ενός οργάνου αντίστοιχου με ΣΑΠ* ή ΣΤΕΠ**, ενός συμβουλίου για την ακαδημαϊκή καλλιτεχνική παιδεία. Η συγκρότησή του μπορεί να γίνει με κοινή ευθύνη των υπουργείων Παιδείας και Πολιτισμού, που θα αναλάβουν, κατ' αρχήν, τη διεξαγωγή ενός ουσιαστικού διαλόγου σε εθνικό επίπεδο. Στο διάλογο αυτόν μπορούν να συμμετέχουν το καλλιτεχνικό επιμελητήριο, εκπρόσωποι των σπουδαστών και των διδασκόντων, επαγγελματικές ενώσεις, εκπρόσωποι πολιτικών και κοινωνικών φορέων.

Το όργανο αυτό μπορεί να αναλάβει μια κατ' αρχήν επίλυση προβλημάτων που συνδέονται με την ιδιαιτερότητα των σχολών αυτών. Με διαδικασίες διαλόγου και συγκλίσεων είναι δυνατή η διαμόρφωση εθνικής πολιτικής για την καλλιτεχνική παιδεία. Έ-

τσι διασφαλίζεται η κατανομή των ιδρυμάτων στον ελλαδικό χώρο και η συνάρτηση του περιεχομένου των σπουδών με τις υπάρχουσες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές ανάγκες. Επιπλέον, η σύνδεση της παιδείας με την καλλιτεχνική παράδοση θα συντελέσει στην ανάδειξη και την εμπέδωση της ελληνικής ταυτότητας. Σε κάθε περίπτωση ένα τέτοιο όργανο είναι ανάγκη να απολαμβάνει την αναγκαία κοινωνική εμπιστοσύνη και το απαιτούμενο κύρος, ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει τα σοβαρά προβλήματα που μοιραία θα προκύπτουν.

**Κυριάκος Θεοδωρακάκος
Γιάννης Θεοδωρακάκος**

* ΣΑΠ: Συμβούλιο Ανώτατης Παιδείας
** ΣΤΕΠ: Συμβούλιο Τεχνικής Επαγγελματικής Παιδείας.

Η ανάγκη ενημέρωσης των ηθοποιών

Ήβουλα και μοιραία... Έτσι θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν, όλα όσα έχουν σχέση με τη θεατρική εκπαίδευση. Αλλά και στο επαγγελματικό πεδίο, ο ηθοποιός τα βρίσκει σκούρα. Εγκαταλειμμένος στο κυνήγι της επιβίωσης αδυνατεί να εξασκείται στην τέχνη του με σκοπό τη βελτίωση των υποκριτικών του μέσων, ενώ είναι αποκομμένος ακόμα κι από τη δυνατότητα επαφής με κείμενα, με τάσεις του παγκόσμιου θεάτρου, με εκφράσεις ανανεωτικές και άγνωστες.

Ακόμα όμως, και σε ένα τόσο αντιπνευματικό πλαίσιο υπάρχουν ευκαιρίες, για κάποιον που ενδιαφέρεται — σποραδικές έστω, μα υπάρχουν. Αξίζει π.χ. να σταθούμε στο Διεθνές Ινστιτούτο Θεάτρου και στην πολύ καλή του ιδέα να πραγματοποιήσει σεμινάρια για τους Έλληνες ηθοποιούς, πενήντα τον αριθμό, από ομάδα του θεάτρου της Γερμανίας BERLINER ENSEMBLE στο θέατρο «Πορεία». Αυτή η ιδέα - πρόταση έρχεται, μετά την πετυχημένη του

τριήμερου, με θέμα τον Στανισλάφσκι. Είναι μια πρωτοβουλία που η επιτυχία της θα μπορούσε να δώσει το έναυσμα για να ακολουθήσουν κι άλλες, ανάλογες. Θα μπορούσε να κάνει π.χ. κάτι σχετικό το υπουργείο Πολιτισμού για τους μαθητές των ιδιωτικών θεατρικών σχολών, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για να γίνονται παρόμοια σεμινάρια ή και με άλλο χαρακτήρα, που μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές και μετέπειτα ηθοποιούς. Και αυτό γιατί —όπως πάντα, αλλά περισσότερο σήμερα— είναι επιτακτική ανάγκη ο ηθοποιός να ενημερώνεται και να εξασκείται είτε δουλεύει είτε όχι.

Πέρυσι με πρωτοβουλία του Σ.Ε.Η. λειτούργησε ένα στούντιο που είχε σκοπό αυτήν ακριβώς τη συνεχή εξάσκηση και ενημέρωση των ηθοποιών. Φέτος, δεν έχει αρχίσει ακόμα. Ελπίζουμε, να συνεχίσει να υπάρχει και να ανανεωθεί με καινούργιες προτάσεις - ιδέες, ούτως ώστε να κεντρίσει το ενδιαφέρον περισσότερων ηθοποιών.

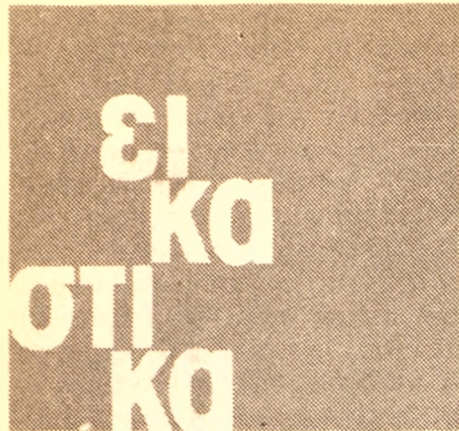
Αν σκεφτεί κανείς πως στις σχολές, μαθήματα όπως ιστορία θεάτρου, ιστορία λογοτεχνίας, ιστορία της τέχνης, αλλά και μαθήματα όπως η σκηνογραφία και ενδυματολογία, δεν ξεπερνούν τις πέντε με έξι ώρες, συνολικά, βλέπει κανείς πόσο φτωχός είναι ο εφοδιασμός του υποψήφιου ηθοποιού. Έτσι που να γίνεται επιτακτική η ανάληψη των προσωπικών ευθυνών του, το σκληρό διάβασμα, η διαρκής άσκηση. Γιατί η ανάγκη για νέα εφόδια για τον ηθοποιό δε σταματά ποτέ.

Τέτοια σεμινάρια, θα μπορούσαν να οργανώσουν οι σχολές του Εθνικού Θεάτρου, όπως και αυτές του Κρατικού Μακεδονίας - Θράκης με τη συνεργασία και την υλική υποστήριξη του υπουργείου.

Μόνικα Βέργη

ΘΕΑΤΡΟ

● Συζήτηση — σεμινάριο για τον **Λουίτζι Πιραντέλο** οργανώνει το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο, Πατησίων 47. Τη Δευτέρα 7.11, στις 7 μ.μ. θα γίνει συζήτηση μεταξύ των **Μάριου Πλωρίτη, Ελένης Βαροπούλου** και **Έντσο Λαουρέτα**, ενώ την Τρίτη 8.11 θα μιλήσουν οι **Κώστας Ασημακόπουλος, Άννα Βαρβαρέσου** και **Στέφανο Μιλιάτο**. Την Πέμπτη 10 και την Παρασκευή 11.11 έχει προγραμματισθεί θεατρική βάρδια με τη **Ρόζα ντε Λουσία**. Εξάλλου, τη Δευτέρα 14.11 και της Τρίτης 15.11 ακολουθεί σειρά εκδηλώσεων αφιερωμένων στον Γκ. ντ' Αβούντσιο.

Στην Αθήνα και στη Σύρα

(Οι εκθέσεις Οκτωβρίου)

Με τις 24 νέες εκθέσεις του δεύτερου δεκαπενθήμερου, συνολικά άνοιξαν τον Οκτώβρη 64 εκθέσεις. Από αυτές επισκέφθηκα τις 38 και μνημόνευσα ως σήμερα τις 12, ως αξιόλογες. Η κίνηση των γκαλερί βρίσκει το ρυθμό της - άραγε θα κρατήσει και την ίδια αξιομνημόνευτη ποιοτική στάθμη;

Θεόφιλος Γκερεδάκης:
«Ένας πριμιτίφ του αιώνα μας»

Γαλλικό Ινστιτούτο, ως 26.10

Στα 36 σου χρόνια, ζώντας τα 6 τελευταία στο Παρίσι, δουλεύοντας κοντά στον Αλεσίνσκυ, δύσκολο να έχεις κρατήσει παρθένα την τέχνη σου και να παρουσιάζεσαι ως «ένας πριμιτίφ του αιώνα μας». Αυτοδίδακτος — ναι, στο ξεκίνημά του ο Γκερεδάκης (γ. 1952) με όρεξη για ζωπτική και αργότερα για ζωγραφική μας λέει το βιογραφικό του, αλλά «πρωτόγονος = πριμιτίφ» όχι. Το έργο του μαρτυρεί «πονήρεμα = σοφιστικασιόν» πλέρια αφομοίωση της παρισινής του εμπειρίας και ιδίως των διδαγμάτων του Αλεσίνσκυ. Έχει αναμφισβήτητη χρωματική ευαισθησία, μια τάση να οργανώνει επαναλαμβανόμενα χρωματικά μοτίβα σε συστήματα που πάνε να πέσουν στη διακόσμηση. Παρά μερικές επιφανειακές ομοιότητες, η αντίθεση με το νευρώδη, αιχμηρό γραφισμό του Αλεσίνσκυ είναι χτυπητή - σλαβικός εξπρεσιονισμός ενάντια στο μεσογειικό φορμαλισμό. Θα παρακολουθήσουμε τον Γκερεδάκη με ενδιαφέρον, όχι μόνο για τις συμμετοχές του στις μεγάλες, παραδοσιακές και σχεδόν ακαδημαϊκές σήμερα ομαδικές του Παρισιού.

Ειρήνη Απέργη: «Ρωγμές»
«Μέδουσα», ως 5.11

Τρίτη ατομική της Απέργη, τρίτη μεταμόρφωση της δου-

λειάς της, λιγότερο πειραματική, βαθύτερα αναγκαία από τις προηγούμενες. Δοκιμάζει ιδίωμα νέο με καινούργια χρώματα και νέο υλικό, γάζες επικολλημένες στο ξύλο και χρωματισμένες σε συνδυασμούς που θυμίζουν αρχαίες πτυχολογίες κολλημένες στη σάρκα, φτερά πληγωμένων πουλιών, βασιλέματα με τα απαλόχρωμα σύννεφα να ρυτιδώνουν το βραδινό ουρανό.

Κώστας Δικέφαλος:
Γλυπτική, «Τιτάνιουμ», ως 29.10

Για τον Δικέφαλο (γ. 1956) έγραφα το Μάιο '87 ότι «έχει ακόμα δρόμο να κάνει». Δεν έφτασαν φαίνεται οι 18 μήνες που μεσολάβησαν για να προχωρήσει λίγο - παρά μόνο να μεγεθύνει τη δουλειά του με τα μηχανικά μέσα της εποχής μας, που προφανώς τη χρήση τους την έχει εκμάθει στην εντέλεια για την κοπή, το σκάλισμα, τη λείανση του μαρμάρου. Συγχέει πάντα το μεγάλο με το μνημειώδες, τη δεξιοτεχνία την τόσο βοηθημένη από μηχανές με την τέχνη. Το αναμάσημα στο διηνεκές του «Νεογνού» ή του «Πουλιού» του Μπρανκούσι σε όλες τις κλίμακες ή της πλαγιασμένης γυναίκας του Κουλεντιανού δεν εμπλούτισε τις προσωπικές του φόρμες - υπογραμμίζει αντίθετα τη φτώχεια τους.

«Έργα καλλιτεχνών που δεν υπάρχουν πια» «Αργώ», ως 29.10

Από τα κενοτάφια των ομαδικών εκθέσεων ζωγράφων που δεν ζουν σήμερα, αναπηδούν καμιά φορά έργα μερικών που επιμένουν να μείνουν ζωντανοί. Στην «Αργώ» από τους 37 ζωγράφους που αντιπροσωπεύονται με 55 έργα, ξεχωρίζουν χτυπητά: Το «Φθινοπωρινό Πρωινό» του Αστεριάδη (1898-1979), η «Νεκρή Φύση» του Λουκά Βενετούλια (1930-84), ο «Θάνατος του Ορφέα» παλιά τέμπρα (1940) του Εγγονόπουλου (1910-85), ο «Σταθμός στη Γαλία», λάδι του 1938 του Κοντόπουλου (1905-75), ο «Πόρος» του Πλακωτάρη (1902-69), η «Βάρκα» του Τσίγκου (1914-65). Η ποιότητα παραμένει, βοά —ελπίζω όχι σε μάτια μη βλεπόντων— μέσα στην έρημο τη στρωμένη από μέτρια έργα των άλλων ή, κάποτε, και των ιδίων.

Στην Πινακοθήκη, οι εκθέσεις «Μαξ Έρνστ - Βιβλία και Χαρακτικά» και «Γερμανοί Ξυλογράφοι του 20ού αιώνα» διαρκούν ως τις 4.12.88. Εύχομαι να μην τις χάσουν οι

Max Ernst

σπουδαστές, οι δάσκαλοι, οι καλλιτέχνες και οι μελετητές της χαρακτηριστικής για την ποιότητα και τη δύναμη μιας μεγάλης παράδοσης που εικονογραφείται και ανανεώνεται στον αιώνα μας με τέτοια δύναμη, και ιδίως για την ανεξάντλητη φαντασία, το μετιέ και το χιούμορ του Έρνστ, αυτού του αρχηγού του Ντανταϊσμού και ίσως μεγαλύτερου ζωγράφου του Σουρεαλισμού. Οι εκθέσεις είναι εξαιρετικά συγκροτημένες από το Ινστιτούτο Εξωτερικών Σχέσεων της Στουτγάρδης, ώστε να αποκτήσουμε πλήρη ιδέα αυτής της πλευράς του Έρνστ και του πλούτου της γερμανικής ξυλογραφίας, που ξεκινά με τον Κίρχνερ και τον Λάαγκε και καταλήγει στον Μπούς.

«Σύρος με τα μάτια Σοβιετικών ζωγράφων»
Πνευματικό Κέντρο Ερμούπολης, ως τέλος Νοέμβρη.

Το Νεώριο Σύρου, κάτω από τη φωτισμένη διοίκηση του κ. Γ. Γερμανού, κάλεσε 11 Σοβιετικούς ζωγράφους (οι 6 κάτω των 40 χρόνων) να μείνουν ένα μήνα στη Σύρο και να ζωγραφίσουν στο νησί, αφήνοντας έργα τους εκεί για μια μελλοντική συλλογή σύγ-

χρονης τέχνης. Ήταν μια πρώτη δοκιμή επέμβασης στον παιδευσιακό τομέα ενός βιομηχανικού οργανισμού που παίζει πρώτο ρόλο στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Σύρου, καθώς απασχολεί το μεγαλύτερο ποσοστό του εργατικού δυναμικού του νησιού (πάνω από 1.000 εργάτες) στην επισκευή πλοίων, πολλών σημαιών, ανάμεσός τους και της σοβιετικής. Πόσο πετυχημένη αυτή η προσπάθεια δημιουργίας και σύσφιγξης των παιδευσιακών σχέσεων ανάμεσα στους λαούς το έδειξε αυτή η έκθεση που εγκαινιάσθηκε στις 25.10 με πάνω από 100 έργα των Σοβιετικών ζωγράφων. Τα χρωματικά βραβεία (πρώτο, δεύτερο, τρίτο και 7 έπαινοι, με κριτική επιτροπή το ζωγράφο Γιάννη Μίχα και τον γράφοτα) καθώς και όλα τα άλλα έξοδα (μεταφορά, φιλοξενία κ.τ.λ.) καλύφθηκαν γενναίως δωρα από το Νεώριο, που οργάνωσε, με δικούς του πόρους και τα δικά του τεχνικά μέσα, αυτό το τόσο τολμηρό εγχείρημα που δεν ήταν μόνο «δημοσίων σχέσεων». Τα έργα των Σοβιετικών ήταν φυσικά τοπία, φτιαγμένα στο φθινοπωρινό ηλιόλουστο παιθρο της Σύρου, σε ένα μετα-ιμπρεσιονιστικό, φωβ-

στικό ιδίωμα, διατυπωμένο με την τεχνική εμπειρία που μεταδίδουν οι σοβιετικές ακαδημίες και με ένα ταλέντο ζωντανεμένο και εμπλουτισμένο από την άμεση επαφή με μια φύση που τους ήταν άγνωστη μέσα στον καταλυτικό ελληνικό ήλιο. Τη δοκιμασία την πέρασαν με πολλή άνεση οι περισσότεροι και με φρεσκάδα, που δεν συναντούμε συχνά στα έργα των ομήλικων και ομότεχνων Ελλήνων, που εργάζονται στην ίδια απόσταση από τα σημερινά ρεύματα όσο και οι Σοβιετικοί.

Θα είχε ενδιαφέρον να κάνει το Νεώριο το αντίστροφο πείραμα: Να στείλει δηλαδή μερικούς Έλληνες ζωγράφους, 35 χρόνων και κάτω, όχι τόσο «κατεστημένους» όσο είναι, κάπως αναγκαστικά, όλοι οι Σοβιετικοί, να φιλοξενηθούν στη Σοβιετική Ένωση και να εργασθούν εκεί ένα μήνα.

Πάντως συγχαρητήρια θερμά στο Νεώριο και ευχές να συνεχίσει αυτή την προσπάθεια αποκέντρωσης της ελληνικής εικαστικής ζωής.

Αλέξανδρος Ξύδης

Στην Αίθουσα Τέχνης «Άνεμος» την Τρίτη, 8.11., στις 7.00 γίνονται εγκαίνια της έκθεσης ζωγραφικής - γλυπτικής της **Όπυ Ζούνη**.

Πολλαπλά προκλητικές για τον ψυχισμό και την αντίληψή μας οι πρόσφατες κολώνες της Ζούνη — κολώνες όχι απλά και μόνο ζωγραφισμένες ή πλασμένες — αλλά εκ των ένδον βιωμένες χάρη στους χειρισμούς του χρώματος και των όποιων επίκτητων στοιχείων — αποτελούν την κατακλείδα και το επιστέγασμα των μέχρι τώρα συνθέσεών της.

● Στην αίθουσα «Κέννεντυ» της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης, Μασσαλίας 22, λειτουργεί από την προηγούμενη Τρίτη (ως τις 11-11) έκθεση του ζωγράφου **Γιώργου Ταλάνου** με θέμα **Ελλάδα - Αφρική**. Ο ζωγράφος ανήκει στη γενιά των Ελλήνων υπαιθριστών, που έδωσε εξπρεσιονιστική έμφαση στο χρώμα, καθιστώντας το πρωταρχικό στοιχείο διάπλασης και δομής της εικόνας. Εξάλλου, στην αίθουσα Πανόπουλου λειτουργεί έκθεση της Εταιρείας Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου με θέμα: «Οι Έλληνες μετανάστες στην Αμερική, στις αρχές του αιώνα».

● Έκθεση με έργα του **Γιώργου Λαζόγκα** οργανώνει η Πινακοθήκη Πιερίδη στην αίθουσα τέχνης «Μέδουσα» (λεωφ. Β. Γεωργίου 29, Γλυφάδα). Τίτλος της έκθεσης, **Η εβδόμη μέρα**, διάρκειά της ως τις 15.11.

● Εγκαινιάστηκε στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Ιλεάνα Τούντα η έκθεση του **Χρόνη Μπότσογλου** Σελίδες ημερολογίου 1980-88. Πρόκειται για μια —ακόμη— ενότητα δουλειάς, στην οποία χρησιμοποιεί ως μοντέλο τη μητέρα του.

● Τη Δευτέρα 7 Νοεμβρίου στις 7.30 μ.μ. εγκαινιάζεται στην Γκαλερί 3, Φωκυλίδου 3, έκθεση ζωγραφικής και γλυπτικής της **Νίκης Καναγκίνη** (1986-1988) (διάρκεια ως 2.12.). Τα έργα είναι ζωγραφική με λάδι και γλυπτική με μικτά υλικά. Οι αναφορές της Καναγκίνη μπορούν να μας οδηγήσουν στις παλιές αρχαϊκές, θα λέγαμε, πηγές, ξεκινώντας από την προϊστορία και καταλήγοντας στα σημερινά μας βιώματα.

● Ο **Κωστής Τριανταφύλλου** παρουσιάζει ζωγραφική και γλυπτική του, των δυο τελευταίων χρόνων στην γκαλερί «X+» των Βρυξελλών, από 24 Νοεμβρίου έως 23 Δεκεμβρίου. Την έκθεση αυτή, έχει σχεδιάσει ως συνολική παρουσίαση — μια ενιαία πρόταση εικαστικής και πλαστικής ανάγνωσης. Η είσοδος προς τον εκθεσιακό χώρο, διαμορφώνεται από ένα περιβάλλον — τρία έγχρωμα νεφάρια πλεξιγκλάς δυο μέτρων με επικολημένο καθρέφτη διάφανο — το οποίο διασχίζει ο θεατής διακρίνοντας και τα τρία κεφάλια σε ένα λόγω της διαφάνειας αυτού του είδους καθρέφτη και βλέποντας το είδωλό του σε πολλαπλό επάλληλο αντικαθρέφτισμα. Στη μέση του εκθεσιακού χώρου κυριαρχούν μια σειρά τεσσάρων γλυπτών, που το ψηλότερο είναι 2,70 μέτρα και στο βάθος το μεγαλοδιάστατο ενιαίο φύλλο χαρτιού «Συνομιλών Τοίχος». Οχτώ ζωγραφικά δίπτυχα έργα σε καμβά περιβάλλουν την αίθουσα, όλα 120 x 240 εκατοστά.

Κωστής Τριανταφύλλου
«Μυστική Πέτρα» 1988

Τηλεόραση

Πολλά κανάλια για το τίποτα

Αρκετούς μήνες μετά από τη Θεσσαλονίκη και έπειτα από διαμάχες μεταξύ της κυβέρνησης και του δήμου της συμπρωτεύουσας, η Αθήνα απέκτησε δορυφορική τηλεόραση. Από τις 23 Οκτωβρίου οι κάτοικοι του λεκανοπεδίου έχουν να επιλέξουν μεταξύ έξι ακόμα καναλιών, δυο αγγλόφωνων — SUPER CHANNEL, CNN —, ενός γαλλικού — TV5 —, ενός ιταλικού — RAI DUE —, ενός γερμανικού — SAT 1 —, και ενός σοβιετικού — HORIZON.

Η αναμονή έναρξης της εκπομπής των δορυφορικών καναλιών είχε προκαλέσει μεγάλη κινητικότητα στα καταστήματα πώλησης κεραιών, καθώς και συνεχείς συζητήσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων, σε τέτοιο βαθμό, που μερικές φορές η κατάσταση έφτανε στα όρια του ιλαροτραγικού και της φάρσας. Αυτό βέβαια που συνετέλεσε στην ένταση των συζητήσεων ήταν η αναβολή της εκπομπής για μια μέρα, λόγω της άφιξης του πρωθυπουργού από το Λονδίνο, και της μετάδοσής της από το ελληνικό ραδιόφωνο σε απευθείας κάλυψη, καθώς και από τα δελτία ειδήσεων της ελληνικής τηλεόρασης. Η κυβέρνηση κατάφερε πάλι να δείξει το φόβο της για τη δορυφορική τηλεόραση, χωρίς να υπάρχει ουσιαστικός λόγος. Βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι υπεύθυνος είναι ο αναπληρωτής υπουργός Προεδρίας κ. Μαρούδας ο οποίος στην προηγούμενη θητεία του είχε προειδοποιήσει ότι όποιος δορυφόρος περάσει από τον εναέριο χώρο της Ελλάδας θα καταρριφθεί. Αλλά και σε αυτή την περίπτωση έμεινε σιωπηλός και παραφράζοντας τη δική του προτροπή για περισσότερη ελληνική μουσική, συνέστησε περισσότερη ελληνική τηλεόραση.

Όσοι είδαν τελικά, παρά τις δυσκολίες, δορυφορική τηλεόραση δεν ενθουσιάστηκαν. Και κύριος λόγος ήταν οι

γλώσσες στις οποίες εκπέμπουν τα κανάλια. Πολλοί πίστευαν ότι θα υπήρχε υποτίτλισμός, και απογοητεύτηκαν. Όσοι καταλάβαιναν, διαπίστωσαν ότι παρ' όλες τις σημαντικές διαφορές στην ποιότητα των ειδήσεων, το υπόλοιπο πρόγραμμα δεν διαφέρει σημαντικά από αυτό που μεταδίδει η ελληνική τηλεόραση.

Τελικά η δορυφορική τηλεόραση δεν άλλαξε το τοπίο, οι Αθηναίοι ξαναγύρισαν στο βίντεο που είχαν εγκαταλείψει για λίγες μέρες, στην ελληνική τηλεόραση που καταλαβαίνουν, και οι μόνοι ευχαριστημένοι είναι οι φιλαθλοι, που έχουν στη διάθεσή τους πολύ αθλητικό θέαμα και όσοι εξακολουθούν να ενδιαφέρονται — μετά από όσα γίνονται στη χώρα μας και την απογοήτευση που υπάρχει — για ειδήσεις και γεγονότα.

Τάσος Μπάρλας

αρχαιο λογία

Το «καπάρωμα» των μνημείων

Ήλθε η στιγμή, νομίζω, να αφήσουμε για λίγο τα «ανώδυνα» θέματα — αν υπάρχουν τέτοια — και να αγγίξουμε κάτι που καίει. Σε τέτοιο βαθμό μάλιστα, ώστε, μολονότι τολανίζει την επιστήμη της Αρχαιολογίας, σπάνια θίγεται. Είναι το περιβόητο καπάρωμα ευρημάτων ανασκαφών, φορητών αντικειμένων, ζωγραφικών συνόλων, αριχτεκτονημάτων, οικισμών κ.ά., είτε μεμονωμένων είτε ολόκληρων περιοχών. Μπορεί να είναι οι βυζαντινοί ναοί της Άρτας ή οι εικόνες του τάδε ναού ή τα βυζαντινά γλυπτά της Ηπείρου. Εάν «καπαρωθούν» τα μνημεία αυτά από έναν μελετητή, ένα ίδρυμα ή μια ομάδα κανέναν άλλος επιστήμονας δεν μπορεί να τα φωτογραφήσει, να τα μελετήσει ή να τα δημοσιεύσει. Ό... καπαρωτής μπορεί να τα κρατά δεσμευμένα για 2, 5, 10, 20 ή 30 χρόνια, βασιζόμενος σε άγραφους νόμους που ερμηνεύουν αυθαίρετα τα πνευματικά δικαιώματα. Πολλές φορές

μπορεί και να τα χαρίζει σαν προίκα.

Ας κρίνουμε αυτό το φαινόμενο με προσοχή, επειδή μαζί με τα ξερά κινδυνεύουν να καούν και τα χλωρά. Το αντιεπιστημονικό έθιμο (!) του καπαρώματος ξεκίνησε από παλιά, όταν οι «αυθεντίες» της αρχαιολογικής επιστήμης κυριαρχούσαν στο επιστημονικό, αλλά και στο υπηρεσιακό στερέωμα. Ξεκίνησε σαν μια φυσιολογική συνέπεια. Ένας επιστήμονας που εκτελεί ερευνητικό έργο σε μια αρχαιολογική ανασκαφή θέλει ένα λογικό χρόνο για κατάταξη - συντήρηση των ευρημάτων και επεξεργασία των στοιχείων που δίνει η ανασκαφή, που δεν είναι σφάλισμα, όπως σωστά λέει ο καθηγητής Ανδρόνικος. Για το λόγο αυτό, ο αρχαιολογικός νόμος —δυστυχώς του 1932— ορίζει ρητά το χρόνο δημοσίευσης των πορισμάτων μιας ανασκαφής. Είναι λογικό, εξάλλου, ο ανασκαφέας να είναι ο μόνος που «διάβασε» τη γη και μπορεί να ερμηνεύσει όλα τα δεδομένα.

Από εκεί και πέρα αρχίζει ο τραγέλαφος. Τι σχέση έχει η ανασκαφή ή ένα μεγάλο αναστηλωτικό έργο, που δικαιωματικά δημοσιεύεται από αυτούς που το εκτελούν, με τη δυνατότητα δέσμευσης ενός μνημείου για ολόκληρες δεκαετίες, για το λόγο ότι απλά εντοπίστηκε, τις περισσότερες φορές, σε μια υπηρεσιακή μετάβαση;

Ας δώσουμε ένα παράδειγμα για να γίνει περισσότερο

κατανοητό το πρόβλημα. Ένας προϊστάμενος μιας Εφορείας Αρχαιοτήτων μεταβαίνει υπηρεσιακά στην πόλη Χ ή στην περιοχή Ψ. Εκεί διαπιστώνει ότι διασώζονται πέντε βυζαντινοί ναοί με αξιόλογο ζωγραφικό διάκοσμο. Γυρίζει στο γραφείο του και κάνει μια αναφορά ότι προτίθεται να μελετήσει και δημοσιεύσει αυτούς τους ναούς.

Από τη στιγμή αυτή κανένας δεν μπορεί να πλησιάσει αυτό το υλικό, πολλές φορές για χρόνια ολόκληρα, παρά μόνο με την έγκριση του αρχαιολόγου. Ούτε ως συγκριτικό υλικό μιας άλλης εργασίας. Ο καπαρωτής μπορεί να τελειώνει τη διατριβή του καθώς και άλλες εργασίες και να κρατάει το υλικό για τα δύσκολα χρόνια της σύνταξης. Πολλές φορές χρησιμοποιείται για το αλισβερίσι μεταξύ άλλων κέντρων εξουσίας. Σου επιτρέπω τη μελέτη δυο ναών, λέει σε καθηγητή Πανεπιστημίου, αλλά κι εσύ κάνε καλή εισήγηση για τη δική μου εκλογή αύριο. Οι ρόλοι μπορούν να είναι και αντίστροφοι. Οι καπαρωτές να είναι καθηγητές, ακαδημαϊκοί ή διευθυντές και οι επιστήμονες που εργάζονται επάνω σ' αυτά τα μνημεία να μην μπορούν να τα δημοσιεύσουν, αλλά να εκλιπαρούν την ευμένεια της «αυθεντίας». Αυτό είναι το γενικό πρόβλημα, που δυστυχώς δεν αντιμετωπίζεται από τους άμεσα ενδιαφερόμενους. Εννοώ τους αρχαιολόγους και τους αρχιτέκτονες και τα αντίστοιχα συν-

δικαλιστικά τους όργανα. Γιατί τότε θα ήταν υποχρεωμένοι να παραδεχτούν ότι το φαινόμενο αυτό του σκοταδισμού βασίζεται σε δυο παράγοντες. Την κρατική εξουσία από τη μια πλευρά και την εξουσία της επιστημονικής «αυθεντίας» από την άλλη.

Ιδιότητες που τις ασκούν πλείστοι όσοι από τους ίδιους χώρους. Όλοι τελικά συμβιβάζονται με αυτή την κατάσταση και αγανακτούν ιδιωτικά όταν συνήθως θίγονται δικά τους συμφέροντα. Ένας κώδικας δεοντολογίας ή μια νομοθετική ρύθμιση θα εξασφάλιζε και εκείνους που πραγματικά το μελετούν και πρόκειται να το δημοσιεύσουν. Ένας επιστήμονας που «φτύνει αίμα» για να ανεβεί στην ορεινή Λάβδανη, που καταγράφει και εντάσσει σε μια προοπτική συντήρησης το καθολικό της μονής Ψ, έχει κάθε δικαίωμα να δημοσιεύσει τον τοιχογραφικό του διάκοσμο, σε εύλογο χρόνο.

Διαφέρει όμως αυτό από το να περνούν 20 χρόνια, να φεύγεις από αυτή την περιοχή, να περιμένεις να μεγαλώσουν τα παιδιά, να τελειώσεις τη διατριβή σου για να δέσεις μετά να προσφέρεις στην επιστήμη και την κοινωνία τα πορίσματά σου, αφού αυτό το διάστημα έχεις απαγορεύσει σε όλους να πλησιάσουν αυτό το υλικό. Ποιος όμως είναι ο «εύλογος χρόνος»;

Δεν θα έπρεπε ο ΣΕΑ, οι τεχνικοί, οι πανεπιστημιακοί, οι διάφοροι των επιστημονικών ιδρυμάτων και οι ανένταχτοι επιστήμονες να συζητήσουν το θέμα; Να ορίσουν χρόνους, δικαιώματα και υποχρεώσεις; Η οχύρωση πίσω από ασαφείς έννοιες όπως εκείνες των πνευματικών δικαιωμάτων ή της επιστημονικής δεοντολογίας, έφτασε την επιστημονική έρευνα στον τομέα της αρχαιολογίας να εξαρτάται από συμφέροντα ή διαθέσεις. Με το ρυθμό που κυλούν τα πράγματα σκέφτομαι μήπως η όξυνση του προβλήματος έφερνε και τη λύση του.

Τι θα γινόταν αν οι ερευνητές αρνούσαν να συμμορφωθούν με το καπάρωμα και δημοσίευσαν μνημεία δεσμευμένα; Θα ήταν παράνομα; Όμως τι λέει ο νόμος; Και ποιος νόμος; Θα ήταν «αντιεπιστημονικό»; Και ποιο είναι το επιστημονικό;

Μήπως αντισυναδελφικό; Μα η σημερινή κατάσταση περικλείει σε όλη της τη μεγαλοπρέπεια την παρανομία, την αντιεπιστημονική και αν-

τισυναδελφική συμπεριφορά. Ως τότε μπορεί να συνεχίζεται; Ως τότε θα ισχύει ο νόμος της σιωπής;

Δημήτρης Κωνσταντίνος

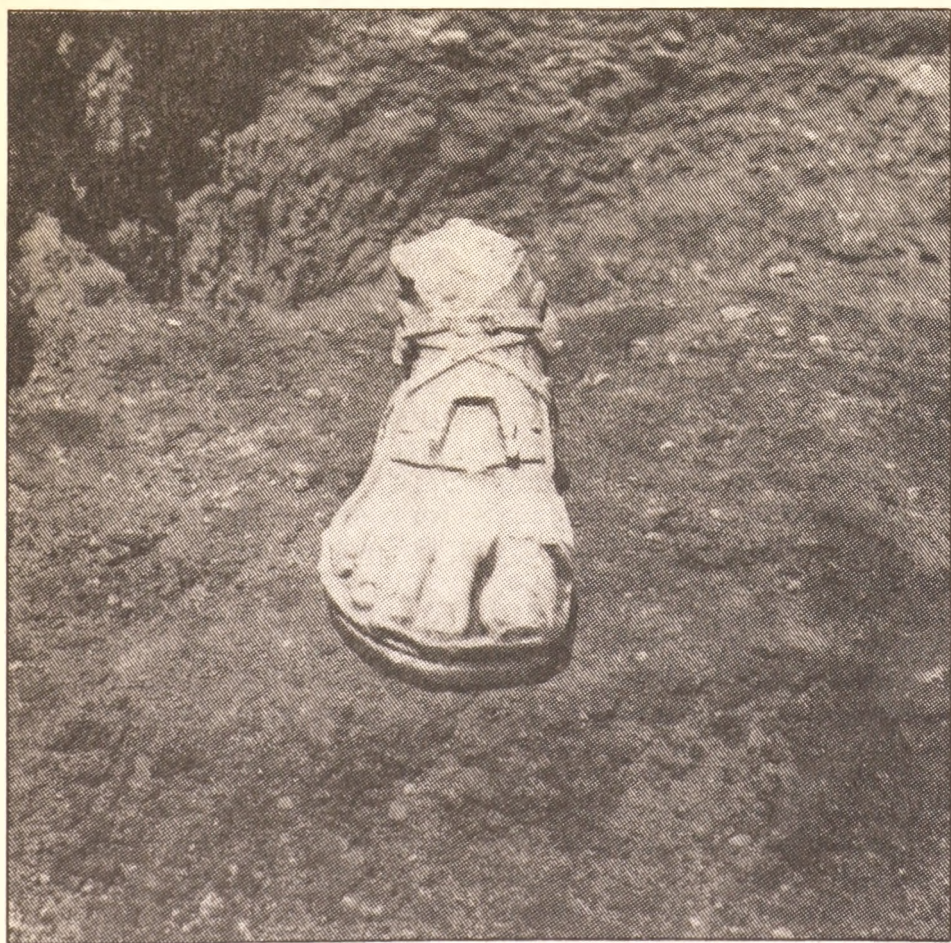
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Μουσεία και Μουσείο Ακρόπολης

Οι φωτογραφίες και μακέτες από σύγχρονα γερμανικά μουσεία που εκτέθηκαν ως τις 18 Οκτωβρίου στο Πάρκο Ελευθερίας στην Αθήνα ήταν ένα χάρμα οφθαλμών. Είτε ειδομένα από μακριά είτε σε λεπτομέρειες του εσωτερικού ή εξωτερικού τους, τα μουσεία αυτά δείχνουν καθαρά ότι ως κτίρια αποτελούν δικαιολογημένα το καύχημα της Δ. Γερμανίας. Έχοντας προσκαλέσει «ξένους» και διάσημους αρχιτέκτονες να τα σχεδιάσουν στην πλειοψηφία τους έχοντας ξοδέψει σεβαστά ποσά στην κατασκευή και στον εξοπλισμό τους, τελικά απέκτησαν οι Γερμανοί μια σειρά από έργα βιτρίνας που λειτουργούν ως οι καλύτεροπρεσβευτές της γερμανικής κουλτούρας στο εξωτερικό. Και είναι γνωστή η σημασία που οι «προηγούμενες» χώρες με τους ψηλούς δείκτες ανάπτυξης δίνουν σήμερα στην πολιτιστική διαφήμιση. Ξέροντας πως έτσι θα εισπράξουν από αλλού και πολλά πλά. Ανάλογη ήταν και η διεθνής προβολή των μουσείων αυτών στο παρελθόν από τα γνωστά αρχιτεκτονικά περιοδικά, ώστε όλοι μας σήμερα να τα ξέρουμε απ' έξω και να κατωτά, χωρίς να χρειαστεί να τα έχουμε δει από κοντά.

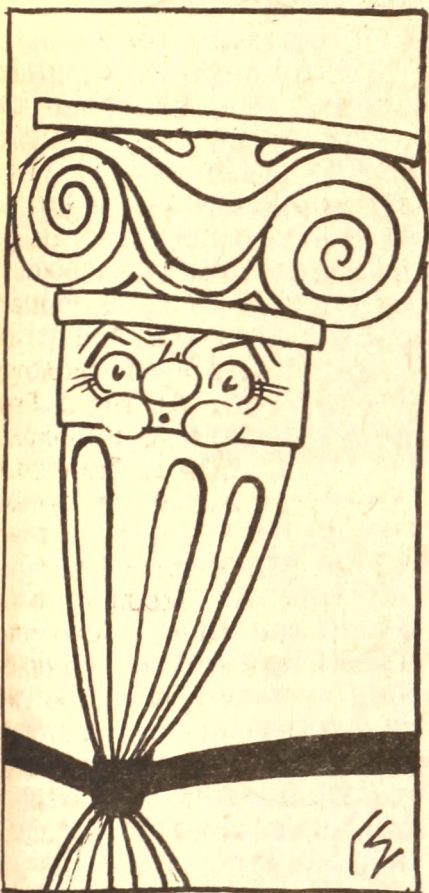
Θα έπρεπε να προσθέσουμε, ευτυχώς που οι Γερμανοί μας έχουν στον κατάλογο πελατών τους και μας επιτρέπουν να απολαύσουμε, έστω και από φωτογραφίες, τα υπέροχα πράγματα που μπορεί να στήσουν ο καθώς πρέπει και πταλισμός με το σοβαρό προγραμματισμό σε συνεργασία με την καλή αρχιτεκτονική, χωρίς τρύπιους σωβινισμούς.

Γιατί, πώς να το κάνουμε, κόμα και την ώρα που περπατάμε διαβάζουμε την έκθεση, σκ-

Όποιος πατήσει πρώτος πόδι, θα καπαρώσει το μνημείο

φτόμαστε τα δικά μας πράγματα. Τι άλλο, παρά το Μουσείο Ακρόπολης, το ένα και μοναδικό, το παγκοσμίου λήψεως, για το οποίο βρισκόμαστε ακόμα στο διάδρομο απογείωσης σε στάση αναμονής. Και δεν είναι τόσο η διάρκεια της αναμονής που προκαλεί τις απορίες. Σε καιρούς σαν τους σημερινούς, θα μας έλεγε κάποιος θυμόσοφος, πρέπει κανείς να κοιτάζει καλά καλά πού πατά και πού βρίσκεται. Αλλά και πάλι, δεν είναι κάπως περίεργο το ότι εκεί που όλοι βιάζονταν στο ΥΠΠΟ να μπει μπροστά ο δια-

γωνισμός, τώρα μοιάζει πως το θέμα κόλλησε; Ακόμα και η κοινή επιτροπή φορέων, που συστάθηκε με πρωτοβουλία του ΥΠΠΟ για το μουσείο, έκανε όλες όλες δυο συνεδριάσεις μέσα στο καλοκαίρι και μετά τίποτα. Μετατόπιση προτεραιοτήτων ή κάτι μαγειρεύεται που το αγνοούμε;

Δημήτρης Φιλippiδης

● Αφιέρωμα στις ταινίες μικρού μήκους που γυρίστηκαν στο φεστιβάλ των 16 mm, από το 1950 ως τις μέρες μας προτίθεται να διοργανώσει το **καφέ «Παρασκήνιο»** (οδός Καλλιδρόμιου). Όσοι επιθυμούν να συμμετέχουν με τις ταινίες τους μπορούν να το δηλώσουν στο τηλέφωνο **8821338** (ώρες 11 π.μ. - 1 μ.μ., μέχρι τις 25 Νοεμβρίου). Ειδικά για τις ταινίες παραγωγής 1987 και 1988, θα υπάρξει διαγωνιστικό τμήμα με κριτική επιτροπή, η οποία θα βραβεύσει το σκηνοθέτη της καλύτερης ταινίας με κινηματογραφικά υλικά (φίλμ, τεχνική υποστήριξη για παραγωγή νέας ταινίας κ.λπ.).

ΙΔΕΕΣ

Όσοι θέλουν πόλεμο, ας πληρώνουν

Το ειρηνιστικό κίνημα στην Κεντρική Ευρώπη και ειδικότερα στη Δυτική Γερμανία, είναι γνωστό για τη ριζοσπαστικότητα των μεθόδων που ακολουθεί, προσπαθώντας να πετύχει τους στόχους του.

Στη χώρα, όπου η εναλλακτική θητεία είναι πλέον παράδοση, οι ειρηνιστές επιδιώκουν επί μια σχεδόν δεκαετία (από τις αρχές της δεκαετίας του '80) την απαλλαγή από το φόρο αμύνης.

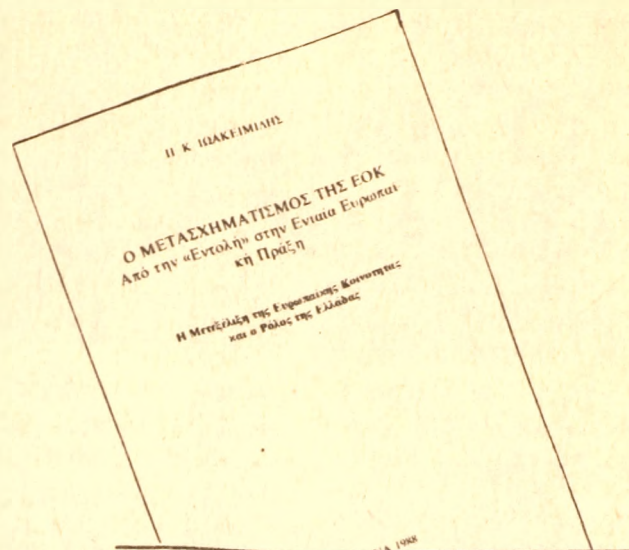
Σύμφωνα με τις πληροφορίες του γερμανικού εβδομαδιαίου περιοδικού Spiegel, η πρόταση των ειρηνιστών είναι: η μείωση του φόρου τους κατά 20% ετησίως, δηλαδή ανάλογα με το ποσοστό του κρατικού προϋπολογισμού που αντιστοιχεί στον αμυντικό εξοπλισμό. Αντ' αυτού το εν λόγω ποσό μπορεί να παρακρατείται σε ειδικό λογαριασμό για την ενίσχυση αναπτυξιακών έργων στις χώρες του Τρίτου Κόσμου.

Και ενώ στις αρχές οι εκδηλώσεις αυτές γίνονταν περιστασιακά και βασιζόμενες σε πρωτοβουλίες μιας μικρής μερίδας πολιτών, το θέμα αναζωπυρώθηκε με την ανάμειξη ενός δικαστή.

Ο κ. Paul Tiedemann ανακάλυψε μέσα στα πλαίσια μιας διεξοδικής έρευνας που αφορά τη σχέση της φορολογικής υποχρέωσης και της ελευθερίας συνείδησης, μία απόφαση του συνταγματικού δικαστηρίου υπέρ της τελευταίας. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή επιτράπη σε έναν προτεστάντη παπά η άρνηση του νομικά προδιαγραφμένου όρκου, διότι του το απαγόρευε η Βίβλος. Έκτοτε θεσπίστηκε νομικά η χρήση ενός εναλλακτικού τύπου ουδέτερης ορκωμοσίας. Βασιζόμενος πάντα στην απόφαση αυτή ο Tiedemann προτείνει την «εξαιρέση του προϋπολογισμού αμύνης από τον κρατικό προϋπολογισμό» και τη χρηματοδότησή του «μέσω ενός ειδικού λογαριασμού». Στο λογαριασμό αυτό θα καταθέτουν όσοι πολίτες συμφωνούν με τις δαπάνες για το στρατιωτικό εξοπλισμό.

Η φορολογία των απαλλχθέντων ειρηνιστών θα επιβαρύνεται σύμφωνα με την πρόταση του δικαστή, με ένα ανάλογο ποσό.

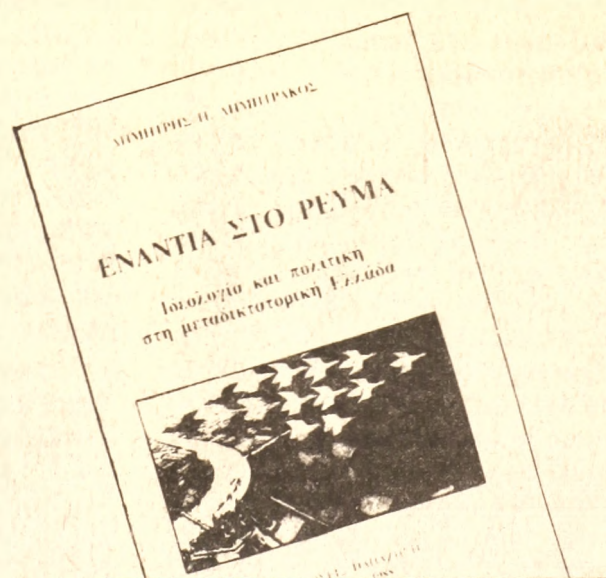
Εκδόσεις Παπαζήση Νικηταρά 2

Π.Κ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ

«Ο Μετασχηματισμός της ΕΟΚ: Από την «Εντολή» στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Η Μετεξέλιξη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ο Ρόλος της Ελλάδας»

Η πολυσέλιδη αυτή εργασία του Δρ. Π.Κ. Ιωακειμίδη, εμπειρογνώμονα του υπουργείου Εξωτερικών για θέματα Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη προσπάθεια στην ελληνική βιβλιογραφία συστηματικής ερμηνευτικής καταγραφής και ανάλυσης των προσπαθειών που έγιναν τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια περίπου για το μετασχηματισμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την αναδιάρθρωση (ή ανάπτυξη) πολιτικών, προϋπολογισμού, συστήματος ίδιων πόρων, θεσμών και σχέσεων.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ «Ενάντια στο ρεύμα»

Ο ισχυρισμός του Μαρξιστή, του κατ' εξοχήν Homo Ideologicus του καιρού μας, ότι η Μαρξιστική θεωρία είναι «ανώτερη» από άλλες θεωρίες και ότι του εξασφαλίζει ως εκ τούτου, κάποια μεθοδολογική υπεροπλία ή άλλο γνωστικό προνόμιο, απαιτεί αντίκρουση στο θεωρητικό πεδίο. Η «θεωρητική πανοπλία» του Μαρξισμού είναι ανίσχυρη όταν έχει να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που θέτει η σύγχρονη επιστημολογία. Οι αναφορές στην πρόσφατη ευρωπαϊκή και αμερικανική βιβλιογραφία πάνω σε αυτό το θέμα είναι πολυάριθμες και φέρνουν νέο φως στη σύγχρονη μεθοδολογική συζήτηση πάνω στο Μαρξισμό.

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ: Ο ΠΑΛΜΟΓΡΑΦΟΣ ΤΩΝ ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΩΝ

του Κωστή Λιόντη

Σκληρές οι μέρες που ζούμε. Κάθε φορά που φεύγει ένας άνθρωπος των Γραμμάτων της ονομαζόμενης Πρώτης Μεταπολεμικής Γενιάς, δραπετεύουν από την αμνημοσύνη τα μεταπολεμικά δεινά: Κατοχή (...σωρός οι νεκροί, τους κουβαλούσαν με τα κάρα...), Βάρκιζα, Δεκεμβριανά, Μακρόνησος (Κάθε πρωί μας μετράνε / κάθε βράδυ μετράνε τα πιάτα μας και περισσεύουν / περισσεύει η πίκρα στα μάτια μας / την ώρα που η βροχή παίζει ζάρια με τους χωροφύλακες / καθώς νυχτώνει και γουργουρίζουν οι σφυρίχτρες...), Εμφύλιος (...στο Λονδίνο καταρτίζουν σχέδια στρατηγικά σημεία...), η συντριβή του οράματος της ελληνικής Αριστεράς μαζί με τους χαμοθεούς της (Βόλγα κόκκινο ποτάμι / Βόλγα, Βόλγα μαγική...) στο Γράμμο και στο Βίτσι και οι διευθετήσεις των μετεμφυλιακών κυβερνήσεων της Δεξιάς ως τη Δικτατορία.

«...μας έκανε να συναντηθούμε το ενδιαφέρον μας για τη λογοτεχνία... Από τα μέσα του '45 αρχίσαμε να μαγευόμαστε σε μια μικρή αίθουσα του Α' ορόφου ενός παλιού κτιρίου της οδού Ακαδημίας, ανάμεσα Βουκουρεστίου και Αμερικής, διάφοροι νέοι που διαβάσαμε και γράφαμε λογοτεχνία σε μια προσπάθεια επικοινωνίας και ανταλλαγής απόψεων... Η πρωτοβουλία για να συμπυκνωθεί αυτή η ομάδα ανήκε σε κάποια στελέχη της νεολαίας της Αριστεράς... Σε λίγο, μέσα στην ομάδα, άρχισαν να δημιουργούνται μικρότερες συντροφίες, που συναντιόντουσαν μεταξύ τους και συνέχιζαν τις κουβέντες τους σε μπακάλικο, που για μεζέ μας έδιναν ελιές και χαλβά με κανέλα. Θυμάμαι ένα τέτοιο στην οδό Αριστοτέλους στο ύψος της Δεριγνύ. Τράβαγε ο μαγαζάτορας τα κουρτινάκια, που σήμαινε ότι τέλειωνε το μπακάλικο κι άρχιζε η ταβέρνα. Όσοι επέζησαν από την ομάδα ανήκαν στη μικρή αυτή παρέα που δημιουργήθηκε όχι πια τυχαία, αλλά, ας το πω έτσι, από τους πιο φανατικούς για γράμματα, όπως φάνηκε...

...Περαστικοί από την ομάδα, που ήρθαν ελάχιστα φορές στα δυο χρόνια της ζωής της, ήταν ο Νικηφόρος Βρεττάκος, ο Παναγής Λεκατσάς, η Έλλη Αλεξίου, η Γαλάτεια Καζαντζάκη, ο Βασίλης Ρώτας, η Μέλπω Αξιώτη, μπορεί και άλλοι που δεν θυμάμαι. Άφησα τελευταίους τη Σοφία Μαυροειδή - Παπαδάκη που ερχόταν πάντα, κάθε βδομάδα, και το Γιάννη Ρίτσο, που ερχόταν πολύ συχνά και γρήγορα τον οικειοποιήθηκε η στενή συντρο-

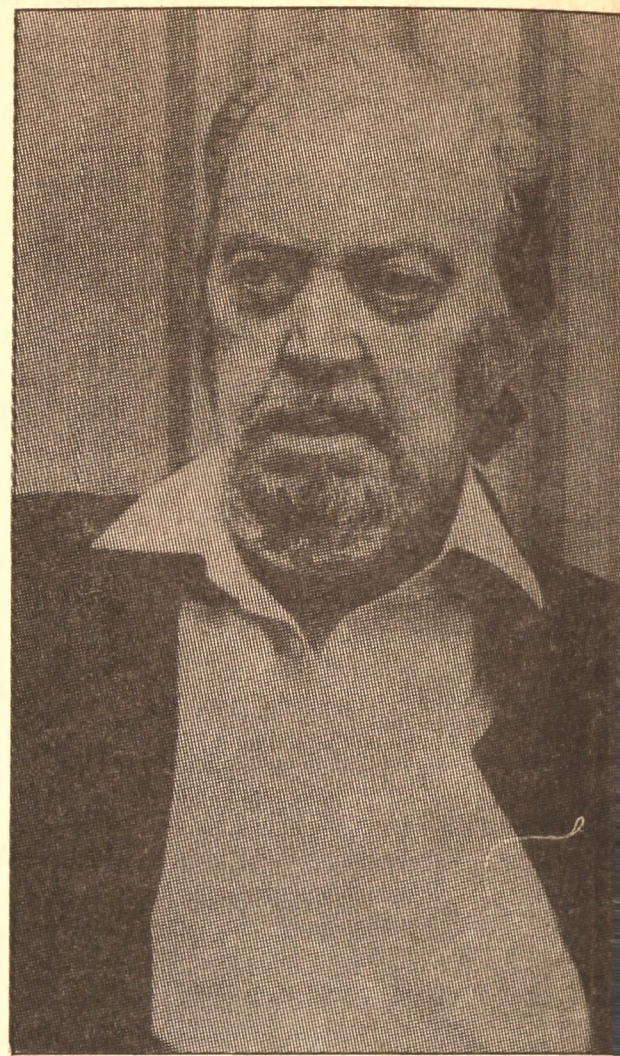
φιά. Ήρθε λοιπόν η ώρα να ονομάσω τα άτυπα μέλη της:

Τάσος Λειβαδίτης, Κώστας Κοτζιάς, Μιχάλης Κατσάρος, Νίκος Σπάνιας και από κοντά Ιάσων Δεπούνης, Γιώργος Γαβαλάς, Δημήτρης Δούκαρης, Χρήστος Κουλούρης, Μιχάλης Σταφυλάς, Γιώργος Τζίνης, Πέτρος Αναγνωστόπουλος και ο Νότης Περγιάλης, που τότε έγραφε ποιήματα και διηγήματα (...). Από τους μικρούς τότε, που ερχόντουσαν στην ομάδα θυμάμαι τον Σπύρο Τσακνιά και τον Ριχάρδο Σωμερίτη. Πρέπει ακόμη να αναφέρω ένα φανατικό ακροατή που είχαμε. Ήταν ο Μιμης Δεσποτιδής...».

Αυτή σύμφωνα με τη μαρτυρία —εκδοχή για το φόβο των Ιουδαίων— του κριτικού της Λογοτεχνίας Αλέξανδρου Αργυρίου είναι η ληξιαρχική πράξη γέννησης της Πρώτης Μεταπολεμικής Γενιάς ή διαφορετικά «Γενιάς της ήττας», όρος μάλλον άδικος που πέρασε στο περιθώριο. Αρκετοί από τον πυρήνα της παρέας (εφόσον «η Ιστορία μπήκε μέσα στα σπίτια της σαρώνοντας τα υπάρχοντά της», Γ. Λυκιαρδόπουλος) τροχοδρόμησαν πιστά στο σύμπαν της ποίησης, ήδη καταξιωμένοι σήμερα, κι ανάμεσά τους ο Τάσος Λειβαδίτης, που δεν υστέρησε σε δεινά.

Το έργο του Λειβαδίτη (γενν. στην Αθήνα το 1922), πλούσιο σε όγκο και ποιότητα αριθμεί από το 1952 «Μάχη στην άκρη της νύχτας» είκοσι συλλογές μέχρι το 1987 «Μικρό βιβλίο για μεγάλα όνειρα» (παρεμβάλλεται «Το εκκρεμές», συλλογή διηγημάτων, 1966). Ολόκληρο το έργο του έχει κυκλοφορήσει σε τρεις τόμους από τις εκδόσεις «Κέδρος». Όμως έγινε ευρύτερα γνωστός —πολυτραγουδισμένος στο χώρο της Αριστεράς— με τη μελοποίηση στίχων του από τον Μ. Θεοδωράκη. Στα πικρά κι αβάσταχτα χρόνια της δικτατορίας φούντωνε ο καημός με τη «Δραπετσώνα», το «Μάνα μου και Παναγιά» κ.ά. Επίσης δεν πρέπει να αγνοηθεί και η θητεία του ως κριτικού της ποίησης στην «Αυγή» (1957-1967) και τα πρώτα μεταδικτατορικά χρόνια, όπου με στοργή και οξύνοια επισήμανε τους νέους ποιητές, κυρίως της Γενιάς του '70.

Σε ό,τι αφορά το έργο του, το μακρύ του δρόμο στην ποίηση ακολούθησε πορεία αντίθετη προς το χρόνο. Σύμφωνα

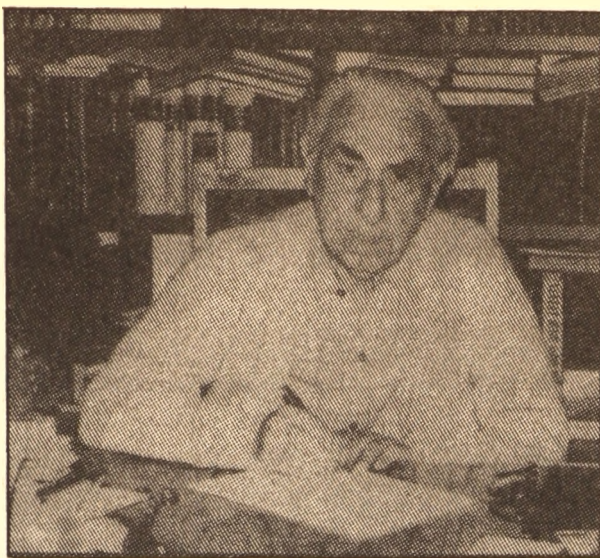

με τους κριτικούς, το ποιητικό του έργο χωρίζεται σε δυο περιόδους με δρομοδείκτη στροφή από την πρώτη στη δεύτερη τη συλλογή του «Νυχτερινός επισκέπτης» (1972). Όμως, σπέρματα της ώριμης περιόδου υπάρχουν στην πρώτη συλλογή του «Οι γυναίκες με τ' αλογίσια μάτια» (1958).

Στην πρώτη περίοδο όπου η Γενιά του ομαδοποιείται δεσμευμένη συναισθηματικά από το κοινό όραμα, η ποίησή του επισφραγίζεται από την Ποίηση του Στρατοπέδου. Η εφιαλτική πραγματικότητα προκαλεί συναισθηματική τρικυμία, μερικές φορές ακατέργαστη, στομφώδη και δραματική, χωρίς να απαγκιστρώνεται από τα ποιητικά δεδομένα της εποχής: Το σοσιαλιστικό ρεαλισμό. Μάλιστα είναι εμφανής η επίδραση του Γ. Ρίτσου. Αυτός εξηγεί το ότι η ποίηση του δεν αγκαλιάστηκε από τους νεότερους που ακολουθούσαν διαφορετικούς δρόμους.

Η παρεξήγηση διαλύθηκε για όσους παρακολούθησαν τη στροφή του στη δεύτερη περίοδο. Εδώ δεν εξαφανίζεται η λυρική έξαρση, γίνεται όμως μοναχική, βρίσκεται σε υπαρξιακή ευφορία, δεν ενοτοπίζεται σχέση ρήξης με την Αριστερά όπως σε άλλους ομότεχνους. Ο τόνο χαμηλώνει, διακρίνεται κάποια θρησκευτικότητα, χωρίς να στεγάζεται παρερμηνευμένα στη μεταφυσική ή τη νεοορθοδοξία. Μπορεί να θεωρηθεί παλμογράφος των απελπισμένων, καθώς μεταφυσική ή τραυματισμένη αξιοπρέπεια χαϊδεύει τις παλιές πληγές που πυορροούν. Παλεύει ένα σύμπαν από καθημερινά πρσσωπα όπως μάνα, γυναίκα, πατέρα, όλς ανώνυμοι με τις μικρές τους τραγωδίες και τα συμπλέγματα, καθώς επίσης και τερόκλητα αντικείμενα, κι αυτά όπως δούουν προς το θάνατο: τη γαλήνη.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Πέθανε και ο Δημήτρης Φωτιάδης, ο «ιστορικός με καρδιά λογοτέχνη», όπως τον είχε χαρακτηρίσει η κριτική. Έσβησε από ανακοπή της καρδιάς στις 23 Οκτωβρίου, σε ηλικία 90 χρόνων και ετάφη την επόμενη μέρα, στην Κυπαρισσία — τον τόπο καταγωγής του.

Ο Δημήτρης Φωτιάδης είχε γεννηθεί στη Μικρασία, το 1898. Στην Ελλάδα ήρθε νωρίς, λίγο πριν ξεσπάσει ο Α' παγκόσμιος πόλεμος. Έζησε όμως από κοντά την καταστροφή της Σμύρνης, ως εθελοντής στον ελληνικό στρατό.

Αριστερός, παρά την καταγωγή του (ήταν γιος τσιφλικά), από μικρός σε στενή συνάφεια με τα γράμματα, εκδίδει το 1936 το περιοδικό «Νεοελληνικά γράμματα» που φιλοξένησε τους ζωντανότερους εκπρόσωπους της λογοτεχνίας. Το 1941, δέκα μέρες πριν μπουκ οι Γερμανοί στην Αθήνα, το περιοδικό έκλεισε

και ο Δημήτρης Φωτιάδης κατέφυγε στη Μέση Ανατολή, όπου έμεινε μέχρι την απελευθέρωση. Επέστρεψε το 1945 και έβγαλε τα «Ελεύθερα γράμματα» (μέχρι το 1948), όπου, για μια ακόμη φορά πρότεινε την ενεργό παρέμβαση του πνευματικού ανθρώπου στα δημόσια πράγματα. Την ξεκάθαρη αυτή στάση του την πλήρωσε με πολύχρονη εξορία στην Ικαρία, τη Μακρόνησο, τον Αη Στράτη...

Το πέρασμα του Δημήτρη Φωτιάδη από τα γράμματα είχε να κάνει, κυρίως, με τη μελέτη της νεοελληνικής Ιστορίας. Έγραψε τα βιβλία: «Μεσολόγγι»,

«Καραϊσκάκης», «Κανάρης», «Επανάσταση του '21», «Ο Κολοκοτρώνης και η δίκη του», «Όθωνας - η μοναρχία», «Όθωνας - η έξωση», σε ζωντανή δημοτική, καταφέροντας να συνδυάσει τη δουλειά του ιστορικού και του λογοτέχνη. Άλλα έργα του είναι: «Η ακτή των σκλάβων», «Το ταξίδι στη Σοβιετική Ένωση», «Ζωή και τέχνη», καθώς και θεατρικά έργα. Τελευταία δουλειά του τα τρίτομα «Ενθυμήματα», τα προσωπικά του απομνημονεύματα στην αξία των οποίων πολύ είχε πιστέψει.

Ο συγγραφέας Δημήτρης Φωτιάδης με τη ζωή του και το έργο του διακήρυξε την πίστη του στον αγώνα για ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη. Θεωρούσε πως μια τέτοια πίστη δεν μπορεί να μη διαπνέει την πνευματική παραγωγή. Στα «Ελεύθερα γράμματα» της 5ης Μαΐου 1945, στο πρώτο φύλλο της έκδοσης σημείωνε:

«Πιστεύουμε πως η τέχνη είναι μια κοινωνική λειτουργία. Όλοι οι μεγάλοι, από τον Όμηρο ως τώρα, έκλεισαν μέσα στα έργα τους την εποχή τους, τις αγωνίες της, τα έπη της, τα όνειρά της, τις τραγωδίες της, τις αρετές της ή τις κακίες της. Τα έργα τους είναι αθάνατα γιατί είναι βγαλμένα από τη ζωή και για τη ζωή».

ΑΛΚΗ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ

Ανάμεσα στα πολλά και συμπαθητικά που ακούστηκαν και γράφτηκαν για την Άλκη την ημέρα εκείνη, μου έχει μείνει μια κουβέντα του Στέλιου σε κάποιον, που κάτι του έλεγε γι' αυτήν. Δεν τη θυμάμαι καλά, το νόημά της πάντως ήταν *δεν πρέπει να μυθοποιούμε κανέναν — ιδιαίτερα έναν άνθρωπο που απεχθανόταν τη μυθοποίηση, όπως η Άλκη...*

Πολύ ωραία ειπωμένο — το κράτησα. Υπήρξε μια ευεργετική τροχοπέδη στο να γράψω, το ίδιο κιόλας κρύο βράδυ, όταν όλοι γυρίσαμε στα σπίτια μας, όλοι στα σπίτια μας εκτός από την Άλκη, ένα μακροσκελές ελεγείο στο οποίο *μυθοποιημένη* θα καταύγαζε τον αέρα πάνω από την πόλη σαν ένα τεράστιο χρυσάνθεμο. Πράγματι δεν θα ήταν σωστό — κυρίως γιατί εκείνη δεν θέλησε ποτέ να μυθοποιηθεί. Έμενα πάντα κατάπληκτος από το πόσο λίγο, πόσο ελάχιστα είχε επίγνωση της μυθικότητάς της. Τα ωραία της ελληνικά, βέβαια, θα την έκαναν να αναπηδήσει ελαφρά με τη «μυθικότητα», όπως έκανε κάθε φορά με περισπούδαστες και τελικά ανύπαρκτες λέξεις.

Δεν έπαιρνε ποτέ στα σοβαρά τον εαυτό της η Άλκη κι ωστόσο ήθελε για καθετί που έβγαине από τα χέρια της να έχει όσο περισσότερο από το μόχθο της γινόταν. Η ιδιοφυΐα της και οι ικανότητές της ήταν μόνιμα σε συναγερμό με ό,τι κι αν

καταπιανόταν: από τη μελέτη που θα έστρεφε τη ροή ενός ολόκληρου επιστημονικού κλάδου, της Λαογραφίας, στην Ελλάδα, ως την παραμικρή δημοσίευση που θα έφερε την υπογραφή της. Έτσι είναι από τις μετρημένες στα δάχτυλα προσωπικότητες της πνευματικής ηγεσίας της νεότερης Ελλάδας που τίποτε από όσα έγραψε δεν τη δυσφημεί.

Λοιπόν, σύμφωνα, να μην τη *μυθοποιήσω* για να μην είναι ανάξιο αυτό το κείμενο. Τέλη του περασμένου Γενάρη ήρθε στη Σχολή, στάθηκε μπροστά στους φοιτητές της κι έκανε το τελευταίο μάθημα: όπως πάντα όρθια και χαμογελαστή επί δύο ώρες συνέχεια, όπως πάντα με ένα λόγο σπαρταριστά ζωντανό και μαχητικό, ένα λόγο με κρυστάλλινη διαύγεια, με εκείνα τα απaráμιλλα ελληνικά της που ξεδιπλώνανε τη σκέψη της λαμπερή σαν θεώρημα. Η Άλκη έστρωνε τόσο πλούσιο τραπέζι για τους μαθητές της ώστε να αποτελεί χλιδή ακόμα και για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο που ευτύχησε να έχει, κατά καιρούς, σπουδαίους δασκάλους.

Όχι, δεν θα τη *μυθοποιήσω*. Ως τις τελευταίες δύο εβδομάδες, διάβαζε Όμηρο στο πρωτότυπο και ταυτόχρονα μια μελέτη Αμερικανού εθνολόγου που βάσιζε την κεντρική υπόθεση της εργασίας του σε στοιχεία από την Ιλιάδα. Ήταν έ-

να παράλληλο, συνθετικό διάβασμα, που δεν θα το έλεγα ξεκούραστο για έναν άρρωστο άνθρωπο — εκτός βέβαια από την Άλκη. Αρνιόταν τέτοια κλισέ τρέχουσας λογικής, λέγοντας πως ένα καλογραμμένο θεωρητικό κείμενο ήταν πιο ξεκούραστο διάβασμα κι από εφημερίδα, έλεγε *θέλω να πλουτίζω τη σκέψη μου, όχι να τη φτωχαίνω*, πίστευε διαρκώς ότι η σκέψη της είχε περιθώρια να πλουτίσει.

Αναρωτιέμαι αν μπορεί να μη μυθοποιηθεί ένας άνθρωπος που δεν έδειξε ποτέ τον παραμικρό οίκτο για τον εαυτό του, που μιλούσε για την υγεία του σπάνια και τότε σχεδόν με αναλγησία, τέτοια που ποτέ δεν είχε όταν μιλούσε για άλλους — *εγώ είμαι παιδί του Ορθολογισμού*, έλεγε, *ό,τι πρέπει να κάνω θα το κάνω, αλλά τα περιθώρια που έχω δεν θα τα μαυρίσω*.

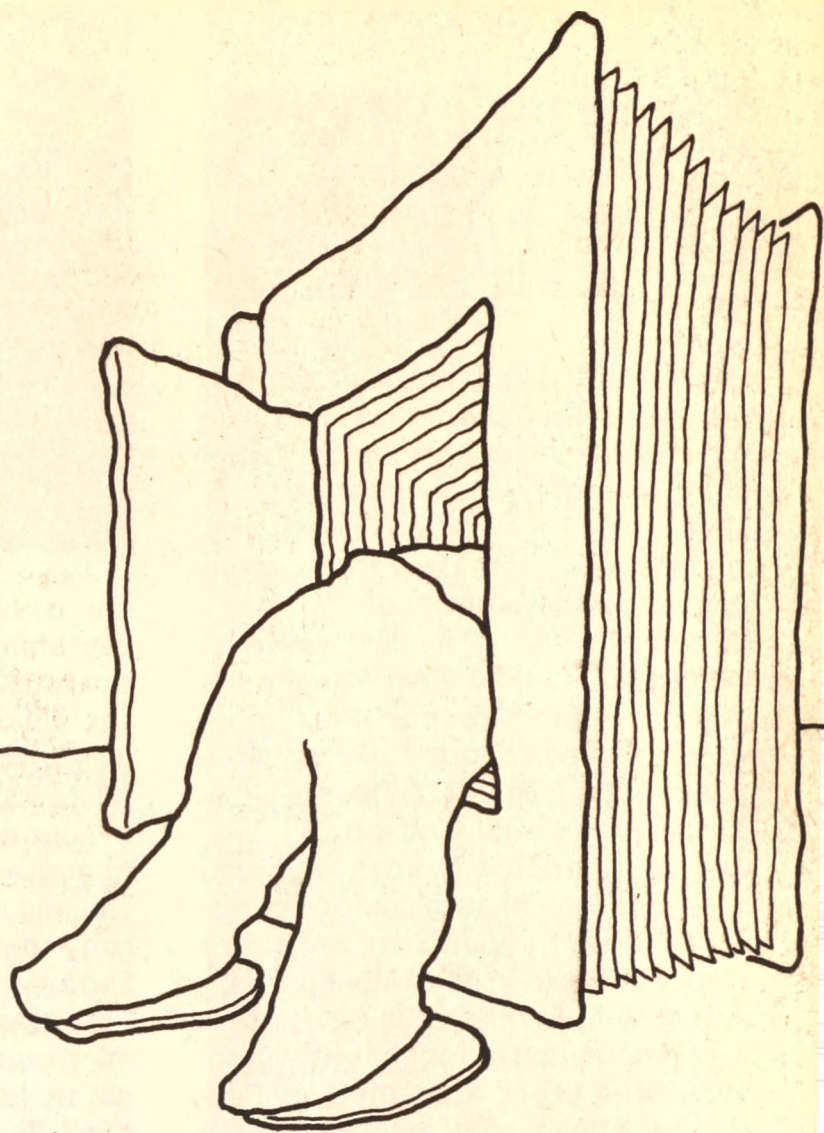
Σαράντα μέρες αφού γυρίσαμε στα σπίτια μας εκείνο το κρύο βράδυ, όλοι στα σπίτια μας εκτός από την Άλκη, τα περιθώρια που έχουμε να τη μυθοποιήσουμε, ακόμα κι αν θα θέλαμε να το κάνουμε για να ικανοποιήσουμε τα συναισθήματά μας, μου φαίνονται από πολύ στενά έως ανύπαρκτα. Η Άλκη είναι ένας μύθος, ένας γοητευτικός μύθος που πλούτισε τη ζωή των δικών της, των φίλων της και όλων των ανθρώπων που τη γνώρισαν.

A. K.

Ένα ανώνυμο σχόλιο του περιοδικού στο τχ. 384 έδωσε λαβή σε άλλα σχόλια και ανταπαντήσεις που δημοσιεύτηκαν στο προηγούμενο τεύχος. Σήμερα, παραθέτουμε τρία κείμενα που λάβαμε: των καθηγητών του Πανεπιστημίου Κρήτης Β. Κρεμμυδά, Ν. Φαράκλα και Ν. Χατζηνικολάου. Τα δημοσιεύουμε με μία ένσταση: οι παρατηρήσεις που αφορούν την συνεργατίδα μας Λήδα Μόσχου-Τσιώμη (σύντομη επιστολή της δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος) πιστεύουμε ότι την αδικούν. Όχι γιατί τυχαίνει να είναι φίλη και συνεργατίδα μας· αλλά προσάπτοντάς της την υστεροβουλία ότι συνηγόρησε —σε κάποιο βαθμό— με την άποψη του κ. Θέμελη, επειδή αυτός είναι εισηγητής στην υπό εκπόνηση διατριβή της, αποσιωπάται το γεγονός ότι σε αυτήν συμμετέχουν ως συνεισηγητές δύο μέλη από το «αντίπαλο στρατόπεδο». Είχε την άποψή της και την κατέθεσε επωνύμως: άλλο η δίκη προθέσεων και άλλο ο αντίλογος επί συγκεκριμένου θέματος.

Στη συνέχεια δημοσιεύουμε τα τρία κείμενα ενός «αντιλόγου»:

Τ
Α
Α
Α
Α

ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ Ι

Η «ΥΠΟΘΕΣΗ ΘΕΜΕΛΗ» ΚΑΙ Η ΕΚΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΗΘΩΝ

του Βασίλη Κρεμμυδά

Η «υπόθεση Θέμελη», όπως ξεκίνησε, εξελίχθηκε και εξακολουθεί να εξελίσσεται, είναι ένα αξιόλογο δείγμα για την ανάλυση και ερμηνεία αυτού που δηλώνει ο τίτλος του σημειώματος, που για τη δημοσίευσή του ευχαριστώ το ANTI· να μιλήσουμε, προκάλεσε η σύνταξη του ANTI (385/21-10-1988, σ. 40α), «για όλα εκείνα που αφορούν την επιστήμη και τη δεοντολογία» στα Πανεπιστήμια· θα το έκανα και χωρίς την πρόκληση. Αφορμή είναι τρία ήδη δημοσιεύματα στο ANTI: στο τεύχος 384/7-10-1988, σ. 45-46β και με τίτλο «Η αντιγραφή ως συμβολή στην επιστήμη» σημείωμα με την υπογραφή ANTI-γραφέας και στο τεύχος 385/21-10-1988, σ. 38γ-δ απάντηση στο προηγούμενο —και διατύπωση κάποιων σχολίων και απόψεων για τα πανεπιστημιακά δρώμενα— της κ. Λήδας Μό-

σχου - Τσιώμη και ακολούθως (σ. 38δ-40α) κάποιου ανωνύμου.

Και τα τρία σημειώματα εκκινούν από τη γραπτή καταγγελία που εκάναμε ο καθηγητής της Ιστορίας της Τέχνης κ. Ν. Χατζηνικολάου και εγώ ότι ο καθηγητής της Κλασικής Αρχαιολογίας κ. Π. Θέμελης έχει κατάφωρα διαπράξει το αδίκημα της λογοκλοπής· κανένα από τα τρία σημειώματα που δημοσιεύτηκαν στο ANTI δεν μας κατονομάζει, είμαστε «δύο καθηγητές του Ιστορικού και Αρχαιολογικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης», σαν να μην είχαμε καταγγείλει επωνύμως και επισήμως, όπου έδει, αυτά που καταγγείλαμε.

Με όσα ακολουθούν επιθυμώ να ενημερώσω τους αναγνώστες του ANTI για την «υπόθεση Θέμελη» και να διατυπώσω μερικές σκέψεις για τις «κινητοποιήσεις» που προκάλεσε ένα σύμπτωμα καθόλου πρωτότυπο ή πρωτόγνωρο· αναγκαστικά θα αναφέρω λεπτομέρειες, για να σχηματιστεί ολοκληρωμένη εικόνα, και γι' αυτό ζητώ την επιείκεια του αναγνώστη. Χρειάζονται, προηγουμένως, μερικές διευκρινίσεις: α) όπου χρειαστεί να παραπέμψω στα τρία σημειώματα που προανέφερα, θα χρησιμοποιήσω τις βραχυγραφίες ANTI-γραφέας, κ. Μόσχου και Ανώνυμος για το συντάκτη του αντίστοιχου σημειώματος· β) θα απαντήσω με πολλή συντομία σε όλα τα εκτός ύλης και εκτός θέματος αναφερόμενα από την κ. Μόσχου και τον Ανώνυμο (ο ANTI-γραφέας είναι εντός και ύλης και θέματος)· γ) δεν θα χρησιμοποιήσω αξιολογικούς όρους· οι όροι λογοκλόπος και λογοκλοπή είναι, στην περίπτωση που μας απασχολεί, πραγματολογικοί· και δ) ε-

πειδή ο Ανώνυμος πιστεύει ότι το ψευδώνυμο ANTI-γραφέας περιλαμβάνει τον κ. Ν. Χατζηνικολάου και μένα, δηλώνω ότι το σχετικό σημείωμα δεν το έγραψα εγώ· το ίδιο με εξουσιοδότησε τηλεφωνικώς (απουσιάζει με εκπαιδευτική άδεια σε χώρα της Ευρώπης) να δηλώσω για λογαριασμό του και ο κ. Ν. Χατζηνικολάου: προφανώς, ο Ανώνυμος δεν είναι σε θέση να γνωρίζει ότι ουδέποτε θα έγραφα οτιδήποτε ανωνύμως ή ψευδωνύμως, παρ' όλο που δεν πιστεύω ότι είναι έγκλημα.

Προχωρώ τώρα στην περιγραφή της «υπόθεσης».

1. Σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, ο αναπληρωτής καθηγητής της Κλασικής Αρχαιολογίας και Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων κ. Πέτρος Θέμελης (στο εξής: κ. Θέμελης) ζήτησε, με αίτησή του προς τον Πρόεδρο του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας καθηγητή κ. Δ. Γούτα, να κριθεί προκειμένου να εξελιχθεί στην επόμενη, και ανώτατη, βαθμίδα, δηλαδή στη βαθμίδα του καθηγητή.

2. Κατά τη συζήτηση στη γενική συνέλευση του Τμήματος για τον ορισμό της τριμελούς Εισηγητικής Επιτροπής ο κ. Θέμελης όχι μόνο ήταν παρών, όχι μόνο διατύπωσε γνώμη για προτεινόμενους συναδέλφους· εισηγητές (του), αλλά κα-εψήφισε· ορίστηκαν εισηγητές οι συνάδελφοι κ. Λίλα Μαραγκού (Παν/μιο Ιωαννίνων), κ. Χρύσα Μαλτέζου (Παν/μιο Κρήτης) και κ. Βασίλης Λαμπρινουδάκης (Παν/μιο Αθηνών).

3. Ακολούθως, ο κ. Θέμελης παρέδωσε στον Πρόεδρο του Τμήματος κατάλογος με τα ονόματα Ευρωπαίων και Αμερικανών αρχαιολόγων, προκειμένου ο δεύτε-

ρος να τους ζητήσει να διατυπώσουν γραπτώς τη γνώμη τους για το επιστημονικό έργο του πρώτου.

4. Κάποτε υποβλήθηκε στον Πρόεδρο του Τμήματος η Εισηγητική Έκθεση, η οποία ομόφωνα πρότεινε στο Σώμα Εκλεκτόρων του Τμήματος την εκλογή του κ. Θέμελη ως καθηγητή.

5. Είπα «κάποτε» διότι: η Εισηγητική Έκθεση δεν πρωτοκολλήθηκε στο επίσημο Πρωτόκολλο του Τμήματος, αλλά σε άλλο, το οποίο τηρούσε ο Πρόεδρος του Τμήματος για λογαριασμό του· δεν πρωτοκολλήθηκε όμως στην ημερομηνία υποβολής της, αλλά σε προγενέστερη, από την οποία ο Πρόεδρος διέγραψε άλλο πρωτοκολλημένο επίσημο έγγραφο. Αυτό δεν έγινε γνωστό παρά πολύ μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας και την εκλογή του κ. Θέμελη.

6. Η Συνεδρία για την ολοκλήρωση της διαδικασίας κρίσης του κ. Θέμελη ορίστηκε, από τον Πρόεδρο του Τμήματος, για τις 14/3/1988· τα μεσάνυχτα της 13ης προς τη 14η/3/1988, δηλαδή λίγες ώρες πριν από την έναρξη της Συνεδρίας, ανακαλύφθηκε η λογοκλοπή ως προς το «Εγ-

τη λογοκλοπή (ως προς το «Εγχειρίδιο» μόνο), υπογεγραμμένη από τον κ. Ν. Χατζηνικολάου και από μένα, στην οποία έχει επισυναφθεί όλο το αποδεικτικό υλικό.

10. Η αποστολή των Πρακτικών εκλογής του κ. Θέμελη στον Πρύτανη, προκειμένου να διενεργήσει τα του διορισμού, δεν έχει πρωτοκολληθεί στο επίσημο Πρωτόκολλο του Τμήματος, αλλά στο προσωπικό του Προέδρου του Τμήματος, και έγινε στις 15/6/1988· στις 11/7/1988 ο κ. Θέμελης είχε κιόλας διοριστεί: 25 ημέρες αφότου «έφυγε» από το Τμήμα το Πρακτικό εκλογής μέχρι τη δημοσίευση του διορισμού στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ήταν, γι' αυτή την περίπτωση, αρκετές. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο Πρακτικό δεν είχε επισυναφθεί το αποδεικτικό υλικό της καταγγελίας για τη λογοκλοπή.

Αυτό είναι το ιστορικό της «υπόθεσης» ως εκείνη τη στιγμή· η ανακάλυψη και δημόσια και επίσημη καταγγελία της νέας, λογοκλοπής (ανακοίνωση του κ. Θέμελη σε επιστημονικό Συνέδριο), καθώς και της τήρησης «ιδιαίτερου» Πρωτοκόλλου

τόσο η κ. Μόσχου, όσο και ο Ανώνυμος, σχεδόν καθόλου και ελάχιστα (αντίστοιχα) αναφέρονται στην υπόθεση και προσπαθούν να εξηγήσουν γιατί έγινε η καταγγελία. Προτού λοιπόν απαντήσω στα επιμέρους των εκτός ύλης και θέματος και για να μην κοπιάζουν άλλο, να μου επιτρέψουν και οι δυο να τους πω ότι έκανα την καταγγελία, επειδή είχα χρέος να την κάνω.

Στα επιμέρους τώρα αρχίζοντας ακριβώς από την εξήγηση που δίνουν, η κ. Μόσχου και ο Ανώνυμος, για το λόγο που με (μας) έκανε να φτάσουμε στην επίσημη και δημόσια καταγγελία:

α. Η κ. Μόσχου βρίσκει την αιτία που οδήγησε στην καταγγελία στο ότι στη Φιλοσοφική Σχολή της Κρήτης «ξεσκίζονται δυο παρατάξεις για τη νομή της εξουσίας». Όπου η μια παράταξη κατέχει την εξουσία και η άλλη θέλει να της την αποσπάσει» και θεωρεί ότι η καταγγελία της λογοκλοπής είναι «τόσο χαμηλού διαπροσωπικού επιπέδου αντιπαράθεση». Ενημερώνω και εξηγώ: η δημόσια καταγγελία μιας πράξης που απάδει στην ακαδημαϊκή, επιστημονική και κοι-

«ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΘΕΜΕΛΗ» ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ...

χειρίδιο ανασκαφικής τεχνικής» του κ. Θέμελη· καθώς δεν υπήρχε αρκετός χρόνος για να τεκμηριωθεί η λογοκλοπή σε όλη την έκτασή της (βλ. τώρα ΑΝΤΙΓΡΑΦΕΑ), ο κ. Ν. Χατζηνικολάου παρουσίασε το θέμα κατά τη διαδικασία κρίσης και διάβασε άφθονα αποσπάσματα που αποδείκνυαν τη λογοκλοπή. Εντούτοις, τέσσερις από τους έξι Εκλέκτορες ψήφισαν υπέρ του κ. Θέμελη, χωρίς, κατά την αιτιολόγηση της ψήφου τους, να αναφέρουν το παραμικρό για το θέμα που ανέκυψε, και έτσι ο κ. Θέμελης εκλέχτηκε.

7. Στις 28/3/1988 ο Αναπληρωτής Πρόεδρος του Τμήματος καθηγητής κ. Ι. Μαρκάκης, με έγγραφό του, δίνει εντολή στη Γραμματέα του Τμήματος να του παραδώσει τα μαγνητοφωνημένα Πρακτικά της διαδικασίας εκλογής του κ. Θέμελη· τα Πρακτικά απομαγνητοφωνήθηκαν, με προφορική ανάθεση του κ. Θέμελη, από αναρμόδιο υπάλληλο του Παν/μίου. Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι, σύμφωνα με το νόμο, μόνοι αρμόδιοι —και υπεύθυνοι— για την τήρηση και κύρωση των Πρακτικών είναι ο Πρόεδρος και ο Γραμματέας του Τμήματος.

8. Τα έτσι απομαγνητοφωνημένα Πρακτικά αποστέλλονται, με υπογραφή του Προέδρου του Τμήματος, στους δυο από τους Εισηγητές (κ. Λ. Μαραγκού και Β. Λαμπρινουδάκη), οι οποίοι όμως δεν έχουν την ιδιότητα του Εκλέκτορα. Η πράξη αυτή αποστολής των Πρακτικών δεν έχει πρωτοκολληθεί στο επίσημο Πρωτόκολλο του Τμήματος, αλλά στο «ιδιαίτερο» του Προέδρου του Τμήματος.

9. Στο μεταξύ έχει υποβληθεί στον Πρόεδρο του Τμήματος και κοινοποιηθεί στον Πρύτανη η γνωστή καταγγελία για

από τον Πρόεδρο του Τμήματος, στο οποίο γίνονταν διαγραφές και εγγραφές επισήμων εγγράφων που δεν πρωτοκολλούνταν στο επίσημο Πρακτικό του Τμήματος, έγινε αργότερα (Σεπτ.-Οκτ. 1988) από τον κ. Ν. Χατζηνικολάου. Τελευταία πράξη του «δράματος» είναι η αίτηση που ο κ. Ν. Χατζηνικολάου και εγώ υποβάλαμε στο αρμόδιο όργανο της Πολιτείας (Συμβούλιο Επικρατείας), με την οποία ζητούμε να ακυρωθεί η εκλογή του κ. Θέμελη.

Τώρα θα απαντήσω στα εκτός θέματος και ύλης αναφερόμενα από την κ. Μόσχου και από τον Ανώνυμο, όπως το υποσχέθηκα στην αρχή. Προηγουμένως όμως αισθάνομαι υποχρεωμένος να τους ευχαριστήσω θερμά που με θεωρούν «ωραίο όνομα» η κ. Μόσχου και «μεγάλο ηθικό και επιστημονικό ανάστημα» ο Ανώνυμος· να εκφράσω... επίσης την απορία μου για την ανάμιξη της κ. Μόσχου, η οποία διατυπώνει κρίσεις για «πράγματα» του Παν/μίου Κρήτης, χωρίς να το γνωρίζει, αφού η μόνη σχέση της με αυτό είναι το ότι εκπονεί εκεί διατριβή επί διδακτορία με τον κ. Θέμελη, έναν από τους Εισηγητές που το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας έχει ορίσει για την παρακολούθησή της.

Να μου επιτραπεί να υπενθυμίσω: ό,τι ονόμασα «υπόθεση Θέμελη» συγκροτείται από τρία κεντρικά ζητήματα· την αντιγραφή από τον κ. Θέμελη ξένων δημοσιευμάτων και την παρουσίασή τους ως δικών του· την επίσημη και δημόσια καταγγελία της αντιγραφής από τον κ. Ν. Χατζηνικολάου και μένα· και τις αντιδράσεις ατόμων και δημόσιων οργάνων. Έκανα αυτή την υπενθύμιση για να πω ότι

ωνική ηθική και δεοντολογία, που δημιουργεί επομένως ένα κολοσσίο ζήτημα (το αντεπιχείρημα ότι και άλλοι έχουν αντιγράψει δεν μειώνει το μέγεθός του), δεν είναι χαμηλού επιπέδου προσωπική αντιπαράθεση· είναι μια προσπάθεια να διατηρηθούν ή, αν δεν υπάρχουν, να εγκαθιδρυθούν στα Πανεπιστήμια κάποιοι στοιχειώδεις κανόνες επιστημονικής και ακαδημαϊκής συμπεριφοράς στο επίπεδο των πανεπιστημιακών δασκάλων· μια προσπάθεια επομένως που αποβλέπει στην εγκαθίδρυση ακαδημαϊκών σχέσεων στους ακαδημαϊκούς χώρους, στην αναβάθμισή τους δηλαδή. Για τις «δυο παρατάξεις» επιθυμώ να ενημερώσω την κ. Μόσχου ότι υπάρχει μια παράταξη και υπάρχουμε και οι υπόλοιποι, οι οποίοι παρακολουθούμε διαρκώς εκπλησσόμενοι πράξεις, στάσεις και συμπεριφορές σαν αυτές που έχουμε καταγγείλει.

Όσο για την εξουσία, ενημερώνω πάλι την κ. Μόσχου ότι την είχα επί μακρό χρονικό διάστημα —όλου μάλιστα του Πανεπιστημίου και όχι μόνο της Φιλοσοφικής—, ότι δεν μου την πήρε κανείς, αλλά η θητεία μου έληξε σύμφωνα με το νόμο, ότι δεν τη διεκδίκησα σε πρυτανικές ή άλλες εκλογές, ότι δεν τη διεκδικώ, αφού ουσιαστικά δεν ανήκω πλέον στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, και ότι, όταν έκανα την «καταγγελία», εγνώριζα ότι για λίγο θα ήμουν ακόμη εκεί. Εκτός όμως και ανεξάρτητα απ' αυτά η επιθυμία και η διεκδίκηση της εξουσίας, σε όποιο χώρο και αν εργαζόμαστε ή αλλιώς ανήκουμε, είναι μέγιστη πολιτική και κοινωνική πράξη· δεν είναι όνειδος και τσακτική που υποβαθμίζει το «χώρο» μας. Ειδικά στα Πανεπιστήμια, όπου η ποιότητα της

λειτουργίας τους είναι απόλυτα και κατά κύριο λόγο συναρτημένη με την παραγωγή και αναπαραγωγή του διδακτικού προσωπικού, το να μη θέλεις να ασκεί την εξουσία ένας λογοκλόπος, επειδή η αναπαραγωγή «του» πιθανότατα θα γίνει προς αυτήν την ιδεολογική, δηλαδή, πολιτική, κατεύθυνση, δεν είναι μόνο μέγιστη πολιτική και κοινωνική πράξη, που είπα προηγουμένως, αλλά επιπλέον και μέγιστο πολιτικό χρέος.

β. Σε όσα λέγονται στις τρεις πρώτες παραγράφους (έως σ. 39β «...κοινοί συκοφάντες») του σημειώματος του Ανώνυμου δεν θα απαντήσω, αφού αναφέρονται στο σημείωμα του ΑΝΤΙ-γραφέα, παρ' όλο που ο Ανώνυμος πιστεύει, όπως είπα και στην αρχή, ότι ο κ. Ν. Χατζηνικολάου και εγώ είμαστε ο ΑΝΤΙ-γραφέας. Ο Ανώνυμος, όπως και η κ. Μόσχου, αναζητεί την αιτία της «καταγγελίας» και την τοποθετεί, και αυτός, στη διεκδίκηση της εξουσίας· γράφει: «Οι δυο ακαδημαϊκοί δάσκαλοι —δηλαδή ο κ. Ν. Χατζηνικολάου και εγώ— ... είναι παλαιόθεν γνωστοί πολέμιοι και διώκτες του κ. Θέμελη. Βρέθηκαν στο προσκήνιο με τις πρώτες πρυτανικές εκλογές του Πανεπιστημίου Κρήτης, όταν το ψηφοδέλτιο των Μαρκή, Πλουμπίδη, Θέμελη, που πλειοψήφησε, βρέθηκε αντιμέτωπο με δυο άλλα που υποστήριζαν οι περί ου —συγγνώμην, αγαπητέ Ανώνυμε: οι περί ων— ο λόγος καθηγητές. Ο θεμιτός και αθέμιτος πόλεμος... Τα ανώνυμα ή ψευδώνυμα δημοσιεύματα ... συνεχίζονται». Δηλώνω στους αναγνώστες του ΑΝΤΙ: δεν διαθέτει κανείς, επομένως ούτε ο Ανώνυμος, το ελάχιστο τεκμήριο ότι πολέμησα και έδιωξα τον κ. Θέμελη, ούτε ότι έκανα θεμιτό ή αθέμιτο πόλεμο στην πρυτανική αρχή, ούτε ότι δημοσίευσα —το ξαναλέω— ανώνυμους ή με ψευδώνυμο οτιδήποτε· δεν εμφανίστηκα στο προσκήνιο κατά τις πρώτες πρυτανικές εκλογές, αφού τότε ήμουν Πρόεδρος του Πανεπιστημίου και από ετών μέλος της Διουκούς Επιτροπής, και δεν μπορεί να αποδείξει κανείς ότι υποστήριξα τα «δυο άλλα» ψηφοδέλτια, πράγμα που είχα, ελπίζω, το δικαίωμα να κάνω.

γ. Στη συνέχεια ο Ανώνυμος ισχυρίζεται ότι ο νόμος, δεν απαιτεί περισσότερες από μια μονογραφίες από όποιον επιθυμεί να γίνει Καθηγητής σε Πανεπιστήμιο και ότι «αν ο νόμος πράγματι απαιτούσε, οι ίδιοι —δηλαδή ο κ. Ν. Χατζηνικολάου και εγώ— δεν θα ήταν δυνατό να συγκαταλέγονται σήμερα μεταξύ των μελών ΔΕΠ του Πανεπιστημίου». Λυπάμαι που πρέπει να ηθικολογήσω, αλλά νομίζω ότι δεν επιτρέπεται να λέμε και πολύ περισσότερο να γράφουμε, τι λέει ένας νόμος χωρίς να τον έχουμε διαβάσει. Να μου επιτραπεί μάλιστα να παρατηρήσω ότι ο Ανώνυμος δεν πρέπει να έχει καμιά σχέση με την επιστήμη, επειδή βασική υποχρέωση του επιστήμονα είναι να τεκμηριώνει όσα λέει και γράφει, έχοντας βέβαια μελετήσει καλά το διαθέσιμο πραγματολογικό υλικό. Ο Νόμος λοιπόν 1268/1982, γνωστός και ως Νόμος - Πλαίσιο για τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, στο άρθρο 14, παράγραφος 5, εδάφιο ii, ορί-

ζει ότι «Για την εκλογή ή εξέλιξη σε θέση καθηγητή απαιτούνται: Πρωτότυπες δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά, από τις οποίες ένας αριθμός πρέπει να είναι αυτοδύναμες ή πρωτότυπες επιστημονικές μονογραφίες». Για το ότι, με βάση αυτόν τον ορισμό του Νόμου, εγώ δεν θα έπρεπε να είμαι καθηγητής, ισχύει ό,τι είπα και προηγουμένως για τον Ανώνυμο, ότι δηλαδή δεν πρέπει να έχει καμιά σχέση με την επιστήμη, αφού ισχυρίζεται κάτι, χωρίς καν να έχει ρωτήσει πόσες μονογραφίες είχα γράψει όταν έγινα καθηγητής, ούτε να έχει ενημερωθεί για το ότι έγινα καθηγητής πριν από αυτό το νόμο.

δ. Σύμφωνα με τον Ανώνυμο, «Ο ένας μάλιστα εκ των δυο θα έπρεπε, καλώς εχόντων των πραγμάτων, να είχε αποκλειστεί ως υποψήφιος καθηγητής, γιατί δεν είχε αναγορευθεί διδάκτωρ έξι (6) χρόνια πριν καταθέσει την αίτηση υποψηφιότητάς του». Εδώ πρόκειται για την εκλογή του κ. Ν. Χατζηνικολάου. Πράγματι, ο κ. Ν. Χατζηνικολάου δεν είχε συμπληρώσει αυτά τα έξι (6) χρόνια, αλλά, αν ο Ανώνυμος είχε ρωτήσει, ακόμη και τηλεφωνικώς, στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, αν είχε κάνει ένα τηλεφώνημα στον Αντιπρύτανη Ακαδημαϊκών Υποθέσεων κ. Π. Θέμελη, για παράδειγμα, θα είχε πληροφορηθεί ότι ο κ. Ν. Χατζηνικολάου έγινε καθηγητής σύμφωνα με όσα ορίζονται στον ίδιο παραπάνω νόμο, στο ίδιο άρθρο και στην παράγραφο 6, ότι δηλαδή «Σε εξαιρετικές περιπτώσεις που το ερευνητικό και το γενικότερο επιστημονικό έργο ενός υποψηφίου είναι υψηλής στάθμης και διεθνώς αναγνωρισμένο ή ο υποψήφιος είναι ή διετέλεσε καθηγητής ΑΕΙ της χώρας ή ομοταγούς του εξωτερικού, είναι δυνατή η εκλογή ή εξέλιξη κατά τις προηγούμενες παραγράφους χωρίς τον περιορισμό του απαιτούμενου ελάχιστου χρόνου...». Το Ειδικό Σώμα Εκλεκτόρων, τότε, εξέλεξε τον κ. Ν. Χατζηνικολάου, αφού έλαβε υπόψη ότι βιβλία του είχαν γνωρίσει αλληπάλληλες εκδόσεις σε πολλές ξένες γλώσσες και ο ίδιος είχε επανειλημμένα προσκληθεί και διδάξει σε Πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής.

ε. Ο Ανώνυμος ισχυρίζεται ότι έχω κατηγορήσει συναδέλφους μου ως χουντικούς. Και γι' αυτό ισχύει ό,τι και για τα προηγούμενα, ότι δηλαδή ο Ανώνυμος δεν τεκμηριώνει όσα λέει και γράφει· ασ μην του έρθει εκ των υστέρων η επιθυμία να το κάνει, γιατί δεν θα το καταφέρει: δεν έχει συμβεί ποτέ κάτι τέτοιο.

Εδώ τελειώσαν και οι απαντήσεις μου στα εκτός θέματος και ύλης των σημειωμάτων της κ. Μόσχου και του Ανώνυμου. Βλέπει ο αναγνώστης του ΑΝΤΙ ότι τον έχω κιόλας κουράσει, χωρίς ακόμη να έχω κατορθώσει να μιλήσω για τα εντός ύλης και θέματος. Ελπίζω να συμφωνήσει μαζί μου ότι ήμουν υποχρεωμένος να το κάνω.

Τώρα, και λίγο πριν με απασχολήσει η «υπόθεση Θέμελη», να μου επιτραπεί η επιθυμία να κάνω μια παρατήρηση και μια δήλωση: έχει ήδη αποδειχτεί, νομίζω, και θα αποδειχθεί καλύτερα και από τα επό-

μενα, ότι τα σημειώματα της κ. Μόσχου και του Ανώνυμου, υποστηρικτικά και τα δυο του κ. Θέμελη, δεν τα απασχολεί ή ελάχιστα τα απασχολεί το ζήτημα που υποχρέωσε τον κ. Ν. Χατζηνικολάου και μένα να προβούμε σε δημόσια καταγγελία· τα απασχολούν άλλα, πράγμα που σημαίνει ότι, κατά τη γνώμη μου, μεταθέτουν τη συζήτηση. Ακόμη και αν η κ. Μόσχου και ο Ανώνυμος πιστεύουν ότι είμαι «διώκτης» του κ. Θέμελη ή ότι έχω «προσωπικά» μαζί του, αν το πιστεύουν για λόγους άγνωστους σε μένα, ακόμη και αν επέτυχα σήμερα να πείσω ότι δεν υπάρχει κανένα κατάλληλο τεκμήριο που να στηρίζει αυτή την πίστη τους, το ζήτημα στην «υπόθεση Θέμελη» δεν είναι αυτό, αλλά αν δικαίως κατήγγειλα τον κ. Θέμελη ως λογοκλόπο, εάν το αποδεικτικό υλικό, το οποίο έχει από μακρού γίνει δημοσίως και πλήρως γνωστό, αφήνει και την παραμικρή αμφιβολία για το μέγεθος και την έκταση της λογοκλοπής. Και αυτό είναι που δεν απασχολεί καθόλου το σημείωμα της κ. Μόσχου και ελάχιστα αυτό του Ανώνυμου.

Ύστερα από αυτή την παρατήρηση, επιθυμώ να δηλώσω τα ακόλουθα: δεν θα ξανααπαντήσω σε δημοσιεύματα που αναφέρονται στην «υπόθεση Θέμελη» αλλά δεν απασχολούνται αποκλειστικά με αυτήν· ευχαρίστως θα λάβω μέρος σε συζήτηση, εφόσον προσκληθώ, και θα πω τη γνώμη μου, εάν και όσο μπορώ, για ζητήματα όπως η λειτουργία του Πανεπιστημίου Κρήτης, οι πρώτες και δεύτερες πρυτανικές εκλογές, οι «παρατάξεις», «οι γνωστοί διώκτες και πολέμιοι του κ. Θέμελη» κ.λπ., κ.λπ., υπό τον όρο ότι θα συζητήσουμε γι' αυτά και όχι για άλλα· τέλος, δεν θα λάβω μέρος σε δημόσια συζήτηση με ανωνύμους ή ψευδωνύμους.

Η λογοκλοπή λοιπόν τώρα. Είναι για μένα εξαιρετικά ιαρό να επαναλάβω πράγματα πασιγνωστά: έχουν ευρέως κυκλοφορήσει τα αποδεικτικά της λογοκλοπής (φωτοτυπίες σελίδων από κείμενα του κ. Θέμελη και δίπλα οι σελίδες των ξένων κειμένων, από τις οποίες έχει αντιγράψει ο κ. Θέμελης) και ο ΑΝΤΙ-γραφέας έχει παρουσιάσει το θέμα, στις κύριες γραμμές του, με πληρότητα και τεκμηρίωση. Εντούτοις, αναγκάζομαι να πω και εγώ δυο λόγια, να παρουσιάσω την «υπόθεση», όσο πληρέστερα και λιτά μπορώ, για να κατατοπιστούν όσοι από τα σημειώματα της κ. Μόσχου και του Ανώνυμου δικαιολογημένα σχημάτισαν την εντύπωση ότι κάποιοι που έχουν προσωπικά με τον κ. Θέμελη έφτασαν στο σημείο να τον πουν λογοκλόπο.

Ιδού λοιπόν το θέμα: ο υποψήφιος σε θέση Καθηγητή της Κλασικής Αρχαιολογίας κ. Θέμελης, ήδη Αναπληρωτής Καθηγητής σε θέση με το ίδιο περιεχόμενο και Αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Κρήτης, υπέβαλε για κρίση από την τριμελή Εισηγητική Επιτροπή, από το Σώμα Εκλεκτόρων και από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, μαζί με τα άλλα δημοσιεύματά του και δυο κείμενα, το ένα με εξώφυλλο και τίτλο «Πέ-

τρου Θέμελη, *Εγχειρίδιο ανασκαφικής τεχνικής*» από ετών σε ευρεία κυκλοφορία, και το άλλο, πάλι με το όνομά του και τίτλο «*Ονειροκρίτες, καθαρτές και κριτές 1. Ένας Κρητικός ονειροκρίτης στην πτολεμαϊκή Αίγυπτο*», που είναι η ανακοίνωσή του που διάβασε στο ΣΤ' Διεθνές Κρητολογικό Συνέδριο (Αύγ. 1986). Στο Υπόμνημά του, στο κείμενο δηλαδή που αναφέρεται στα βιογραφικά και στην επιστημονική δράση και, σύμφωνα με το νόμο, συνοδεύει κάθε υποψηφιότητα, ο κ. Θέμελης γράφει για το πρώτο κείμενο ότι είναι σε κυκλοφορία και χρήση από το 1980 και ότι το 1985 το βελτίωσε και το επανακυκλοφόρησε και για το δεύτερο ότι είναι υπό εκτύπωση στα Πρακτικά του Συνεδρίου· αυτού του δεύτερου παραθέτει και περίληψη, πάντα όπως προβλέπει ο νόμος. Στη σημείο αυτό πρέπει να θυμήσω ότι, όταν, το 1984, ο κ. Θέμελης ήταν υποψήφιος σε θέση αναπληρωτή καθηγητή, δεν υπέβαλε για κρίση το πρώτο από τα δυο κείμενα — το δεύτερο δεν υπήρχε ακόμη — και ότι τότε είχα ψηφίσει υπέρ της υποψηφιότητάς του κ. Θέμελη.

Αυτά λοιπόν τα δυο κείμενα, στα οποία ο κ. Θέμελης έχει βάλει το όνομά του και από τα οποία το δεύτερο το παρουσίασε σε επιστημονικό Συνέδριο ως δική του επιστημονική ανακοίνωση, δεν είναι άλλο από αντιγραφή από ξένα — εννοώ: ξενόγλωσσα - δημοσιεύματα. Η αντιγραφή, δηλαδή η λογοκλοπή, έχει την ακόλουθη μορφή: πολύ μεγάλα αποσπάσματα που είναι μεταφρασμένα· μικρές φράσεις που είναι μεταφρασμένες· μεγάλα αποσπάσματα που είναι περίληψη αποσπασμάτων από ξένα δημοσιεύματα. Ειδικά για το δεύτερο κείμενο αντιγράψω τον ΑΝΤΙ-γραφέα: «...δεν υπάρχει σχεδόν ούτε μια φράση στην εν λόγω πρωτότυπη επιστημονική ανακοίνωση που να μην είναι αντιγραφή, περίληψη ή διατύπωση ελαφρά ή ισχυρά παραλλαγμένη παρατηρήσεων, διατυπώσεων και συμπερασμάτων προγενέστερων μελετητών, ούτε καν υποδηλώνεται έστω και ελαφρώς διαφορετική σύνθεση των δεδομένων αυτών ούτε και κατά κεραίαν διαφορετικά συνναγόμενα» (ΑΝΤΙ, 384/7-10-1988, σ. 45δ-46α). Δεν χρειάζεται, φαντάζομαι, να πω ότι δεν υπάρχει στα δυο κείμενα η παραμικρή ένδειξη ότι ο κ. Θέμελης έστω και απλώς «χρησιμοποίησε» ξένα δημοσιεύματα· η παράθεση ισχνής βιβλιογραφίας στο τέλος του «Εγχειριδίου» διευκολύνει άλλους μελετητές και δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι πρόκειται για βιβλία που χρησιμοποιήθηκαν, αφού δεν δηλώνεται· ότι πρέπει να δηλώνουμε τι χρησιμοποιούμε το γνωρίζει ο κ. Θέμελης, αφού δηλώνει στο «Εγχειρίδιο» ότι τα σχέδια προέρχονται από βιβλίο του L. Frédéric.

Τώρα, ο Ανώνυμος ισχυρίζεται ότι «το *Εγχειρίδιο ανασκαφικής τεχνικής*» δεν είναι αντιγραφή, αλλά αποτελεί *ουσιαστική συμβολή στην εφαρμογή της ορθής ανασκαφικής τεχνικής στον τόπο μας*» και ότι ο κ. Θέμελης για να το συντάξει «άντλησε τις πληροφορίες του από τα βασικά και πιο αντιπροσωπευτικά εγχειρίδια των...». Δεν έχω καμιά δυσκολία

να θεωρήσω το «Εγχειρίδιο» ως «σημαντική συμβολή»· έχω όμως διαφορετική αντίληψη για το τι είναι αντίθετο ποιου, για το ότι δηλαδή η «ουσιαστική συμβολή» είναι κάτι αντίθετο της αντιγραφής, και πάντως έχω σοβαρότατη αντίρρηση για το ότι το «Εγχειρίδιο» ανήκει, ως πνευματικό έργο, στον κ. Θέμελη· διότι ο κ. Θέμελης δεν «άντλησε» από τα ξένα «βασικά και αντιπροσωπευτικά εγχειρίδια», αλλά τα αντέγραψε. Πιστεύω πως ο κ. Θέμελης θα είχε συμβάλει ουσιαστικότερα στην ανασκαφική τεχνική στον τόπο μας, εάν είχε μεταφράσει ένα από αυτά τα ξένα εγχειρίδια — και το είχε παρουσιάσει βέβαια ως μετάφραση δική του και όχι ως δικό του έργο.

Να μου επιτραπεί να πω μερικά τετριμμένα, απλοϊκά και πασιγνώστα: άλλο είναι να χρησιμοποιώ βιβλιογραφία, άλλο να αντιγράψω και να το δηλώνω και άλλο να αντιγράψω και να λέω ότι τα αντιγραφέντα είναι δικά μου. Τα δυο πρώτα συνιστούν βασική επιστημονική διαδικασία· χρησιμοποιώ τη σχετική με το θέμα που μελετώ βιβλιογραφία — είμαι υποχρεωμένος από την επιστημονική δεοντολογία να το κάνω — και παραπέμπω σε αυτήν, μπορώ ακόμη και να αντιγράψω φράσεις από άλλα δημοσιεύματα, αρκεί αυτό να δηλώνεται με σαφήνεια (εισαγωγικά ή διαφορετικά τυπογραφικά στοιχεία, παραπομπή)· αυτά ισχύουν κυρίως όταν κατασκευάζω ένα εγχειρίδιο, το οποίο δεν είναι πρωτότυπη επιστημονική εργασία.

Θα ήθελα να τελειώσω με αυτά τα κοινότοπα. Δεν μπορώ να μην επαναλάβω όμως ότι, τώρα πια, το γεγονός της τόσο εκτεταμένης λογοκλοπής από τον κ. Θέμελη έχει δημιουργήσει ζήτημα· είναι ένα σοβαρότατο σύμπτωμα έκπτωσης των ακαδημαϊκών και επιστημονικών ηθών και σχέσεων. Προσωπικά, οι σχέσεις με ενδιαφέρουν περισσότερο, επειδή από αυτές καθορίζεται και το ήθος. Υπάρχει, εν προκειμένω, συγκεκριμένο και άριστο παράδειγμα: ενώ ο κ. Θέμελης, παρ' όλα όσα καταγγέλλθηκαν, ψηφίστηκε από συναδέλφους μας και εκλέχτηκε, ο ίδιος δεν εψήφισε υπέρ συναδέλφου, αρχαιολόγου, επειδή, ανάμεσα σε άλλα, ο αριθμός των δημοσιευμάτων του δεν ήταν αρκετά μεγάλος. Φυσικά: εμείς αντιγράφουμε και έχουμε, έτσι, να παρουσιάσουμε πολλές δημοσιεύσεις.

Θα επιμείνω λίγο ακόμη στο ζήτημα, για να τονίσω πως η ευκολία με την οποία ένας αντιγραφέας εκλέγεται Καθηγητής, είναι Αντιπρύτανης και ό,τι άλλο ενδεχομένως στο μέλλον δεν είναι μια μεμονωμένη περίπτωση, όπως λέμε συνήθως, αλλά ένα φαινόμενο, αφού στην όλη υπόθεση αναγκαστικά εμπλέκονται άνθρωποι, συμπεριφορές και σχέσεις. Θέλω να πω, για να τελειώσω: σε τέτοιες περιπτώσεις ευθύνη, μικρή ή μεγάλη, έχουμε όλοι, ανώνυμοι, ψευδώνυμοι ή επώνυμοι, μέσα ή έξω από το Πανεπιστήμιο, ειδικοί και μη ειδικοί· είναι ζήτημα κοινωνικών σχέσεων.

ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ II

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΤΟΥΣ

του Ν. Φαράκλα

Αγαπητέ Χρήστο,

Ανταποκρινόμενος στην έκκλησή σου στην εισαγωγή του σημειώματός της φίλης κ. Λήδας Μόσχου - Τσιώμη (ΑΝΤΙ 385, σ. 38, στ. 2-3) να εκφράσουν τη γνώμη τους για την υπόθεση Θέμελη οι άμεσα ενδιαφερόμενοι και όσοι πονούν τα πανεπιστημιακά πράγματα, σου στέλνω αυτό το γράμμα, επειδή ως μέλος ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Κρήτης και μάλιστα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας φυσικά είμαι ένας από τους άμεσα ενδιαφερομένους, αλλά και επειδή αναφέρομαι ονομαστικά - και τιμητικά ως «ωραίο όνομα» από την κ. Μόσχου. Πέρα όμως από τα πανεπιστημιακά πράγματα με ενδιαφέρει επίσης και το ΑΝΤΙ και το έργο του, εφόσον μάλιστα τυχαίνει να είμαι μέλος του Συλλόγου των Φίλων του.

Θα με απασχολήσει πολύ λίγο σχετικά το υβριστικό, εμπάθες και πραγματικά ανώνυμο —αφού δεν είναι κείμενο του περιοδικού, αλλά ούτε και καλύπτεται από την ευθύνη του— πολυλογάδικο κείμενο του οποίου ο άγνωστος συντάκτης υποτίθεται ότι επιχειρεί να υποστηρίξει τον καθηγητή της κλασικής Αρχαιολογίας και Αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου μας κ. Πέτρο Θέμελη, το οποίο δημοσιεύεται στο ίδιο τεύχος και στη συνέχεια του κειμένου της κ. Μόσχου. Θα αναφερθώ κατά κύριο λόγο στο δεύτερο αυτό σημείωμα.

Πρώτον: Κατανοώ την ταραχή της φίλης κ. Μόσχου όταν δι' «αγοραίων ψιθυρισμών» της αποδίδεται η ευθύνη για το περιεχόμενο ενός κειμένου που ούτε δικό της είναι ούτε την εκφράζει, αλλά δεν νομίζω ότι αυτή η ταραχή της επιτρέπει να πλήττει μερικές αρχές στις οποίες στηρίζεται το ίδιο το παιχνίδι της Δημοκρατίας, είπε στον Τύπο, είτε στο Πανεπιστήμιο. Και εξηγούμαι: Δεν της επιτρέπεται να αποκαλεί «ανώνυμο λιβελλογράφημα» ένα κείμενο που καλύπτεται από την ευθύνη του περιοδικού, όπως και πλήθος άλλα, σε κάθε τεύχος, ακόμα και μερικά συντεταγμένα από την ίδια — όπως υποθέτω. Αφού όση «ανωνυμία» έχει η υπογραφή ΑΝΤΙ-γραφέας, άλλη τόση έχει και η υπογραφή με τα αρχικά της σε αντεστραμμένη σειρά. Και ακόμα, ένα κείμενο που ήταν ασφαλώς οξύ και θα μπορούσε να θωρηθεί και μονομερές, στηρίζεται όμως αποκλειστικά σε δημοσιοποιημένα ντοκουμέντα που κατέχει το περιοδικό και είναι προσιτά στον καθένα και μάλιστα στους συνεργάτες του, όπως η κ. Μόσχου, δεν μπορεί να ονομάζεται λιβελλογράφημα. Το να ζητάμε από το ΑΝΤΙ να μη δημοσιεύει (και όχι «φιλοξενεί», αγαπητή Λήδα) κείμενα που θίγουν σοβαρότατα θέματα στηριγμένα σε αποδεικτικά στοιχεία, δεν είναι προσπάθεια να διαφυλαχθεί το κύρος του ΑΝΤΙ, αλλά αντίθετα πρόσκληση στο ΑΝΤΙ να αυτοκτονήσει εφαρμόζοντας μόνο του στον εαυτό του τη γνωστή σατιρική διατύπωση «είναι ελεύθερος ο Τύπος, φτάνει μόνο να μη γράφει».

Δεύτερο: Να υποβαθμίσουμε αναπόδεικτα κάθε σύγκρουση σε «χαμηλού διαπροσωπικού επιπέδου αντιπαράθεση», να την περιγράψουμε αναπόδεικτα με τη φράση «ξεσκίζονται δυο παρατάξεις για τη νομή της εξουσίας» και με όσες εκφράσεις προηγούνται και έπονται αυτής της διατύπωσης, εκτός που είναι ακριβώς αυτό που λέμε λιβελλογράφημα, συνιστά και υπονόμηση της βασικής αρχής ότι η Δημοκρατία πορεύεται με τις αντιπαράθεσεις, όσο οξείες και να είναι. Υπό τον όρο βέβαια ότι ο κάθε ενεχόμενος φέρνει στοιχεία και ντοκουμέντα που στηρίζουν την άποψή του. Με αυτό τον τρόπο η ίδια η αντιπαράθεση που πράγματι υπάρχει στο Πανεπιστήμιο Κρήτης μπορεί να μην είναι καθόλου «θλιβερό» φαινόμενο, αλλά αντίθετα ένδειξη υγείας και να αποκαλύπτει ακριβώς τον «πόνο για τους μικρομεσαίους φοιτητές» και αυτό, απλούστατα, επειδή η πανεπιστημιακή παιδεία ούτε βασίζε-

ται, ευτυχώς, ούτε μπορεί να βασιστεί στην έννοια του «καημού», που στη συγκεκριμένη, τουλάχιστον, περίπτωση είναι εξόχως πατερναλιστική, αλλά και επειδή, όπως —εκ μικράς έστω— πείρας μπορώ να διαβεβαιώσω τη φίλη μας, φοιτητές υπάρχουν «καλοί» και «κακοί», φιλόπονοι και φυγόπονοι, απολιτικοί και πολιτικοποιημένοι, δεξιοί και αριστεροί, αρσενικοί και θηλυκοί, κοντοί και ψηλοί, αλλά φοιτητές μεγάλοι, μικροί, μεσαίοι και μικρομεσαίοι δεν υπάρχουν.

Τρίτο: Υποβαθμίζεται ακριβώς η αντιπαράθεση και πέφτει σε «διαπροσωπικό επίπεδο», όταν η συζήτηση μετακινείται από τα γεγονότα και τις αιτίες τους και επικεντρώνεται στα πρόσωπα. Όταν μάλιστα αναφέρεται στο χαρακτήρα και σε γνώρισμα της προσωπικότητας που δεν έχουν επίπτωση στο δημόσιο πρόσωπο των ενεχομένων, τότε γίνεται και χαμηλού επιπέδου. Δηλαδή, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η συζήτηση θα έπρεπε να αναφέρεται στο αν πράγματι ο κ. Θέμελης διέπραξε ή όχι εκείνα για τα οποία κατηγορείται και σε ποιο βαθμό. Κατόπιν, αν γίνει δεκτό το πρώτο, στο γιατί τα διέπραξε και στο αν, ως δημόσιο πρόσωπο, έχει ή όχι χάσει την απαραίτητη εκτίμηση των ενδιαφερομένων (καθηγητών, φοιτητών κ.λπ.) και της κοινής γνώμης, ώστε να του επιτρέπεται (φυσικά ηθικά και όχι θεσμικά, δεν είναι όμως λίγο και αυτό) να συνεχίζει τη δημόσια δράση του στο πλαίσιο του πανεπιστημιακού βίου, χωρίς αυτό να βλάπτει —να υποβαθμίζει— το πανεπιστήμιο. Σ' αυτό και μόνο σ' αυτό το σημείο της συζήτησης έχουν θέση τα λοιπά τεκμήρια περί της προσωπικότητας του κ. Θέμελη που φέρει η κ. Μόσχου στην προτελευταία παράγραφο του σχολίου της και σχεδόν όλα από τα οποία θα προσυπέγραφα προσωπικά ευχαρίστως. Το να συζητάμε, όμως, θετικά ή αρνητικά, για το πρόσωπο επιδιώκοντας να αποφύγουμε τη συζήτηση για το πράγμα, είναι ελιγμός που χρησιμοποιείται συνήθως (χωρίς να αποδίδω πρόθεση στη συγκεκριμένη περίπτωση στην κ. Μόσχου) για να αίρονται εντέχνως οι προϋποθέσεις για αντικειμενική συζήτηση, επιστημονική ή πολιτική. Η μετάθεση όμως του θέματος οδήγησε την κ. Μόσχου και σε άλλο σφάλμα: Τα θέματα διοίκησης του Πανεπιστημίου δεν είναι «παιχνιδάκια της εξουσιομανίας» (εκτός αν έχουμε αποδείξεις ότι πρόκειται για κάτι τέτοιο. Και τις καταθέτουμε) και η εμπλοκή σε αυτά δεν είναι «χάσιμο ωρών», αλλά εκτέλεση καθήκοντος, και προσφορά στην αναπαραγωγή της επιστήμης.

Τη μετάθεση της συζήτησης από τα γεγονότα στα πρόσωπα προωθεί πολύ περισσότερο βέβαια το ανώνυμο κείμενο που ακολουθεί (σ. 38-40) και που μόνο ορκισμένος εχθρός του κ. Θέμελη μπορεί να έχει γράψει. Η εισαγωγή του, δηλαδή το πρώτο μισό του κειμένου, είναι γεμάτο βρισιές, «ειρωνείες», συγκεκαλυμμένες απειλές, αναπόδεικτες κατηγορίες, που σε οποιονδήποτε απροκατάληπτο αναγνώστη δημιουργούν την εντύπωση, πως, αντί να κατηγορήσει ευθέως το στό-

χο του, τον κ. Θέμελη, υποκρίνεται ότι τον υπερασπίζεται, αλλά υποδυόμενος διαφανώς το ρόλο του «φωνάζει ο κλέφτης για να φύγει ο νοικοκύρης». Αλλά και στο δεύτερο μέρος ακολουθεί η ίδια τακτική. Ανακατεύει σωστές με προφανώς ψευδείς πληροφορίες το προφανές των οποίων υπονομεύει την αξιοπιστία και των πρώτων. Λέει ότι το δακτυλόγραφο «εγχειρίδιο» δεν περιλαμβάνεται στα δημοσιεύματα του κ. Θέμελη. Εδώ φαίνεται να θέλει να πει την αλήθεια, αλλά και να αφήσει έκθετο τον κ. Θέμελη. Στην πραγματικότητα το «Εγχειρίδιο ανασκαφικής τεχνικής» δεν το περιλαμβάνει ο κ. Θέμελης στον κατάλογο των επιστημονικών του δημοσιευμάτων. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και με τη δεύτερη πληροφορία, ότι η εισηγητική έκθεση το επαίνεσε αναφορικά με το ανασκαφικό έργο του κ. Θέμελη. Η αλήθεια είναι ότι το επαίνεσε και αναφορικά με το διδακτικό του έργο. Στη συνέχεια όμως λέει ότι «ο νόμος δεν απαιτεί». Ψεύδος αποκάλυπτο, αφού καθένας μπορεί να δει το νόμο. Και ότι οι δυο «διώκτες» του κ. Θέμελη δεν θα ήταν μέλη ΔΕΠ αν ο νόμος απαιτούσε. Αυτό είναι επίσης ψεύδος. Ο ένας είχε ήδη εκλεγεί πριν από τη δημοσίευση του ισχύοντος σήμερα νόμου, αλλά ούτως ή άλλως είχε και τα προσόντα που ο σημερινός νόμος απαιτεί και ο δεύτερος εκλέχτηκε απόλυτα σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου. Αναφέρει σωστά το επιστημονικό έργο του κ. Θέμελη τεχνηέντως όμως υπογραμμίζοντας την απουσία άλλης μονογραφίας εκτός από τη διατριβή του. Τονίζει τον επιστημονικό χαρακτήρα του «Εγχειριδίου ανασκαφικής τεχνικής» (τα σχετικά με τη μέθοδο τεκμηρίωσης) δημιουργώντας την εντύπωση ότι η προηγούμενη διατύπωση για το ίδιο εγχειρίδιο (πως δεν περιλαμβάνεται στα δημοσιεύματά του) επιχειρεί «αδεξιώς» να αποφύγει τη συζήτηση περί αντιγραφής ή όχι. Δηλαδή αφήνει ακάλυπτο τον συντάκτη του αναφορικά με αυτή την κατηγορία. Λέει ότι η ανακοίνωση στο ΣΤ' Κρητολογικό Συνέδριο αποτελείται από τρία μέρη, σημειώνει όμως ότι στο Συνέδριο ανακοινώθηκε και στα δημοσιεύματα που υπέβαλε για την κριτική του ο κ. Θέμελης περιλαμβάνεται μόνο το πρώτο μέρος. Δεν παραλείπει όμως να σημειώσει ότι για να φανεί το νέο περιεχόμενο που αποκτά ένα γνωστό αντικείμενο θα πρέπει να περιμένουμε και τα τρία μέρη. Επιβεβαιώνει, δηλαδή, ότι αυτό το πρώτο μέρος, το μόνο που ανακοινώθηκε και υποβλήθηκε, δεν έχει τοποτα το νέο. Όπως ακριβώς καταγγέλλουν και οι «διώκτες» του κ. Θέμελη.

Κλείνοντας, φίλε Χρήστο, θέλω να παρατηρήσω ότι κατά τη γνώμη μου θα ήταν ασφαλώς δικαιότερο για τον κ. Θέμελη, αλλά και για την αλήθεια, να περιμένει να σου φέρει αυτός τη δική του άποψη για το θέμα. Αν άργησε, δεν είναι φεβρό. Είναι φανερό ότι μια εμπειριστική απάντηση χρειάζεται χρόνο, και ο χρόνος του κ. Θέμελη, με όλες τις υποχρεώσεις που έχει, είναι περιορισμένος.

Με φιλικούς χαιρετισμούς

Νικόλας Φαράκλα

ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ III

Η «ΤΕΧΝΗ» ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

του Ν. Χατζηνικολάου

Αγαπητέ κύριε Παπουτσάκη,

Δεν μπορώ να σας αποκρύψω ότι διάβασα έκπληκτος τις δυο επιστολές στο ΑΝΤΙ (τεύχος 385, 21 Οκτωβρίου 1988) σχετικά με το προηγούμενο δημοσίευσμά σας που αφορούσε τις επιδόσεις του κ. Πέτρου Θέμελη στην τέχνη της λογοκλοπής και στην εξαπάτηση του εκλεκτορικού σώματος που τον έκρινε.

Για το υποκείμενο που συντάσσει επιστολές σε τρίτο πρόσωπο με τις οποίες πλέκει το εγκώμιο του επιστημονικού έργου του ...κ. Θέμελη, δεν έχω βέβαια να πω τίποτα. Οφείλω όμως σε σας και τους αναγνώστες σας μερικές επεξηγήσεις.

1) Το κείμενο που δημοσιεύτηκε στο ΑΝΤΙ με την υπογραφή Αντι-γραφέας (τεύχος 384) δεν το έγραψα εγώ ούτε ο συνάδελφός μου κ. Κρεμμυδάς.

2) Οι έντονες διαμαρτυρίες για το γεγονός ότι το σημείωμα εκείνο δεν έφερε την υπογραφή του συγγραφέα του (που αφαιρούν, νομίζω, από έναν πολίτη το δικαίωμα να προφυλαχτεί, εφόσον βέβαια δεν κάνει κατάχρηση της ανωνυμίας για να συκοφαντεί, οπότε τα πράγματα αλλάζουν: δεν ήταν όμως η περίπτωση, κάθε άλλο θα έλεγα) με αφορούν προσωπικά μόνο ως προς ένα σημείο: αφήνουν να εννοηθεί, τουλάχιστον να νομίσουν άνθρωποι που δεν με γνωρίζουν, ότι είμαι ικανός να καταγγείλω ένα συνάδελφό

μου στο πανεπιστήμιο για ένα τόσο βαρύ αδίκημα όπως είναι η λογοκλοπή, χωρίς να το κάνω επώνυμα. Οφείλω να πληροφορήσω τους αναγνώστες σας πως μετά από την προφορική καταγγελία στο εκλεκτορικό σώμα ότι το «Εγχειρίδιο Ανασκαφικής Τεχνικής» του κ. Θέμελη είναι αποτέλεσμα λογοκλοπής, ακολούθησε επώνυμη καταγγελία του κ. Κρεμμυδά και εμού που συνόδεψε τον φάκελο με φωτοαντίγραφα αποσπασμάτων του εγχειριδίου του κ. Θέμελη και του γαλλικού εγχειριδίου του κ. Frédéric.

Η επώνυμη αυτή καταγγελία δημοσιεύτηκε στο «Ποντίκι» στο οποίο αναφέρεται στο γράμμα της η κυρία Μόσχου-Τσιώμη, που κατά τα άλλα ζητάει επώνυμες καταγγελίες και έχει το θράσος και την αγένεια να γράφει για «αγοραίους ψιθυρισμούς». Τα σχόλια που δημοσίευσε το «Ποντίκι» μαζί με την επώνυμη επιστολή αφορούν βέβαια τη σύνταξη του περιοδικού και όχι εμέν.

3) Η συστηματική προσπάθεια από τους δυο επιστολογράφους σας να μετατεθεί η συζήτηση από το θέμα της λογοκλοπής και της επιστημονικής δεοντολογίας στο θέμα της «πάλης ενάντια στην πρυτανική τριάδα που διοικεί το Πανεπιστήμιο Κρήτης» είναι αποκαλυπτική. «Η μια παράταξη κατέχει την εξουσία και η άλλη θέλει να της την αποσπάσει. Αυτό είναι το πλίσισιο και τίποτε άλλο», γράφει η κυρία Μόσχου-Τσιώμη. Το παιδικό αυτό τέχνασμα παραπλάνησης δεν μπορεί να πείσει ούτε τους αφελείς.

Επειδή όμως η ίδια γράφει γεμάτη συγκίνηση για τη «θλίψη» που της προκαλεί η «σημερινή εικόνα που παρουσιάζει η Φιλοσοφική Σχολή της Κρήτης» και επειδή πράγματι θα άξιζε τον κόπο να συζητηθεί δημόσια η εικόνα αυτή, θα σας πρότεινα να αφιερώνετε ένα τεύχος σας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και να ζητούσατε από τη διοίκησή του, από άτομα και φορείς, τις απόψεις τους. Μέχρις ότου γίνει αυτό αρκούμε να σας διαβεβαιώσω

ότι ουδέποτε απέκρυψα την αντίθεσή μου στην ανεύθυνη και επιβλαβή πολιτική των πρυτανικών αρχών του Πανεπιστημίου Κρήτης. Όπως επίσης μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι ο κ. Θέμελης, με την ιδιότητα του Αντιπρύτανη Ακαδημαϊκών Υποθέσεων, κάνει ακριβώς αυτό που κάνει και ως επιστήμων: εξαπατά. Βέβαια εκεί με τη συνενοχή τρίτων. Αυτό όμως είναι ένα άλλο θέμα και δεν είναι της στιγμής. Αν συζητηθεί κι αυτό δημόσια, θα προσκομίσω όλα τα απαραίτητα στοιχεία για να εδραιωθούν οι χαρακτηρισμοί αυτοί.

4) Ας έρθουμε στη συγκεκριμένη καταγγελία της λογοκλοπής. Θα προσέξατε ίσως ότι το απολογητικό κείμενο του δεύτερου επιστολογράφου σας περιέχει δυο σημεία έμμεσης αποδοχής της λογοκλοπής και δικαίωσής της με έναν ιδιαίτερο τρόπο.

Γράφει για το «Εγχειρίδιο»: «Το Εγχειρίδιο Ανασκαφικής Τεχνικής δεν είναι αντιγραφή αλλά αποτελεί ουσιαστική συμβολή στην εφαρμογή της ορθής ανασκαφικής τεχνικής στον τόπο μας».

Γράφει για την ανακοίνωση στο ΣΤ' Διεθνές Κρητολογικό Συνέδριο: «Απαγορεύεται, αλήθεια, να ανακοινώσει κανείς σε ένα κρητολογικό συνέδριο δημοσιευμένα από τον περασμένο αιώνα αντικείμενα, που είναι μεν γνωστά στο χώρο της Αιγυπτιολογίας και της Θρησκευσιολογίας γενικότερα, πέρασαν όμως απαρατήρητα, και δεν αξιοποιήθηκαν ως υλικό από την κρητική αρχαιολογία».

Και στις δυο περιπτώσεις έμμεση αποδοχή που δικαιώνεται από τις ανάγκες «του τόπου μας» και τις ανάγκες της «κρητικής αρχαιολογίας»! Και βέβαια μια απλή μετάφραση μπορεί να αποτελεί ουσιαστική συμβολή στην πρόοδο της επιστήμης στον τόπο μας. Η μετάφραση όμως πρέπει να παρουσιάζεται ως μετάφραση και όχι ως πρωτότυπη εργασία. Αλλιώς έχουμε ΑΠΑΘΗ.

Και βέβαια θα μπορούσε κανείς σε ένα

Πέτρου ΘΕΜΕΛΗ: Ένας κρητικός ονειροκρίτης...

του 4ου π.Χαι. Βούαξη. Υπό την σκέπιν της γέας αυτής θεότητας έ-

μελλε να αμβλυθούν και να γεφυρωθούν οι φυλετικές, εθνικές, πο-

λιτιστικές και κοινωνικές αντιθέσεις ανάμεσα στους παλιούς ντό-

πιους και τους νέους επήλυδες δυνάστες της Αιγύπτου. Ο νέος θεός

Πέτρου ΘΕΜΕΛΗ: Εγχειρίδιο Ανασκαφικής Τεχνικής

Στρωματογραφία γενικά είναι η μελέτη του συνόλου των ε-

πώλλων στρωμάτων της γης (γεωλογικών ή απολιθώσεων) που ε-

πικόθησαν το ένα πάνω στο άλλο με την πρόοδο των αιώνων. Η

αρχαιολογική στρωματογραφία αφορά μόνο στα στρώματα της επι-

φάνειας της γης που υπήρξαν (και εξακολουθούν να είναι) μάρτυ-

ρες της παρουσίας του ανθρώπου. Τα στρώματα αυτά μπορεί να

είναι είτε γεωλογικά, σύγχρονα με τη ζωή του ανθρώπου, είτε

έμμεσα ή έμμεσα προέχοντα της ίδιας της δραστηριότητας του αν-

θρώπου. Οι αρχιγλώδεις αποθέσεις π.χ. που κάλυψαν τα ερείπια

GÖTTER PHARAONEN

tuenkopf des Gottes Sarapis – einer der vielen Reflexe jener berühmten chryselephantinen und rund 12 Meter hohen Sitzstatue des Bryaxis, die um 300 v. Cbr. entstand und über viele Jahrhunderte kopiert respektive nachgeahmt wurde. Ober- und Hinterkopf sowie die seitlichen Paruen sind nur summarisch angelegt, und

L.FREDERIC: Manuel pratique d'Archéologie

On appelle stratigraphie l'étude de l'ensemble des couches, géologiques ou fossiles, déposées les unes sur les autres au cours des temps. La stratigraphie appliquée à l'archéologie ne concerne que les couches superficielles de l'écorce terrestre, celles qui ont été (et demeurent) témoins de l'existence de l'homme. Ces couches peuvent être géologiques, contemporaines de la vie humaine, ou bien produites directement ou indirectement par l'action de l'homme. Une couche de sédiments alluviaux recouvrant des vestiges préhistoriques est dite géologique : elle enseigne qu'il y eut une inondation après que des hommes se furent établis en cet endroit. Une couche constituée par les débris d'une maison est due à une action

δημοσίευσμά του να τονίσει τη σημασία ενός αντικειμένου που δημοσιεύτηκε τον περασμένο αιώνα και η οποία αγνοήθηκε από τους μετέπειτα μελετητές. Δεν μπορεί όμως κανείς να κάνει ανακοίνωση σε ένα επιστημονικό συνέδριο ενός πασίγνωστου αντικειμένου για το οποίο δημοσιεύονται συνεχώς μελέτες, με επιστέγασμα την πρόσφατη παρουσία του στην έκθεση Götter - Pharaonen (Δυτική Γερμανία - Ολλανδία 1978/79) με έγχρωμη φωτογραφική απεικόνισή του στον κατάλογο! Δεν μπορεί κανείς να γράφει στο Υπόμνημά του «παρουσιάζεται η ανάγλυφη και γραπτή ενεπίγραφη στήλη» όταν αυτή έχει ήδη παρουσιαστεί. Δεν μπορεί τέλος κανείς να μεταφράζει στην ανακοίνωση την οποία διαβάζει στο συνέδριο και υποβάλλει ως πρωτότυπη επιστημονική εργασία στο εκλεκτορικό σώμα που τον κρίνει για προαγωγή στη βαθμίδα του καθηγητή, ολόκληρα αποσπάσματα από προηγούμενες δημοσιεύσεις ξένων μελετητών χωρίς να αναφέρεται ρητά σε αυτούς και χωρίς να βάζει τα παρθέματα εντός εισαγωγικών.

Όποιος τα κάνει όλα αυτά εξαπατά τους οργανωτές του συνεδρίου, εξαπατά τους συνέδρους και εξαπατά το εκλεκτορικό σώμα στο οποίο υπέβαλε την εργασία του. Η απαρίθμηση των άρθρων και των εκθέσεων ανασκαφών του κ. Θέμελη δεν μπορεί κατά κανένα τρόπο να μετριάσει την απάτη. Ποια επιχείρηση θα κρατούσε ένα λογιστή που έκανε ευсу-

νειδήτα χιλιάδες διαχειριστικές πράξεις και «έκλεψε μόνο δυο φορές»;

Όποιος τα κάνει όλα αυτά εξαπατά τους οργανωτές του συνεδρίου, εξαπατά τους συνέδρους και εξαπατά το εκλεκτορικό σώμα στο οποίο υπέβαλε την εργασία του. Η απαρίθμηση των άρθρων και των εκθέσεων ανασκαφών του κ. Θέμελη δεν μπορεί κατά κανένα τρόπο να μετριάσει την απάτη. Ποια επιχείρηση θα κρατούσε ένα λογιστή που έκανε ευсу-

Η αναβάθμιση των πανεπιστημιακών σπουδών δεν είναι δυνατή αν συγκαλύπτονται τέτοιες πρακτικές κι αν δεν ζητάμε κι από τους διδάσκοντες ό,τι απαιτούμε από προπτυχιακούς φοιτητές και από μεταπτυχιακούς που ετοιμάζουν διδακτορικές διατριβές.

5) Τελειώνοντας, κύριε Παπουτσάκη, θα ήθελα να σας ζητήσω μια επανόρθωση. Νομίζω ότι τη χρωστάτε όχι τόσο στον κ. Κρεμμυδά και σε μένα ή στον κ. Θέμελη όσο στους αναγνώστες σας. Το γεγονός ότι δεν βάλατε στα προηγούμενα τεύχη του ΑΝΤΙ κάποια δείγματα της λογοκλοπής ίσως συνέτεινε στη σύγχυση. Από τις δεκάδες τεκμηρίων που έχετε στη διάθεσή σας νομίζω ότι επιβάλλεται πλέον να δημοσιεύσετε μερικά.

Σας ευχαριστώ για τη φιλοξενία με φιλικούς χαιρετισμούς
Νίκος Χατζηνικολάου

● Θέσαμε υπ' όψιν της αρχαιολόγου κ. Λήδας Μόσχου-Τσιώμη τα τρία κείμενα. Δημοσιεύουμε την άποψή της:

Τα στοιχεία που προσκομίζονται είναι γνωστά στο ευρύτερο κοινό, εφ' όσον έχουν ήδη δημοσιοποιηθεί σε ικανό ποσοστό. Κατά συνέπεια, έχουν επιτρέψει την εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς την ιδιαίτερη περίπτωση, αλλά και την συνακόλουθη αναγωγή στην γενικευμένη κρίση των Α.Ε.Ι. Με αυτή την έννοια εμμένω στην αρχική διατύπωση των απόψεών μου.

Πιστεύω ότι τα ζητήματα που αφορούν την ακαδημαϊκή κοινότητα, σήμερα, έχουν ειδικό βάρος, ώστε να απαιτούνται άλλου τύπου διαδικασίες και χειρισμοί, άλλης μορφής δημόσια συζήτηση· δίχως ψυχολογισμούς, γλωσσολογικές ή τόνους οργίλους*. Διαφορετικά, η όλη υπόθεση κινδυνεύει να μετατραπεί σε ιδιωτική αντιπαλότητα, με φωνασκίες και αποστροφές, οι οποίες —από μου επιτραπεί— μόνο σε ένα μεσαιωνικό prostibulum publicum θα είχαν θέση. Έστω, σε παράσταση της commedia:

Πώς, δράμα παίζουν; Άκροατής θα γίνω· και στήν ανάγκη, παίρνω κιόλας μέρος.

Εφεξής, ο λόγος σε άλλους.

Λ. Μόσχου - Τσιώμη

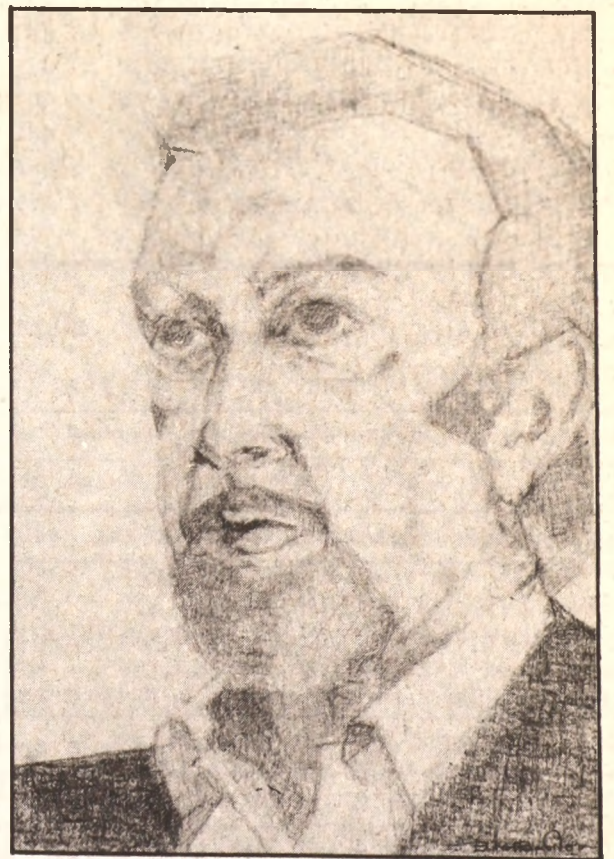
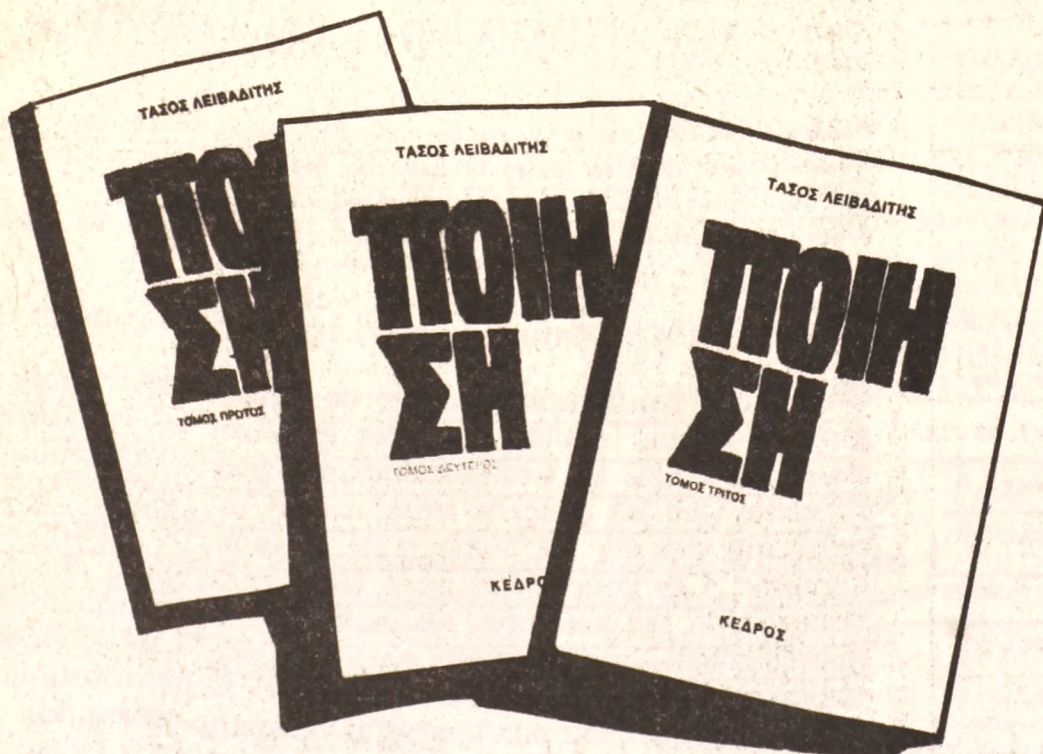
* Πβ. Β. Καραποστόλης, «Υβριστές μονομάχοι», ΤΑ ΝΕΑ 29.10.1988, σελ. 26.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΤΑΣΟΥ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ

ΠΟΙΗΣΗ τόμος Α' 1950-1966
τόμος Β' 1972-1977
τόμος Γ' 1979-1987

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΚΑΤΑΠΕΛΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Δείγμα της «ανθρώπινης» μεταχείρισης των πολιτικών κρατουμένων. Κωνσταντινούπολη, Απρίλιος 1988

Η έκθεση της Διεθνούς Αμνηστείας που αφορά την κατάσταση των πολιτικών κρατουμένων στην Τουρκία, η οποία κυκλοφόρησε στις 2 Νοεμβρίου, αναφέρει:

Νεαροί άνδρες και γυναίκες έχουν υποβληθεί σε βασανιστήρια ο ένας παρουσία του άλλου, όπως για παράδειγμα γονείς μπροστά στα παιδιά τους. Γυναίκες που κρατούνται όμηροι εξαιτίας των συζύγων τους έχουν επίσης υποβληθεί σε βασανιστήρια.

«Ούτε οι γέροι, ούτε οι άρρωστοι, ούτε οι ανήλικοι δεν γλιτώνουν» αναφέρει η Έκθεση.

Στους συνηθισμένους τρόπους βασανιστηρίων περιλαμβάνονται όπως αναφέρεται, συστηματικοί ξυλοδαρμοί, φάλαγγα (συνεχές χτύπημα στις πατούσες με ρόπαλα), κρέμασμα από τους καρπούς των χεριών, ηλεκτροσόκ, βιασμοί, στέρξη φαγητού, νερού και ύπνου.

Πέντε κρατούμενοι όπως αναφέρεται πέθαναν ύστερα από βασανιστήρια στις αρχές του 1988. Η πρώτη περίπτωση που αναφέρθηκε ήταν αυτή ενός διαβητικού αγοριού 13 χρονών, του EMIN OZKAYA, ο οποίος πέθανε στο νοσοκομείο ύστερα από τη φυλάκισή του σε ένα αστυνομικό τμήμα της Φοινίκης, Νοτιοδυτική Τουρκία, τον Ιανουάριο.

Δεκαεπτά θάνατοι ύστερα από βασανιστήρια αναφέρθηκαν το 1987. Το Φεβρουάριο 1988 η κυβέρνηση της Τουρκίας επικύρωσε την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την πρόληψη των βασανιστηρίων.

Η έκθεση αναφέρει σαν παράδειγμα την περίπτωση της 16χρονης SAADET AKKAYA που συνελήφθη με την αδελφή της για δήθεν συμμετοχή σε μια παράνομη ομάδα και η οποία φυλακίστηκε στο αρχηγείο της αστυνομίας στην Κωνσταντινούπολη τον Απρίλιο 1988.

Σε μια προσφυγή που έκανε στα ποινικά δικαστήρια της Κωνσταντινούπολης, περιέγραψε το πώς την ξυλοκόπησαν άγρια, της έκαναν ηλεκτροσόκ, την έγδυσαν, την κρέμασαν σε ένα σταυρό, την κακοποίησαν και τη βίασαν. Ύστερα από επτά ώρες βασανιστηρίων είπε: «όλα μου τα εσώρουχα ήταν καλυμμένα με αίμα. Η αιμορραγία δεν σταμάτησε για πέντε μέρες».

Δημοσιογράφοι, συντάκτες, συγγραφείς και εκδότες έχουν τιμωρηθεί σκληρά για τη δουλειά τους. Στο διάστημα μεταξύ 1984 και 1988 υπήρχαν πάνω από 1.400 δίκες που αφορούσαν 2.127 δημοσιογράφους.

Παρά τη λήξη του στρατιωτικού νόμου στην Τουρκία, τα στρατιωτικά δικαστήρια εξακολουθούν να δικάζουν πολιτικές δίκες και οι περισσότερες από αυτές τις δίκες δεν γίνονται σύμφωνα με τις νόμιμες διαδικασίες, υποστηρίζει η Διεθνής Αμνηστεία.

Πολλοί από αυτούς αντιμετωπίζουν τη θανατική ποινή. Παρόλο που από το 1984 δεν έχουν γίνει εκτελέσεις στην Τουρκία, περίπου 700 κρατούμενοι είναι καταδικασμένοι σε θάνατο και γύρω στους διακόσιους από αυτούς έχουν εξαντλήσει όλα τα ένδικα μέσα.

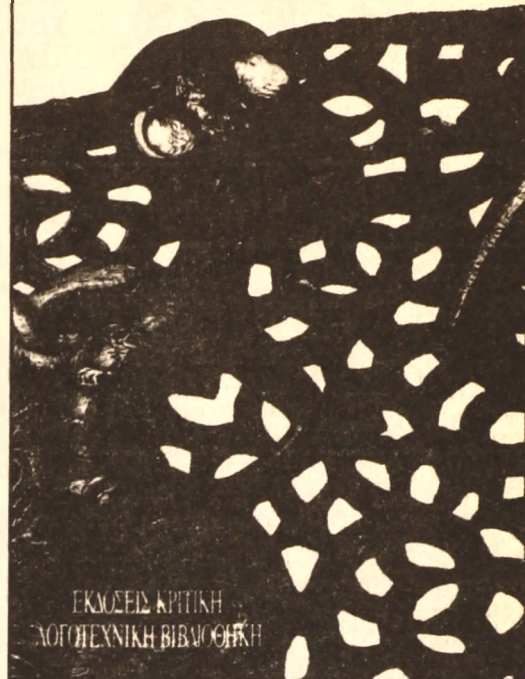
Η οργάνωση τονίζει ότι πολλές από τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αναφέρονται σε αυτή την Έκθεση συνδέονται με τις κουρδικές περιοχές της Τουρκίας όπου οι κυβερνητικές δυνάμεις μάχονται με αυτονομιστικές ομάδες. Αυτές οι ομάδες επίσης αναφέρεται ότι έχουν διαπράξει σοβαρές παραβιάσεις και η Διεθνής Αμνηστεία τονίζει ότι καταδικάζει τα βασανιστήρια και τις δολοφονίες κρατούμενων από όποιον κι αν γίνονται.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Λογοτεχνική Βιβλιοθήκη

μολις κυκλοφόρησε

Γιάκομπ Βάσερμαν
ΤΟ ΧΡΥΣΑΦΙ
ΤΗΣ ΚΑΧΑΜΑΛΚΑ

Ένα αριστουργηματικό διήγημα για κατακτήσεις σε μακρινές χώρες, για την ανθρώπινη απληστία, για προδοσίες, για τη σύγκρουση δυο πολιτισμών

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν

Ανταλμπερτ Στίφτερ

Η φοβερή τροπή των πραγμάτων

Ρικάρντο Μπακέλι

Ο διάβολος στο Ποντελούγκο

Ονορέ ντε Μπαλζάκ

Μια σκοτεινή υπόθεση

Χέρμαν Μπροχ

Τσερλινε

Ντάνιελ Ντεφόου

Η πανούκλα στο Λονδίνο

Έντγκαρ Άλλαν Πόε

Ο Χρυσοκάραβος

Στάνλεϋ Έλλιν κ.ά

Ιστορίες της σκακιέρας

Μπέρτολτ Μπρέχτ

Οι δουλειές του κυρίου Ιουλιού
Καίσαρος

Κεντρική διάθεση:

Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ Α.Ε.
Πατούσα 3, 10677 Αθήνα
τηλ. 3639434

δια λογος

ΑΥΘΑΙΡΕΣΙΑ

● Την αστυνομική αυθαιρεσία που ακόμη και σήμερα είναι κανόνας στις σχέσεις αστυνομίας - πολιτών καταγγέλλει ο Ν. Καραβαζάκης και περιγράφει ένα περιστατικό που του συνέβη:

Κύριε Διευθυντή,

Πηγαίνοντας στη δουλειά μου την Τετάρτη 19/10, στάματησαν κι εμένα στο γνωστό μπλόκο που κάνει η αστυνομία κατά καιρούς στην πλατεία Αμερικής.

Μετά τις προκαταρκτικές ερωτήσεις κι ενώ έβγαζα να δείξω τα απαραίτητα χαρτιά, ο αστυφύλακας που ερευνούσε άρχισε να ψάχνει την τσάντα μου.

Διαμαρτυρήθηκα για το

πώς ψάχνει χωρίς άδεια για κάτι τέτοιο και γίνεται ο εξής διάλογος:

«Από πού έχεις μάθει τα δικαιώματά σου; Από τις εφημερίδες;».

«Όχι, από τον καιρό της χούντας...».

«Δεν ξέρεις πως έχει και η αστυνομία δικαιώματα; Όπου θέλουμε μπορούμε να σε ψάξουμε τώρα. Μόνο σπίτι σου χρειάζεται άδεια».

Πραγματικά, με υποχρέωσαν να δεχτώ σωματική έρευνα.

Επειδή ο ερευνών αστυφύλακας έδειχνε περιέργεια για διάφορα πολιτικά έντυπα κι εφημερίδες που είχα μαζί μου, επακολούθησαν τα παρακάτω:

«Καλά, έτσι περιμένετε να πιάσετε τη 17 Νοέμβρη;».

«Και τη 17 Νοέμβρη και άλλους. Είναι ζήτημα τύχης».

«Γιατί τότε ψάχνετε μόνο μηχανές κι όχι κι αμάξια;».

«Αυτές τις εντολές έχω κι αν έχεις παράπονο, πάρε τα στοιχεία μου: **Μάτεσης Νικόλαος** λέγομαι, ομάδα Ζ. Έτσι κι αλλιώς υπάρχει προϊστάμενος να με καλύψει».

Πικρή κι εξοργιστική η διαπίστωση. Εφτά χρόνια μετά την «Αλλαγή» και δεκατέσσε-

ρα από τη μεταπολίτευση, η αστυνομική αυθαιρεσία και καθυστέρηση, η κρατική τρομοκρατία, ζουν και βασιλεύουν και στις πιο μικρές εκδηλώσεις τους. Τραγικά και κωμικά οπισθοδρομικά.

Ν. Καραβαζάκης
Αθήνα

ΟΙ «ΑΛΛΑΓΕΣ» ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

● Στρατιώτες από τον Έβρο γράφουν για τις συνθήκες διαβίωσης σε ένα Τάγμα και τις «αλλαγές» στο Στρατό.

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»

Τα τελευταία χρόνια έχουν ακουστεί και γραφεί πάμπολλα για δήθεν ουσιαστικές αλλαγές στο στρατό και για εκσυγχρονιστικά προγράμματα βελτίωσης, της ποιότητας ζωής των στρατευμένων.

Έτσι πριν ξεκινήσουμε για το 561 τ.π. Καβήσου - Φερρών όπου υπηρετούμε, θεωρούσαμε βέβαιο ότι θα είχαμε τουλάχιστον εξασφαλισμένες κάποιες ανεκτές και ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης και διαμονής.

Μεταφέρουμε λοιπόν την πείρα ενός χρόνου θητείας από το συγκεκριμένο τάγμα.

Κ.Ψ.Μ.: Εδώ και 4 μήνες στεγάζεται σε στρατιωτική σκηνή

στρωμένη με χαλίκι. Η μόνη διέξοδος των οπλιτών στον τομέα της ψυχαγωγίας είναι τηλεόραση - video με προβολές κακίστου περιεχόμενου το πρώην ΚΨΜ - ΤΟΛΛ (μικρή προχειροφτιαγμένη παράγκα) έχει καταντήσει θάλαμος οπλιτών.

ΜΑΓΕΙΡΙΑ: Βασικές ελλείψεις εγκαταστάσεων, που δεν εξασφαλίζουν αφ' ενός τη δυνατότητα δυο διαφορετικών φαγητών αφ' ετέρου ένα ανεκτό ποιοτικό αποτέλεσμα.

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ: Πλήρης στενότητα χώρου. Τρώμε όρθιοι. Είναι χαρακτηριστικό ότι προκειμένου να αντιμετωπιστεί το συγκεκριμένο πρόβλημα, στήθηκε επίσης στρατιωτική σκηνή, για την κάλυψη των αναγκών σίτισης του Λόχου Διοικήσεως, με όλα τα επακόλουθα, που συνεπάγεται αυτά (π.χ. σκόνη σε τραπέζια και φαγητά κ.λπ.).

ΣΤΟΥΣ ΛΟΧΟΥΣ: Δεν τηρούνται βασικές προδιαγραφές διαμονής, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα το Λόχο Υποστηρίξεως, όπου οι οπλίτες θαλαμίζονται σε δυο ανακαινισμένες πρώην αποθήκες - ΤΟΛΛ με ουσιαστικότερες ελλείψεις:

● Στη στεγανότητα της οροφής όταν βρέχει ή χιονίζει

ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΟΔΙΝΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΔΕΜ ΣΤΟ ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟ

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΥΠΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΞΑΝΤΑΣ

ΤΕΥΧΗ πολιτικής οικονομίας

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τεύχος 3ο
ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 1988

Άρθρα:

Γ. Σταμάτης

Οι λειτουργίες του οικονομικού προγράμματος και της αγοράς στις σοσιαλιστικές οικονομίες

Peter Newman / Σ. Βασιλάκης

Ο Sraffa και ο ατελής ανταγωνισμός

Γ. Βαβούρας / Α. Κούτρης

Παραοικονομία: Θεωρητική και μεθοδολογική προσέγγιση Μέρος Α: Έννοια, αίτια και μέθοδοι μέτρησης της παραοικονομίας

Θ. Λίποδατς

Η πνευματική θέση του Carl Schmitt και η «έννοια του Πολιτικού»

Κριτικά Σημειώματα

Α. Τσίτσουβιτς

Για την τιμολόγηση της ηλεκτρικής ενέργειας

Βιβλιοκρισίες

Επισκόπηση Επιστημονικών Περιοδικών

Στη θέρμανση, όπου χωρίς υπερβολή το χειμώνα, συνάδελφοι αγκαλιάζουν τα δυο τρία ηλεκτρικά καλοριφεράκια (που υπάρχουν) για να ζεσταθούν.

● Και πάνω απ' όλα στην έλθειση διαθέσιμου χώρου. Ζήτημα αν υπάρχει ένα τετραγωνικό μέτρο για κάθε οπλίτη προκειμένου να αναπνεύσει και να κινηθεί.

● Η παντελής απουσία τουαλέτας, ντουζ, βρυσών, αναγκάζουν τους οπλίτες να καταφεύγουν σε άλλους λόχους (π.χ. Διοικήσεως) όπου οι 4 θέσεις για μπάνιο και οι άλλες τόσες για WC πρέπει να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες 180 περίπου οπλιτών κι έτσι δημιουργούνται φαινόμενα διαπληκτισμών μεταξύ τους για την χρήση τους.

Σκεφτόμενοι λοιπόν, όλα τα προαναφερθέντα, απευθύνομε σε κάθε υπεύθυνο τα παρακάτω ερωτήματα, περιμένοντας μια ικανοποιητική λύση ή «απάντηση».

Γιατί τέλος πάντων καθυστερούν έργα που έχουν να κάνουν εκτός των άλλων και με την υγεία των οπλιτών;

Μήπως υπάρχουν άραγε έργα μεγαλύτερης προτεραιότητας, όταν καθημερινά

εμφανίζονται επιδημικά κρούσματα σαν αποτέλεσμα αυτών των συνθηκών διαβίωσης;

Πού βρίσκονται τα χρήματα που έχουν εγκριθεί για βασικά έργα στο 561 Τ.Π.;

Ποιες οι ευθύνες της 12ης Μεραρχίας; Γιατί εθελοτυφλεί στα προβλήματά μας; Σε ποιες γραφειοκρατικές παρατυπίες κωλυσιεργεί το θέμα;

Μήπως στρατηγέ η ασχολία με την εμφάνισή μας, το κούρεμα, το ξύρισμα, το γυάλισμα είναι σπουδαιότερο έργο από την επίλυση των ουσιαστικών προβλημάτων μας;

Ποια λύση βλέπετε να υπάρχει στο ζήτημα της ψυχαγωγίας μας, τη στιγμή που το Κ.Ψ.Μ. ενόψει των δύσκολων καιρικών συνθηκών του ακριτικού Έβρου, κρίνεται ακατάλληλο;

Μήπως στην ανύπακρτη βιβλιοθήκη; Στην έλλειψη οργανωμένων αθλητικών εγκαταστάσεων; Στις πολιτιστικές δραστηριότητες που δεν γίνονται; Είναι άραγε πολυτέλεια όλα αυτά για τους οπλίτες του 561 τ.π.; Γιατί περιορίζονται άδειες και οδοιπορικά; Αφήνουμε τελευταίο ένα θέμα εξίσου σπουδαίο. Αυτό των μεταθέσεων. Μέχρι πρό-

τινος γινόταν με κανονικό ρυθμό. Εδώ και 3 μήνες περίπου κανείς (πλήν των «ημετέρων») δε φεύγει με μετάθεση αν και έχει συμπληρωθεί το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα παραμονής, στην παραμεθόριο. Επικρατεί παράλληλα μια πλήρης αδιαφάνεια στο συγκεκριμένο πρόβλημα.

Ρωτάμε λοιπόν. Είναι τόσο δύσκολη η ενημέρωσή μας σε θέματα που μας αφορούν άμεσα;

Και τελικά πόσο ΥΨΗΛΟ μπορεί να είναι το ΦΡΟΝΗΜΑ και ΗΘΙΚΟ μας όταν χρήζουμε τέτοιας μεταχείρισης;

ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

● Μια ηγεσία που να μιλάει την αλήθεια νοσταλγεί ο αναγνώστης μας Ρ. Ναρότκιν, στην παρακάτω επιστολή του:

Αγαπητό «Αντί»,
Θα αρχίσω την επιστολή μου με μια μικρή ιστορία. «Κάπο-

τε, σε κάποια χώρα της Άπω Ανατολής συνέβαιναν πολλά δυσάρεστα γεγονότα. Ληστές κυριαρχούσαν στην ύπαιθρο χώρα, άρπαγες ξένοι απειλούσαν το βασίλειο, ο λαός βαρυγκωμούσε και το κυριότερο δεν υπήρχε ηγεμόνας. Φυσικά τον θρόνο καλοκοιτούσαν πολλοί μανδρινίνοι που είτε ανήκαν στην υπηρεσία του παλιού βασιλιά είτε σαν πρώην αμέτοχοι άλλοι διεκδικούσαν κι αυτοί μερίδιο. Οι μνηστήρες του θρόνου βεβαίως δεν νοιάζονταν για τα δυσάρεστα δρώμενα. Ο θρόνος μόνο έλαμπε γι' αυτούς. Κανείς τους όμως δεν τολμούσε να ανέβει. Θα λέγαμε ελληνικά ότι του έλειπαν τα κότσια. Οι συνεδριάσεις, οι ραδιουργίες μαίνονταν. Τότε, μια μέρα που το γαλάζιο των ουρανών, θύμιζε τα πολύτιμα πετράδια του θρόνου κι ενώ όλοι οι μανδρινίνοι και οι σοφοί γυροφέρνανε πέριξ, ο μικρός γιός του κηπουρού μπήκε στη μεγαλόπρεπη αίθουσα κι αφού κοίταξε με ερωτηματικά τους πλουσιοντυμένους άνδρες πήγε κατευθείαν και κάθησε στον θρόνο. "Γιατί με κοιτάτε, τους ρώτησε, μήπως επειδή είμαι παιδί; Η θέση αυτή μου ανήκει γιατί την κατέ-

ΑΓΚΥΡΑ, ΑΓΡΑ, ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ, ΑΙΟΛΟΣ, ΑΜΜΟΣ, ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΔΗ, ΑΠΟΠΕΙΡΑ, ΑΡΣΕΝ
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, ΔΙΔΥΜΟΙ, ΔΙΟΝ, ΔΟΜΗ, ΔΩΔΩΝΗ, ΔΩΡΙΚΟΣ, ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΕΡΕΥΙ
ΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΖΕΥΣ, ΖΥΓΟΣ, ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ, ΘΕΜΕΛΙΟ, ΘΥΜΑΡΙ, ΙΑΓ
ΡΗΣ, ΜΕΤΟΠΗ, ΜΙΝΩΑΣ, ΜΟΧΛΟ, ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ, ΜΠΑΧΑΡΑΚΗ, ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗΣ,
ΣΙΟ, ΠΛΕΘΡΟ, ΡΕΚΟΣ, ΡΟΕΣ, ΣΜΙΛΗ, ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ, ΣΥΓΧΡΟΝΗ-ΕΠΟΧΗ, ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ
ΙΚΑΡΟΣ, ΝΕΦΕΛΗ, ΑΣΕ, ΙΑΝΟΣ, ΒΑΒΕΛ, ΑΣΤΑΡΤΗ, ΔΙΑΓΩΝΙΟΣ, ΕΞΑΝΤΑΣ, ΗΡΙΔΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΠΟΙΗΣΗ
ΚΟΝΟΜΙΑ, ΘΕΑΤΡΟ, ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΕΞ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΠΟΙΗΣΗ,
ΚΕΔΡΟΣ, ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, ΙΚΑΡΟΣ, ΝΕΦΕΛΗ, ΑΣΕ, GUTENBERG, ΙΑΝΟΣ, ΒΑΒΕΛ ΑΣΤΑ
ΑΓΚΥΡΑ, ΑΓΡΑ, ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ, ΑΙΟΛΟΣ, ΑΜΜΟΣ, ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΔΗ, ΑΠΟΠΕΙΡΑ, ΑΡΣΕΝ
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, ΔΙΔΥΜΟΙ, ΔΙΟΝ, ΔΟΜΗ, ΔΩΔΩΝΗ, ΔΩΡΙΚΟΣ, ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΕΡΕΥΙ
ΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΖΕΥΣ, ΖΥΓΟΣ, ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ, ΘΕΜΕΛΙΟ, ΘΥΜΑΡΙ, ΙΑΓ
ΡΗΣ, ΜΕΤΟΠΗ, ΜΙΝΩΑΣ, ΜΟΧΛΟ, ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ, ΜΠΑΧΑΡΑΚΗ, ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗΣ,
ΣΙΟ, ΠΛΕΘΡΟ, ΡΕΚΟΣ, ΡΟΕΣ, ΣΜΙΛΗ, ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ, ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ, ΣΦΑΚΙΑΝΑ
ΙΑΝΟΣ, ΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ, ΨΥΧΟΓΙΟΣ, ΩΚΕΑΝΙΔΑ, ΚΕΔΡΟΣ, ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, ΙΚΑΡΟΣ
ΠΥΡΙΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΠΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΘΕΑΤΡΟ, ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΕ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΠΟΙΗΣΗ,
ΚΕΔΡΟΣ, ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, ΙΚΑΡΟΣ, ΝΕΦΕΛΗ, ΑΣΕ, GUTENBERG, ΙΑΝΟΣ, ΒΑΒΕΛ ΑΣΤΑ
ΑΓΚΥΡΑ, ΑΓΡΑ, ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ, ΑΙΟΛΟΣ, ΑΜΜΟΣ, ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΔΗ, ΑΠΟΠΕΙΡΑ, ΑΡΣΕΝ
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, ΔΙΔΥΜΟΙ, ΔΙΟΝ, ΔΟΜΗ, ΔΩΔΩΝΗ, ΔΩΡΙΚΟΣ, ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΕΡΕΥΙ
ΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΖΕΥΣ, ΖΥΓΟΣ, ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ, ΘΕΜΕΛΙΟ, ΘΥΜΑΡΙ, ΙΑΓ
ΡΗΣ, ΜΕΤΟΠΗ, ΜΙΝΩΑΣ, ΜΟΧΛΟ, ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ, ΜΠΑΧΑΡΑΚΗ, ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗΣ,
ΣΙΟ, ΠΛΕΘΡΟ, ΡΕΚΟΣ, ΡΟΕΣ, ΣΜΙΛΗ, ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ, ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ, ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ
ΙΚΑΡΟΣ, ΝΕΦΕΛΗ, ΑΣΕ, ΙΑΝΟΣ, ΒΑΒΕΛ, ΑΣΤΑΡΤΗ, ΔΙΑΓΩΝΙΟΣ, ΕΞΑΝΤΑΣ, ΗΡΙΔΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΠΟΙΗΣΗ
ΚΟΝΟΜΙΑ, ΘΕΑΤΡΟ, ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΕΞ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΠΟΙΗΣΗ,
ΚΕΔΡΟΣ, ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, ΙΚΑΡΟΣ, ΝΕΦΕΛΗ, ΑΣΕ, GUTENBERG, ΙΑΝΟΣ, ΒΑΒΕΛ ΑΣΤΑ
ΑΓΚΥΡΑ, ΑΓΡΑ, ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ, ΑΙΟΛΟΣ, ΑΜΜΟΣ, ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΔΗ, ΑΠΟΠΕΙΡΑ, ΑΡΣΕΝ
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, ΔΙΔΥΜΟΙ, ΔΙΟΝ, ΔΟΜΗ, ΔΩΔΩΝΗ, ΔΩΡΙΚΟΣ, ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΕΡΕΥΙ
ΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΖΕΥΣ, ΖΥΓΟΣ, ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ, ΘΕΜΕΛΙΟ, ΘΥΜΑΡΙ, ΙΑΓ
ΡΗΣ, ΜΕΤΟΠΗ, ΜΙΝΩΑΣ, ΜΟΧΛΟ, ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ, ΜΠΑΧΑΡΑΚΗ, ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗΣ,
ΣΙΟ, ΠΛΕΘΡΟ, ΡΕΚΟΣ, ΡΟΕΣ, ΣΜΙΛΗ, ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ, ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ, ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ
ΙΚΑΡΟΣ, ΝΕΦΕΛΗ, ΑΣΕ, ΙΑΝΟΣ, ΒΑΒΕΛ, ΑΣΤΑΡΤΗ, ΔΙΑΓΩΝΙΟΣ, ΕΞΑΝΤΑΣ, ΗΡΙΔΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ, ΠΟΙΗΣΗ
ΚΟΝΟΜΙΑ, ΘΕΑΤΡΟ, ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΕΞ

ΙΑΝΟΣ

Βιβλιοπωλείο - Γκαλερί
Αριστοτέλους 7, Τ. 277004 Θεσσαλονίκη

ΚΩΛΕΤΤΗ 32 και ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ τηλ.: 36.39.341

Απείρουν
Κάλλους
ΜΠΑΡ

BIBLIA ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Τά βιβλία για νέους είναι μία νέα σειρά βιβλίων της ΝΕΦΕΛΗΣ που περιλαμβάνει πεζά κείμενα της Παγκόσμιας Παιδικής Λογοτεχνίας. Πολλά από τα βιβλία αυτά εκδίδονται για πρώτη φορά, αρκετά όμως έχουν εκδοθεί ξανά.

Φιλοδοξία μας είναι να παρουσιάσουμε για πρώτη φορά, σε μία τυποποιημένη, εύχρηστη και τεχνικά άψογη σειρά, βιβλία επιλεγμένα με αυστηρά ποιοτικά κριτήρια, σε πλήρεις και ακριβείς μεταφράσεις, χωρίς λάθη και παραλείψεις.

Ήδη κυκλοφορούν οι έξι πρώτοι τόμοι.

ΛΙΟΥΙΣ ΚΑΡΟΛ

Ή Άλίκη στη χώρα
τῶν θαυμάτων
Μετάφραση:
Παυλίνα Παμπούδη

ΤΖΕΗΜΣ ΘΕΡΜΠΕΡ

Μύθοι για τήν εποχή μας
Τό ἄσπρο ἐλάφι
Μετάφραση:
Σωτήρης Κακίσης

ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ

Μικρομέγας
Μετάφραση:
Άλέκα Μουρίκη

ΜΑΡΚ ΤΟΥΑΙΝ

Οί περιπέτειες
τοῦ Χώκλμπερι Φίν
Μετάφραση:
Λουκάς Θεοδωρακόπουλος
Τόμοι Α και Β

ΠΙΕΡ ΜΑΚ ΟΡΛΑΝ

Ή ἄγκυρα
τῆς σωτηρίας
Μετάφραση:
Συλβάννα Ζερβακάκη

λαβα πρώτος. Τώρα είμαι ο βασιλιάς σας».

Δεν μπορώ να πω με σιγουριά αν η πολιτική σκηνή αυτής της ταλαιπώρης χώρας που κείται στο νότιο άκρο της χερσονήσου του Αίμου —κείται και μεταφορικά— χρειάζεται έναν «από μηχανής Θεό». Φαντάζεστε όμως πως υπάρχει καταλληλότερο πρόσωπο από ένα αθώο παιδί για να πει μία αλήθεια έστω στον πληθυσμό αυτής της χώρας, έτσι ώστε να καταλάβουμε όλοι την εννοιολογική και δεοντολογική διάκριση αλήθειας και ψεύδους;

Βέβαια, αν εκείνη την παλαιά εποχή σε εκείνο το απίστην régime ο μικρός γιος του κηπουρού θέλησε και δέχθηκε να καθήσει και να παραμείνει στο θρόνο, κανείς δε μας διαβεβαιώνει πως θα έκανε το ίδιο σήμερα και για τη χώρα μας. Θα συνέχιζε ίσως να παίζει και να γυρνά την πλάτη σε όλους τους άλλους. Έχουμε απωλέσει πλέον και αυτή την ιταμή πολυτέλεια ενός πλάσματος που να μιλάει την αλήθεια. Κρίμα για όλους. Φαίνεται πως οριστικά οι αρχαίοι θεοί και σοφοί μετοίκησαν σε τόπο ευδαίμονα. Και καλά έκαναν.

Με τιμή
Ρωμανός Ναρότκιν

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΚΑΙ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΙ

● Για την προσπάθεια της διοργάνωσης από τη χώρα μας των Ολυμπιακών αγώνων του 1996 και για κάποια ...παράτραγουδα γράφει ο αναγνώστης μας Κώστας Δημητρίου:

Τις ημέρες που διεξάγονταν στη Σεούλ οι Ολυμπιακοί αγώνες, πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις παραγόντων του ελληνικού δημόσιου βίου με τον τέως βασιλιά της Ελλάδας.

Μήπως οι συναντήσεις αυτές είχαν αντικείμενο να ζητηθεί βοήθεια από τον τέως μονάρχη για την ανάληψη, από τη χώρα μας, της διεξαγωγής των Ολυμπιακών αγώνων του 1996;

Αλλά αξίζει τόσο πολύ η διεξαγωγή των αγώνων αυτών στην πατρίδα μας να συνδυαστεί με κάθε είδους πολιτικούς συμβιβασμούς; Θα αξι-

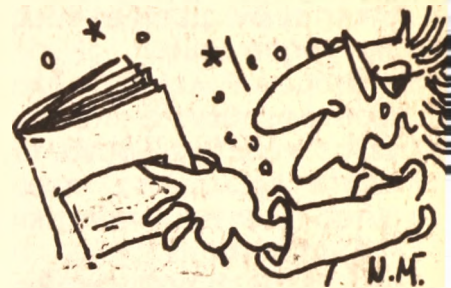
ζε π.χ. μια διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων στην Ελλάδα, να σχετιστεί με έμμεση αναγνώριση και ανοχή στο θεσμό της βασιλείας;

Θα πρέπει, άραγε, να θυσιάζουμε οποιαδήποτε οικονομικά οφέλη σε ανώτερη μοίρα από θεσμούς και μορφές πολιτευμάτων;

Αλλά, νομίζω ότι και μόνο για να μην έχουμε την ανάγκη υποστήριξης από οποιονδήποτε εκπρόσωπο της ελληνικής μοναρχίας, θα έπρεπε να μη διεκδικήσουμε την τέλεση των Ολυμπιακών αγώνων, ούτε του 1996, ούτε οποιασδήποτε άλλης χρονιάς.

Κώστας Δημητρίου

Χαλάνδρι

ΠΑΕΙ ... ΠΟΛΥ!

● Στον Γ. Παπαδογιάννη που είχε γράψει για την ταλαιπωρία της ελληνικής γλώσσας απαντά ο αναγνώστης μας Λ. Σλάβης αναφερόμενος και στις δυσκολίες μεταγραφής ελληνικών ονομάτων στις δυτικοευρωπαϊκές γλώσσες. Να η γνώμη του:

Αγαπητοί φίλοι, Φοβάμαι ότι ο επιστολογράφος σας (τεύχος 383/23.09.88) Γώργος Παπαδογιάννης πρότι, όπως διαφαίνεται, παραπιδημεί εις τας Ευρώπας (Δνία) δεν έχει καθόλου καλές σχέσεις με τις ευρωπαϊκές γλώσσες. Έτσι, με αφορμή την ταλαιπωρία του κ. Χωρφά, ξεσπάει σε ένα χείμαρρο χυδαιολογίας (όπως «μια ηθια κεφάλια γραφειοκρατίας» «μεταφραστές της δεκάρας κ.λπ. με αποκορύφωμα εκείνο το «αυτό είναι το γαμώτο. Αν νομίζει ότι έτσι κάνει χιόμορ, γελιέται.

Πρόσθετα δε, και είναι χειρότερο, στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει και ολότερο άδικο. Είναι γνωστές οι δυσκολίες της μεταγραφής ελληνικών ονομάτων και τοπωνυμίων στο λατινικό αλφάβητο και μάλιστα με τρόπο που να ικανοποιεί όλες τις δυτικοευρωπαϊκές (μια και εκείνο το περιόρισε εκεί) γλώσσες. Και ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος να μην αποδίδεται ούτε κατά προσέγγιση η ακριβής προφορά. Εξάλλου είναι γνωστά και τα αποτελέσματα της αντιστροφής προσπάθειας δηλαδή της εκφοράς ξένων λέξεων με βάση τη γρα-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ, Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα.

τους με ελληνικούς χαρακτήρες. Ωστόσο, κάποιοι κανόνες έχουν επικρατήσει (ίσως όχι οι πιο ενδεδειγμένοι) ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι στρεβλώσεις που θα συνεπαγόταν μια αυθαίρετη μεταγραφή. Και στη συγκεκριμένη περίπτωση η πρακτική που ακολουθείται είναι η λιγότερο άστοχη.

Ενοχλείται ο κ. Παπαδογιάννης γιατί κατά τη μεταγραφή ελληνικών λέξεων στο λατινικό αλφάβητο το «Χ» αντικαθίσταται με το «CH», αλλά ούτε και ο ίδιος προτείνει ρητά κάποια άλλη λύση, εκτός και αν υπονοεί ότι αντί του «H» πρέπει να χρησιμοποιείται σκέτο το «H». Ισχυρίζεται δε ότι σε καμιά από τις γλώσσες της κοινής αγοράς το «CH» δεν προφέρεται «Χ», ενώ (και αυτό είναι το ανεκδιήγητο «γαμώτο») οι άλλοι ξέρουν να κολλάνε στην κατάλληλη θέση το «H».

Αλλεπάλληλα τα λάθη:

1. Το «H» σε λέξεις όπως Heraklion, Hydra (τις οποίες αναφέρει ως παράδειγμα) ή ακόμα και στα Hermès, Homère κ.λπ. δεν υποκαθιστά κάποιο «X», αλλά την καταργημένη δασεία.

2. Το «H» κάθε άλλο παρά «X» προφέρεται στις κοινοτικές γλώσσες. Στις «νότιες» (γαλλικά, ιταλικά, ισπανικά) δεν προφέρεται διόλου, ενώ στις «βόρειες» (αγγλικά, γερμανικά) μόλις που ακούγεται σαν μια βαθεία ανάσα, με ήχο που αναμφισβήτητα προς εκείνο του «X», αλλά «X» δεν είναι. Μόνον σε ορισμένες γερμανόφωνες περιοχές το «H» ακούγεται κάπως έντονα. (Επισημαίνω ότι δεν αναφέρομαι σε γλώσσες όπως τα δανικά, τα ολλανδικά ή τα φλαμανδικά, των οποίων δεν γνωρίζω επαρκώς την ακριβή εκφορά).

3. Αν θα έπρεπε να αναζητήσουμε σε κοινοτικές γλώσσες φθόγγους που να προφέρονται όπως το δικό μας «X» πάνω κάτω, τότε θα έπρεπε να καταλήξουμε είτε στο γερμανικό σύμπλεγμα «CH» (αυτό που τόσο ενοχλεί τον κ. Παπαδογιάννη) είτε στα ισπανικά «J» ή «G» (το τελευταίο πριν από e, i, ή y). Ή, αν θέλουμε κάτι το πιο εξωτικό, θα έπρεπε να διαλέξουμε το ισπανο-κεντροαμερικάνικο «X». (Εκεί το Τέξας προφέρεται Τέχας!).

4. Ποιος είπε στον κ. Παπαδογιάννη ότι το σύμπλεγμα «CH» προφέρεται αποκλειστικά στα μεν γαλλικά ως «σ» δασυ, στα δε αγγλικά ως «τσ»; Έχει ποτέ ακούσει πώς προφέρουν το «CH» οι Γάλλοι

στις με ελληνικές ρίζες λέξεις: archéologie, choréographie, archaïsme, κ.ά. ή οι άγγλοι στις αντίστοιχες: archeology, choreography, archaism, όπου επιπλέον πρόκειται για μια μεταφορά του ελληνικού «Χ»; Αν όχι, ας φροντίσει να μάθει. Προφέρεται ως «Κ» με πολύ απαλή χροιά.

Συμπερασματικά το σύμπλεγμα «CH» αποτελεί την πιο πρόσφορη —ή ίσως τη λιγότερο κακή— λύση για την υποκατάσταση του «X» κατά τη μεταγραφή μιας ελληνικής λέξης στο λατινικό αλφάβητο και γιατί εξυπηρετεί τις τρεις κυριότερες ευρωπαϊκές γλώσσες, τουλάχιστον για τον τουρισμό (αναφέρομαι στα γαλλικά, αγγλικά και γερμανικά, παρά τη συμπάθεια που τρέφω προς τα ισπανικά και τα ιταλικά), αλλά και —κυρίως— γιατί έτσι έχει επικρατήσει ιστορικά. Τα ονόματα ή τα τοπωνύμια όπως π.χ. Chalkis, Cheronee, Chalcidion κ.λπ. ή οι όροι όπως π.χ. eucharistie, chloroforme κ.ά. δεν μεταγράφηκαν από «ηλίθιες κεφάλες γραφειοκρατών» ούτε από «μεταφραστές της δεκάρας». Αναμφίβολα τα παραπάνω είδη δεν σπανίζουν στη χώρα μας, αλλά όχι και να τους φορτώνουμε και ανύπαρκτα κρίματα, έτσι για να εκτονωθούμε και λίγο! Πάει πολύ! Ας σοβαρευτούμε (γαμώτο)!

Αθήνα, 6 Οκτωβρίου 1988
Λέανδρος Σλάβης
Πολ. Μηχανικός

Η γανόδιον

ΑΘΗΝΑ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 1988

ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ: Τρία ποιήματα * ΝΙΚΟΣ ΦΩΚΑΣ: Τί θα πει «μ' αρέσει» * EDWARD W. SAID: Θρησκευτική κριτική (Μετάφραση: Στάθης Γουργουυής) * ΣΤΕΛΛΑ ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ: Βίντεο * ΖΕΦΗ ΔΑΡΑΚΗ: 'Αμέλια' * ΝΑΝΑ ΗΣΑΙΑ: Σελίδες ημερολογίου * ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Δύο ποιήματα * ΝΑΝΑ ΤΣΟΓΚΑ: Πανσέληνος * ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ: Τέσσερα ποιήματα *

ΙΩΣΗΦ ΜΠΡΟΝΤΣΚΙ
Μέρος του λόγου
* ΑΠΟΔΟΣΗ: ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΟΣΧΟΣ *

ΑΘΗΝΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ: Πέντε ποιήματα * ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ: Ταμίας σε πορνό-νεμά * ΙΩΣΗΦ ΜΠΡΟΝΤΣΚΙ: «Κάτι λιγότερο» ('Επιλογή - μετάφραση: Μιχάλης Μόσχος) * ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΟΣΧΟΣ: 'Ιωσήφ Μπρόντσκι: Βιογραφικά και ποιητικά σχόλια * ΤΟ ΜΕΓΑ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ: 'Απ' την ευκαιρία της ελληνικής γλώσσας * ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ: Ποιήματα από συλλογές του 1987 * ΕΝ ΠΑΡΟΔΩ: Βιβλιοκρισίες και σχόλια: Γράφουν: ΑΛΟΗ ΣΙΔΕΡΗ, Ν. ΑΛΙΦΕΡΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΛΟΥΚΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΡΟΠΟΥΛΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΙΛΗΣ, ΛΑΟΝΙΚΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ * ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΡΟΣΩΠΩΝΥΜΙΩΝ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

8

Ειδικό τεύχος, δαχμύς 350

ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΑΙΘΟΥΣΑ ΠΑΛΛΑΣ
ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ: ΤΗΛ: 322.8275

ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΩΡΑ 11:30 ΠΜ
ΣΥΝΑΥΛΙΑ

EGBERTO GISMONTI GROUP

ΤΡΙΤΗ 8 ΩΡΑ 9:00 ΜΜ
ΡΕΣΙΤΑΛ ΦΛΑΟΥΤΟ

**AURELE NICOLET
BRUNO CANINO ΠΙΑΝΟ**

ΤΕΤΑΡΤΗ 9 ΩΡΑ 9:00 ΜΜ
ΣΥΝΑΥΛΙΑ

**INTERNATIONAL CHAMBER
ENSAMBLE**

ΠΕΜΠΤΗ 10 ΩΡΑ 9:00 ΜΜ
ΡΕΣΙΤΑΛ ΒΙΟΛΙ

RUGGIERO RICCI

ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΩΡΑ 11:30 ΠΜ
ΣΥΝΑΥΛΙΑ JAZZ

ADAM MAKOWICZ

ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΩΡΑ 11:30 ΠΜ
ΣΥΝΑΥΛΙΑ

HERBIE HANCOCK GROUP

ΔΕΥΤΕΡΑ 21 ΩΡΑ 9:00 ΜΜ
ΡΕΣΙΤΑΛ ΠΙΑΝΟ

PAUL BADURA-SKODA

ΤΡΙΤΗ 22 ΩΡΑ 9:00 ΜΜ
ΣΥΝΑΥΛΙΑ

CABRIELLI STRING QUARTET

ΤΕΤΑΡΤΗ 23 ΩΡΑ 9:00 ΜΜ
ΣΥΝΑΥΛΙΑ

BORODIN TRIO

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 25 ΣΑΒΒΑΤΟ 26 ΩΡΑ 9:00 ΜΜ
ΧΟΡΩΔΙΑ

ΡΩΣΣΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΩΡΑ 11:30 ΠΜ
ΣΥΝΑΥΛΙΑ

CARLOS BONELL ENSEMBLE

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΩΡΑ 9:00 ΜΜ
ΣΥΝΑΥΛΙΑ

CHICK COREA - GARY BURTON

ΤΡΙΤΗ 29 ΩΡΑ 9:00 ΜΜ
ΡΕΣΙΤΑΛ ΦΛΟΓΕΡΑΣ του ΠΑΝΟΣ

GEORGE ZAMFIR

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΠΩΛΟΥΝΤΑΙ
ΠΑΛΛΑΣ (ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ)

Βιβλίο

Η παράξενη γοητεία των παραμυθιών

Ο Ηλίας Κανέλλης γράφει για το βιβλίο του Hugo Pratt «Κόρτο Μαλτέζε - Βενετσιάνικο παραμύθι», μετάφραση Ιρένε Μαραντέι, εκδ. «Μαμούθ», Αθήνα 1988

Τα κόμικς είναι μια τέχνη που αρθρώθηκε παράλληλα με τον κινηματογράφο. Χρησιμοποίησαν και οι δυο τέχνες την αφήγηση με εικόνες, και με τη βοήθεια της άνθησης των μέσων μαζικής ενημέρωσης ανέπτυξαν μια ουσιαστική σχέση με το κοινό. Αν και, κυρίως, τα κόμικς παρουσιάζονταν μέσω των εφημερίδων ή φτηνών μηνιαίων εκδόσεων για το ευρύ κοινό (κυρίως στην Αμερική, όπου και σημείωσαν την πρώτη μεγάλη ακμή τους) με αποτέλεσμα τα κλισέ να μην είναι εύκολο να αποφευχθούν. Κύρια θέματα των κόμικς υπήρξαν φανταστικοί κόσμοι και δεσπόζοντα πρόσωπα ήρωες με υπερφυσικές συνήθως ικανότητες, αυτόκλητοι υπερασπιστές του δικίου και της τάξης.

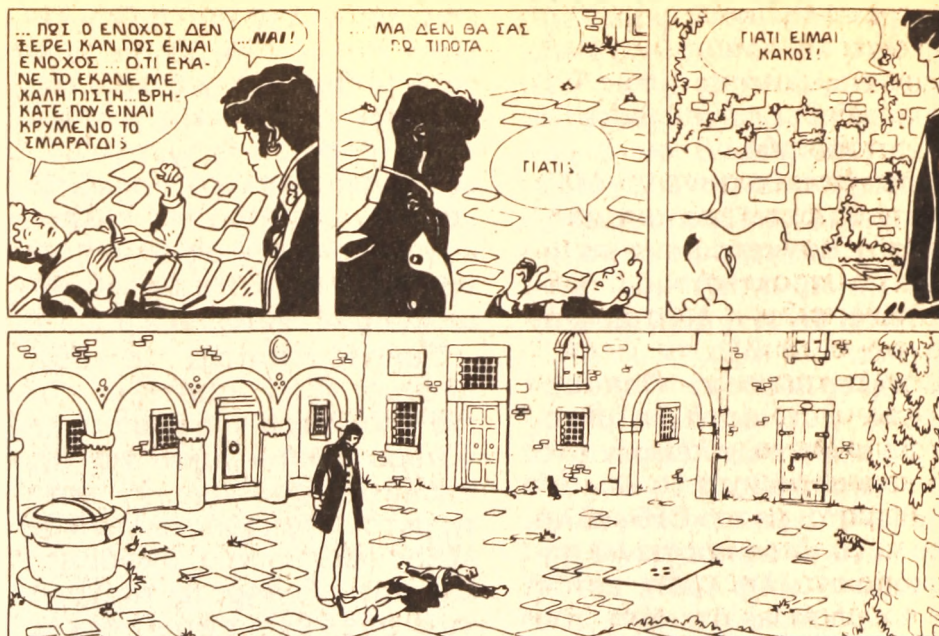
Χωρίς την αίγλη του κινηματογράφου, χωρίς όλα τα μέσα να δουλεύουν για να στηρίξουν τη μυθολογία των κόμικς κατάφεραν να επιβάλουν το λόγο τους. Και, βαθμιαία, έγινε δυνατόν να δημιουργηθούν και ρήγματα, αφού ξεπετάχθηκαν δημιουργοί που έδωσαν το δικό τους τόνο στην ογδόη των τεχνών. Βοήθησε και η ταραγμένη δεκαετία του '60, όταν το αντεργκράουντ ρεύμα άλλαξε τη θεματική της κόμικς-σκηνής, βοήθησε κι η εξαπλώση των κόμικς στην Ευρώπη, που μπόλιασε τη δημιουργία με την πνευματικότητα της ευρωπαϊκής παράδοσης και της προσέδωσε μίαν ανήσυχη ματιά που προερχόταν από την οπτική των κοινωνικών χώρων. Τέλος, αυτή η εξαπλώση βοήθησε τόσο τις εφημερίδες όσο και τα φτηνά comic-books να αναθεωρήσουν την οπτική τους και την αισθητική

τους, όσο και τη σκηνή των πολλών φανατικών των κόμικς, να αναδείξει κλασικούς δημιουργούς και παλιότερες, πολλές φορές παραγνωρισμένες δουλειές.

Ο Hugo Pratt είναι ένας από τους αξιολογότερους αναμορφωτές της τέχνης των κόμικς. Γεννημένος στη Βενετία το 1927, ζει μια ζωή σύμφυτη, της περιπέτειας. Το 1937, μαζί με τον πατέρα του, που είναι στρατιωτικός, τον βρίσκουμε εγκατεστημένο στην Αφρική, στην Αντίς Αμπέμπα. Ζει τον πόλεμο, την άφιξη των Άγγλων, τα στρατόπεδα. Γυρίζει για σπουδές στην Ευρώπη. Το 1950 αναχωρεί για τη Νότια Αμερική. Εκεί γνωρίζει και συνεργάζεται (δεκαετία του '60 πια) τους μεγάλους του νοτιοαμερικανικού κόμικς: Αδελφοί de Castillo, Salinas, Hector Oesterheld (σεναριογράφος), Enrique Lypszic. Μετά από πολλές περιπλανήσεις και επιστροφές στη Νότια Αμερική επιστρέφει στην Ιταλία όπου ασχολείται επαγγελματικά με τα κόμικς (με τον Florenzo Valdi εκδίδουν μαζί το περιοδικό *Sergent Kirk*). Σε αυτό το διάστημα δημιουργεί τον πιο δημοφιλή ήρωά του, τον *Κόρτο Μαλτέζε* — η πρώτη ιστορία με ήρωα τον πλάνητα ναυτικό δημοσιεύεται στα 1967. Είναι η «Μπαλάντα της αλμυρής θάλασσας».

Ο Hugo Pratt έχει εξέχουσα θέση ανάμεσα σε αυτούς που πήγαν την τέχνη των κόμικς πέρα από τα κλισέ του φτηνού εντύπου ή των εφημεριδικών στριπ. Γνώστης - κατακτητής της τέχνης της μυθοπλασίας δομεί έναν κόσμο μαγικό και συνάμα μυστηριώδη. Ο Τζόζεφ Κόνραντ ή ο Ρόμπερτ Λιούις Στήβενσον θα ζήλευαν τον κόσμο του —άλλωστε τα χρόνια προ της μεγάλης επιτυχίας ο Pratt είχε μεταφέρει στα καρέ των κόμικς το *Νησί των θησαυρών* του δεύτερου, με σενάριο του Milo Milani.

Ο Κόρτο Μαλτέζε, ένας ναυτικός χωρίς πλοίο, χωρίς ριζες και χωρίς φαινομενικά σκοπό, περιπλανιέται στις θάλασσες όπου γης —alter ego του δημιουργού του. Τον βρίσκουμε στη Βενετία, στις θάλασσες της Καραϊβικής, στις βόρειες θάλασσες, στη Μεσόγειο μα και χαμένο στον Καύκασο, στα βάθη της στέπας, στην Αιθιοπία και άλλοτε στην Ιρλανδία. Σε χώρους που το κοινωνικό αίτημα της αυτοδιάθεσης είτε της επανάστασης συνυπάρχει με το αίτημα της συγκίνησης, της περιπέτειας, του έρωτα και του

Ο κόσμος δεν εξωραίζεται στα παραμύθια, είναι σκληρός και βίαιος

ονείρου — το αίτημα γενικότερο της ελευθερίας.

Ο Κόρτο Μαλτέζε περιδιαβάζει χώρους φορτισμένους με τη μαγεία του ιστορικού τους παρελθόντος που έχει επιβιώσει ως θρύλος —κι αυτός ο θρύλος είναι που, συνήθως, βαρύνει τελικά στις μυθοπλασίες του. Η οπτική του δίνει καίριο λόγο στην παραδοξότητα της μαγείας, μιας επιστημονικοφανούς προσέγγισης της αλήθειας του κόσμου, ενός μυστηρίου που μοιάζει να έρχεται από όσα ο άνθρωπος δεν μπορεί να κατακτήσει. Επιπλέον τα έργα του σημαίνονται από μια διόλου συμπλεγματική περιδιάβαση μέσα σε έργα τέχνης, ψήγματα έντεχνου λόγου, δείγματα μιας βαθιάς λόγιας κουλτούρας, που «παντρεύεται» με το λόγο της περιπλάνησης: Δείγματα της αρχιτεκτονικής των χώρων που επισκέπτεται γλυπτά, πίνακες, και —κυρίως— η μικροτεχνία (σφραγίδες, δαχτυλίδια), λαών που χάθηκαν ή λαών που η σχέση τους με το δυτικό άνθρωπο των πόλεων έχει να κάνει με τον εξωτισμό, τσιτάτα από έργα λογοτεχνών που λάτρεψαν το παράδοξο (Μπάυρον, Ρεμπώ, Στήβενσον, Τόμας Μουρ, ως κι ένας ξεχασμένος Βενετσιάνος ποιητής, ο Εουτζένιο Τζενέρο) συναντιώνται και συναρθρώνονται στις σύνθετες αφηγηματικές δομές των ιστοριών του Κόρτο Μαλτέζε.

Όλα αυτά χωρίς να παραγνωρίζεται η αισθητική της εικονογράφησης, αλλά και χωρίς να λείπει η επιδέξια χρήση των κανόνων του ντεκουπάζ και του μοντάζ —μην ξεχνάμε ότι αναφερόμαστε σε μια ιδιαίτερη τέχνη όπου ο κύριος χαρακτήρας είναι η αφήγηση με εικόνες— όπως στον κινηματογράφο. Το σκίτσο

του Κόρτο Μαλτέζε είναι σπρόμαυρο, με έντονα κοτράστ, χωρίς διαβαθμίσεις τινικές μέσω της χρήσης ροστερ ή διαφορετικών μολβιών. Δουλεύει με σινική κπροσέχει εικαστικά τόσο πκαρέ του όσο και τις σελίδε του. Χρησιμοποιεί μικρά οθογώνια καρέ, όπως αυτά τα κόμικς-στριπ, και το μήκς τους —όχι όμως και το ύψς τους— μεγαλώνει μόνο ότς αφηγηματικοί λόγοι επιβάλουν να είναι περιγραφικ—στον κινηματογράφο η ατίστοιχη αίσθηση δίνεται είτε με γενικά πλάνα είτε με πανραμίκ. Οι μονταζιακές του τχνικές —ο τρόπος αλληλοχίας των πλάνων— υπαγρεύονται από την τεχνική τς «σκληρού» ντεκουπάζ: χρες μοποιεί πολλούς τρόποςύνδεσης.

Από το γενικό στο γκρπλαν, σαμ-κοντράμ ότς πρόκειται για διάλογο, πράλληλο μοντάζ όταν υπόχει δράση σε διαφορετικώ χώρους που συγκλίνει, φλεμπακ που αντλούν απ' τηνστορικότητα των εικόνάτους —κι εδώ συμβαίνει, πρέπει, να αλλάζει το στ της εικαστικής πλευράς τς κόμικς για να προσεγγισμε συνέπεια το στυλ μιας λης εποχής. Ενδιαφέρεται πάθος για τη λεπτομέρ—απομονώνει όταν χρειάζται τέτοιες λεπτομέρειες π τις προσεγγίζει με πολλά, πλύ κοντινά πλάνα (ιδιαίτεραταν αναφέρεται σε ποικίλτα και κοσμήματα είτε σε σίβολα γραφών παράξενω— Προσέχει ιδιαίτερα και τα κμενα που συνοδεύουν τις κόνες: εσωτερικός μονόλγος, ευθύς λόγος που συνδεύει επί του πεδίου τη δρση, περιγραφές χωρικών χρονικών αλμάτων (ό,τι οι σότιτλοι στον ομιλούντα κιν

ματογράφο), λόγος off που σημαίνει την αλληλουχία των εικόνων ευθέως είτε αντιστικτικά δίνουν τον τόνο και τους ρυθμούς.

Στο «Βενετσιάνικο παραμύθι» που πρωτοκυκλοφόρησε το 1981, το κίνητρο του Pratt είναι η νοσταλγία για τη Βενετία των παιδικών του χρόνων και την αίσθηση που του έχει αφήσει: κράμα μαγείας, μυστηρίου και παραμυθιού. Στον πρόλογο που συνοδεύει το κόμικς περιγράφεται αυτή η μνήμη —κι ό,τι χαρακτηρίζει τη μνήμη αυτή: ο κόσμος των παλιών γκέτο, τα κτίρια, οι παράξενες επιγραφές που τα κοσμούσαν κι ήταν το ερέθισμα της παιδικής φαντασίας, οι θρύλοι που επέτειναν τη μυστηριακή αίσθηση και μια πολυαγαπημένη γιαγιά που ήξερε να διηγείται, αλλά και να προεκτείνει τις αφηγήσεις της στον τρόπο που γινόταν αντιληπτή η καθημερινότητα: «Στο δικό μου σπίτι είχε ένα σπανιόλιχο κλειδί από το Τολέδο: η γιαγιά μου το είχε αφήσει κληρονομιά, μαζί με την ειρωνική μοιρολατρεία της και ένα μάτσο αραβικά χαρτιά που είναι σίγουρα μαγικά. Στη Φονταμέντα που πάει προς τη Μαντόνα ντελ Όρτο και το Σαν Μαρσιλιάν είναι ένα αρχοντικό με έναν τευτονικό σταυρό, ένα τριαντάφυλλο και μια πέτρινη καμήλα. Σε πολλούς αυτές οι παραστάσεις δεν λένε τίποτα, αν όμως είσαι Βενετσιάνος, μέσα σου, καταλαβαίνεις αμέσως πως πίσω από ένα τευτονικό σύμβολο ασφαλώς κρύβεται ένα αίνιγμα. Ένα τριαντάφυλλο που τυλίγεται γύρω από ένα σταυρό, κάνει το αίνιγμα ακόμη πιο μυστηριώδες. Η παρουσία της καμήλας θα γοητέψει τελειωτικά την ψυχή ενός Βενετσιάνου, που πάντα είναι ανοιχτή σε ό,τι ξέρει να της κεντρίζει το ενδιαφέρον». Να που βρίσκεται το κίνητρο της παράξενης και μυστηριώδους αφήγησης.

Το βιβλίο είναι ένας λόγος αγάπης και νοσταλγίας προς τη μυστηριακή γοητεία της Βενετίας που έχει χαθεί. Συντείνει σ' αυτό, η περιδιάβαση σε χώρους που εμπερικλείουν τη δύναμη των παραμυθιών. Μυστηριώδεις συνωμότες, τευτονικές στοές, αστρολόγοι και παράξενοι ποιητές απ' τη μια μεριά κι απ' την άλλη άνθρωποι συντριμμένοι απ' τη ζωή, αψείς νέοι και πανέμορφες γυναίκες —θεές, απρόσιτες και γι' αυτό γοητευτικές βοηθούν στο να είναι διάχυτος ένας μεταφυσικός φόβος.

Ο χώρος φορτίζεται από την επίδραση της συνάντησης σ' αυτόν μυστικών φιλοσοφιών, θρύλων και μιας μακρινής επίδρασης του Βυζαντίου. Έτσι χάνει την υλικότητά του, εκχωρείται στο όνειρο —και, ως γνωστόν, τα όνειρα κατασκευάζονται απ' το ίδιο υλικό που γίνονται τα παραμύθια. Κι έτσι, και το παραμύθι αρθρώνεται αβίαστα, είναι μια αφήγηση όπου στα πλαίσια της συνωθούνται παράξενα πρόσωπα, συνωμοσίες, ξωτικά, ο φόβος του θανάτου, ο θάνατος. Κι ο κόσμος σκληρός και βίαιος κάτω απ' τη φαινομενική γαλήνη μιας πόλης όπου η ιστορικότητα έχει παραχωρήσει τη θέση της στο θρύλο, στους μύθους —που η πρόσληψή τους δεν είναι μόνο καταφυγή, αλλά και οδύνη.

Ο Hugo Pratt, αυτός ο μαίτρ του μαγικού ρεαλισμού στα κόμικς, δημιουργεί ένα απ' τα καλύτερα έργα του —απ' αυτά που τον επέβαλαν κι έκαναν ανθρώπους της δουλειάς του, όπως ο Frank Miller να δηλώνουν ότι είναι ένας απ' τους ελάχιστους σπουδαιούς δημιουργούς των κόμικς. Στην Ελλάδα έχει εκδοθεί ένα αρκετά μεγάλο μέρος της δουλειάς του. Στο παιδικό περιοδικό «Σκαθάρι», στα περιοδικά κόμικς «Μαμούθ», «Βαβέλ», και «Παρά Πέντε». Εκτός από το «Βενετσιάνικο παραμύθι» έχουν κυκλοφορήσει, επίσης, άλλα τρία άλμπουμ του: «Η μπαλάντα της αλμυρής θάλασσας» (Ars Longa), «Οι Αιθίοπες» (Μαμούθ), «Η κρυφή αυλή του μυστηρίου» (Μαμούθ).

Ο ίδιος συνεχίζει να σχεδιάζει ιστορίες του Κόρτο Μαλτέζε, που δημοσιεύονται στο ομώνυμο περιοδικό, που εκδίδεται στην Ιταλία. Πρόσφατα συνεργάστηκε με τον Milo Manara (έγραψε το σενάριο για το κόμικς του τελευταίου «Ινδιάνικη περιπέτεια»), ενώ έκανε στον κινηματογράφο το ρόλο του κακού στην ταινία του νέου Γάλλου σκηνοθέτη Leos Carax «Mauvais Sang».

ΥΓ. Νομίζουμε ότι η έκδοση στα ελληνικά ενός τόσο σημαντικού έργου δεν είναι πρόβλημα να αντιμετωπίζεται με τόση προχειρότητα. Ιδιαίτερα η επιμέλεια των κειμένων και του λεξιλογίου έπρεπε να είναι πιο φροντισμένη, για να αποφευχθούν τα πάμπολλα ορθογραφικά λάθη και για να μην αλλοιώνουν τα αβασάνιστα γραμμένα κείμενα το αισθητικό σύνολο. Μια παρατή-

ρηση, βέβαια, που ισχύει και για λιγότερο «σοβαρά» κόμικς.

ΓΙΟΛΑΝΤΑ ΧΑΤΖΗ

Έλληνες ζωγράφοι · 19ος αιώνας

Οδηγός για παιδιά

Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1988

Ένα πρωτότυπο και εποικοδομητικό τρόπο να πλησιάσουν τα παιδιά το έργο ορισμένων από τους αντιπροσωπευτικότερους Έλληνες ζωγράφους προτείνει, στην έκδοση αυτή, η Γιολάντα Χατζή. Επιλέγοντας έργα εννιά ζωγράφων του περασμένου αιώνα που εκτίθενται στην Εθνική Πινακοθήκη, τα περιγράφει, παρακινεί τα παιδιά να κάνουν παρατηρήσεις για τα στοιχεία της σύνθεσης και για τις λεπτομέρειές της, για τις εκφράσεις των απεικονιζόμενων προσώπων, για τα συναισθήματα, τις στολές, τα σπίτια τους, τη ζωή τους, τις καθημερινές τους ασχολίες και συμπεριφορές και, τέλος, χωρίς ούτε στιγμή να ξεπέφτει στο διδακτισμό, προτείνει παιχνίδια που ασκούν την παρατηρητικότητα.

Επιτυγχάνει, έτσι, την εξοικείωση των «ανίδων» με την καλλιτεχνική έκφραση και προτείνει την απόλαυση, ως τον κυριότερο τρόπο προσέγγισης και γνωριμίας με το καλλιτεχνικό προϊόν.

Το βιβλίο προλογίζει ο Γιάννης Τσαρούχης.

ΑΝΤΑΛΜΠΕΡΤ ΣΤΙΦΤΕΡ

Η φοβερή τροπή των πραγμάτων

Μετάφρ.: Ρωξάνη Κοτσιφού

Εκδ. Κριτική, Αθήνα 1988

Ο Αντ. Στίφτερ, Αυστριακός συγγραφέας που διακρίθηκε κυρίως για τα διηγήματα και τις νουβέλες που έγραψε, γεννήθηκε το 1805 και πέθανε το 1868. Ο Πέτερ Χάντκε θεωρεί ότι το έργο του το χαρακτηρίζει μια αυθύπαρκτη δραματικότητα, ένα δυναμικό κινδύνων που ελλοχεύει σε πράγματα απλά, καθημερινά.

Το βιβλίο αυτό, το πρώτο με έργα του Στίφτερ που μεταφράζεται στην Ελλάδα, περιλαμβάνει δυο νουβέλες. Στην πρώτη («Αβδίας») παρακολουθούμε την περιπλάνηση ενός Εβραίου έμπορου και τοκογλύφου από τη Σαχάρα στα βουνά του Άτλαντα κι ύστερα στην Ευρώπη, και συνάμα, τη δόξα, την κατάρρευση και το μοναχικό τέλος του. Στη δεύτερη («Απ' το βαυαρικό δρυμό») κυριαρχεί το δασώδες, υγρό τοπίο της κεντρικής Ευρώπης που, μέσα από

τις μεταστροφές στις οποίες η φύση το υποβάλλει δίνεται το μέτρο των πραγμάτων του κόσμου.

ΔΙΟΝ. Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ

Ισόρροπη ανάπτυξη και μακροπρόθεσμος προγραμματισμός στις επιχειρήσεις.

Αθήνα 1988

Οικονομολόγος, ανώτατο στέλεχος μεγάλης ξένης επιχείρησης ο συγγραφέας, με το βιβλίο του αυτό φιλοδοξεί να βοηθήσει τα στελέχη όλων των βαθμίδων να αυξήσουν την αποτελεσματικότητά τους στη διοίκηση.

Προς τούτο, εξετάζει αναλυτικά ζητήματα ανάπτυξης της επιχείρησης, και προτείνει τον μακροπρόθεσμο προγραμματισμό, μια νέα μέθοδο διοίκησης που βοηθάει την επιχείρηση να διαγράψει ευκρινέστερα το μέλλον της, χωρίς να βάζει φραγμούς στην πρωτοβουλία των στελεχών, οι ικανότητες των οποίων πάντα θεωρούνταν σοβαρός παράγων επιχειρηματικής / οικονομικής προόδου.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΕΧΑΪΔΗΣ

Το πανηγύρι

Έκτη έκδοση

Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1988

Το 1964, το Θέατρο Τέχνης ανέβασε σε σκηνοθεσία του Καρόλου Κουν το «Πανηγύρι» (ξανανέβηκε από το ίδιο θεατρικό σχήμα το 1982, σε σκηνοθεσία του Γιώργου Λαζάνη, αυτή τη φορά). Η κριτική είχε χαιρετίσει τη σημαία του θεατρικού αυτού έργου, επισημαίνονταν μάλιστα το γεγονός ότι ήταν μια πρώτη ολοκληρωμένη απόπειρα να απεμπλακεί το νεοελληνικό έργο από την ηθογραφία. Ο Τάσος Λιγνάδης σημείωνε σε κριτική του, το 1982, ότι «προσανατόλισε σε μια θεματογράφηση ιθαγένειας νεότερους δημιουργούς».

Στην τωρινή έκδοση του έργου ο συγγραφέας έχει κάνει μικροεπεμβάσεις και αλλαγές στη δομή κάποιων σκηνών και στο διάλογο.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΟΡΟΒΕΣΗΣ

Tango Bar

Θέατρο

Εκδ. Γνώση, Αθήνα 1988

Θεατρικό έργο, που είχε ανεβεί στη «Θεατρική Σκηνή» το Φεβρουάριο του 1987, με πρωταγωνιστές τον Δημήτρη Τζουμάκη και τον Αντώνη Αντωνίου. Αναφέρεται στη φιλία δύο ατόμων που εγκλωβίστηκαν στην παιδικότητα, επειδή δεν κατάφεραν να συνειδητοποιήσουν πόσο στυγνή είναι η

ΟΙ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΙΚΕΛΑΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Μια συστηματική προσπάθεια που αποκαλύπτει τις δυνάμεις που κλείνει μέσα της η Ελλάδα της περιφέρειας είναι η εκδοτική δραστηριότητα της Βικελαίας Βιβλιοθήκης του Δήμου Ηρακλείου Κρήτης. Τα τέσσερα τελευταία βιβλία υποδεικνύουν ένα σαφή προσανατολισμό: φιλολογία, ιστορία, λαογραφία.

Πρόκειται για τους τρεις τόμους της σειράς «Φιλολογικές και Ιστορικές Σπουδές» 4, 5 και 6, καθώς και τον τόμο «Εικόνες από την παλιά Κρήτη».

Η προσπάθεια αυτή προσανατολίζεται, επίσης, και στην ανάδειξη των τοπικών πνευματικών δυνάμεων: Νέοι φιλόλογοι και ιστορικοί πλάι σε παλιούς και καταξιωμένους, όλοι γόνιοι της Κρήτης.

ΑΓΑΠΗΤΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ Έκθεσις Κεφαλαίων Παραινετικών, Εισαγωγή: Πάρη Στιβακτάρη - Λένα Τζεδάκη.

Μία μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τους φοιτητές στη ΣΕΛΜΕ Ηρακλείου στο μάθημα της Βυζαντινής Ιστορίας. Οι επιμελητές της έκδοσης επεξεργάζονται το κείμενο της Έκθεσης του Αγαπητού Διακόνου και προχωρούν στη διαμόρφωση των συμπερασμάτων τους σχετικά με την πολιτική θεωρία των πρωτοβυζαντινών χρόνων. Παράλληλα, όμως, μας δίνουν πληροφορίες για το συγγραφέα, τον αποδέκτη της Έκθεσης και τη χρονολόγηση του κειμένου. Επίσης, τους απασχολεί η γλωσσική, αισθητική και υφολογική πρόταση του κειμένου.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ Μια ματιά στη Σοβιετική Ένωση μέσω τεσσάρων συγγραφέων (Ν. Καζαντζάκη, Π. Ιστράτι, Α. Ζιντ και Β. Στάινμπεκ). Διδακτορική διατριβή, που υποστηρίχθηκε στο πανεπιστήμιο Παρίσι III (Νέα Σορβόνη).

Μια συστηματική προσέγγιση της Σοβιετικής Ένωσης μέσω των τεσσάρων συγγραφέων προσφέρει νέα εμπειρία ως προς την ανάγνωση της ταξιδιωτικής λογοτεχνίας. Το βιβλίο δομείται, στο μεγαλύτερο μέρος του, παρατακτικά: α) Περιγραφή των χώρων, β) περιγραφή των κατοίκων της χώρας, γ) οργανισμοί - θεσμοί / τα υπέρ και τα κατά. Τοποθέτηση του συγγραφέα, δ) το κείμενο - ο συγγραφέας. Οι τέσσερις αυτοί θεματολογικοί άξονες ερευνώνται ξεχωριστά για τον καθένα από τους τέσσερις συγγραφείς και ενοποιούνται στο καταληκτικό κεφάλαιο των συμπερασμάτων.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ Γ. ΠΑΡΛΑΜΑΣ Ανάλεκτα. Με προλόγους, του δημάρχου Ηρακλείου Μ. Καρέλλη και του Στυλίου Αλεξίου.

Συγκεντρωτική έκδοση η οποία περιλαμβάνει «Μελέτες και κείμενα», «Βιβλιοκρισίες», «Νεκρολογίες» και «Χρονικά» του Μενέλαου Γ. Παρλαμά, πολίτη - εκ μετεγγραφής - του Ηρακλείου, όπως πολύ χαρακτηριστικά τον αποκαλεί ο δήμαρχος της πόλης του Ηρακλείου Μ. Καρέλλης. Πρόκειται για κείμενα που έχουν δημοσιευθεί το διάστημα 1947-1987 και πιστοποιούν το θαλερό πνεύμα του συγγραφέα τους, καθώς και το εύρος των ενδιαφερόντων του.

ΕΙΡΗΝΗ ΤΟΥΧΑΤΑΚΗ Εικόνες από την παλιά Κρήτη.

Λαογραφικός ο χαρακτήρας αυτού του λευκώματος, μας δίνει με την ευσύνοπτη εισαγωγή του τα απαραίτητα στοιχεία που φωτίζουν το πλούσιο φωτογραφικό υλικό, που θέμα του έχει τη ζωή στην Κρήτη πριν από ένα περίπου αιώνα. 50 φωτογραφίες όπου κυρίαρχο στοιχείο είναι ο άνθρωπος και η κατοικία του. Στην έκδοση παρατίθενται και 13 έγγραφα του 19ου αιώνα, δείγματα ύφους, καθώς και ένα τουρκικό έγγραφο. Μια συγκομιδή περιγραφικών στοιχείων, που παρέχει πλούσια ερεθίσματα στον αναγνώστη.

Α.Φ.

κοινωνική πραγματικότητα και πως η ζωή δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπίζεται με την αθωότητα ενός παιχνιδιού. Μολονότι, όμως, τα πρόσωπα ψυχογραφούνται επαρκώς, μολονότι και το κοινωνικό πλαίσιο διαγράφεται με σαφήνεια, απουσιάζει η πλοκή, υποβαθμίζεται η σύνθεση, μειονέκτημα που χαρακτηρίζει, στην πλειοψηφία τους, τα νεοελληνικά θεατρικά έργα.

Ο Περικλής Κοροβέσης, γνωστός από τη στάση του στη δικτατορία, έγραψε, μεταξύ άλλων, και τα βιβλία «Ανθρωποφύλακες», «Κοινός τόπος». Το «Tango Bar» είναι το πρώτο θεατρικό του έργο.

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΣΗΜΕΡΑ

Εκδ. Ελευθεροτυπία, Αθήνα 1988

Θέλοντας να τιμήσει το έτος ευρωπαϊκού κινηματογράφου και τηλεόρασης η εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» διοργάνωσε έναν κύκλο εκδηλώσεων αφιερωμένων σ' αυτόν με γενικό τίτλο: «Πανοράμα ευρωπαϊκού κινηματογράφου». Στο πλαίσιο του «Πανοράματος» κυκλοφόρησε και αυτή η έκδοση, που αποτελεί απόπειρα να προσδιοριστεί η ταυτότητα του σημερινού ελληνικού κινηματογράφου, οι αισθητικές του προτάσεις και οι προοπτικές του. Μέσα από κείμενα γνωστών σκηνοθετών, σεναριογράφων, τεχνικών και κριτικών θίγονται στο σύνολό τους τα προβλήματα του κινηματογράφου στη χώρα μας, με έμφαση στα προβλήματα της παραγωγής, ενώ γίνεται απόπειρα αποτίμησης του σημερινού κριτικού λόγου, όπως διατυπώνεται κυρίως σε εφημερίδες και περιοδικά.

Την επιμέλεια της έκδοσης είχε ο κριτικός κινηματογράφου Νίνος Φένεκ Μικελίδης.

JEAN FRANCOIS VILLAR

Το ταγκό της Βαστίλλης

Μετάφρ.: Βάσω Νικολοπούλου, Νίκη Dougé

Εκδ. Νέα Σύνορα, Αθήνα 1988

Μια σειρά ατυχήματα, εξαφανίσεις και δολοφονίες θα συμβούν σε Αργεντινούς εξόριστους στο Παρίσι, φίλους του Βικτόρ, ενός συμπατριώτη τους που φωτογραφίζει ματωμένα την περιοχή της Βαστίλλης η οποία κατεδαφίζεται για να ανοικοδομηθεί. Πάνω σ' αυτό τον καμβά στήνεται επιδέξια ένα αστυνομικό μυθιστόρημα που κατορθώνει να συγκεράσει το ύφος περιρρέουσας φαντασίας που χαρακτηρίζει τους μεγάλους εκπροσώπους του σύγχρονου νοτιοαμερικανικού μυθιστο-

ρήματος και την ατμόσφαιρα των μεγάλων της αστυνομικής λογοτεχνίας της γαλλικής σχολής (Λεό Μαλλέ, Ζωρζ Σιμενόν).

Ο Vilar, τριάντα εννιά χρόνων, είναι ήδη γνωστός για τα βιβλία του «Συμβαίνει πάντα να πεθαίνουν οι άλλοι» (που έχει βραβευτεί), «Στοά των πιθήκων» και «Κατάσταση εκτάκτου ανάγκης».

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΛΥΚΟΦΥΔΗ

Το επόμενο Θέρος

Εκδόσεις Τέχνη και Λόγος, Αθήνα 1988

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΑΟΥΣΗΣ

Οι δυο όχθες-Μέρος Α, Β(Ι), Β(ΙΙ)

Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1987

ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΑΦΑΗΛΙΔΗΣ

Κείμενα στο Έθνος-4

Εκδόσεις Θέμα, Αθήνα 1988

ΠΛΑΤΩΝΑ

Κρίτων

Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 1988

Πρωτότυπα προβλήματα με αριθμούς

Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 1988

ΤΡΙΑΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΣΕ

Τριάντα χρόνια πριν ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της συνεταιριστικής ιδέας στον τόπο μας, ο Αλέξανδρος Μπαλτατζής, πρωτοστάτησε στην ίδρυση της ΑΣΕ, της Εταιρείας των Αγροτικών Συνεταιριστικών Εκδόσεων. Πρώτη δραστηριότητα της νεοσύστατης τότε εταιρεία, ήταν οι τυπογραφικές εργασίες των συνεταιρισμών.

Τα χρόνια πέρασαν, οι κατευθύνσεις άλλαξαν και η ΑΣΕ, σήμερα, είναι μια από τις πιο δυναμικές εκδοτικές εταιρείες. Διαθέτει ένα υπερσύγχρονο εργοστάσιο τυπογραφικών εργασιών και η δραστηριότητά της έχει απλωθεί στο χώρο των εκδόσεων βιβλίων, της εκτύπωσης τετραδίων, των γραφικών τεχνών.

Από τα πιο πετυχημένα εκδοτικά επιτεύγματα της ΑΣΕ που πρέπει να επισημανθούν, είναι οι κωμωδίες του Αριστοφάνη σε κόμικς (σε σχέδια του Γιώργου Ακοκαλίδη και κείμενα του Τάσου Αποστολίδη), τα οποία, μετά από πολλαπλές εκδόσεις στην Ελλάδα κατακτούν τώρα και τους Ευρωπαίους, μια που μεταφράστηκαν και κυκλοφόρησαν στα αγγλικά και στα γαλλικά.

ΜΕΣΑ ΟΤΗΝ ΕΝΗΜΕ ΡΩΣΗ

● «Αμετάκλητη πίστη μας και απόφασή μας είναι ότι η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ πρέπει να επιβιώσει της τραγικής αυτής περιπέτειας και να συνεχίσει το δρόμο της. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ έκλεισε επί γερμανικής κατοχής, διότι αρνήθηκε να πωληθεί στους κατακτητές, οι οποίοι και την εξέδωσαν κατόπιν επιτάξεως. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ έκλεισε για δεύτερη φορά με τη χούντα των συνταγματαρχών, διότι αρνήθηκε να εκδίδεται υπό καθεστώς λογοκρισίας. Και τώρα, η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ κινδυνεύει να κλείσει για τρίτη φορά, μάλιστα με καθεστώς Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας και ελευθερίας του Τύπου...».

Αυτά σημείωνε, μεταξύ άλλων, η «Κ» στις 2 Νοεμβρίου, την επόμενη της συζήτησης του σκανδάλου Κοσκωτά στη Βουλή, μετά την άρνηση του Γ. Κοσκωτά να παραχωρήσει τον τίτλο στους συντάκτες της εφημερίδας και την πρότασή τους να συνεχισθεί η έκδοσή της με ευθύνη της Επιτροπής Συντακτών.

Κινδυνεύει λοιπόν να κλείσει η «Καθημερινή». Άλλους κινδύνους όμως δεν είχε δει τόσο καιρό μετά την αγορά της από τον «δρα» Κοσκωτά. Ούτε είδε μέχρι τώρα το τι έκανε το αφεντικό της σε αυτή την «τραγική περιπέτεια» όπως αποκαλεί το σκάνδαλο του μεγαλοαπατεώνα Κοσκωτά. Ούτε ύψωσε τη φωνή της να διαμαρτυρηθεί όταν «φιλοξενούσε» κείμενα που υπερασπιζόνταν το αφεντικό της Παλλήνης και τον λιβάνιζαν ως την ανερχόμενη επενδυτική δύναμη. Αντίθετα σημείωνε την αλλαγή της εκτύπωσης, τη νέα τεχνολογία και τις τέλει εγκαταστάσεις της Παλλήνης, που γι' αυτούς τους λόγους, σύμφωνα με την «Κ», εκχωρήθηκε στη «Γραμμή ΑΕ» για να «παλαιώσει με το παρόν και να φύγει από το σκοτάδι του παρελθόντος» που δεν της επέτρεπε τον εκσυγχρονισμό της.

Αυτά έγραφε και άλλα περί

«πολέμου εκδοτών», «συνασπισμένων συμφερόντων που θέλουν να πλήξουν τη λαμπρή εταιρεία Κοσκωτά» κτλ. Αυτά, από επώνυμους δημοσιογράφους, πριν από 2½ μήνες.

Τώρα όμως η «Κ» ζητά να μην κλείσει σε εποχή κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Η ίδια όμως δεν αναφέρει τίποτα για το διάστημα που υπηρέτησε τη «Γραμμή ΑΕ». Η πρώην εκδότριά της, η κ. Ελένη Βλάχου, σιωπά για τα όσα έγιναν, ενώ είχε γράψει ύμνους για τον «χοντρούλη έλληνα» με τα «πέντε ελληνόπουλα» διαδόχους και άλλα τέτοια.

Φυσικά και δεν θα συνηγορήσουμε για το κλείσιμο της «Κ», μιας εφημερίδας με ιστορία στον έντυπο λόγο και στον συντηρητικό Τύπο. Το αντίθετο. Δεν θα πρέπει όμως να αποσιωπηθούν τα όσα έγιναν και αποτυπώθηκαν στις σελίδες της στην «κοσκωτική» της περίοδο. Και αυτή η πλευρά είναι που δημιουργεί σειρά αναπάντητων μέχρι τώρα ερωτημάτων.

Η ιστορία όμως της πώλησης της «Κ», όπως και της «Βραδυνής», στον Κοσκωτά έχει και άλλες διαστάσεις, πολιτικές και οικονομικές, για τις οποίες θα επανέλθουμε.

Αυτό που ενδιαφέρει τώρα είναι τι γίνεται στη «Γραμμή ΑΕ» μετά τις τελευταίες εξελίξεις στην Τράπεζα Κρήτης και τα πολλαπλά σκάνδαλα.

Πρώτα απ' όλα, η συνέχιση των εκδοτικών δραστηριοτήτων της «Γραμμής ΑΕ» γίνεται προβληματική, γιατί όπως φαίνεται έκλεισαν οι στρόφιγγες χρηματοδότησης, που δεν ήταν άλλες από την Τράπεζα Κρήτης. Αυτό όμως είναι η μία πλευρά. Η πλέον ενδιαφέρουσα είναι τι γίνεται με τις «φιλοπασοκικές» εκδόσεις της «Γραμμής ΑΕ» μέσα από το φως των αποκαλύψεων για τις σχέσεις της με συγκεκριμένους ανθρώπους του ΠΑΣΟΚ και της κυβέρνησης.

Ο Κοσκωτάς φαίνεται να κρατά ως σημείο αναφοράς και άμυνας τις εκδόσεις μέσα από τις οποίες υπερασπίζεται τον εαυτό του. Το τι θα γίνει μέχρι το τέλος είναι άγνωστο.

Από την άλλη επιδιώκεται η «αλλαγή» στο στελεχικό δυναμικό με την προώθηση του Γ. Ρουμπάτη στη διεύθυνση των «24 Ωρών» και την κατάληψη της θέσης του προέδρου της «Γραμμής ΑΕ» από το δημοσιογράφο Χ. Μπουσμπουρέλη.

Με τον Γ. Ρουμπάτη, που διατηρεί σχέσεις με σειρά κυβερνητικών στελεχών, η «φι-

λοκοσχωτική» μερίδα της κυβέρνησης επιδιώκει να κρατήσει τις «24 Ώρες». Η μέχρι τώρα «γραμμή» των «24 Ωρών» δεν έρχεται σε ρήξη, ούτε διαφοροποιείται από τον Γ. Κοσκωτά, ούτε βέβαια και από τον κ. Α. Παπανδρέου και την... Δήμητρα. Άλλωστε στο ΔΣ της «Γραμμής ΑΕ» οι άνθρωποι του «δρα» συνεχίζουν να δίνουν τον τόνο, ενώ απ' ό,τι έδειξε η συνέντευξη του Χ. Μπουσμπουρέλη στο σταθμό του Δήμου Αθηναίων η «κοσκωτική γραμμή» κυριαρχεί στην Παλλήνη.

Ο Γ. Ρουμπάτης θεωρείται ότι έχει τις δυνατότητες να μην εξελιχθεί φανερά σε έναν δεύτερο Γ. Μαντζουράνη και ότι μπορεί να καλύψει το κενό του Θ. Καλούδη που «φρόντισε» να φύγει από τη στιγμή που ο Γ. Παπανδρέου άρχισε να «ομιλεί». Έτσι, στο Βαθμό που οι «24 Ώρες» συνεχίσουν να εκδίδονται, επιδιώκεται απ' ό,τι φαίνεται η διαμόρφωση ενός νέου «προσώπου» με την εγκατάσταση πάλι ανθρώπων του ΠΑΣΟΚ που δεν είναι όμως «βεβαρυμένοι», όπως οι Καλούδης - Μαντζουράνης, ως «κοσκωτάνθρωποι». Μια τέτοια εξέλιξη δίνει δυνατότητες τόσο στον Κοσκωτά, όσο και σε εκείνους από την κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ που είναι «μέχρι το κόκκαλο» εμπλεγμένοι στην «υπόθεση Κοσκωτά» να έχουν «λόγο» και να επηρεάζουν τις εξελίξεις με στόχο προφανώς να μην προχωρήσει η αποκάλυψη του σκανδάλου και οι ουσιαστικές διασυνδέσεις Κοσκωτά - ΠΑΣΟΚ.

Οι εξελίξεις βέβαια είναι τόσο γρήγορες που τίποτα δεν αποκλείεται. Οι επόμενες μέρες αναμένεται να ξεκαθαρίσουν την κατάσταση και την τύχη των εντύπων του Κοσκωτά. Ίσως βρεθούμε μπροστά σε νέες αποκαλύψεις και νέα σκάνδαλα άμεσα σχετιζόμενα με τον Κοσκωτά και την παρέα του.

Προς το παρόν πάντως η «Καθημερινή» ζητά... αυτοδιαχείριση, η «Βραδυνή» ψάχνεται —ενώ φήμες λένουν διάφορα για αγορά από εφοπλιστές ή επιχειρηματίες— και οι «24 Ώρες» βαρύνει ακόμα στο χορό που τους παίζει ο Κοσκωτάς.

Τελικά αποδεικνύεται ότι ο «επαρχιώτης» Πώποτας ήταν πιο ακίνδυνος για το ΠΑΣΟΚ από τον «ελληνοαμερικάνο κροίσο» και «δρα» Γ. Κοσκωτά. Μόνο που το «πείραμα» Κοσκωτά έχει γίνει πλέον τόσο εκρηκτικό και η φυλάκιση Κοσκωτά δεν μπορεί να μετα-

τρέψει σε «στιγμιαίες» τις ευθύνες του ΠΑΣΟΚ...

● Η πρώτη σελίδα της «Καθημερινής» χτες, Πέμπτη 3 Νοεμβρίου ήταν αφιερωμένη στην προσπάθεια διεύθυνσης και συντακτών να πάρουν τον τίτλο της εφημερίδας από τον κ. Γ. Κοσκωτά. Στην προσπάθεια επιστρατεύτηκαν οι πολιτικοί αρχηγοί και ο πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου. Υπήρχαν ακόμα δηλώσεις των κ. Μητσοτάκη, Αβέρωφ, Ράλλη, Στεφανόπουλου, Φλωράκη, Κύρκου οι οποίοι στηρίζουν το «ιστορικό» φύλλο του συντηρητικού χώρου.

● Η προσπάθεια αυτονόμησης της «Καθημερινής» έχει προκαλέσει τον φθόνο των δημοσιογράφων των «24 Ωρών» σε τέτοιο βαθμό, που η δήλωση Παπανδρέου κρατιόταν σαν εφτασφράγιστο μυστικό από τους υπεύθυνους της εφημερίδας, την Τετάρτη το βράδυ με τον φόβο ότι η αντίπαλη πλέον πλευρά,

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

Εθνικισμός-ρατσισμός και «εθνικά ζητήματα»

Της Σύνταξης: Από την «αντιδεξιά ενότητα» στο «νέο» αντιπολιτευτισμό.

Ε. Μπαλιμπάρ: Σχετικά με τον εθνικισμό και το ρατσισμό

Λ. Marmora: Οι δυο λειτουργίες της εθνικής ιδεολογίας

Γ. Μηλιός και Τ. Κυπριανίδης: Το Κυπριακό μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

Τ. Κυπριανίδης: Το ΚΚΕ και η «διεθνοποίηση»

Γ. Μηλιός: Η μαρξιστική θεωρία για το κράτος και ο C. Schmitt

Γ. Σταμάτης: Για την ποιότητα της ελληνικής μετάφρασης του βιβλίου του Κ. Σμιτ «Η έννοια του Πολιτικού»

Π.-Α. Ρυλμόν: Εργατικές αμοιβές και πρότυπο συσσώρευσης

Η. Ιωακείμογλου: Το πάγιο κεφάλαιο της ελληνικής εξορυκτικής βιομηχανίας

Βιβλιοκρισίες

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

25

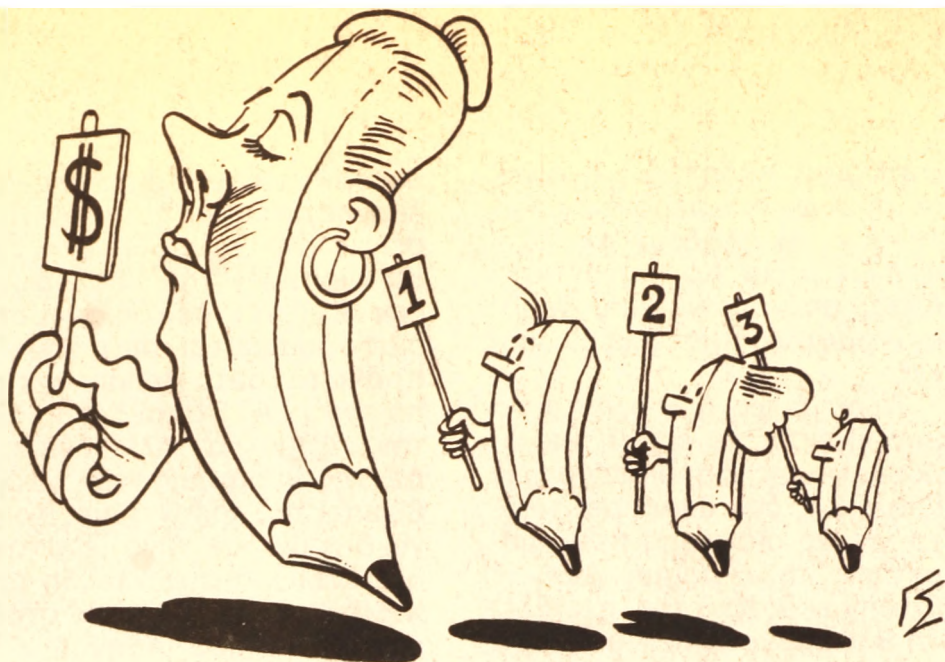
θα επιχειρούσε την ανάκλησή της.

● Μετά την διαμάχη (;) της «Καθημερινής» με το τέως συγκρότημα Κοσκωτά τα οικονομικά της εφημερίδας δεν πάνε καθόλου καλά. Σύμφωνα με πληροφορίες μας άρχισαν ήδη οι οικονομίες στα υλικά εκτύπωσης και το χαρτί δεν φθάνουν παρά για εκδόσεις 10-15 ημερών.

● Η ασυνήθιστη κίνηση μαύρων αυτοκινήτων Galaxy που παρουσιάστηκε από την Τετάρτη το μεσημέρι γύρω από τα κτίρια της Παλλήνης, έδωσε βάση για την κυκλοφορία φημών, μεταξύ των οποίων ήταν και αυτή για προσπάθεια διαφυγής του Γ. Κοσκωτά από την Ελλάδα. Αυτό βέβαια αποδεικνύει ότι κάποιιοι στην κυβέρνηση φοβούνται τη δύναμη που έχει ακόμα.

● Ο **Λ. Κομίνης** δηλώνει στον περιώνυμο **Δ. Κουνελάκη** (των κοσκωτικών δυνάμεων) ότι «δεν... συμβιβάζεται». Μάλιστα, συμβαίνουν αυτά. Μόνο που δεν καταλαβαίνουμε για ποιο λόγο. Τα περί Κομίνη γνωστά και τα περί Κουνελάκη γνωστότερα. Ποιος έχασε την ευαισθησία και ποιος έχει τσίπα για να ενοχληθεί από τις «ευθιξίες» άλλων κ.λπ., κ.λπ. Και το «Καλάμι» υπερηφανεύεται για την... αποκλειστικότητα της είδησης. (Αν το καλοσκεφτεί βέβαια κανείς είναι πολύ «έξτρα» και πολύ «αποκλειστικά» όλα αυτά: Ο Λ.Κ. έχει ευθιξία και καλείται ο Δ.Κ. να την κατανοήσει! Θα ακούσαμε πολλά αυτό τον καιρό. Να το θυμηθείτε...).

● Την Κυριακή 13 Νοεμβρίου βγαίνει η «Εποχή» η εφημερίδα που πρόσκειται στο ΚΚΕ εσ. - Ανανεωτική Αριστερά. Ανάμεσα στα μέλη της συντακτικής επιτροπής είναι ο Άγγελος Ελεφάντης, διευθυντής του «Πολίτη» καθώς και ο Μπάμπης Γεωργούλας πρώην Γραμματέας του Ρήγα Φεραίου, ο οποίος αποχώρησε από την «Αυγή» μετά τη διάσπαση του ΚΚΕ εσ. Πολιτικό ρεπορτάζ μεταξύ άλλων θα κάνουν ο Γ. Καρράς, ο Δ. Παπαδημητρόπουλος και ο Τάκης Μπενάς. Η έκδοση της εφημερίδας θα πραγματοποιηθεί με... μερικές πεντάδες εκατομμύρια λιγότερα από τα 20 εκ. που είχαν μπει ως στόχος σχετικής οικονομικής εξόρμησης που είχε κάνει το κόμμα.

● Οι ετοιμασίες για την έκδοση της «Επικαιρότητας» έχουν πάρει εντατικό ρυθμό: πρόκειται για μια εφημερίδα με λίγα λόγια και πολύ... στυλ, το «Κλικ», ας πούμε, των καθημερινών εφημερίδων. Φιλοδοξεί μάλιστα, μετά την κατάρρευση του συγκροτήματος Κοσκωτά, να υποστηρίξει αυτή πλέον τον κ. Ανδρέα Παπανδρέου.

● Κυκλοφορεί την Κυριακή, 6 Νοεμβρίου, στα ελληνικά η πιο δημοφιλής εφημερίδα της Σοβιετικής Ένωσης, τα «Νέα της Μόσχας». Το δεύτερο φύλλο θα κυκλοφορήσει στις 15 Δεκεμβρίου, και στη συνέχεια θα βγαίνει κάθε βδομάδα. Εκδότης της ελληνικής έκδοσης θα είναι ο Μάρκος Σιαπάνης, διευθυντής ο Πέτρος Ανταίος και αρχισυντάκτης ο Μάκης Κυριακάτος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

● Σχετικά με παρατηρήσεις, παραλείψεις ή αιτιάσεις που έφτασαν στα γραφεία μας σχετικά με το άρθρο του Ν. Ι. Κυριαζίδη για τα οικονομικά του Τύπου (τχ. 384), ο συντάκτης του άρθρου σημειώνει:

Το «Ποντίκι» και η... ουρά του

Ο επιχειρηματίας - εκδότης, Κ. Παπαϊωάννου διαμαρτυρήθηκε γιατί —λέει— κακώς έγραφα πως η «Ποντίκι ΑΕ» είχε κέρδη 24,3 εκ. δρχ. το 1987. Τα κέρδη αυτά, διευκρινίζει, αναλογούν στα δύο έτη, 1986 και 1987.

Στον ισολογισμό της «Ποντίκι ΑΕ» που έχω στα χέρια μου (δημοσιεύουμε την επικεφαλίδα του), φαίνεται καθαρά ότι τα 24,3 εκ. δηλώνονται μόνο για το 1987. Γράφει: «η εταιρική χρήση (1.1-31.12.1987)».

ΠΟΝΤΙΚΙ Α.Ε.

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 31ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1987
1η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΧΡΗΣΗ (1.1-31.12.87)

Αν ο κ. Παπαϊωάννου ή το λογιστήριό του έχουν κάνει λάθος, δε φταίω εγώ.

V.I.K.

«Εκείνη»

Στη μελέτη μου για τις εταιρείες που εκδίδουν εφημερίδες και περριοδικά, παράλειψα να αναφέρω τις «Εκδόσεις Τάταρη ΑΕ» που βγάζει το περριοδικό «Εκείνη» και άλλα.

Η εταιρεία αυτή είχε το 1987 κύκλο εργασιών 474,4 εκ. δρχ. και καθαρά κέρδη 3,1 εκ. δρχ.

Μόνο τόση;

Πήραμε και δημοσιεύουμε το ακόλουθο γράμμα:

«Τα νούμερα δείχνουν ότι οι 24 ΩΡΕΣ ξόδεψαν στη διαφήμιση το 66,6% της συνολικής διαφημιστικής δαπάνης των εφ'ημερίδων για το διάστημα Ιαν.-Σεπτ. 1988. Δηλαδή, ξόδεψαν 343,7 εκατ. δρχ.

Με βάση τα στοιχεία της Nielsen: Διαφημιστική δαπάνη για το διάστημα Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 1988 — σε εκατ. δρχ.

ΕΚΑΤΟΜ. ΔΡΧ., ΙΑΝ. - ΣΕΠΤ. 1988

ΜΕΣΟ	24 ΩΡΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ
ΕΦΗΜ.	1.1	35.2
ΠΕΡΙΟΔ.	—	9.5
ΡΑΔΙΟΦ.	22.3	127.1
TV	5.8	18.7
ΑΦΙΣΑ	167.4	173.4
ΤΡΟΛΕΪ- TRAINO	147.1	151.9

ΣΥΝΟΛΟ 343.7 515.8

Στα ποσά αυτά δεν περιλαμβάνεται η αυτο-διαφήμιση (διαφήμιση σε άλλα έντυπα / σταθμούς των ίδιων συγκροτημάτων).

«Στόχος»

Μια διόρθωση στις βδομαδιακές κυκλοφορίες. Ο «Στόχος», το πρώτο εξάμηνο του '88 είχε μέση εβδομαδιαία κυκλοφορία 9.948 φύλλα, δηλαδή είχε αύξηση 9,96% και όχι πτώση, όπως γράψαμε.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819
72.49.300 — 72.48.240

- Συντακτική επιτροπή:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ
ΤΑΚΗΣ ΚΑΦΕΤΖΗΣ
ΧΡ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ
- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Σύμβουλος έκδοσης:
ΔΗΜ. ΚΑΚΑΒΕΛΑΚΗΣ
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Μπουμπουλίνας 16
Τηλ. 27.94.550

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 1.650 δρχ. -
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μέσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 2=

ετήσια: δολ. 5=

Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 2=

ετήσια: δολ. 5=

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 1=

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 2=

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σια Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

Η εταιρία των πέντε ηπείρων

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

ΚΕΔΡΟΣ

Εκδόσεις
ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3
Τηλ. 36.02.007

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΛΑΤΕΙΑ

Μυθιστορία

ΚΕΔΡΟΣ

ΚΡΑΤΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ 1987

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Η Μεγάλη Πλατεία

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ

Τι θέλει η κα Φρίμαν

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Οι δρόμοι του Αρχάγγελου.

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΙΚΗΣ
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ

Τα μαύρα παραμύθια

2ο ΒΡΑΒΕΙΟ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ Ν. ΜΑΝΙΩΤΗΣ
ΤΑ ΜΑΥΡΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

ΜΙΚΗΣ
ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ
ΤΟΥ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ

Αυτοβιογραφία

3
ΚΕΔΡΟΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ

ΤΙ ΘΕΛΕΙ
Η ΚΥΡΙΑ
ΦΡΙΜΑΝ

ΚΕΔΡΟΣ